

Likkumu-Grāhmata

p a r

Kursemmeš Semneekem,

u š

paiveheschanu tahš wiffaugstaki eezeltas Kommissiōnes
par eeweschānu scho likkumu Latweeschu wallodā
pahrtulkota.

Te lg a w ā 1818,

pee Jahna Wridriķa Steffenhagen un Dehla.

Us Pawehleschanu
Muhfu wiffaugsti zeenijama Keisera,
Patwalditaja wiffas Kreemu walsts,

no

tahs eezeltas Kommissiones
par eetaiffchanu tahs jaunas Kursemmes semneeku brijwuhfchanas
fluddinafchana wiffem par sinu.

Sinnams irraid jums un wiffem Kursemmes laudim, tas muhschigi ne aismirstams preezas uoriffkumz, ta jau 30. August mehnescha deena, ta laipniga atnahfchana muhsu wiffaugsti zeenijama Keisera, ihpaschi zaur to fawa jo pilnigata gohciba atspihdeja, un winna dahrga wahrda-deena par pateefu fwehtu deenu isdewahs, ta ne ween us Winna pascha wiffaugstata pawehleschanas, juhfu nospresta nahkama brijwuhfchana pirmreis Jelgawas wahz-basniza pasluddinata tappe, bet arridsan zitteem no juhfu brahteem ta schehlasiiba dohta, pascheem ta augsta laimes-deweja preekscha nahkt, pee fawa Keisera azzim nomamiht tahs leelas tehwa firds wehleschanas un lihgsnibu, no Winna muttes dsirdeht to peefohlischanu tahs tuhftofchus aplaunodamas dahwinafchanas.

Tapat jums arridsan ne ilgi pehz tam zaur weenu Patenti tahs Kursemmes Gubernementa waldischanas no 25. Septempera deenas klie sinnama darrita, ne ween ta wiffaugsta Keiseriska pawehleschana dehl apstipriuaschanas to us Kursemmes muichneeku wehleschanu un lihgschanu eezeltu liffumu tahs nahkamas Kursemmes semneeku teefasfahrtas un winnu pahreeschanas us brijwibas labbad, bet arridsan ta eezelfchana weenas augstas Kommissiones par eewefchanu to semneeku liffumu, lihds ar to tanni apstiprinata liffumu-grahmata atrohnamu usdohfchanu tahs waltas un to darrifchanu schahs Kommissiones.

Wehl dsirdejat juhs beidsot tahs paschas augstas Kommissiones wahrda treijas fwehdeenas fluddinaht:

- 1) Ka ta pahrtulofchana to semneeku liffumu Patweefchu walloba no winnas fagabdata effoti, ta rakstu eefpeefchana jau eefahkusees, un ka I ta Dezembera deena schee liffumu juhfu walloba wiffas bamizas fluddinati taps.
- 2) Ka pehz notiffufchas fluddinafchanas schi juhfu liffumu un brijwibas grahmata par I $\frac{1}{2}$ sudraba rubbeleem ikweenam dabujama buhs Jelgawa, pee ta grahmatuspeedeja Steffenhagen.
- 3) Ka tas effoht Kommiffiones gribbeschana, lai juhs paschi zaur lassifchanu schahs grahmatas dsihohs isprast fawas teefas un peenahkumus.

Atmahjis irraid taggad schis laifs, ar flaw' un pateizibu effat juhs fweizinajuschi to peedsimschanas deenu juhfu Keisera, juhfu tehwa un brihwibas=rabbitaja; lai tohp winna arridsan us dahrgu peeminneschanu jums un behrnu behrneem eefwehtita, zaur to, ka meh's, lohzepli tahs wiffaugfti eezeltas Komniffiones, schodeen faru wahrdu pcepil-dam, jums gohbdigeem Kurfemmes arfla wihreem, jums wezzeem kohpejeem tahs maises-dewejas femmes un muhsu jauneem mihleem brihwibas beedreem Alexander a walftiba, sinu juns dohdami no farwahm strahdaschanahm lihds schim un us to wehl atleckanu laifu muhsu ammata tahs brihwibas eetaifschanas. Lai atjaunajam juns to fwehtu Keisera wahrdu, lihds ar juhfu kungu patfiridigi-lainnigu nowehleschanu tahs brihw-laischanas, ka juhs fanemt warrat, kas irraid ta warrena Patwaldneeka padohms, un pateifdami fwehtit ir farus Kurfemmes muifschneekus, ka lihdszehlejus tahs jaunus derribas.

Tadehl dohdam juns sinnaht, ka ta juns par labbu farakftita, un wahrdu pehz wahrda no trin basnizas-kungeem lattwiffi pahrtulkota likkumu-grahmata, taggad ne ween gattawa un wiffieem mahzitajeem par fluddinaschanu nodohda, bet ka arridsan if-weens no juns to warr pirktees un atfifschanas labbad lassit.

Ihpauschi tapehz, ka pat's schehlig's Keisera un juhfu kungi weena prahta ar mums to labpraht gribb, ka juhs flaidri faprasdami zauri ftattitohs, eefsch ko ta fwehti juns peefohlita un wairs ne atraujama brihwiba pastahwehs, us ko dibbinasees, ka juhs laimigus darrihs, un kurfch tas zefsch, kas pee scha laimes awota peewebb, pamahzam meh's juhs to grahmatu tiffuschi pahrbauidit.

Bet no tam arridsan noprohteet, ka ne gribbam ne ko juns flehpt neds fleppeni dar-botees, ka wiffam janoteef pehz preekschraftta, un ka meh's tur prettim juhs paschus paliga ftubbinajam tai jaunai brihwibai tohs ee-eijamus gohda-wahttus fazelt.

Zaur to lai rohnahs juhfu firdis, ustizziba prett Keiseru, prett mums teem isdarritajeem Winna nepahrkaphjama wahrda, prett juhfu kungeem ar kurreem juns taggad wehl jadarrahs. Tahda ustizziba ween dsmdina to fapratfigu nogaidifchanu, to tschaklibu us wiffu, kas juns no farwas puffes jadarra, to meeribu un pareifibu, bes ko nekahda darrifchana warr paschirtees, bet gan wehl ta preezas faule, patlabban lehkuft, ais tumfeem mahkuleem warretu flehptees, kas pehz tam behdas isgahsch par semm' un laudim. Pasifsteeet juhs zittu tautu, kas wezds laifos, iswesta, us laimes peefohlitu semni staigah, kurneja par gruhtu garru zelu, un tapehz jo ilgä maldischanä faudeta, to weetu ne redseja, ko apdohmigi fohlus fperdama lihgsma atfueegufi buhtu? ne kurrejeet tad ka pahrgalwneeki, bet staigajeet ka prahta laudis, ka likkumi zelu rahda.

Juhs, kas taggad jau wihri! effat — meh's luhdsam un pamahzam juhs! — effat fapratfigi, un audfinajeet zaur mahzibu un preekschifimi farus jauneflus par brihwibas-zeenigeem wihreem; zittadi wiff lab's padohms ar juns, wiff jau pastrahdahts preekschdarbs buhs welts un suddis. Tad schehlohs tas Keisera-tehws farou tif lainnigi pafneegtu dahwanu, tad affaras birft zilwefu-draugeem par Kurfemmes nepateizigu semneeku tautu, kam laimibas ne gribbejahs, kas smahbedama atgreefahs nohst no tahs brihwibas, kad mihligi ta farwas rohkas winnai prettim isplattija. —

Ratrai deenai farwa rihta-gaisma, no furras tad pa brihtineem pilnigs deenas-gaischums isplautst; tapat ir pee juhfu brihwotapschanas papreeksch waijaga aust tai pirmai gaismai, tapat ir winna ne warr isfchautees kâ sibbius, bet zaur flau⁷gu tureschanu pehz eetaifschanas likkumeem, tai pamasam ja=aug un ja=eenahkabs farwâ pilnibâ.

Pa gohdam un no schein likkumeem pawadditeem, buhs jums no tahs wezzas buhschanas us jaunu pahreet; ar labbu prahtu prett wezzeem kungeem un maifes tehweem, us furru grunta tatschu ir tam brihw=wihram wehl pajumts buhs jamefle, ir b. ihw'pelnijamai maifei wehl ja=paaug; furru azzis lihds nomohdâ buhs par juhfu labbumu, kas jaunds teefas=krehflôs fehbedami tatschu tee wezzi draugi palifs.

Kursemmes semneeki! ne lammajeet tad tohs wezzus laikus, dohmadami tai jaunai brihwibai gohdu doht; winnas ihsts gohds un aplainnoschanas spehfs pastahw weenigi prahtigâ walfoschanâ, tam ween winna gahrda, kas to proht baudiht. Pee fwabbadiwas juhs effat aizinati, tapehz turraitees kâ fwabbadneeki, un ne itt ka jums ta fwabbadiba buhtu par apseggu ta launuma.

Paschi juhs lehti nopraffeet, ka tas neds eespehjams neds jums par labbu buhtu, wissu scho likkumu=grahmatu weenâ inettenâ jums preekschâ lassiht, ne espehjams — jo pee tahs lassischanas wairak kâ weena deena pahreetu; ne par labbu — jo pat wissgudraka gairwa ne spehtu us reisi tik daufs un daschadas leetas faneint, bet zaur to tikkai fajufschana un pahrgrohsischana rastohs, kas nekad un nekur labbumu pasrahda. Meggi tapat ir Deewa wahrds bihbelê pa gabbaleem — un ittin tapchz pa gabbaleem — fluhst fluddinahts, ka eekenmams un faprohtams buhtu? juhfu jauni likkumi, ihpaschi ta paleekama dalla, arridsan tahda grahmata us wissu muhschu, jums un pchznahkameem kâ arwohts, ko ne schodeen pat weenâ malkâ buhs istufschohht, bet itdeenas farwahm waijadibahm no ta smeltees padohma un sinnas.

Ka nu jo wairak juhs eefahrotohs paschi farwu likkumu=grahmatu lassiht un isinekleht, un grivedami juhs bes farweschanas eepreezinaht, tad effam par to gahdajufchi, lai schodeen pat zaur mahzitajeem jums tee pirms sinnajami gabbali taptu fluddinati un waijadisga preekschsinna no tahs grahmatas dohta, bet pehz tam, wissa ta grahmata ifwehdenas pa gabwaleem fluddinata, kâ eespehjams buhs, un ta zitta ne pahsinajama Deewa=kalposchana io waltu lauj; lai tad pateeki fakkams buhtu: tas preezas wahrds irraid wisseem laudim fluddinahts; un ka arridsan juhs ar paschu aufim dsirdejufchi, ne liktohs peewiltees zaur wiltneeku neeku wallodahm.

Tahs grahmatas wahrds irraid:

Likkumi par Kursemmes semneekem.

Wissi tamni ee'ikti preekschrafsi, ecstahdijumi, likkumi, pascha eefahkuma kliee farakstiti no weenas tadehl eezeltas Kommissiones, tad Kursemmes muischneeku draudsi semm:s runnas=deenâ pahrbaudischanas labbad preekschâ likti, no winnas wehl obtra lahza zitteem ihpascheem kommissareem par ismekleschanu nodohhti, tad, pehz notickufchas apzerreschanas wissa ta kas wehl bij pahrtairhts jeb isktair:rohts tappis, weenlihdsigi no wisseem muischneekem usnemti un pasiht par farwahm paschahm nopreefschanahm, un

tam wiffaugfti zeenjamam Keiferam femmigi pafneegti par apftiprinafchanu. Tahda apftiprinafchana nu arridsan zaur ihpafchu augftu parwehlefchanu jums par tauni notikke, pehz tam, fa wehl pats Keifers Kurfemmes muifchneeku labdarrigu prahtu redsedams tahous likkumus ar labpatikfchanu bij peenehmis un daschas leetas, fur winnam waijadsigi fchittahs, zittabus un jo pilnigus darrijis.

No tam mahzaites par dibbinafchanu juhfu uftrizibas un drohfhibas, fa arridsan par fubbinafchanu un paklaufifchanu un mudru lihds-ftrahdafchanu, fa juhfu pafchi lungi jums to brihwibu wehleja, un fa wiffaugftam Keiferam wiff, fas tanni grahmata ftabw, labbi finnams un zaur Winna peeliftu wahrdu par ne-aifkarramu baufli pazelts irraid. Ne weens ne drihft to atnemt jeb aifturreht, fas weenreis jums peefohlihts tappis, bet ir juhfu ftrapa ne weenam brihwi, tam pretti buht, to pahrfahpt, fo tee likkumi fpreesch.

Jums buhs us brihwibu pahreet, wiffeem! lai lihds fchim buhtu dsimti kam gribbedami, ta fkan tas nesuhdams wahrds, tas augfts bauflis, kurrâ wiff karrajahs.

Rahda wihse nu juhs pee tahs brihwibas fkuhfeet pahrwefsti, un us muhfhigeem laifeem paliffeet, to mahza ta likkumu-grahmata.

Wanna tapehz isfriht 2 leelas dattas, ta pirma aifnemn to eetaififchanas laifu un faturr tohs likkumus fas fataififchanas labbad dohti. Ta ohtra peederr tai paleekamai buhfchanai un fanemm to ihftu femneeku teefas-grahmatu lihds ar wiffeem zitteem likkumeem, fas pee brihwuhfchanas waijadsigi.

Ta preefchaja datta, bes teem grunta likkumeem no fluddinafchanas un isdarrifchanas to Kurfemmes femneeku likkumu, rahda wehl 8 kapitelos, prohti:

1 m â: Spreedumus fa teem Kurfemmes femneekeem gabdu no gabda un pehz fahrtahm tanni brihwuhfchana buhs ee=eet. Likkumus, kahda teefa Kurfemmes femneekeem pawiffam buhs, par to eetaififchanas laifu. — Sa = wadus likkumus, fa gabdu no gabda fcho pahreijamu buhfchanu ta eetaififchanas laifa buhs eezelt.

2 tr â: No laufchu pagasta eetaififchanas.

3 fh â: Pöllizes teefas eezelfchanu.

4 t â: Pagasta-teefu eezelfchanu.

5 t â: Parwehlefchanu, fa femneekeem pahreijama laifa Kurfemmes japaleek.

6 t â: No mahju inventariuma jeb rulles grahmatas.

7 t â: Preefchraftu us pirmu atdohfchanu to mahju.

8 t â: No femneeku klauifchanas, pirms tanni pahreijama buhfchanâ ee=eet.

Ta pakkaleija datta pastahw 3 grahmatas, kam atkal fawi ihpafchi gabbali un no dallifchanas.

Ta pirma grahmata fanemm 2 gabbalds, grunta likkumus tahs femneekn laufchu buhfchanas un eetaififchanas to pagastu, dohd mahzibu no pagastu-teefahm un fanahfchanahm, no iswehlefchanas to lohjektu tahs pagasta-teefas un to preefchneeku.

Za ohtra gramata fatturr 5 gabbalos to Kursemmes semneeku ihpafchu teefu, prohti, laulibas, wehrmintera, fawotibas, mantofchanas, funtraktu teefu ar wiffu to, kas katrai fewifchki peederr.

3fchai gramatai irraid 3 gabbali, ar daschadahm leelahm un masahm nodallifchanahm; tanni atrohnahs wiffa pollizes un teefu buhfschana, ar wiffahm eetaififchanahm, preeffschrafsteem un lifkumeem, kurre wirtu pareifiba, drohfschiba, pateefiba un taifniba, un tadehl brihw=buhfschanas pastahwiba dibbinajahs.

Bes schahm 2 puffedm tai gramatai wehl 4 peeliffkumi:

Zas Ima is fanemm preeffschrafstus pee rekrufschu dohfschanas.

2trs rumma no semneeku paliffchanas Kursemune.

3fchais dohd wiffadas derrigas sinnas.

4ta is fatturr preeffschrafstus dehl eezelfchanas tahs Kommissiones par eewefchanu to semneeku lifkumu Kursemme.

Wehl atrohnahs pee winnas daschadas preeffschifhmes no tahdahm farakstifchanas ruttehm jeb tabellehm, fahdas tapat eetaififchanas laika ka paleekama buhfschana daudfahrt wajjadfigas buhs. Za gramata makfa $1\frac{1}{2}$ fudraba rubbelus, un buhs dabbujama Selgawa pee gramatu=spedeja un pee mahzitajeem par wiffu Kursemmi.

Zums Kursemmes semneekem pateizigi japreezajahs, ka taggad pascheem fawa lifkumu=gramata; ta irraid zaur Keisera augstu apstiprinafchanu dahrgi zeenijama kibla juhfu teefu un brihw=tafschanas, bet jan no schahs ihfas preefsch=sinnas warrejat nonamihht, ka ar wiffaugsta Keisera schehlastibu, paschu Kursemmes muifschneeku labprahntibu, un ar gudru padohmu, wiff irraid wehra lifts, kas ween pee juhfu labflahfschanas derrigs buhtu, bet ka arridsan brihwiba, bes waldischanas, teefahm, taifnibas un pareifibas paleekama ne warr buht. Weidsiht wehl pirmas arfifschanas dehl gribbejam ka zitti no tem lifkumeem jau schodeen jains fluddinati taptu fahduß mehß tadehl ismeklejischi effam.

1) Krohna walfts un Kursemmes muifschneeki atfakfa wiffahm tahm teefahm, kas winneem lihdi schim bij, un dibbinajahs us tauschu dsimtu buhfschanu, un zaur to winni paschi arri teef atlaifti no tahm gahdaschanahm un dohfschanahm preefsch semneekem, kas ar schahm teefahm bija farweenotas; un abbejas schahs atfazzifchanas noteef ta ka tee sche pehznahkami lifkumi par semneeku buhfschanu to isteiz, un to winni itt ihpafchi fewim paturr, ka tas grunts un ta semme winneem peederr, ka tas teem muifschneekem zaur wez=zeem lifkumeem irraid dohts; ta, ka tee brihw islaifti semneeki eefsch nahkama laika ne zittadi ar Krohna walfti un kungeem, kam muifschas, turrefees, ka ta, ka abbeji fawa starpa buhs falihgufchi.

2) Zaur to schehlastibu tahs Keiserifkas Majesteetes, un zaur to, ka Kursemmes muifschneeki gattawi bijufchi, tai tauschu dsimtu=buhfschanai atfazziht, tam Kursemmes semneekam tahs teefas weenas brihwas tauschu fahrtas teefcham dohtas.

3) Pee Kursemmes semneeku tauschu fahrtas peederr no fluddinaschanas scho lifkumu wiffi dsimti laudis, kas Kursemmes Gubernementa, jeb pee grunteem jeb pee pilfateem, jeb pee kambaru=waldischanas teefu, par galwofchanas nodohfschanu peerakftiti.

Iffatras Kursemnes semneeks, pamett, no ta laika schihs fluddinaschanas us wisseem nahkameem laikem farwas ihpafchas teefas ka kahdu manibu, farweem behrneem wih-risfchu un seewisfchu fahrtas. I Kapitels S. 4.

4) Pehz schi liffkuma Kursemnes semneeks jau par to pahreijamu buhschanu, nedf weens pats, nedf ar feeru un behrneem, nedf kaut kahds no winneem, nedf pahrdohs, nedf isfchinkohs, nodohs, kihla dohts jeb zittadi rakstos warr aisdohts tapt. Ja kahdu muischu pahrdohd, tad semneeks paleef pee tahs muijchas, kanehr winna rinde pee pilnas brihwibas nahf. S. 5.

5) Kursemnes semneekam naw brihw, ka warretu atkal pats pa dsuntu padohtees jeb tahs teefas aisdoht, fo walsts winnam eedewusi. Neweens drihft farwas behrnus zitteem pa dsunteem nodohs. S. 7. S. 76. paleef. buhsch.

6) Wisseem teem zilwekeem, kas pehz pasluddinaschanas fcho liffkumu peedseem, ta brihwiba jau irr peedsumnusi. S. 8.

7) Kursemnes semneekam taggad ta teefa dohta, ka wiafch warr nekustamu mantu, prohti semmi, ehkas z., ka winnam peederramu leetu pelnitees, bet pee grunts gabbale m tikkai ta, ka Kursemnes wezzi liffkuni to nowehl tahdeem, kas ne peederr pee Kursemnes muischueeku fahrtas. S. 4. paleef. buhsch.

8) Kursemnes semneeki kas par dsunteem laudin bijufchi, istaifa p hz tahs atlai-fch:anas no dsunts fahrtas, weenu brihw semneeku lauschu fahrtu. S. 1. paleef. buhsch.

9) Iffatras muischas semneeku laudis istaifa weenu pagastu. S. 12. paleef. buhsch.

10) Tee lohzepli weena lauschu pagasta tohp tikkai no tahdam teefahm pirmas un ohtras teefaschanas teefati, fur tahdi teefas lohzepli, fo tee pafchi eezechlufchees un kas no winnu fahrtas. S. 5. paleef. buhsch.

11) Kursemnes semneeks tikkai pehz ismekletas leetas un pehz teefas spreedumu strahpi warr dabuht. S. 6. paleef. buhsch.

12) Semneekam irr ta teefa un walta, ar iffatru zilweku funtraktus zelt, par dee-nesteem, par semmi un nohnas-naudu un zittahm atlihdsi aschanahm. S. 8. pal. buhsch.

13) Ka laudis us semnes kohpschanu taptu skubbinati, teem lohzepleem weena p r-gasta us semnechin, us muhschigeem laikem nekahdas zittas krohna-maff s taps uslik-tas, ne ka wisseem muischu semneekem par wissu kreeru walsti loh, usliktas. S. 20. paleef buhsch.

14) Ta pahrweschana to dsuntu semneeku eefsch brihwibas noteef pamasam un pehz fahrtas, tapehz ka maldischanas un fajufschanas eefsch walsts nn muijchu buhschanas no tam ne zeltos. Grunta liff. II.

15) Tad nu zaur to divi buhschanas rohnahs, prohti ta fataisama un ta palee-kama. Grunta liff. III

16) Tas ilgaks laiks, wissas leetas pee schihs jaunus brihwibas buhschanas fatai-siht, par furru laiku pagallam wissus dsunts laudis pehz fahrtas buhs brihwus palaisf, irraid nolikts us I + gaddeem. Pehz scheem I4 gaddeem, kas skaitami no pirmas Turqu deenas pehz pasluddinaschanas fcho liffkumu, wissi Kursemnes semneeki pee pilnas brih-wibas peetohp. Grunta liff. IV. pahreij. buhsch. S. I.

17) Tee I4 gaddi tohp eedalliti, 4 fataisfchanas un 8 fchirrugaddos, prohti: 1) eezelfchanas un inventariuma gads; 2) klausifchanas-grahmatu gads; 3) ismekleschanas un pahrlabboschanas gads; 4) noschkirfchanas gads. Par teem zitteem 8 gaddeem, kam wehl 2 flahf nahf, wissu Kursemmes semneeku lauschu fahrtu, pehz preekschrafsteem, no dsuntu lauschu buhschanas eefsch brihwibu par pahreijamu laiku tiks pahwesta, par fo ta usbraudsfchana tai Kommissionei usdohta.

Weidsoht fchi augsti eezelta Kommissione wehl gribbeja, fa tas padohms winnas eezelfchanas, winnas peenahkumi un ammata darrifchanas, fas pascha grahmata plafchaki farakstiti, tei an pa gabbaleem sinnami taptu.

S. 1. Weenai Kommissionei par eewefchanu tahs jaunas semneeku buhschanas eefsch Kursemaes Gubernementa buhs eezeltai tapt Gubernementa-pilsata Zelgawa; winnai fawo ammatas irr jawalda par wissu to laiku tahs pahreijamas buhschanas un us to it fewischi zeeti jaffattahs, fa ar wissu paslausfchanu pehz teem preekschrafsteem tohp d'hwobts, fas eefsch teem us wiff augstaku pawehleschanu pasludinateem semneeku liffumeem atrohnami.

S. 2. Schi Kommissione appafsch paschas Keiserifkas Majesteetes stahw, no Tahs Paschas us Winna Augstu wahrdu pawehleschanas dabbu un Tai Keiserifkai Majesteetei atbildefchanu dohd zaur ta Gubernementa Generalgubernatoru.

S. 3. Ta Kommissione pastahw eefsch ta preekschneeka, fescheem affefforeem un teem waijadfagem Kanzelleijas amunateem pehz tahs apstiprinatas lohnes-rultes.

S. 4. Tas Gubernators tahs semmes irr zaur paschu fawu ammatu tahs Kommissiones preekschneeks.

S. 5. Schihs Kommissiones affeffori irr: weens teefastungs no tahs Gubernementa waldischanas, divi teefastungi no tahs Rambara-waldischanas, trihs pee weetas paleekami Wirf-Pilsfunga teefas-weetneeki no tahs Kursemmes muischneeku draudses.

S. 20. Tai Eewefchanas-kommissionei us to irr jaffattahs, fa tee semneeki Kursemmes Gubernementa pehz teem preekschrafsteem, fas eefsch teem wiff augstaki apstipriinateem semneeku liffumeem stahw, pa fahrtahm us brihwibu tohp islaisti, tahs eefsch pahreijamas buhschauas winneem eefohlitas teefas psteeki dabbu un bauda; un ta patti to warru, fas winnas rohka irr, tif lab par patwehrumu to fungu walkahs fa par us-turrefchanu ta meera un tahs pareisibas eefsch Gubernementa.

S. 21. Par isdarrifchanu scho peenahkumu ta patti:

- a) Pawehlehs, fa tee semneeku liffumi Latweefchu un Pohlu walloda tohp pasludinatei un winna turflahf fewischi par to jo piluigu un saprohtamu pamahzifchanu tahs semneeku fahrtas gahdahs.
- b) No tahm teefahm sinnu praffihs no tahs isdarrifchanas to us pahreijamu laiku dohtu preekschrafstu, ta fa winna tohs pakuhtrus us tschaklaku wehranemfchanu to liffumu un tohs nepaflauchigus us fahrtigu isturrefchanu warr peespeest.
- c) Itkatras fungu un semneeku fuhdseschanas, fas pee tahs eewefchanas tahs jaunas semneeku buhschanas peederr, pretti nems un klaufihs un pehz leetu waijadsibas woi tahm peederrigahm teefahm to ischkirfchanu uswehlehs, woi pehz

tahs warraſ, kaſ wiſſas rohkā ſtahr, no ſewim tahs waijadſigas pawehleſchanas dohs, ka wiſſ atkal pareiſi eetu.

§. 22. Kad tai Geweſchanas-kommiſſionei par to taiſinn un pilnigu iſdarrifchanu to eekſch teem ſemneeku-liſkumeem dohtu preekſchraſtu irr jagahda, tad wiſſa itt ſewiſchki dſihſees, ne ween parti ſchohs liſkumus ſtaidri iſpraſt, bet arridsan wiſſu neſapraſchanu un leekas dohmas, kaſ kaut kur warretu raſtees, zaur pee tam derrigahm paſluddinaſchanahm nowehrſt. Temehr ſchahm ne kad teem wiſſauaſtaki apſtipriſinateem ſemneeku-liſkumeem ne buhs prettim buht, bet tiſſkai wiſſu prahtu ſtaidraſu un wairaf ſaprohtamu darriht.

§. 28. Wiſſeem Kurſemmes Gubernementa teefas-krehsleem, kam ta waiſſa ar peepſeſchanu tohs ſpreedumus iſdarriht, tahs usdohſchanas no tahs Geweſchanas-kommiſſiones bes pretirunnaſchanas buhs peepildiht.

§. 29. Tai Kambara-waldiſchanai eekſch wiſſahm, bet it ſewiſchki eekſch Krohnaſemneekn leetahm tahs noraiditas praſſiſchanas tahs Kommiſſiones bes kaweſchanas buhs iſdarriht.

§. 30. Kur waijadſigs rahdahs, ta Kommiſſione ir karrapſehta palign warr praſſiſtees un wiſſahm wirſbahm peenahkabs, tahdahm mekleschanahm bes wiſſas laika-kaweſchanas paklauſigahm buht.

Zelgawā, 12ta deenā Deecember mehneſcha 1818ta gabda.

(S. W.) Gubernators Emanuel Stancke.

Gubernementa Waldiſchanas teefaskungs W. Wettberg.

Kambara Waldiſchanas teefaskungs, Stahtsrahts Necke.

Kambara Waldiſchanas teefaskungs, Kollegienrahts
Liefenhausen.

Zelgawas Wirſ-piſkunga-teefas weetneeks J. Baron
Medem.

Kuldigas Wirſ-piſkunga-teefas weetneeks W. Firds.

Zukuma Wirſ-piſkunga-teefas weetneeks Th. Hahn.

Sittehrs W. Diederichs.

Q i f f u m i

par

R u r s e m m e s   S e m n e e f e e m

us

to eetaifichanas laiku.

Leetu = Rabditais.

Grunta likkumi. I — IX.

Likkumi us to eetaisifšanas laiku.

- 1mais Kapitels. Likkumi ka Kursemmes Semneekem pa kahrtahu buhs peewesteem tapl
pee tahs jaunās buhsšanas.
- 1ma Nodalka. Likkumi kahda teefa Kursemmes Semneekem pawiffam buhs, par to
eetaisifšanas laiku. S. 1 — S. 8.
- 2tra Nodalka. Sawabi likkumi, ka gaddu no gabda scho pahrejiamu buhsšanu ta
eetaisifšanas laika, pee Kursemmes Semneekem buhs eezelt. S. 9 — S. 117.
- 2trais Kapitels. No lauschu Pagastu eezelschanaš. S. 118 — S. 121.
- 3fchais Kapitels. Polizes-teefu eezelschana. S. 122.
- 4tais Kapitels. Pagastu-teefu eezelschana. S. 123.
- 5tais Kapitels. Pawehleschana, ka Kursemmes Semneekem us pahrejiamu laiku Kur-
semme japaleek. S. 124.
- 6tais Kapitels. No mahju Inwentariuma. S. 125 — S. 145.
- 7tais Kapitels. Preekfchrafts us pirmu atdohschanu to mahju. S. 146 — S. 154.
- 8tais Kapitels. No Semneeku klausifšanas. S. 155 — S. 168.

Prohti labbi. Tas wahrds Kapitels stahw gan drihs weenlihs ar to wahrdu Nodalka.

Tas wahrds Inwentariums eefihme grahmatu jeb rulkki, kur wiffas pee kahdas muifchaš,
jeb pee kahdabm mahjahm peeberramas lectas, ehkas, lauki, plawas, firgi, leeli un fihki
lohpi, arrami rihki un ta jo prohjam teek eerakftitas.

Us teem grunta = raksteem stahw ar paschas Keisariskas Majestetes rohku rakstihst:
 Tam id buhs buht.

Alexander S.

Zarskoje Selo,
 tanni 25ta August mehnetscha beenä, tanni 1817ta gaddä.

L i k k u m i

par

K u r s e m m e s S e m n e e k e e m.

Grunta = likkumi (eeksch kurxeem wiffi zitti likkumi sa = eet) no fluddina-
 schanas un isdarrischanas to Kursemmes Semneeku likkumu.

I.

Rohna Walstis un Kursemmes Muischneeki atfakka wiffahm tahm teefahm, kas win-
 neem lihds schim bija, un kas dibbinajehs us lauschu dsintu buhschanu, un zaur to
 winni arri teek atlaisti no tahm gahdaschanahm un dohschanahm preeksch semneekem,
 kas ar schahm teefahm bija saweenoras, un abbejas schahs atfazsichanas noteek ta, ka
 tee schä pehznahkami likkumi par semneeku buhschanu to isteiz, un to winni itt ihpafchi
 sewim paturr, ka tas grunts un ta femme winneem peederr, ka tas teem muischneekem
 zaur wezzeem likkumcem irr dohts, prohti: zaur teem Padohschanas Kuntrakteem *) ta
 1561ta gadda, zaur to Muischneeku Privilegiuma **) ta 1561ta gadda, zaur (zit-
 fahrtiga Leckunga) Gattarta Privilegiuma ta 1570ta gadda, zaur to faderreschanas
 grahmatu un Walstis buhschanu ta 1770ta gadda un zaur tahm schehlastribas grahma-
 tahm, tahs wiffuangstakajas nelaika Keisereenes, Katrihnes II, ta wiffuangstaka
 nelaika Keisara Pahwika I, kas augsta gohda peeminnejams, un tahs Keisariskas Maje-
 stetes, muhsu wiffuschehliga Kunga un Keisara Alexandra ta Ima, ta ka tee brihwi
 atlaisti semneeki, eeksch nahkamu laifu, ne zittadi ar Rohna Walsti un ar teem fun-
 geem, kam muischas peederr, turrefeces un dsihwohs, ka ta, ka abbeji (prohti kungs
 un laudis) sawa starpa buhs falihguschu, un schihis falihgfschanas, jeb Kuntraktus buhs
 turreht un ismeleht ta ka schee likkumi to pawehl.

(Eeksch tahs augschain isteiktas atfazsichanas, ka semneeki wairs ne peederrehs
 par dsintu saweem kungeem, un eeksch tahs, grunta un semmes paturreschanas, irr
 eenemts, wiffi tee kungi, kurxeem jebfchu muischneeki newaid, tatschu dsinti laudis
 irr, ar grunti un semmi, jeb bes semmes.

*) Kuntraktus, prohti labbi, eefihme, kad diwi to fohlahs weens ohtram un par to ber-
 ribu derr.

**) Privilegiums, irr Walta un sawadas wehleschanas, kas wiffieem zittcem naw dohtas
 un wehletas.

II.

La pahrweschana to dsuntu semneeku eefsch brihwibas noteek pamasam un pehz fahrtas, tapchz ka maldischanas un fajufschanas eefsch waitis un mu schu buhscha ias no tam ne zeltos. Zadehl semneeki istaischs papreesch ihpafchus lauschu pagastu, tahs Vollzes- un taif idas teefas tapf papreesch. eezeltas, pirins ta, fcheit appafschä jo wairaki isteikta brihw-lauschana noteek, un kad, libds schim, eefsch Kursem ins Gu-braeemata, ue kahdas klausischanas-grahmatas naw bijufschas, tad buhs eefsch teem fcheit appafschä farakstiteem spreedunneem, arri wiffus tohs darbus un tahs dohschanas isteikt, ar kurreeem semneekeem buhs klausicht par teem fataisichanas un eetaisichanas gaddeem.

III.

Tad nu zaur to, pee tahm teefahm un wallahm, kas semneekeem taggad tohp dohtas, divi buhschanas zeltahs; prohti ta fataisama buhschana un ta paleekama buhschana. Tee liffumi, kas tiffai tahs fataisichanas labbad dohti, irr farakstite eefsch to pirinu grahmatn us eetaisichanas laifu. — Ta ihsta semneeku teefas qrahmata us paleekamu buhschanu, jau par to eetaisichanas laifu ar saweem liffunneem buhs gelbige, ja eefsch teem liffunneem us eetaisichanas un fataisichanas laifu dohteem, nekahdas zittadas pawehleschanas naw dohtas.

IV.

Tas ilgafais laifs, wiffas leetas pee schihz jaunaz brihwibas-buhschanas fataisicht, par kurru laifu itt wiffus dsuntus laudis, weenu pakkat ohtru, brihwu buhs at-laist, irr nolifts us tschetrapadesimits gaddeem. Tee, kurru rinde pehz teem liffunneem tahs pahreijamas buhschanas at-ees, par brihweem zilweekeem tapf, no ta laifa, ka winnu rinde nahf, wiffas tahs teefas eedabbuhs, kas tai brihwai semneeku lauschufahrtai, eefsch teem liffunneem tahs paleekamas buhschanas eedohti. Pehz tschetrapadesimits gaddeem, no pirnas Jurgudeenas, pehz passuddinaaschanas scho liffunnu, itt wiffi Kursemnes semneeki, kas libds schim dsunti laudis bijufchi, pee pilnas brihwibas buhschana ias un pre baudischanas to brihwibas teefu peetohp, kas tannis paleekamds liffunmös farakstite; lai nu buht ka winni, woi pee Krohna, woi pee beedribas, woi pee kungu-muischahm, woi pee pilfateem, woi pee galwofschanas dohschanahm (Salog) eefsch Rambara-Waldischanas peerakstite; tiffai Kursemne winneem japaleek un wiffi liffumi, us eetaisichanas laifu dohti, tad wairs ne geld.

V.

Bet ka labbaki tapfu nolifts, ka tee liffumi tahs paleekamas buhschanas ar teem liffunneem us eetaisichanas laifu dohteem saderr, tad tohp fche spreestz:

- 1) Ka tee liffumi, kas dohti, dehl tahs eezelschanas to lauschu pagastu, dehl eezelschanas to taifibas-teefu un to Vollzes-teefu, winnu darbu un winnu waldischanas, tulicht teefcham isdarrami un eezeltami, ja ne ihpafchi liffumi tahs pahreijamas buhschanas zittadi spreesch.
- 2) Ta teefa, kas liffuntram eefsch paleekamas buhschanas dohta, tiffai tad tulicht geld, ja tahs leetas, fo winna pawehl, ne tohp zittadas darritas zaur to, ka sem-

- neeki par to eetaifischanas laifu wehl appakfch faween kungeem stahw, lai nu buht ka tas ar wahrdeem itt ihpaschi irr isteirts jeb ne.
- 3) Bet geldigi buhs, jau par to eetaifischanas laifu, tee likkumi tahs semneeku teefas grahmatas, kas irr dohti, pehz pagasta-labbidas magast:nehm, pehz pagasta lahdehm, pehz Kirspheles Viehflereem, pehz nabbagu kohpschanas, pehz uggungslahuschanas, pehz far:aschanas no lohpu fehrgahm, ta ka arridjan tahs pawehleschanas pehz frohg:em; tatschu pee wiffahm schahm leetahm Pagasta-Pollizei jaklausa tai Muischas-Pollizei, ja schai waijadigi rahditohs zittu fo spreest.
- 4) Ta lihdi arri buhs darriht ar teem likkum:em par Pollizes-noseegumeem un winnu aystrahpeschannu, par teefas ismekleschannu un spre:schannu no semneeku teefahm, un par Diekruschu nodohschann.

VI.

Pee tahm Krohna-dohschanahm to dsintu bijuschu Kursemmes sem:neeku, geld tas preekschrafts S. 20. eeksch semneeku teefas grahmatas us paleekamu buhschannu.

VII.

Pee wiffahm isdarrischanahm preeksch teefas geld ta pawehleschana S. 198. tahs Kursemmes semneeku teefas grahmatas us paleekamu buhschannu dohta, arri par to faitifichanas un eetaifichanas laifu.

VIII.

Zfkatrs Kursemmes semneeks, ja winsch kahdu semmi jeb ehku pehrf, jeb tahdu nekustamu mantu eedabbu, tif ilgi ne maksahs tahs Poschlines *) 6 no simts, un tahs zittas Krohna maksas, kamehr winnam narw wehlehts, Kursemmes Gubernementu atstahht (S. 20 un S. 553. tahs sem:neeku teefas grahmatas).

IX.

Pawiffam, arri par to eetaifichanas laifu, pee wiffahm stribdeschanas leetahm, eeksch kurrahm Kursemmes semneeks buhtu sawaldsinahts, pee rahdeem notiffumneenu kurwiana ihpascha teefa preekscha naht, ar tahdu labbu prahntu buhs spreest, ar kurre schewee jaumi likkumi un preekschrafts dohti un kas irr winnu grunte un painats. Bet pee klaufishchanas leetahm, un fur meefas spehka waijaga, tai muischai par labbu, pee kurras Kursemmes semneeks lihdi schim prederreja, tur buhs pehz teem preekschrafstem spreest, kas lihds schim tahs klaufishchanas nolikke un kas tays farakitti eeksch tahm klaufishchanas un Inventariuma-tabellehm **), kamehr ta wezza buhschana zaur to allaschin jo pilnu ee-eeschannu eeksch tahs pahreijamas buhschanas, un zaur to iseeschannu no tahs paschas, papreeksch teef zittada darrita un beidjohr pagallam atnesta.

*) Poschline irr ta tulle, kas pee daschahm leetahm angstam Krohnam jamaksa.

***) Tabelle irr papihru lappa jeb ralle, fur par noliktahm siarpahm wahrdi un skalki teef eekrakitti.

Pahrejami = Likkumi.

Pirmais Kapitels. *)

Spreedumi, ka teem Kursēmes semneekem gaddu no gadda un pehž fahrtahm tanni jauuā buhšchanā buhš ee-eet.

Pirma Nodakka.

Likkumi par tahm teefahm, kas pawiffam, Kursēmes semneekem par to pahrejiamu buhšchanu eedohtas.

S. 1. Zaur to scheblastibu tahs Keisariskās Majestetes un zaur to, ka Kursēmes muischneeki gattami bijušči tai lauschu dsūntai buhšchanai alsfazzih, teem Kursēmes semneekem tahs teefas weenas brihwās lauschu fahrtas teescham dohtas. Par tschetrypadesmits gaddeem wisseem Kursēmes semneekem, kas lihds schim dsūnti laudis bijušči, pee schihs brihwibas teefas buhš peetapt tā kà schē noliktis.

S. 2. Kamchr pamasam itt wiffi zilweki schihs (semneeku) fahrtas wiffas tahs (labbas) teefas; kas tanni semneeku teefas grahmata farakstitas eedabbuhs, wiffi tee, kurru rinde pee brihwolaischanas wehl naw nahkusi, us Zurgu deenu pehž fluddinaschanas scho likkumu pee tahs teefas tohp, kas zaur teem augscham isteikteem grunta-likkumeem un zaur to pahrejiamu buhšchanu irr eezelta, un neweenam uebuhs tohs darbus un dohšchanas to semneeku, kas eeksch tahm farakstamahm klauvischanas- un Inwentariuma-tabellehm isteikti, pahrtaiših, jeb kaut kahdas atraujes pee tahm darriht.

S. 3. Ja weens noschkihts lauschu pulks to semneeku fahrtu tanni pahrejiamā buhšchanā us pilnu brihwibu eegahjis eekschā, un ja schinni pahrejiamā buhšchanā, wiffus noliktus fataiſischanas gaddus isgahjis, tad wimmam peederr wiffas tahs teefas un waklas, ko ta semneeku teefas grahmata eeksch paleekamas buhšchanas, wiffai semneeku lauschu fahrtai peeschkirr, prohti tā, ka tahdu schkirru pagallam brihwu buhš turreht, jebšchu tahs zittas lauschu schkirras wehl paleek tanni pahrejiamā buhšchanā.

S. 4. Pee Kursēmes semneeku lauschu fahrtas peederr, no fluddinaschanas scho likkumu, itt wiffi dsūnti laudis, kas Kursēmes Gubernementā, pee grunteem, jeb pee pilfateem, jeb eeksch Kambaru-waldischanas teefu, pee galwoschanas nodohšchanahm (Calog) peerakstiri. — Zkats Kursēmes semneeks pamett, no schihs fluddinaschanas us wisseem nahkameem laikeem, sawas ihpaschas teefas kà kahdn eemantojaimu leetu saweem behrneem no wihrischku un seewischku fahrtas; bet pee seewischka tikkai tik lgi kamehr winna pee wihra eet, jo tad winna peederr pee sawa wihra fahrtas.

*) Kapitels irr gan drihs tas pats kà dalis.

§. 5. Pehz fcti istciktta liffuma tad arri Kursemmes semneeks, jau par to pahrej-
jamu buhschanu, neds weens pats, neds ar feerwu un behrneem, neds faut kahds no win-
neem ne warr neds pahrhohts, neds isfchinkohts, neds isdohts, neds fihla dohts jeb
zitradi eeksch rakstecm aisdohts tapt. Ja kahdu muijchu pahrhoht, tad semneeks palcef
pee tahs muijchas, famehr winna rinde pee piluas brihwibas nahf.

§. 6. Ikkatram Kurjemm s semneekam irr ta teefa wehleta, fa winsch warr ne-
kustamu mantu (prohi grunti un ehfas) sewim pelniht, fa farwu winnam peederramu
mantu pehz tahs semneeku teefas grahamatas.

§. 7. Jau tanni pahrejama buhschanā pastahw un geld tee eeksch semneeku teefas
grahmatu nolikti spreedumi, par Polizi, taifnibas teefu, par Krohna maksu nobohscha-
nahm un Krohna klausichanu, par kauschu pagastu eezelschanu un par aisdohschanu
tahs zilweka brihwibas.

§. 8. Wiss em teem zilwekeem, fas pehz pasluddinaschanas scho liffumu peedsemm,
irr ta brihwida jau peedsimmusi.

D h t r a N o d a k k a.

Ihpaschi liffumi par to, aaddu no gabda us preekschu eijamu eezelschanu tahs pahrejamas
buhshanas, preeksch Kursemmes semneekem.

Eezelschanas un In-
wentariumu-gads.

§. 9. Par to pirmu gaddu pehz sluddinaschanas scho liffumu buhs:

- 1) Wissus kauschu pagastus eezelt un tahs waijadfigas semneeku teefas un Pollices-
teefas buhs islassiht un eezelt ta fa schein appakscha teef mahzihts, un wiffas schih
teefas tulih eefahfsees teefu turreht.
- 2) Tohs Inwentariumus no teem pee kauschu mahjahm peederrameem gabbaleem
buhsharakstih, noboht un spreest, pehz teem schein appaksch atrohnameem iifku-
meem.

Klausichanas grab-
matu gads.

§. 10. Par to ohtru gaddu, pehz sluddinaschanas scho liffumu, ifka-
trau muijchas waldischanai buhs, pehz teem schein appakscha atrohna-
meem preekschrafsteem, klausichanas tabelles farakstih, un pee tahm
teefahm, fur waijaga, noboht.

Ismekleschanas un
pahrlaboschanas
gads.

§. 11. Par to treschu gaddu, pehz sluddinaschanas scho liffumu,
tahm teefahm, kam peekriht, buhs ismekleht, isstaidroht un apstiprinah
wiffas winnahm nobohtas klausichanas tabelles, pehz teem preekschraf-
steem, fas schein appakscha irr atrohnaui.

Moschirkshanas
gads.

§. 12. Par to zettortu gaddu, pehz sluddinaschanas scho liffumu,
buhshitt wiffus semneeku laudis par wiffu Kurjemmi (stattees to §. 15
lihds §. 27. tahs teefas grahamatas us paleekamu buhschanu) eeksch trin schir-

rahm *) un winnu atschirrahm un po-atschirrahm noschirt, un par to, zif laudis pee
iffatras schirras un winnu atschirras peederr, buhs tabelles farastitit un pee tahar
teefahm, fur waijaga, nodohht.

Astent schirras
gaddi.

S. 13. Par teem astoneem gaddeem, kas nu nahf, itt wiffa
Kursemmes semneeku lauchu fahrtu, pehz teem preefschraastem, kas
tanni S. 28 lihds S. 51. stahw farastitii, par brihwibas rindehm,
no dsuntu lauschu buhschanas eefsch brihwibu par pahreijamu laifu teef pahrwesta.

S. 14. Za eezelschana tahs pahreijamas buhschanas us brihwibu, preefsch wiffcem
Kursemmes semneeku laudim pastahw pehz teem schè spreestem liffunneem 12 gaddus.

P i r m a N o d a l l i s c h a n a.

Preefschraastii, pehz kurreem itt wiffus Kursemmes semneekus eefsch schirrahm, atschirrahm un
no-atschirrahm buhs noschirt; ka buhs taifitit tahs tabelles kas to parahda, un kad winnas
pec tahs teefas fur waijaga nodohdamaas.

S. 15. Tanni zettorta gadda, pehz slubdinastchanas scho liffumu, buhs iffatram fun-
gam, kam Kursemne dsunti semneeki irr, sawus laudis ta ka scheit irr istciktis, eefsch
trium schirrahm noschirt.

S. 16. Pirmu schirra. Pee tahs peederr itt wiffi fainneeki, lai klausu ka
klausidami, jeb lai dohd, fo dohdami, (p l. **) mescha-fargi, lauku-fargi, sweineeku-
fainneeki u. t. j. pr. ***) sawai muischai par to, ka winni mahjas turr. — Za ka zeek to
mahju irr, tikpatt daudis to fainneeku, bes zittas kahdas nodallischanas. Za kahda
atraitne mahjas walda, tad winna teef peeskaitita pee fainneeku schirras.

S. 17. Dhtra schirra. Pee tahs peederr itt wiffi fainneeka gahjeji.

S. 18. Echi schirra teef dallita eefsch diwi atschirrahm, prohti:

Pirma atschirra. Pee tahs peederr wiffi apprezzeti jeb ne apprezzeti gahjeji
no wihrischku fahrtas, p. l. puischi un kalpi, kas pee fainneekem, woi us lohni un
maifi, woi us semni faderrejuschees, jo prohjam wiffi wallineeki un ammatneeki, kas
faderrejuschees pee fainneekem par ruhmi u. t. j. pr.

Dhtra atschirra. Pee tahs peederr wiffi gahjeji no ferwischku fahrtas, kas
nam apprezzeti, un kas pee fainneekem faderrejuschees, ir atraitnes un atschirtas Ne-
kruschu feerwas schahm peeskaitijamas.

*) Prohti itt labbi. Kad laudis eefsch leleem pulkeem teef nodalliti, tad tahdu pulku sawz
schirru, kad tahdu schirru eefsch masakeem pulkeem nodalka, tad tahdu masaku pulku
sawz atschirru, kad to atschirru atkal eefsch jo maseem pulkeem nodalka, tad to sawz
no-atschirru. Paturri labbi.

**) Prohti labbi: tee raksti p. l. irr tee wahrdi: par lihdsibu.

***) Tee raksti: u. t. j. pr. irr schee wahrdi: un ta jo prohjam.

§. 19. Ifktra no schahm diwi atschkirrahm atkal, pehz farwu lauschu wezzuma, eefsch trin no=atschkirrahm teef noschkirra, prohti:

Virna no=atschkirra. Pee tahs peederr wiffi zilweki no 14ta lihds pabeigta 29ta gadda.

Dhtra no=atschkirra. Pee tahs peederr wiffi zilweki no 30ta lihds pabeigta 44ta gadda.

Trescha no=atschkirra. Pee tahs peederr wiffi zilweki, kas lihds 45tu gaddu wezzi, un kas wezzaki par 45eem gaddeem.

§. 20. Trescha schkirra. Pee tahs peederr itt wiffi muischas laudis.

§. 21. Muischas laudis irr tee Rursemnes semneeki, kas pehz tahs teefas, kas lihds schim dsuntis = kungeem bija, no farweem dsuntis = kungeem tappe nolikti us to, kunga leetas un darbus isbarriht klahtu pee winna, lai nu buht ka tam dsuntis-kungam muischa kahda bija, jeb ne bij. Ja muischa winnam bija, tad pee muischas laudim peeskaitami p. l. waggares, frohdsneeki, mohberes, muischasammatneeki u. t. j. pr., kas tappe turreti us lohni un us maiji un kam semnes naw.

§. 22. Schi trescha schkirra to muischas=lauschu teef dallita eefsch diwi atschkirrahm, prohti:

Virna atschkirra. Pee tahs peederr itt wiffi muischas laudis no wihrischku kahrtas bes starpibas, woi irr apprezeti, jeb ne.

Dhtra atschkirra. Pee tahs peederr wiffi neisprezzeti muischas laudis ne seewischku kahrtas, pee kurrahm arri atraitnes peeskaitijamas.

§. 23. Tas lauschu skaitlis, fo isnessa ifktra schkirra ar farwahm atschkirrahm un no=atschkirrahm, tohp no tahm gohdigahm muischas waldischanahm, bes wahrda isteifchanas, weena tabella eerakstihis, ta ka ta ar to rakstu A. schein peelikta preeksch-sime to parahda.

§. 24. Tahdi kungi, kurru laudis tiffai pee weenas jeb diwi no tahm augfcham isteiftahm schkirrahm peederr, eerakstihis tannis tufschas pastarpas to nodohdamu skaitla tabellu, ka winneem newaid tahdi laudis, kas pee schihs schkirras peederr.

§. 25. Apprezetas seewas, ta ka arri tahdi behrni, kas wehl naw 14 gaddi wezzi, ne tohp lihds skaititi, pee scho tabellu farakstichanas, un tadehl winni arri ne teef peeskaititi pee ta isnesta skaitla.

§. 26. Schihs tabelles, kas ta taisamas, ka augfcham tappe mahzihts, tohp no tahm gohdigahm muischas=waldischanahm, jeb no teem dsuntis kungeem eefsch dubbultahm lappahm farakstitas, kunga wahrds un sehgelis teef peelikts, un ta weena no schahm lappahm, trihs mehneschis preeksch beigahm ta zettorta gadda, kas eefahkabs ar wezza kalendera Zurgu deeuu, un tadehl wiffuwehlaki lihds 22tru Januar mehnescha deeuu, pee tahs Pilskunga=teefas, eefsch kurras aprinki tas dsuntis-kungs mahjo, no-dohdama.

§. 27. Kad nu, warr buht, weens jeb oftr̄s zilweks, no pahrsch̄aischanas irr palizzis ne peerakst̄ihts, tad warr to paschu pee pirmas farakst̄ischanas to st̄airiu tabelu eerakst̄iht, un ne buhs no ne weena par to atbildesch̄anuu praast̄iht, ka tas zilweks nam agraki tappis peerakst̄ihts pee dwehjeles rultu us̄nem̄sch̄anas.

D h t r a N o d a l l i s c h a n a.

§. 28. Kikkumi, ka ikgaddu to brihwibas rinde buhs isch̄kirt no tahm sch̄kirrahm, ar sawahm atsch̄kirrahm un no=atsch̄kirrahm, ka par to buhs pa wahrdeem wiss̄us eeksch̄ grammatabin farakst̄iht un ka sch̄ih̄s wahrda grammatas pee tahs teefas, fur wajjaga, buhs nodoh̄t.

§. 28. It wisseem semneekeem ta Kursesimnes Gubernementa buhs, kad tee tsch̄etri fataisch̄anas gaddi pagallam, eeksch̄ astoneem gaddeem, no ds̄intu lausch̄u buhschanas, eeksch̄ brihw buhschanas, par pahrejiamu laifu, pahrwesteem tapt.

§. 29. Ka tas taptu isdarrihts, tad wajjaga ikgaddu no ta sk̄ailla ikkatras sch̄kirras, ar sawahm atsch̄kirrahm un no=atsch̄kirrahm, weenu pulku zilweku isch̄kirt, kas fa=eet kohpa un faderr ar to zilweku sk̄aitl̄: un ar to laifu, par kurreu tai pahrwesch̄anai eeksch̄ brihwest̄ibas buhschanu, par eetaisich̄anas gaddeem wajjaga isdarritai tapt. Tahdu zi weku pulku sauz brihwibas rinde.

§. 30. Tas ds̄unts-kungs islassa, pehz sawas brihw̄as lahpatisch̄anas, tohs zilwekus, kas peederr pee ikkatras brihwibas rindes, no ikkatras sch̄kirras ar sawahm atsch̄kirrahm un no=atsch̄kirrahm.

§. 31. Laulata seewa tohp peeskaitita pee brihwibas riades sawa wihra.

§. 32. Behrni, kas wehl nam 14 gaddi wezzi, tohp peeskaititi, bes peereh̄fina-schanas pee tahs brihwibas riades winnu wezzaku, lai nu buht ka abbeji wezzaki, woi tehws weens pats, woi mahte weena patti, ds̄ihwi.

§. 33. Aisch̄kirti laulati draugi teem ne apprezeteem lihds̄igi turrani, un tohp winni pehz laulibas sch̄kirschanas pee tahs sch̄kirras peeskaititi, pee kurras winni pehz tahs ds̄ihwoschanas fahrtu, fo paschi islassijuschees, peederr.

§. 34. Ja wezzaki zaur basnizas teefas sch̄kirschanas grammatu atsch̄kirti, tad winnu behrni, woi wissi kohpa, woi nodall̄ui, pee tehwa jeb pee mahtes peederr, ka ta sch̄kirschanas grammatu to isteiz, jeb ka paschi wezzaki, ar funga sinnu, par to irr falihguschi.

§. 35. Tahdas laulibas, kas zaur wihra, jeb seewas aisbehḡsch̄anuu tappe atsch̄kirtas, par pastahwedamahm laulibahm turranas, un pee tahs pahrwesch̄anas eeksch̄ brihwibas, par eetaisich̄anas laifu, tas isk̄libdis laulats draugs, pehz tahs ihpaschas paweh̄sch̄anas tanni §. 31. teef peerakst̄ihts, bet winna aisbehḡsch̄ana eeksch̄ klambareem teef peeminmeta.

§. 36. Gruh̄deni bes wezzakeem peederr pee tahs brihwibas rindes to, kas winnus auds̄ina, jeb pee winnu wehr̄nindereem *).

*) Prohti labbi: wehr̄minderis irr tas, kas no teefas irr list̄s, gruh̄deni labbumu us̄kohpt un pasargah̄t.

§. 37. Ja gruhdeneem ne kahdi andsinataji, jeb wehrminderi, jed ja tee winneem zaur laizigu nahwi, jeb zittadi juhb; tad tai muischas-waldischana, weenlihdß ar to pagasta teefu, zittus atkal buhß ezejt.

§. 38. Pee behrneem, fur muischas-waldischana wehrminderis irr, par tahdeem buhß, ja winni pahreet, eefsch brihwibas buhßchanu par eetaifschanas gaddeem, ja muischas-waldischana wairß negribb par wehrminderi buht, tai pagasta-teefai zittus wehrminderus ezejt.

Pirmais brihwibas
rindes gads.

§. 39. Par to pirmu brihwibas rindes gaddu tohp tee skaitli, ko tahß skaitlu tabelles isnessa, eefsch iffatras schkirras ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm, (skattees to preekschihmi ar to rakstu A.) ar 8 dalliti.

§. 40. Ja tas skaitlis, ko weena schkirra un winnas atschkirras un no-atschkirras isnessa, masaks buhtu, ne ka tas skaitlis, kas dalla (p. l. tas skaitlis, ko weena schkirra, jeb winnas atschkirra, un no-atschkirra isnessa, buhtu 7, bet tas skaitlis, kas dalla par pirmu brihwibas rindes gaddu, irr 8), tad eefsch teem gaddeem, fur ta trahpahß, tami dohta lihdsiba eefsch imu brihwibas riades gaddu, no tahdas schkirras un winnas atschkirras un no-atschkirras, ne weens zilweß eefsch brihwibas buhßchanas par eetaifschanas gaddeem ne tohp pahzejts, un tas winsch skaitlis paleef tif ilgi no weenas brihwibas rindes gaddu lihds ohtru, tas pats, kamehr tas skaitlis, kas dalla, winnam lihdsigs, nu kamehr jadalla, pateesi tas skaitlis I isnahf. — No schi laika ifgaddu no tahdas schkirras, jeb no winnas atschkirrahm un no-atschkirrahm, weens zilweß eefsch brihwibas par eetaifschanas gaddeem pahreet.

§. 41. Tee skaitli, ko ta dallischana isnessa, bes peerehkinaschanas to atlikumu, parahda zif zilweki no iffatras schkirras, ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm, pirma brihwibas rindes gadda, peetohp pee brihwibas buhßchanas par eetaifschanas gaddeem.

§. 42. Pehz to skaitlu, ko ta dalischana parahda, islassa tas dsimts kungs tohz zilwekas, kam no iffatras schkirras, ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm wajaga brihweem tapi par eetaifschanas laiku, eefsch ta pirma brihwibas rindes gadda. — Winsch faraksta winnu wahrbus eefsch tahdas gramatas, ka ta ar to rakstu B. Flah likta preekschihme parahda.

§. 43. Eefsch tahdas rulles pawahrdeem wajaga buht:

- 1) Tee wahrdi to zilweku, kas no wiffahm schkirrahm un winnu atschkirrahm un no-atschkirrahm pee brihwibas buhßchanas par eetaifschanas laiku peetohp, zif to irr parahda tas skaitlis, ko ta dallischana isnessa.
- 2) Tee wahrdi to zilweku, kas bes peerehkinaschanas, pee brihwibas, par eetaifschanas laiku, peetohp.
- 3) To atlikumu preeksch nahkoschu brihwibas rindes gaddu, zif winsch isnessa, pee wiffahm schkirrahm un winnu atschkirrahm un no-atschkirrahm.

§. 44. To farakstischanu scho grahmatu buhs ikfatram fungam agri, Septembra mehneschâ, preeksch eefahkuma ta nahkofcha brihwibas rindes gadda eefahkt, ka warr preeksch to 29tu Septembra mehnescha deenu (Mikkela deenâ) ta pascha gadda, teem zilwekem, kas islassiti us peetapfchanu pee brihwibas, par eetaisfichanas laifu, sinnu doht no tahs zittabas buhschanas, kurrâ winni ee=ees.

§. 45. Trihs mehueschus preeksch eefahkuma ta pirma brihwibas rindes gadda (prohti tanni 22tra Januar mehnescha deenâ) waijaga, ka ikfats dsimts-kungs, tahs grahmatas pa wahrdeem, tai Pilskunga=teefai, eeksch kurras aprinka winsch mahjo, nobewis.

Ohtrais brihwibas
rindes gads.

§. 46. Tas truhkums, kas par pirnu brihwibas rindes gaddu pee schkirrahm ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm noteek, irr labbi peerakflijams, no teem jauuekleem, kas 14 gaddi wezzi tohp un kas ar saweem wezzakem jeb wehrmindereem wehl newaid peetappuschi pee brihwibas buhschanas par eetaisfichanas laifu, peepilbejams, un pehz to waijaga tohs lauschu skaitlus preeksch ohtru brihwibas rindes gaddu pahrtaisiht.

§. 47. Tohs lauschu skaitlus, kas ta pahrtaisiti buhs, tab ar 7 dalliht, un tee skaitli, fo ta dallischana isnessa, parahda zeek zilweki, tanni ohtrâ brihwibas rindes gaddâ, pee brihwibas par eetaisfichanas laifu peetohp.

§. 48. Ta usrakstischana to zilweku pa wahrdeem, noteek, ittin tapatt, ka eeksch tahm wahrda rullehm tai pirma brihwibas rindes gaddâ. (Skattees §. 42 un to preeksch-sihmi, kas ar to rakstu C. peelikta.)

§. 49. Tahs wahrda grahmatas ns ohtru brihwibas rindes gaddu, parahda bes tahm tanni §. 43. isteiktahm sinnahm, arri wehl 4tâ fahrtâ to skaitla parahdsichanu ta truhkuma un to waijadsigu peepilbeschanu eeksch tahm daschadahm schkirrahm ar sawahm atschkirrahm un no-atschkirrahm.

§. 50. Ta farakstischana scho grahmatu, noteek tanni paschâ gadda laikâ, kas irr noliktis us to farakstichanu to grahmatu pa wahrdeem us to pirnu brihwibas rindes gaddu, un tapatt arri winnu uodohschana pee tahs teefas, fur waijaga. (Skattees augfcham §. 44 un 45.)

Tee zitti feschî brihwibas
rindes gaddi.

§. 51. Pehz scheem preekschrafsteem, kas irr dohts tannis §. 46 libbf §. 50., waijaga darriht, ir eeksch teem feschem nahkofschem brihwibas rindes gadbeem, tikkai tas buhs sawadi, ka tas skaitlis, kas dalla

tanni 3schâ brihwibas rindes gaddâ buhs 6,

tanni 4tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 5,

tanni 5tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 4,

tanni 6tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 3,

tanni 7tâ brihwibas rindes gaddâ buhs 2,

un ka beidsiht, tanni 8tâ brihwibas rindes gaddâ, wiff tas atlikkums to Kursemes semneeku pee brihwibas buhschanas par eetaisfichanas laifu peetohp.

T r e f c h a N o b a l l i f c h a n a.

Sikkumi, kahda ta pahrejama buhschana, zeek ilgi winna paliks, un kahda ta noballifchana eefsch nolikteem brihscheem.

§. 52. Tas pahrejams eetaifichanas laifs us brihwibu præfch wiffahm semneeku fchirrahm ar sawahm atfchirrahm un no-atfchirrahm, kas peederr pee Imas, 2tras, 3fchas, 4tas un 5tas brihwibas rindes, isnessa feschus gaddus, weenu pakkal ohtru, fo buhs dalliht eefsch divi nolikteem brihscheem, iffatrs brihds no trun gaddcem. (Skattees to tabelli, kas ar to rakstu D. peelikta.)

§. 53. Tas pahrejams eetaifichanas laifs to semneeku no wiffahm fchirrahm un winnu atfchirrahm un no-atfchirrahm, kas pee 6tas brihwibas rindes peederr, isnessa peezus gaddus, kas teef dalliti eefsch diweem nolikteem brihscheem, no kurreem tas pirmais, trihs gaddus isnessa, un tas ohtrais atkal divi gaddus.

§. 54. Tas pahrejams eetaifichanas laifs to semneeku, kas irr peeschfirti pee 7tas un 8tas brihwibas rindes, isnessa tikkai trihs gaddus. Winni (ta falkoht) pahrelez par to pirnu noliktu brihdi, un eedabbu tulihit pee winnu ee-eeschanu eefsch to pahrejama eetaifichanas laifu, wiffas tahs teefas un waffas, kas tahm zittahm brihwibas rindehm eefsch to 2tru noliktu brihdi wehletas.

§. 55. Kad tas ohtrais nolikts brihds ta pahrejama eetaifichanas laifa pabeigts irr, tad peetohp iffatrs Kursemmes semneeks, kas lihds tam eefsch pahrejamas brihwibas eetaifichanas laifu bijis, pee paleekamas brihwibas buhschanas, un winsch warr par fewi paschu brihwi spreesst, ta ka tas irr isteikts eefsch teem likkumeem tahs semneeku teefas grahmatas.

§. 56. Ja kahds pee ta pahrejama brihwibas eetaifichanas laifa peetappis ap-prezhehts dsimts wihrs mirst, un seewa un behrni paleef pakkal, tad abjeem (prohti atraitnei un behrneem) paleef wiffas tahs teefas, fo winni eedabbujuschi zaur sawa wihra un tehwa peetapschanu.

§. 57. Ja kahda atraitne ohtru wihru prezze, tad winna pehz tahs wiffeem geldigas pawehleschanas ta §. 31., peederr pee tahs fahrtas schi ohtra wihra, bet tee behrni no pirnas laulibas paleef pee tahm teefahm, fo zaur sawu nelaiwu tehwu eedabbujuschi.

§. 58. Pahr to laifu to fchetrpadesimts eetaifichanas gaddu, ne weens gruntafunga ne drihft wairaki pee darba gelbigus zilwekus, no Kursemmes semneeku lauschu fahrtas, us sawu semmi likt usmestees, ne ka tanni beidsama dwehseles Krohna rulle no ta 1816ta gadda, winnam ar flaitlu pee tahs irr peerakftiti.

§. 59. Ja scho likkumu pahrfahp, tad winnam, ja par to sinnu dohd pee Gubernementa-waldichanas, kas tai teefai, fur peekriht, to ismekleschanu par to usleef, tulihit buhs, woi tohs zilwekus, kas winnam pahri irr, atlaist, woi fewi taisnodams pareift parahdiht, ka winnam no kahda grunta funga bij wehlehts, tohs laudis, kas appafsch winna dsihwo, wai-oh, un ka zaur to, ka winsch to darrijis, ne weenam zilwekam kahda flahde jeb kahds launums effoht notizzis; ja winsch to nespehj flaidri parahdiht, tad winnam, par labbu tai pagasta lahdei tahs muifchas, fur tee beidsoht

peenemti, pee darbeem gelbigi laudis peeberr, 5 Rubulus papihru naudas par iffatru dwehsele, jaismakfa. — Bet par to isdallischanu to gahjeju, tahm pagasta Polliizes-teesahm, par to pahreijamu ectaisfichanas laiku, us to labbi jarauga, ka nekahds nohmneekš *), nebs acri-san kahds fainneekš, zitteem par skahdi, par dauds pee darba derrigns zilwekus, par gahjejeem, ne peenemm. — Tee nohmneeka behrni, un tee fainneeku behrni, bes pakauschanas fawu wezzaku, no scheem newaid atschfirrami.

¶ Ka par to pahreijamu ectaisfichanas laiku usfazziht buhs. | S. 60. Zfgadda us Mikkelcem (tanni 29ta September mehnescha deenâ: Skattees augfcham S. 44.) buhs teescham teem jeanneekeem, kas no fawa kuaga islassiti, ka buhs tanni nahkamâ gadda pee brihwibas par to ectaisfichanas laiku tapt, no tam peenahkamu sinnu doht.

S. 61. Us Mahrtimeem ta pascha gadda waijaga, ka wiffi tee semneeki, kas us brihwibu par ectaisfichanas laiku islassiti, jau par to fungam taisnu sinnu dewusch, woi griib winni ta ka lihds to laiku bijis, wehl turplikam palift, jeb woi griib winni pehz tahs wallas, kas winneem irr, zittur aiseet, jeb eefsch zitta pagasta faderretees.

S. 62. Ja abbi, kungs un laudis, eefsch to ohtru noliftu brihdi, to teesu eedabbu-jusch weens ohtram usfazziht; tad buhs tam, kas usfacka (lai nu buhtu kungs jeb semneekš) tapat us Mahrtimeem preefsch ta gadda, kas us Turgeem fahkabs, un fur abbi weens no ohtra warr atschfirtees, tam ohtram, kam teef usfazzihts, to peenahkamu sinnu par to doht.

S. 63. Tam, kas usfacka, waijaga fawu usfazziichanu, tam ohtram, kam teef usfazzihts, preefsch wiffas fanahkuschas semneeku teefas isteikt un Protokolla **) list farafsiht, ka zaur to wiffas idrunaschanas un wiffi eemesli taptu atnesti.

¶ Itmais nolifts | S. 64. Kad tas pirmais nolifts brihds irr atmahjis, tad iffatram brihds to fainneeku. | fainneekam brihw, pehz to, ka winsch pehz ta preefschaja S. 61. par to fawu prahtu isteizis, fawas mahjas, woi paturecht woi atstakt.

S. 65. Ja kahds fainneekš, kas pee brihwibas us to fataisfichanas laiku irr aizi-nahts, pee fawas mahju buhschanas, pehz ta Ima Januar 1817 kahds parradus no fawa grunta-kunga isnehmis, un ja schohs parradus wehl naw aizmaksajis, tad winnam par to skaidri jaissteiz, woi ppehs winsch schohs parradus maksajt. Ja facka, ka nesppehj, tad tas irr tif labbi it ka buhtu winsch usfazziis, un tas kungs warr tad, pehz fawas labpatifichanas par tahm mahjahm spreest. — Bes tam, tam kas parrada irr, buhs fawus parradus fungam maksajt pehz teem lifkumeem, kas SS. 148 lihds 154. irr atrohnami.

S. 66. Ja kahds fainneekš, kas pirmâ noliftâ brihdi irr, ne usfacka, tad buhs fapraft, ka winsch fawas mahjas griib paturecht par to klaufishchanu, kas tannis apstiprinatâs klaufishchanas tabellâs irr farafsihta, un tam fungam ne buhs tahdam fainneekam, par scho pirmu brihdi ne kahdas jaunâs leetas usdingeht.

*) Nohmneekš jeb nohmturnis irr tahds fainneekš, kas pehz kuntrakta mahjas turr.
 **) Prohti labbi. Protokols irr ta grahmata, fur wifs tas teef ceraksihts, fo teefa spreesch un kas preefsch teefas noteck, fo leezineeki isfacka u. t. j. pr.

§. 67. Bet ja abbi, kungs ar fainneeku, par to, paschi gribbedami, buhtu salihgusch, tad wiini warr weenu kuntraktu par tahm mahjahm taifih, fur wiini warr weens ohtram sohltrees, ka pascheem tihf, bet pee tahda kuntrakta tas ihfakais laifs trihs gaddi irr, bet ja abbejeem tihf, tad to kuntraktu arri warr us ilgafu laifu taifih.

§. 68. Ja kahds fainneeks, kas pirma nolifta brihdi irr, fungam usfazzijis; tad winsch warr zittas mahjas usnemt jeb ka gahjeis pee zitta fainneeka faderretes, bet tikkai tanni Kirsphehli, fur lihds schim dsihwojis.

§. 69. Ja ar sweschu fungu kuntraktu taifa us mahjahm, tad tas tikkai us trin gaddeem warr notift, un to, fo winsch tam swescham fungam par tahm mahjahm dohd, waijaga buht, woi klattischana ween, woi trihs dallas ar rohku darbu un ja dauds weena patti dalla ar naidu jeb labbibu.

§. 70. Bet ja ar sawu mezzu fungu par tahm mahjahm, fo lihds schim turreja, jeb par zittahm mahjahm kuntraktu zelt, tad winnam brihw scho kuntraktu us trin gaddeem jeb ilgafi taifih, un pa wiffam to kuntraktu tahdu zelt, ka abbejecem tihf, un ka wiini warr salihgt.

§. 71. Ja fainneeks, tanni pirma nolifta brihdi par gahjeju tohp, tad winsch warr deenestu nemt par to Kirsphehli, fur lihds schim mahjojis, bet winsch teef turrehts par gahjeju eefsch pirmu noliftu brihdi.

§. 72. To laifu, fo winsch pirma nolifta brihdi fainneeks buhdams, fadsihwojis, buhs winnam, kad par gahjeju tohp, par labbu peerehinaht.

Ohtrais nolifts | §. 73. Ja fainneeks eefsch to ohtru noliftu brihdi eetohp eefsch; |
brihds to fainneeku | tad arri winna fungam brihw, ja winsch papreefsch us W:ahrtineem |
fainneekam usfazzijis (stattees augscham §. 61.), mahjas winnam aiment un ka pascham |
tihf par tahm spreest.

§. 74. Tas fainneeks, kam ta sawas biuschas mahjas ja-astahj, warr par to Wi:f-Pilsfunga-teefas aprinti, fur winsch lihds schim dsihwojis, pehz paschas sawas brihwas gribbeschanas, ka fainneeks jeb ka gahjeis zittur faderretes.

§. 75. Ja ar zittu fungu mahju kuntraktu taifa, tad scho kuntraktu, ir par to ohtru noliftu brihdi, tikkai us trin gaddeem ir ta taifih buhs, ka trihs dallas teef mafatas ar rohku darbu un ja dauds weena patti ar naidu jeb ar labbibu.

§. 76. Ja ar to paschu fungu, ar furreu par to pirmu noliftu brihdi kuntraktu bij taifijis, atkal ka fainnae ks kuntraktu zelt, tad brihw scho jaunu kuntraktu woi us trin gaddeem jeb ilgaf zelt un abji, kungs ar fainneekem, warr salihgt ka pascheem tihf un gribbahs.

§. 77. Ja fainneeks par gahjeju tohp, tad winnam gau brihw gahjeja kuntraktu par to aprinti tahs Wirf Pilsfunga teefas, fur lihds schim bij dsihwojis, taifih, bet winsch teef turrehts par gahjeju eefsch ohtra nolifta brihda. Tas laifs fo winsch, fainneeks buhdams, tanni ohtra nolifta brihdi fadsihwojis, winnam nahf par labbu eefsch gahjeju schirras.

Wirmais nolikts | S. 78. Ja gahjeis, no wihrijchku kahrtas, par fainneeku jeb
bribes to gabieju. | nohinneeku warr tapt, tad tas winnam wehlehts par wissu to aprink-
tahs Wilskunga-teefas, fur lihds schim dshwojis.

S. 79. Ja winsch wehl nemand tappis pee brihwibas par eetaifichanas laifu, jeb
ja winnam wehl jaturra tee kuntrakti, ko warreja uszelt, tad winnam, kad par fain-
neeku tohp, weetneeku wajag qahdaht, kas wissu to, ko preeksch laika bij sohljis un
apnehmis, spehj un warr peepildiht (winna we:ta).

S. 80. Kuntraktis, kas par to taptu uszelts, ne warr nefad, tahs jau eedabbu-
tas brihwibas teefas, neds ta weetneeka, neds ta, kas to weetneeku dohd, neds mas-
kas, neds leelakas pahtraifht.

S. 81. Jftatram gahjejam, kad eeksch pirnu noliktu brihdi eetohp eekschā, ta
teefa un waktā dohta, ja par to, kā S. 61. jau nolikts un spreeshts irr, pareisi raifau
sinu dewis, farwu fainneeku atstah un zittur par gahjeju tapt.

S. 82. Bet winnam wajaga preeksch paschahm mainahm pareisi par to usfazziht,
tanni eeksch likkuneem spreeshtā laikā un tā kā pawehlehts un par to farwam bijuscham
fainneekam sinu doht. (Skat. augš. S. 61 un S. 63.)

S. 83. Gahjeji, kas wehl pee jauneku kahrtas teef rehfinati, pee kurreem wissi
gahjeji peederr, kas wehl naw 21 gaddu wezzi, ne drihst zittabi deenestu usfazziht,
jeb jaunu deenesta kuntraktu uszelt, kā ar sinu un ar palauschanu farwu wezzaku, farwu
audsinataju, jeb wehrminderu.

S. 84. Par scho noliktu brihdi gahjeis tiffai eeksch teem rohbescheem tahs muišchas,
pee kurras lihds schim peederreja, zittu fainneeku warr mefleht.

S. 85. Gahjeis, kas farwu zitkahrtigu fainneeku atstahj, warr pee fainneeku schir-
ras tapt, un fainneeks tappis, winsch eedabbu wissas teefas un wallas, kas fainnee-
kam, eeksch pirnu noliktu brihdi, wehletas, un buhs tahdam par fainneeku tappu-
scham gahjejam to laifu par labbu peerehkiht, ko winsch, gahjeis buhdans sadshwo-
jis, pehz S. 64 lihds S. 72.

S. 86. Ja winsch schinni noliktā brihdi atkal kā gahjeis faderrahs; tad wajaga to
jaunu kuntraktu, ja ne us ilgaku laifu, tatschu us weenu gaddu uszelt.

S. 87. Ja fainneeks mirst preeksch schi kuntrakta beigahm, un ja fainneeka man-
tineeki to gahjeju tuliht atlaisch, tad winsch, pehz tahm teefahm, kas winnam pa-
wissam par scho noliktu brihdi eedohtas, us to gadda atlikfuschu laifu zittur warr faderre-
tees; bet us to jaunu gaddu atkal tā buhs darriht, kā tas preeksch-stahwedams S. 86.
mahza.

S. 88. Ja winnam sohlita lohne ne warr neds leelaka neds masaka, neds labkaka
neds sliktaka buht, ne kā par tahs muišchas rohbescheem, fur to jaunu kuntraktu uszelt,
wissur dohd un kā tas jau ar weenu ween bijis.

S. 89. Gahjeis, kas fainneeku maina, ne drihst par scho noliktu brihdi, ko
apsohlitees un us feru nemt, kas aiskawe, un ne lauj darriht, tohs klausichanas darbus,
kas pehz tahm apstiprinatahm flausichanas tabelchem, wisseem gahjejem, muišchas-
watdineekem itt ihpaschi, jadarra.

§. 90. Ja tas jauns fainnecks tatschu tahdu deenesta-kuntraktu taišjis, kas ne buht nam saderrams ar to minnetu gabjeja kunga klaušiča:u, tad tam fainneekam jagalwo par to isdarrīchanu schihs k aušīchanas, un jebšchu to ar wahrdu ue buhtu fajjis, tatschu winsch to us feru irr nehnis.

Obtrās noliktis: §. 91. Ur to eesaktumn schi nolikta brihscha tad nu arribsan tam
brihs to gabjeju. | kungam brihw, pehz pareisi isteiktas usfaz, iščhanas (stat. augf. §. 61.)
| ikfattu gabjeju, no sawas muičhas rohbescheem aisraidih, tatschu schi
(aisraidīščhanas) watta ne warr pee tabdeem laudin notikt, kas tapehz ka ne spehj wairs
strahdaht, no pagasta irr usturrami.

§. 92. Ja kungs ne grihb, ka kahdu gabjeju ilgaki eeksch sawas muičhas rohbescheem turra, tad winnam waijaga par to tam fainneekam sinnu doht, pee kurra tas aisfuhrijams gabjeis deene.

§. 93. Tee gabjeji zaur to, ka schinnē noliktā brihdi eetoht, to wattu eedabbu, ka winni eeksch tahs kirspehles aprinki, kur lihds schim dšihwojuschi, fainneeku- jeb gabjeju- kuntraktus warr uszet.

§. 94. Pee gabjeja uskemschanas, zittā pagastā, waijaga winna muischas-wal-dineeka un winna pagasta teefas nowehleschanas.

§. 95. Ja kahdam gabjejam, zaur grunta kunga usfazīščhanu waijaga to pagastu atstah, pee kurra papreeksch peederreja, tad grunta-kungam, ja ne grihb paspehleht sawn teefu zaur to usfazīščhanu, waijaga par to, pagasta-teefai, sinnu doht, ka schi teefa weenlihd. ar winnu tahs waijadstias leetas warr isdarriht, kas tanni §. 27. tahs paleekamas teefas grahmatas pawehlehts irr, un zaur kurrahm to warr isdarriht, ka tas minnehts gabjeis pee zitia pagasta warr peeschirts tapt.

§. 96. Ja kahds gabjeis pars griwbedams to dšihwofli, kur lihds schim bija, maino, un zaur to zitta pagasta lohzeklis tohp, tad nedstas grunta-kungs, nedst ta pagasta-teefa ne drihtst winnu ne ka aiskaweht; bet abjeem buhs, ja winsch wissu peepildejis, kas tanni §. 27. tahs paleekamas teefas grahmatas pawehlehts, bes prettirunnaschanas tahs passēs, kas pehz ta §. 266. tahs paleekamas teefas grahmatas preekschraftitas nu kas irr waijadugas pee dšihwofla mainas winnam eedoht.

§. 97. Ja kahds gabjeis, kas tanni ohtrā noliktā brihdi irr, un kas sawu dšihweščhanas weetu atiaht, ar zittu kungu jeb fainneeku saderrahs par gabjeju, tad buhs wehrā neimt wissu to, kas pawehlehts, pehz de:esta laika (augšham §. 86.), pehz lohneš (augšham §. 88.) un pehz apsohlischanahm (augšham §. 89.) kas eeksch to pirmu noliktu brihdi tappe preekscha rakstihis.

§. 98. Ja kahds gabjeis, ohtrā noliktā brihdi buhdams, ar sawu bijschu fainneeku (no jauna) saderrahs, tad tahdu kuntraktu warr uszet ka abjeem tihf nu ka winni par to sawā itarpa grihb falihgt.

§. 99. Ja kahds, ohtrā noliktā brihdi buhdams gabjeis par fainneeku tohp, tad eedabbu winsch wissas tahs teefas nu wattaš to fainneeku, kas ohtrā noliktā brihdi irr, pehz §. 73 lihdi §. 77. un buhs winnam to laiku par labbu rečkeneht, ko winsch gabjeis buhdams, eeksch ohtra noliktā brihscha sadšihwojis.

Pirmais nolikta
brihds to muischas
kaudis.

S. 100. Tee likkumi, kas tanni S. 78 lihds S. 90. preeksch gabjeju schkirras dohti, geld arri no muischas laudim, ja ee, warr buht, par fainneekem taptu.

S. 101. Wissi pee muischas kauschu schkirras peederrami Kursemnes semneeki, zaur to, ka winni pee pirma nolikta brihscha peetohp, tahs wallas eedabbu, sawu lihds schim bijuschu deenestakungu atstah, ja par to papreeksch pehz S. 61. to peenahkamu sinu deruschi.

S. 102. Muischas laudis, par kuru amnata jeb skuntes ismahzifchanu dsuntskungs ko ismaksajis, tahdi pee pirma nolikta brihscha peetappusch, un gribbedami sawu preekschaju deenestu atstah, to ne warr zitiadi darriht ne ka ja sawam zitfahrigam dsuntskungam to mahzjamu naudu papreeksch aismaksajusch.

S. 103. Ja ne spehj, jeb ja ne gribb to mahzjamu naudu atdoht, tad winneem waijaga par masi un drehdehm un par 12 sudraba rubbulu gadda lohni, pee sawa preekschaja dsuntskunga jo prohjam deeneht.

S. 104. Muischas laudis, kam ta walla irr, sawu preekschaju deenestu atstah, warr par to pirnu noliktu brihdi, jaunus kuntraktus uszelt, ka muischas laudis, fainneeki jeb gabjeji, pehz sawas paschas labpatifschanas, bet tikkai eeksch tahs Kirspelyes rohbeicheem, fur winni lihds schim dsihwojuschi.

S. 105. Tikkai itt ihpascha pakauschana sawu zitfahrigu dsuntskungu winnus no schihs pawehleschanas warr alant.

S. 106. Ja par gabjejem jeb par fainneekem tohp, tad eedabbu, ar peerehkneshanu to gadda, ko pirna nolikta brihdi, deenestu laudis buhdami, fadsihwojuschi, tahs wallas un teesas, kas fainneekem (skat. augf. S. 62 lihds S. 72.) un gabjejem (skat. augf. S. 81 lihds S. 90.) par pirnu noliktu brihdi, eedohtas irr.

S. 107. Ja atkal saderrahs pee sawa zitfahriga dsuntskunga, tad jau pirna nolikta brihdi buhdami, to kuntraktu warr taisiht, ka abbejem tihk ur. ka warr salihgt.

S. 108. Ja sawu zitfahrigu dsuntskungu atstah, tad waijaga, zaur parahdichanu ta kuntrakta, ko par to jau nu deenestu uszehluschi, kunga preekscha taisnotees; pirns warr prassiht lai atlaisch no preekschaja deenesta. Schim likkumam buhs geldeht pee wisseem notikkumeem, un zitwekem, kas lihdsiga fahrt irr, bet ta, ka, tapatt ka ar kunga rakstu sihmehm, tapatt arri ar mehlera rakstu sihmehm schi taisnoschana noteek.

S. 109. Tahdu kuntraktu buhs, ja mas us weenu gaddu uszelt, un tanni kuntrakta buhs eerakstih tirlab to weetu, fur dsihwohs, ka arridsan kahda ta buhschana ta jauna deenesta.

S. 110. Ja deenesta-kunas mirst preeksch pabeigta kuntrakta gadda, tad geld, kas S. 87. gabjejem preekscha rakstih, arri preeksch muischas laudim.

S. 111. Ja muischas laudis, zaur sawu jau nu buhschanu, zitta pagasta lohzeeki tohp, tad ne buhs winneem aisturreht tahs passas, kas pee usknemschanas zeksch zittu pagastu waijaga irr, bet papreeksch arri waijaga, ka winni wissu to peepiloejuschi, ko S. 27. tah paleekamas teesas grahmatas pawehl.

S. 112. Zebſchu tam dſimts-kungam narw brihw, farvus muifchas laudis, kas pirnā nolikta brihdi irr, kã g i bedams par gahjeem pataiſht, tatſchu winna n irr ta walla, ja muifchas laudis farvus darvus ne darra jeb ja netikfummus peenehmufchi, winnus no farwa deenesta araidi.

S. 113. Tahdi muifchas laudis, ja pehz teem preeſſchraſteem ta S. 100 lihds S. 103., ne zittur par muifchas laudim warr ſaderretees, tad winni, ar peerehſinescha nu to gabdu, ko winni, muifchas laudis buhdami, pirnā brihdi ſadſihwojuſchi, pee gahjeju ſchirras pirnā brihdi tohp peektaiti.

Ohtrais noliktis
brihds to muifchas
laudis. S. 114. Ur to eeſahkumm ſchi ohtra nolikta brihſcha arri dſimts-kun-
gam brihw, tohs muifchas laudis, kã d winsch teem pehz S. 62. uſfaz-
ziis, pehz farwas gribbeſchanas no farwa deenesta araidi.

S. 115. Muifchas laudis, ohtra nolikta brihdi buhdami, eedabbu to wallu un teefu, eefſch to aprinki tahs Wirſ-Pilſkunga-teefas, fur winni lihds ſchim dſihwojuſchi, kuntraktus, kã muifchas laudis, fur warredami un kã gribbedami uſzelt.

S. 116. Ja ſchinni nolikta brihdi par ſaim-eekeem jeb par gahjeem tohp, tad winneem gan wehlehs kuntraktus eefſch to Wirſ-Pilſkunga teefas aprinki, fur lihds ſchim dſihwojuſchi, uſzelt, bet winni tikkai ar ta laika peerehſineschanu, ko muifchas laudis buhdami, tanni ohtra brihdi ſadſihwojuſchi, tahs wallas un teefas eedabbu, kas ſaimneekeem un gahjeem, ohtra nolikta brihdi buhdameem, wehletas irr. (Skat. S. 73 lihds S. 77. un S. 91 lihds S. 99.)

S. 117. Pehz pabeigta pirna un ohtra nolikta brihſcha, iffatrs ſemneeks, lai peederra pee kurrahm ſchirrahm peederredams, eedabbu to wallu un teefu, par wiſſu Gubernementu (Kurſemmi), nohmas un deenesta kuntraktus uſzelt: tikkai tas winnam waijaga, kã winsch to peepilda, ko S. 27. tahs paleekamas teefas grahmatas pawehl.

Ohtrais Kapitels.

Grunta likkumi par Kurſemmes laufchu-pagaſtn eezelſchanas.

S. 118. Tee ſemneeki iſtaifa tanni pirnā gadda, pehz fluddinaſchanas ſcho likkumu, laufchu-pagaſtus, kã tas tanni ſemneeku teefas grahmata (S. 22 lihds S. 60.) iſteiktis irr.

S. 119. Kad Kurſemne mas to ſahdſchu un kad ir ſchinnis ſahdſchos ne zif to mahju, tad ne kahdi ſahdſchu-pagaſti ne teef eezeli.

S. 120. Tee likkumi, tanni ſemneeku teefas grahmata, par laufchu pagaſteem (S. 22 lihds S. 60. lihds ſſaitihs) geld un paſtahw ir tanni eetaiſſchanas un ſataiſſchanas laika, tikkai to waijaga peemin eht ka: „kamehr Kurſemmes ſemneeks wehl newaid „iſtappis no pahreijamas buhſchanas lauka, tamehr winsch arr ne warr buht wairaki, „kã weena pagaſta lohzeſlis.“ — Teem dſimteem laudim, kas peederr kungam bes ſemmes, waijaga likt peeraſtitees pee kahda ſemmes pagaſta jeb pee pilſateem.

§. 121. Pēc teem semneefecim cefsch pilfateem geld un pastahw ir par pahreijamu buhschanu tee tanni §. 12. dohti preefschrafski.

Trefchais Kapitels.

No eezelfchanas to Kursemmes semneeku Pollices = teefu.

§. 122. Wiff, kas tanni semneeku teefas grahmatā Pollices dehl irr pawehlehts, geld un pastahw piluigi ir par to pahreijamu buhschanu tik drihs ka jau pirmā gaddā pehz sluddinaschanas scho liffinnu, tahs teefas eeriftetas un pareiji eezeltas buhs.

Setortais Kapitels.

No Kursemmes semneeku teefu eezelfchanas.

§. 123. Tee liffumi, kas cefsch semneeku teefas grahmatas spreeski par tahm semneeku teefahm, un tā tahs srihdes un prazessus winnu preefschā buhs isteefah, geld un pastahw piluigi tulih, pehz teefu eezelfchanas, jau 1mā gaddā pehz sluddinaschanas scho liffinnu.

Peektais Kapitels.

No tahs pahreijamas Kursemme palifschanas to Kursemmes semneeku.

§. 124. Par to pahreijamu buhschanu geld un pastahw tahs paschas pawehleschanas, kas pawiffam tahs Kursemme palifschanas to brihw ailastu semneeku dehl, tanni ohtra pecliffumā pee semneeku teefas - grahmatas isteiftas irr.

Seftais Kapitels.

No mahju Inwentariumeem.

§. 125. Pēc mahju Inwentariuma peeder wiffas tahs leetas (prohti sirgi, leeli un mast lohpi) un tee arrami ribki, ko ta pecliftra preefschizime parahda. Wiffas zittas leetas irr fainneefam peederama manta.

§. 126. Pehz sluddinaschanas scho liffinnu ne weeram grunta - fungam narw brihw, kaut kahdu Inwentariuma ga balu no mahjahm atneimt, ja fainneeks narw ar meeru.

§. 127. Tee mahju Inwentariuma gabbali irr, pehz klauvischanas leelumā un zif ta isnessa, grunta - funga manta. Tee Inwentariuma gabbali, kas ne peeder itt nehtigi pee klauvischanas, tohp manta ta fainneeka, pee kurra schi manta, kas pahri, teef atrafta.

§. 128. Ifkatram grunta - fungam buhs wiffu weblaki cefsch trim meh escheem pehz sluddinaschanas scho liffinnu, tai pagasta teefai, to mahju Inwentariumu nodoh, to

itt ristigi tā kā ta ar to rakstu E. flahst listā preekschibne, kas patlaban peemūneta, to parahda, un winnam to buhs darriht us dubbultahm lappahm.

§. 129. Tamī Inventariunā tas muišas-waldineeks parahda:

- 1) Zif Inventariuma gabvaleem waijaga buht pee tahm mahjahm, kam weenada flaušchana.
- 2) Zif Inventariuma gabbali eefsch iffatrahm mahjahm, fo ar wahrdu buhs isteikt, par to laifu, kad schohs Inventariumus nodohd, pateeki effoht.

§. 130. Preefsch pabejāta ohtra gadda pehz studdinaschanas scho likkumu, muišas-waldineekam waijaga, iffatrahm mahjahm tik dauds sirgus, lohpus un arraimis rihkus doht, zif pehz winna, tamī §. 129. No. I. pawehletas paradischanas, un zif pehz tahs tamī pirmā gaddā atrastās un nospreestas mantas, pee tahm mahjahm truhst.

§. 131. Lihds to paschu laifu muišas-waldineekam waijaga teem mahju fainneekem, pee kurzem leclaks Inventariums rohnahs, tik dauds no sirgeem, lohpeem un arraucem rihkeem, kā fainneeka ihpatti manta nodoht, par zif ta mahju manta leclaka par teem Inventariuma gabbaleem, jeb fimgam buhs fainneekem to kas pahri irr, ar naudu maksah, tahs mantas weetā, kas pahrafi irr, un kas pehz tahs, pirmā gaddā notikkuschas spreeschanas wissu atrastu Inventariuma gabbalu, teem fainneekem, kā wizeem pascheem peederrama dalla tahs weenreisi spreestas maksas peenahstu.

§. 132. Pee ta fainneeka, pee kurra leclaks Inventariums teef atrasts, tas stahw, woi no funga tohs Inventariuma gabbalus kas pahrafi, faicent, jeb fewin to winnam peenahstumu daktu tahs spreestas maksas ar naudu list ismaksah; jeb beidsoht no teem Inventariuma gabbaleem tohs islasst, fo winsch, spreestas maksas weetā, pehz tahs pirmā gaddā nolikkuschas spreeschanas, gribb paturreht; bei winnam turflah, tohs atlikkuschas Inventariuma gabbalus, pehz tahs paschas wee reis spreestas maksas, kad beidsoht mahjas atdohd, jeb kad winnam mahjas atnemn, arri waijaga list peerehkiantees. Ja fainneekem sirgi irr, fo, woi paschi audsmauzedi, jeb par leclu maksu, pehz fewas labpattichanas sagahdajuschees, un kas wehle schohs sirgus ut ihpaschi paturreht, jeb islasstees, tad tahdeem fainneekem par labbu schē nolikis, ka muišas-waldineekem ne weem sirgu no tahs mahju mantas, fo atrohu, auastaki n buhs spreest, kā 25 subraba rubbulus; weenlihds tam fainneekam scho spreestu maksu grunta-fimgam jamaffa, kad ta dalla, kas fainneekam peenahk, atrehkiara. Par scho tam muišas-waldineekam ne buhs kaut kahdu islihdmaschanu tahs mantas, kas pahrafi irr, ar to truhstumu mantu no zitas spreestas buhschanas isdarriht.

§. 133. Pee trescha gadda esahkuma ta pagastu-teesa fainneekem darra sumamu, zif Inventariuma gabbaleem no iffatras sortes pie iffatrahm mahjahm waijaga buht, zif, kā truhstumu manta, muišas-waldineekam japeeleek, un zif Inventariuma gabbali fainneekem, kā paschu manta, peederra.

§. 134. Talihd pee esahkuma tahs ohtras puffes ta trescha gadda, wisseem teem fainneekem, kam jafubdjahs, ka funai to, fo §. 10 un §. 131. wiancem usleek, ne buhtu pareim isdarrihschi, samu subdieschanu pee tahs ohtras nodattas tahs Pilsrimgatesas, kur waijaga, sumama jadarra.

§. 135. Tahs Pilsfunga-teesas ohtra noballa, fuhtha weenu teefas-lohzeffi no muischneeku kabrtas, tanni Terminä ^{*)}, kas irr norunnahs ar to, no Kirspheles, pehz teem liffumeem §. 165., islassitt teefas sel ihreju, ns to muischu, fur tas fainneeks, kas fuhds, dsihwo; schee divi ranga zaur falihdsinaschann to strihdi falihgt, un darra zittabi, ka tas §. 166. pawehl.

§. 136. Preeksch pabeigta trescha gadda itt wiffahm fuhdsfeschanahm par pahrfahp-schanu scho liffumu waijaga isdarritahm un par tahm nospreests buht.

§. 137. Tam fainneekam, ka preeksch ta arri pehz laika, waijaga zit sinnadams un spehdams gahdaht par uskohpfschanu ta mahju Inwentariuma.

§. 138. Iffatram fainneekam waijaga tohs winnu rohahm eedohtus arramm rihkus, lohpu waldineekus, fihkus lohpus u. t. j. pr. pehz ta skaitla, kas Inwentariuma eerakstihst, pareisi un ta ka warr bruhfeht, pee mahju nodohf-schann asstahst; bet pee flauzamahm gohwim un pee sirgeem geldehs schee spreedumi:

§. 139. Pee Inwentariuma usrakstischanas, tanni pirma gadda pehz fluddinaschannas scho liffumu, muischas-waldineeks darra sinnamu iffatram fainneekam, kahdu maksu winsch wiff zaur par teem pee winna atrastecm sirzecm un flauzamahm gohwim spreesch. To paschu buhs darriht pee teem sirgeem un tahm gohwim, fo warr buht muischas-waldineeks, tapehz ka ne bija, pehz psepilbeschannas peedohtu flahst, ka §. 130. mahza.

§. 140. Ja fainneeks ar scho spreesstu maksu ar meeru, tad winnam waijaga pehz tahs paschas maksas wiff zaur, to noliktu sirgu un gohwju skaitlu pee mahju nodohf-schannas, eeksch lahm paschahm pamest.

§. 141. Ja fainneeks to maksu par dauds leelu spreesstu atrohn, tad waijaga muischas-waldineekam tohs sirgus un tahs gohwis, par kurreem ne warreja falihgt, atpafkal nemt, un wiffu to spreesstu maksu eeksch naudas tai semneeku teefai ismakfahst. Ta semneeku teefa pehrf tad par to naudu tif dauds sirgus jeb gohwis zit Inwentariuma eerakstihst: i un tam fainneekam waijaga ar teem pirktecm lohpeem ar meeru buht; winnam arri waijaga tohs sirgus un gohwis tif pat dauds un pehz tahs paschas maksas wiff zaur, pee mahju-nodohf-schannas te pamest eekschâ.

§. 142. Ja fainneeks mahjas atstahj, lai buht kapehz buhdams, tad muischas-waldineekam brihw, tohs nor ohdamus sirgus un gohwis, bes ismekleschannas pehzaki, atpakkal nemt, jeb to spreesstu maksu eeksch naudas no fainneeka prassihst.

§. 143. Pee zettorta gadda eesahkuma, un pehzaki par wiffu to pahreijamu buhschann, muischas-waldineekam buhs peeminneht iffatram fainneekam, fo islassa pee pirma brihwibas laika peetapt, lai tohs Inwentariuma gabbalus, zit winnu waijaga un labbus un berriqus gattawus turra.

§. 144. Wiffi sirgi, lohpi un zitta manta to gahjeju un muischas kauschu, ne teef ne mas eeksch Inwentariumeem eerakstihst, un paleek winnu brihwa winneem peederrama

^{*)} Termins prohti tas irr ta deena jeb tas brihds, kas no teefahm pehz ismekleschannas kahdas leetas nolikts, ka arri tas laiks, fur kuntrahti beidsahs u. t. j. pr.

monta. Tahs ammata leetas, kas no muischas-waldineeka semneekem, ammatneekem un muischas- laudim eedohtas, peederra fungam.

§. 145. Par tahm Krohna-muiſchahm, ta Kambara-waldifchana, pehz farwas ſin-nafchanas un griobefchanas, pee isdarrifchanas wiſſu ſcho likkumu, ka waijaga ſpree-dihš.

Septitais Kapitels.

Likkumi ka pirmā reišē mahjas buhs atdoht.

§. 146. Saimneekam, kas no mahjahm aiſcet, waijaga, beš ta Inventariuma un kas augſcham irr noliktš, wehl pee mahjahm pameſt:

- 1) to rudſu lauku pareiſi apſtrahdatu un apſehtu, tā ka par teem trim iſgahjuſcheem gabdeem tappe kohpš;
- 2) to papiu artu, ja tee bijuſchi ſaimneeki to buhtu uſarruſchi, lihds ardohſchanas laiku, jeb ka mehds buht par to widdu;
- 3) tohs ſch'ohguš, ka to no winna warr praſiht, zeetus, jeb tohs ſchaggaruš jeb wabbas jeb kahrtas, kas pee iſlahpiſchanas waijaga, peewetuš. — Šchē itt ihpaſchi teef parwehlehtš, ka tur, kur ſaimneekem ſchi ſchohgu pahtraiſchana naw uſlikia bijuſi, preeſich ſtuddinaſchanas ſcho jaunn likkumu, jeb kur muiſchas-waldi-neekš, ſchag-garu truhkuma dehl to lihds ſchiin ne buhtu praſijis no ſarweem ſaimneekem, ka tur ſchis likkums ne geldehs;
- 4) wiſſas no ſaimneeka plautas plawas, nolihſtas no neleetigeem krukmeem jeb no krittufcheem kohkeem, ja tahš ſarru ſchuppes newaid ſamcſtas uš funga parwehleſchana pee malkas zirſchanas;
- 5) to mahju iſtabu un wiſſas pee mahjahm pe-derramas zittas ehkas, tā ka waijaga, un ne palaiſtas pehz ſtuddinaſchanas ſcho likkumu;
- 6) to waſſareju lauku pehz mahju eeradduma apſehtu, jeb to waijadſigu waſſareju ſehklu ar graudeem kas dihgſt;
- 7) wiſſuš ſuhduš, tohs atlikkuſchus ſalmuš, ſeenu un peluš;
- 8) to waijadſigu rihjes malku lihds zetta laiku.

§. 147. Tee ſaimneeki, kas tiſchā prahta jeb no ſlinkuma ſarwas mahjas palaiſch, kas tohs Inventariuma-gabbaluš iſſchkehrd, no ſauna prahta jeb no nebehdafchanas ſliktakuš pataiſa, un ne uškohp ka waijaga, tee, pehz ka ta pagafſta-teeſa to lectu irr iſmeklejufi, tai Pilſkunga-teeſai, kur peekriht, nodohdami, un buhs tai Pilſknaa-teeſai bahrgi un beš ſarweſchanas to lectu iſmekleht un tohs ſaimneekuš pahrmahziht.

§. 148. Ta Kurſemnes Gubernementa muiſchneeku beedriba, grippedama ſem-neeku laudim ir pee winnu mantas, ſarwu labbu ſirdi parahdiht, alaiſch winneem itt wiſſuš funga parraduš, kas lihds to pirmu Januar mehueſcha decnu ta 1817a gabda ne

makfati bijufchi. Net tohs parrabus, fo semneeki, no pirnas Januar mehnescha deenas ta 1817ta gadda irr isnehmufchi, jeb fo wehl isnemš, tohs winne m buhs makfaht. — Kad nu muischneeki semneekem, fo tee parrada irr, atlai, tad arri semneeki tiffai no Imas Januar mehnescha deenas 1817 semneeku-labbibas-magasihne farwu dallu behrs, un tohs gaddus papreefch ne buhs winneem peerehinaht.

§. 149. To gahjeju un muischas laufchu funga parradi paleef makfajami zaur fcho liffunnu.

§. 150. Wiffi, fainneeku, gahjeju un muischas laufchu parradi, kas pehz fcheem liffunneem geldigi paleef, wiffu papreefch preefch wiffcem zitteem parradeem makfajami, tiffai pee Konkurscha *) tas zittadi buhs.

§. 151. Ja fainneeki tohs parrabus, fo paschi pehz ta 1ma Januar 1817 irr isnehmufchi, un ja gahjeji un muischas=laudis farvus funga parrabus, qribbedami no ta pagasta zittur aiseet, ne spehj makfaht, tad winneem wajaga fchohs farvus parrabus ar darbu nostrahdaht, jeb galwineeku tahdu gahdaht, us to, ka tas parrabus eefch trin gaddeem par gabbaleem taps makfahts.

§. 152. Ja tee schinni preefcha stahwedama §. isteikti parradneeki, labba prahta negribb farwu parradu atlihdsinaht, tad buhs tai pagasta teefai, us muischas-waldischanas fuhdseschanu winnus us to peespeest, ta ka ta semneeku teefas gramata to pawehl.

§. 153. Tam parradneekam, kas us parradu atstrahdaschanu noteejahts irr, wajaga no ta muischas-walbineeka pareisi gehrbtam un usturretam tapt, fungam arri buhs winna Krohna uodohschanas makfaht un winnam ifgaddu 15 sudraba-rubbulus no ta parrada atrehkinaht. — Ja tahs seewas un tee behrni tahdu laufchu ne spehj paschi farwu maihi pelnitees un farwas Krohna nodohschanas makfaht, tad fungam buhs tohs usturreht un apgehrbt, bet par to winneem wajaga funga darbus strahdaht, un tahs seewas dabbu ifgaddu 10 sudraba-rubbuli lohnes.

§. 154. Pehz teem parradeem to Krohna laufchu, wiffi paliks ta, ka preefchlaifa jau eefch Urrendes-kunratieem un zitteem liffunneem bija spreests un nolikts.

Ustotais Kapitels.

No Kursemmes semneeku klaufischanas, pirms tanni pahreijama buhschanā eetohp eefcha.

§. 155. Teem fainneekem un muischas=laudim, famehr pirmā nolikta brihdi tahs pahreijamas buhschanas eetohp eefcha, un teem gahjejem, famehr pee ohtra nolikta brihicha tohp, buhs farweem muischas-walbi: eekem rapatt flansht un wiffabus darvus preefch winneem strahdaht, ka winneem bij jaklaufa lihbj eefahkumu ta 1817ta gadda.

*) Prohti labbi, Konkurs teef faukta ta faazinaschana no teefas wiffu parradu deweju un ta spreeschana zif ikfattram buhs dabuht.

§. 156. Tanni pirmä puffed ta ohtra gabba pehz flubbinaschanas scho liffumu, faraksta ifkats muischas-waldineeks, pehz tahdas jau fataifitas preekschshimes, wenu flausfchanas-tabelli, winsch te flaidri eeraksta eefschä, wiff kas fainneefeen, muischas-laudim un gahjeem, lihds eefahkuma ta gabba 1817 bija jabarra un jadohd, un nodohd scho tabelli, fur winnam faru wahrdu buhs peerakstift, tai pagasta-teefai.

§. 157. Schi ismele, zif ween warredama, schihß flausfchanas-tabelles, un atqahdina muischas-waldineeku tohs ne peemmetus lauschu darbus un dohschanas, kas pehz muischas buhschanas usturreschanu itt wajjadsigi irr, arti wehl eelift.

§. 158. Tad fa-aizina ta pagasta-teefa tohs fainneekus, muischas laudis un tohs gahjeus, kas ar farwadu funga flausfchanu eerakstiti, un isteiz winneem ittin flaidri to flausfchanas-tabelli.

§. 159. Ja schee atrohn, fa funks tohs lauschu darbus un dohschanas lihds 1817tu gabdu pareift un riftigi eerakstijis, tad ta pagasta-teefa to (ar rakstem) apleezina us abbrejahn tabelles-lappehm, atdohd weenu muischas-waldineekam, un glabba to ohtru eefsch pagasta-grahmatu schkirta.

§. 160. Ja teem fa-aizinateem laudim schkeet, fa muischas-waldineeks leelaku flausfchanu eerakstijis, ne ka winsch lihds 1817tu gabdu no laudim prassijis, tad buhs tai pagasta-teefai to darbu un dohschanu mehru ischkirt, kas lihds to jau daudsreisahn peemmetu gabdu (1817) bijuschi, un scho ischkirtu flausfchanu grunta-fungam un teem samneefeen, kas ne tizz, fa ta no funga isteifta flausfchana riftiga effoti, preefschä lift un gahdahr, fa abbi ar to ar meeru.

§. 161. Ja abbi (kunas ar laudim) falihast, tad, ja wajjaga buhtu, ta flausfchanas-tabelle no muischas-waldineeka teef pahrlabbota, winsch peeraksta faru wahrdu un nodohd to tabelli pagasta-teefai, fa winna ta darritu fa tanni §. 159. mahzhts irr.

§. 162. Ja ta pagasta-teefas meera apgahdaschana ne falihdsina fungu ar laudim, tad glabba to tabelli.

§. 163. Pee eefahkuma ta trescha gabba, pehz flubbinaschanas scho liffumu, ifkatra Pilskeniga-teefa faru aprinka pagastu-teefahn eefsch apfahrt suhtamu teefas-grahmatu sinu dehd un winnahm parehl, lai eefsch trin mehnescheem peenahkamu sinu par to dehd, woi ias parasts ar meeru bijis ar to no funga nodohthu flausfchanas-tabelli, un woi tahs tabelles lappas, fa wajjaga muischas-waldineekam nodohdas un pagasta-grahmatu schkirta eeiftas un eerakstias.

§. 164. Ta Pilskunga-teefa teem Kirspheles-weetneefeen faru aprinka tahs muischas ar wahrdu isteiz, furru flausfchanas-tabelles no lauschu pagasteem naw peencintas, un pa fu ru 3 wentariumeem sribde zehlfes.

§. 165. Te Kirspheles-weetneeki sasauz tohs fungus, kam schinni Kirspehle muischas ir, un to apghra, fa no muischneefeen, kam muischas irr, weens teefas ischkirts teef islahhts, tiffai us scho lectu, prohti us pahrlabboschanu un taifnoschanu to flausfchanas-tavellu un ta Inventariuma.

§. 166. Das islaaffikts teefas ischfihre'is aiseet ar to us scho leetu nosubtijamu Wilskunga-teefas-uffeffora-kungu, us tahm muischahm, kur stribde pehz Inventariuma jeb pehz klausischanas irr, un rauja woi ne warr fal'hd'snaht. Ja tas ne noteek, tab ninni to lectu ismekle un spreesch paleekamu teefu. Ja schee divi fungi weens ta, ohtrs zittadi to teefu spreesch, tab wiffas stribdes-grahmatas pee Wurf-Wilskunga-teefas teef nosubhtitas, ka ta teefu spreesstu tanni weeta, kur wonna d'sihwo.

§. 167. Weh! preeksch trescha gabda beigahm pehz fluddinaschanas scho liffumu, itt wiffu muischu klausischanas-tabellehm waijaga pahrlabbotahm un rittiqahm buht, ka weena klausischanas spreeschana us wiffu to fataisichanas un eetaisichanas pahreijamu buhschanu.

§. 168. Us Krohna muischahm paleek tahs beidsiht eezeltas ruffu un Inventariumu grahmatas ta klausischana's spreeschana, kamehr faimneeki pee pirma nolikta brihscha, un gahjeji pee ohtra nolikta brihscha tahs pahreijamas buhschanas peerappuschi klahu.

(S. 23.)

Peelikta preekschihme ar to rakstu A.

Skaitku = Nulle

to Kursemmes semneeku, kas par sneem gabdeem pee brihwibas eetaisichanas par pahreijamu laiku peetohp, no tabs Muischas N. N., kas irr eeksch tabs Wirf-Pilskunga-teefas N. N., eeksch ta apprieka tabs Pilskunga-teefas N. N., pee tabs N. N. Pilskunga-teefas nobohta

tanni 22ta Januar 18—.

Ima Schkirra.	Jateischana ar skaitku to lauschu, kas pee ikktras schkirras, atschkirras un no-atschkirras peederr.	
	Wihrischki.	Seewischi.
Sainmeeki	10	—
Iltra Schkirra. Gahjei.		
Ima Atschkirra. Gahjei no wihrischku kahrtas.		
a) Wirma No=atschkirra to paschu, no 14ta lihds pabeigtu 29tu gabdu	21	—
b) Dhtra No=atschkirra to paschu, no 30ta lihds pabeigtu 44tu gabdu	10	—
c) Trefcha No=atschkirra to paschu, no 45ta gabda un pahri . .	20	—
2tra Atschkirra. Gahjei no seewischku kahrtas, kas nam apprez-zejuschees.		
a) Wirma No=atschkirra to paschu, no 14ta lihds pabeigtu 29tu gabdu	—	15
b) Dhtra No=atschkirra to paschu, no 30ta lihds pabeigtu 44tu gabdu	—	8
c) Trefcha No=atschkirra to paschu, no 45ta gabda un pahrafi .	—	4
IIIscha Schkirra. Muischas laudis.		
Ima Atschkirra. Muischas laudis no wihrischku kahrtas . . .	3	—
2tra Atschkirra. Muischas laudis no seewischku kahrtas . . .	—	7

N. N.

(Dsimts) Rungs ta N. N. Muischas N. N.

(S. W.)

(S. 42.)

Peelikta preekšfihme ar to rakstu B.

W a h r d a = N u l l e

to laufchu, kas tanni gabbâ 18— pee brihwibas par pahreijamu bušchanu peetohp,
 yo ta bsimta Pagasta tahs — Muischas N. N., kas irr tanni Wirf-Piiskunga-
 teefâ N. N., tanni aprinkî tahs Piiskunga-teefas N. N.

nodohta tanni 22ta Januar 18—.

Ima Schirra. Saimneeki.

Las fainneeku flaitlis pawiffam irr 10.

Schee us to 1mu brihwibas rindes gabdu, peh̄ J. 38. to pahrejiamu semneeku lik-
kumu, ar 8 dalliti, isneffa to flaitku 1.

Saimneeki.		Winna feewa.		Winna behni.		Flaitlis (parabbishaua) to tauschu, las, bes peereh- kineschanas, pee pahrejiamas buhscha- nas peetohp.		
Flaitlis.	Saimneeku un winna mahju wahrdi.	Mehumt.	Saimneeku wahrdi.	Mehumt.	Dehlu un meitu wahrdi.	Mehumt.	Wibrishki.	Seewishki.
	1		Las fainneeks N. N. no tahm majahm N. N.		50		Winna feewa. N. N.	45

Las flaitlis to fainneeku us ohtru brihwibas rindes gabdu irr pawiffam: 9.

Iitra Schkirra. Gabjeji.

1ma Utschkirra. Gabjeji no wibrifschku labrtas.

a) Pirma No-atfchkirra. Gabjeji no 14ta lihbsi pabeigtu 29tu gabbu.

Las tauschu flaitlis to paschu pawiffam 21. Ja scho flaitlu 21 pehz ta S. 38. to pahreijamu semneeku liffumu, us to 1mu brihwibas rindes gabbu ar 8 dalla, tad schi dallifchana isneffa 2.

Staitlis pehz ta flaitla to ta dallifchana isneffa.	Wahrbi to gabjeju. 1ma Utschkirra. a) Pirma No-atfchkirra.	Mestumt.	Winnu feewaß.	Mestumt.	Winnu behrni.	Mestumt.	Staitlis to zilweku, kas, beß peerehtineschanaß, pee brihwibas par pahreijamu buhschanu peetohp.		
							Wibrifschli.	Scemifschli.	
1	Las kalps N. .	24	Winna feewa N.	43	Winna behls N.	3			
					Winna meite N.				2
					Winna meite N.				1
2	Las puiffis N. .	15	—	—	—	—	1	2	

Las atliffums to gabjeju no 1mas Utschkirras un a) no pirmas No-atfchkirras us to oßtru brihwibas rindes gabbu irr: 19.

b) Džtra No-atškirra. Gabjeji no zota lihbf pabelgtu 44tu gabdu.

Las tauschu štaitlis to pašču irr 10, ja to ká augscham ar 8 balla, pehž S. 38, tad fchi dallišchana isneffa 1.

Štaitiš pehž ta šair to dallišchamu išneffa štaitla.	Wahrbi to gabjeju. 1ma Aščkirra. b) Džtra No-at- ščkirra.	Rechnung.	Winnu feewaš.	Rechnung.	Winnu behrni.	Rechnung.	Štaiti to šilweku, faš, beš peerehšineschanaš, pee brihwibaš par pahreijamu buhšchamu peetohp.	
							W f + .	Seewiſchkl.
1	Las kalps N. N.	36	Winna feewa N. N.	35	Winna meita N. Winna dehlš N.	11 5	1	2

Las atliškums to gabjeju no 1mas Aščkirras un b) no ožtras No-atškirras us
to 2tru brihwibas rindes gabdu irr: 9.

c) Trescha No-atſchfirra. Gabjeji, las 45 gabbnis wezji un wezjakt.

Las lauschu ſtattlis irr pawiffam 20, ja to, fa augſcham ar 8 balla, tab las isneffa 2.

Stattlis pöſj ta ſtattis fo ta ballifchana isneffa.	Wahedi to gabjeju. 1ma Utſchfirra. c) Trescha No-at- ſchfirra.	Mettunz.	Wanna ſewas.	Mettunz.	Winnu behrni.	Mettunz.	Stattlis to zilweku, las, bes peerehſineschanas, pee brihwibas par pahreijamu buhſchana peetohp.	
							Wibrifchli.	Scemifchli.
1	Las kalps N. N.	46	Wanna ſewa N. N.	44	Wanna meite N. N.	13	—	—
2	Las waffinecks N.	60	Wanna ſewa N.	55	—	—	—	3

Las attiffums to gabjeju no 1mas Utſchfirras un c) no treschas No-atſchfirras us to 2tru brihwibas rindes gaddu irr: 18.

a tra Utschfirra. Neprezzeti gabjeji no feewischku fahrtas.

a) Pirma No=atschfirra.		b) Dhtra No=atschfirra.		c) Trefcha No=atschfirra.	
<p>Las lauschu ffitlis to neprezzetu gabjeju no feewischku fahrtas, las 14 lihof 29 gaddus wezzas, irr 15. Ja to, wehz ta S. 38. to pahreijamu liffumu ar 8 dalla, tab tas isneffa 1.</p>		<p>No 3ota lihof 45tu gaddu. Las lauschu ffitlis irr pawiffam 8. Ja to wehz ta S. 38. ar 8 dalla, tab tas isneffa 1.</p>		<p>Las lauschu ffitlis to neprezzetu gabjeju, no feewischku fahrtas, irr pawiffam 4. Rid nu 4 masaf irr, par 8, ar to us to 1mu brihwibas rindes gaddu buhs dalliht, tab palcek 4 us to 2tru brihwibas rindes gaddu.</p>	
	(S. 39.)				
Wahrbi.	Wahrbi.	Wahrbi.	Wahrbi.	Wahrbi.	Wahrbi.
I	La meite N. N. . .	17	I	La atraitne N. N. .	40

Las atliffums us to 2tru brihwibas rindes gaddu irr: 14.

Las atliffums ta lauschu ffitla us to 2tru brihwibas rindes gaddu irr pawiffam: 7.

IIIſcha Schkirra. Muifchas=taudis.

1 ma Utſchkirra. Muifchas=taudis no wihriſchkeem.

Las ſkaitlis to muifchas=tauſchu no wihriſchkeem irr pawiffam 3.

Kad nu 3 maſaki irr la 8, ar fo us to 1mu brihwibas rindes gabdu dalliht buhs, tad paleef 3, pehz pawehleſchanas to pahreijamu liſkumu §. 39., us to ohtru brihwibas rindes gabdu.

2 tra Utſchkirra. Ne=apprezzeti muifchas=taudis no feewiſchkeem.

Las ſkaitlis to ne=apprezzetu muifchas=tauſchu no feewiſchkeem irr pawiffam 7.

Kad nu 7 maſaki irr par 8, ar fo us to 1mu brihwibas rindes gabdu dalliht buhs, tad tahds pats paleef us to ohtru brihwibas rindes gabdu, pehz pawehleſchanas to pahreijamu liſkumu §. 39.

(S. 48.)

Peelikta preekſchſihme ar to rakſtu C.

W a h r d u = K u l l e

to zihrefu, kaſ tanni gabdâ 18— kaſ irr taſ 2trais brihwikas rindeſ gads, pee
brihwibas, par pahreijamu buhſcham, peetoſp, no teem dſunteem ſemneeku laudim
taſ muiſchaſ N. N., eekſch ta Wirſ-Piſkunga-teeſaſ aprinka N. N.,
eekſch taſ Piſkunga-teeſaſ aprinka N. N.

nobohta tanni 22trâ Januar 18—.

Ima Schirra. Saimneeki.

Tas lauschu flaitlis us to 2tru brihwibas rindes gabdu irr pawiffam 9.

Ja scho flaitlu 9, pehz ta S. 46. to pahrejiamu likkumu ar 7 dalla, tab tas isneffa 1.

2tra brihwibas rinde.	Saimneeki.		Winnu fcewaš.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilwetu, kaš, beš peerehkineschanaš, pee brihwibas par pahrejiamu buhfchamu peetohp.	
	Saimneeku un winnu mahju wahrbi.	Bejjumt.	Wahrbi.	Bejjumt.	Wahrbi.	Bejjumt.	Wihrischki.	Seemi chki.
							—	3
1	Tas saimneeks N. no N.N. mahjahm	35	Winna fcewa N. N.	30	Winna meitas N. N. N. N.	7 3	—	3

Tas saimneeku flaitlis us to 3schu brihwibas rindes gabdu irr pawiffam 8.

Iitra Schkirra. Gabjeji.

1ma Atschkirra. Gabjeji no wibrischku fahrtas.

a) Pirma No:atschkirra; no 14ta lihbf pabeigtu 29tu gabbu.

Las skaitlis to paschu, us to ohtru brihwibas rindes gabbu, irr pawiffam 19. No schem weens nomirris, un nomirruscha weestâ weens no tabs 2tras No:atschkirras tappe peeschkirts.

Ja scho tauschu skaitku 19, pchz ta §. 46. to pahreijamu liffumu ar 7 balla, tab tas isneffa 2.

Iitra brihwibas rinde.	Gabjeji.		Winnu feewaß.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, faß, bes pcerchineschanas, pce brihwibas par pahreijamu buhschanu pectohp.	
	Wahrbi.	Abzjunnß.	Wahrbi.	Abzjunnß.	Wahrbi.	Abzjunnß.	Wibrischki. Seewischki.	
1	Las kalps N. N.	28	W. nna feewa N.	26	W. nna dehlß N.	4		
2	Las puiss N. N.	19	—	—	—	—	I	I

Las gabjeju skaitlis no tabs pirmas No:atschkirras irr us to 3schu brihwibas rindes gabbu pawiffam: 17.

1 ma Afschkirra.

b) Ohtra No:atschkirra. Gabjeji no wihrischkeem, no zota lihbs pabeigtu 44tu gabdu.

Zas kauschu skaitlis us to ohtru brihwibas rindes gabdu irr pawiffam 9.

NB. Zas atrasts kauschu truhkums tappe peepildihits no taks pirmas No:atschkirras.

Zas kauschu skaitlis 9, ja to pehz ta §. 46. to pahreijamu likkumu, ar 7 balla, tad tas isneffa 1.

Ztra brihwibas rinde.	Gabjeji.		Winnu seewas.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, kas, bes peerschineschanas, pee brihwibas par pahreijamu buhschamu peetobp.	
	Wahrbi.	Rejunt.	Wahrbi.	Rejunt.	Wahrbi.	Rejunt.	Wihrischki.	Seewischki.
1	Zas puifis N.	33	—	—	—	—	—	—

Zas kauschu skaitlis to gabjeju no wihrischkeem, no 1mas Afschkirras un no 2tras No:atschkirras, us to 3schu brihwibas rindes gabdu irr pawiffam: 8.

1 ma Afschkirra.

c) Trefcha No:atschkirra. Gabjeji no wibrifschkeem, fas 45 gaddi wezzi un wehl wezzafi.

Zas kauschu flaitlis, us to ohtru brihwibas rindes gaddu, irr pawiffam 18.

NB. Zaur mirschanu un zaur to, fa weens par fainnecku tappis, diwi zilweki truhst, un schis truhkums tappe pecpilbihys no tabs atras No:atschkirras.

Ja scho kauschu flaitlu 18, pehz ta §. 46. to pahreijamu liffumu, ar 7 dalla, tad tas isneffa 2.

Ztra brihwibas rinde.	Gabjeji.		Winnu feewaß.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, fas, bes peerehkeenschanas, pee brihwibas par pahreijamu buhfchanu peetohp.	
	Wahrbi.	Rechnung.	Wahrbi.	Rechnung.	W. hrbi.	Rechnung.	Wibrifschkei.	
							Wibrifschkei.	Secwifschkei.
1	Zas kalps N. N.	47	Winna feewa N. N.	43	Winna behli N. N. N. N.	8 4		
2	Zas kalps N. N.	62	Winna feewa N. N.	59	—	—	2	2

Zas kauschu flaitlis to gabjeju no wibrifschkeem, no pirmas Afschkirras un no zfhys No:atschkirras, us to zfchu brihwibas rindes gaddu irr pawiffam: 16.

2tra Aſſiſſira.

Ne apprezzeti gahjeji no feewiſchkeem.

a) Pirmas No-attiſſira; no 14ta lihbs pabeigtu 30tu gabbu.

Tas kauſchu ſkattlis us to 2tru brihwibas rindes gabbu irr pawiffam 14. Zaur mirſchanu, apprezzefchanu un wehl zittadi, 4 feewiſchkei truhſt, un ſchis truhſtums tappe peepildihes ar meitahm, fas 14 gabbus wezgas tappuſchas.

Tas kauſchu ſkattlis 14, ja to pehz ta §. 46. to pahreijamu likkumu ar 7 dalla, tad tas isneffa 2.

2tra brihwibas rinde.	Gahjeji no feewiſchkeem.		Winnu behrni.		Skattlis to kauſchu, fas, bes peerehſineschanas, pee brihwibas par pahreijamu buhſchanu tohp.	
	Wahrbi to meitu jeb feewu.	2Bejunn.	Wahrbi.	2Bejunn.	Wibrifchkei.	Seewiſchkei.
1	Za kalpone N. N. . . .	17	— — —	—	—	—
2	Za atraitne N. N. . . .	28	Winnas behls N. N. . .	3	1	—

Tas kauſchu ſkattlis to gahjeju no feewiſchkeem no pirmas No-attiſſiras us to 3fchu brihwibas rindes gabbu irr pawiffam: 12.

2tra Utschirra.

Nesapprezzeti gahjeji no feewischkeu fahrtas.

b) Dhtra No:atschirra; no 3ota lihbsi pabeigtu 44tu gabdu.

Las tauschu fkeitlis us to ohtru brihwibas rindes gabdu irr pawiffam 7.

1 NB. Schis tauschu fkeitlis nau masafs tappis.

Schis tauschu fkeitlis 7, ja to ar 7 pehz ta §. 46. to pahreijamu liffumu dalla isneffa 1.

2tra brihwibas rindes.	Gahjeji no feewischkeem.		Winnu behrni.		Skaitlis to zilweku, Las, bes peerehkinschanaß, pre brihwibas par pahreijamu buhschanu peetohp.	
	Wahrbi to meitu jeb feewu.	Bessumt.	Wahrbi.	Bessumt.	Wibrischki.	Seewischki.
I	Za atraitne N. N. . . .	40	Winnas meite N. N. . .	II	—	I

Las tauschu fkeitlis to gahjeju no feewischkeem, no 2tras No:atschirras, us to trischu brihwibas rindes gabdu irr pawiffam: 6.

2tra Atschkirra.

Ne:apprezzeti gabjeji no feewischkeem.

c) Trefcha No:atschkirra; no peedshwota 45ta gabba.

Tas kauschu skaitlis us to ohtru brihwibas rindes gabdu irr pawiffam: 4.

Schis kauschu skaitlis neds leelaks neds masaks tappis.

Kad schis kauschu skaitlis 4, masaks irr par 7, ar fo pehz ta §. 46. to pahreijamu liffumu, us to 2tru brihwibas rindes gabdu dalliht buhs, tad paleef schis kauschu skaitlis 4, tahds pats us to 3schu brihwibas rindes gabdu, pehz tahs pawehleschanas ta §. 39. to pahreijamu liffumu.

IIIſcha Schfirra. Muiſchas = laudis.

1 ma Utſchfirra. Muiſchas = laudis no wihriſchkeem.

Das ſkailis to muiſchas lauschu no wihriſchkeem irr pawiffam: 3.

Schis ſkailis tahds pats palizzis, nedf leelaks, nedf mafaks tappis.

Kad nu ſchis lauschu ſkailis 3, mafaks irr par 7, ar fo pehz ta S. 46. to pahreis jamu liſkumu, us to 2tru brihwibas rindes gabdu, balliht buhs, tad paleef pehz ta S. 39., to paſchu liſkumu, tahds pats us 3ſchu brihwibas rindes gabdu.

2tra Utschkirra.

Ne:apprezzeti muischas-kaudis no seewischkeem.

Las tauschu skaitlis us to ohtru brihwibas rindes gabdu irr 7.

Schis tauschu skaitlis nedf leelaks, nedf masaks tappis.

Las tauschu skaitlis 7, ja to pehz ta §. 46. to pahreijamu liffumu ar 7 dalla, isneffa 1.

2tra brihwibas rinde.	Muischas-kaudis no seewischkeem.		Winnu bchrni.		Skaitlis to ziltweku, kas, bes peerehkineschanas, pee brihwibas par pahreijamu buhsyanu tohp.	
	Wahrbi to meitu jeb fecwu.	Mestjums.	Wahrbi.	Mestjums.	Wibrischki. Seewischki.	
1	La muischas-meite N. N.	12	—	—	—	—

Las tauschu skaitlis to muischas-kauschu no atras Utschkirras, us to 3schu brihwibas rindes gabdu, irr pawiffam: 6.

Peelikta preelſchſihme ar to rakſtu D.

Labelles parahdiſchana

kā iſkatra brihwibas rinde, pee pahrejamas brihwibas eetaiſiſchanas peetohp, un kā winna us preelſchu eet zaur teem nolikteem brihſcheem, kamehr pee paleekamas brihwibas peetohp.

Gaddi.

1	Ezelſchanaſ nn inventariumu gadſ.							
2	Klauſiſchanaſ grahmatu=gadſ.							
3	Zſmekleſchanaſ un pahrtaiſiſchanaſ gadſ.							
4	Noſchkiſchanaſ gadſ.							
	1ma br hwibas rinde.	2tra brihwibas rinde.	3ſcha brihwibas rinde.	4ta brihwibas rinde.	5ta brihwibas rinde.	6ta brihwibas rinde.	7ta brihwibas rinde.	8ta brihwibas rinde.
5	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.							
6	2.	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.						
7	3.	2.	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.					
8	2trais no= liktſ brihdſ. 4.	3.	2.	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.				
9	5.	2trais no= liktſ brihdſ. 4.	3.	2.	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.			
10	6.	5.	2trais no= liktſ brihdſ. 4.	3.	2.	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.		
11	Brihwiba.	6.	5.	2trais no= liktſ brihdſ. 4.	3.	2.	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.	
12		Brihwiba.	6.	5.	2trais no= liktſ brihdſ. 4.	3.	2.	Imaiſ no= liktſ brihdſ. 1.
13			Brihwiba.	6.	5.	2trais no= liktſ brihdſ. 1.	3.	2.
14				Brihwiba.	6.	2.	Brihwiba.	3.
					Brihwiba.	Brihwiba.		Brihwiba.

(S. 128.)

Peelikta preekschihme ar to rakstu E.

Inwentariums

tahs (krohna=jeb muischneeku-) muischas N. N. eeksch N. N.

nodohts tanni ta beena (mehnefs)
(gabs).

(Appaschrafsis to teefas:wihru pee
semneeku=teefas.)

Inventariums

tahs (frohna:) (muischneeku:) muischas N. N. eeffch N. N.

Mahjas.		Lohpi.							Urrami rihti.					
Staitlis zik to mahju, nohmneeku, mescha = fargu un lauku=fargu, kam weenada klausfchana.	Saimneeki kas pehz semmes arkleem weenabi klausfa (1. pilnigs arklis, 2. trihs zettorksm arkli u. t. j. pr.), nohmneeki, mescha= un lauku=fargi.	@irgi.	Z-rin = gabdu = kummedi.	Urrami = wehpfchi.	Gohwiik.	Buhli.	Zaunas gohwik.	Z-rhi.	Sitaras.	Ratti.		Raggus		Sirtli.
										Falti	nefalti	Faltas	nefaltas	
Dee klausfchanas itt nohtigi wajadfigas mahju=leetas.														

N. N.

(Dsimts:kiblu, u. t. j. pr.) kungs tahs (frohna:muischneeku) muischas N. N.

Mans raksts un sehgelis.

(S. W.)

Inventariums

taks (krohta) (muishareku) muishas N. N. eeffh N. N.

Mahias.		Lohpi.							Urrami rihti.		
Mahrdi to mahju par weenu (1. to pilnigu arku, 2. to trihs zet- to:ffnu arku u. t. j. pr.), to nohuncetu, mēschā- un lauku fargu.	Jsteifchana winnu Klauschanaš p. hz arlkem.	Širgi.	Urrami = to:ffhdi.	Golhois.	Šu:ffh.	Šunnaš golhois.	U:ffh.	Mitakš.	Ratti.	Staggus	Šu:ffh.
		Falki	nefalki	Falkas	nefalkas						
Zif scho lectu bija par to laiku ka to mventarimnu taišija.											

Q i f f u m i

p a r

R u r s e m m e s · S e m n e e k e e m

u s

p a l e e k a m u b u h f c h a n u.

K a h d i t a i s

k a s f h i n n i s G r a h m a t a s e e l f c h ä.

P i r m a G r a h m a t a.

	Zapph.
Par tahm Grunta=dohmahm, pehz kurrahm ta semneeku lauschu likkumi dohti un kã tee lau chu pagastii eezelka ni.	57
Pirmais Gabbals. Grunta likkumi tahz semneeku lauschu buhschanas. §. 1 — §. 21.	—
Dhtrais Gabbals. No teem lauschu pagasteem us s'mmi.	60
Pirma Nodalla. Pariffam g'ldigi foreedumi. §. 22 — §. 25.	—
Dhtra Nodalla. No tahm trefabm, kas lauschu pagasteem eedohti, no wannu fanahf-schanahm, un no islassifchanas to tefas=wihru, kas pee pagajia=tefas peederr, kã arridfan (no islassifchanas) to preekschneeku. §. 26 — §. 60.	61

D h t r a G r a h m a t a.

Kurfemmes Semneeku ihpafchi te.fas likkumi.	67
Grunta likkumi. §. 61 — §. 63.	—
Pirma Dalla. No laulibas tefas. §. 64 — §. 76.	—
Dhtra Dalla. No wehrmundera tefas. §. 77 — §. 92.	69
Trefcha Dalla. No mantas tefas. §. 93 — §. 104.	71
Zettorta Dalla. No mantoschanas tefas. §. 105.	72
Pirma Nodalla. No eemantoschanas bes testamenta. §. 106 — §. 125.	—
Dhtra Nodalla. No mantoschanas zaur testamentu. §. 126 — §. 139.	75
Trefcha Nodalla. No dahwinafchanahin. §. 140 — §. 143.	77
Peekta Dalla. No faderrefchauas tefas. §. 144 — §. 147.	78
Pirma Nodalla. No deenesta kuntrahta. §. 148 — §. 173.	—
Dhtra Nodalla. No nohmas jeb rentes kuntrahta. §. 174 — §. 191.	82

T r e f c h a G r a h m a t a.

Pollizes= un Semneeku=tefas=likkumi.	87
Pirma Dalla.	—
Pirma Nodalla. Grunta=likkumi. §. 192 — §. 199.	—
Dhtra Nodalla. No tahs pagasta=tefas un wannas eetaifschanas. §. 200 — §. 204.	88
Trefcha Nodalla. Ectaischana to Pilskunga=tecfu. §. 205 — 214.	89
Dhtra Dalla. No Pollizes.	92
Pirma Nodalla. Pollizes likkumi.	—
Pirma Nodallifchana. Pagasta Pollize.	—
Pirma Appakfch=nodallifchana. Grunta=likkumi. §. 215 — §. 219.	—
Dhtra Appakfch=nodallifchana. No tahs Pollizes: tefas waldischanas un ihpafchi no wannas strahpeshanas wallas. §. 220 — §. 229.	93
Trefcha Appakfch=nodallifchana. No Pollizes waldischanas.	94
A. Drehschibas= un parefibas=pollize. §. 230 — §. 236.	—
B. Pollize=usraudsifchana ka pagastis pehz saweem likkumeem turrahb. §. 237 — §. 244.	96
C. Labflahfchanas=pollize. §. 245 — §. 252.	98
D. Peeclahjuma=pollize. §. 253.	105
Dhtra Nodallifchana. Muifchae=pollize. §. 254 — §. 271.	—
Trefcha Nodallifchana. No Pilskunga=tefas, pollizes ammatã. §. 272 — §. 278.	108

	Lavyā.
Dhtra Nodalka. No apgrehkoſchanahm prett polliži un winnu ſtrahpehm.	109
Pirma Nodalliſchana. Grunta-liſkumi. S. 279 — S. 280.	—
Dhtra Nodalliſchana. No tahm apgrehkoſchanahm prett polliži.	—
Pirma Schkirra. Apgrehkoſchanas prett meeribu, pareiſibu un drohſchibu.	—
Pirma Appakſch = nodalliſchana. Apgrehkoſchanas prett walſis eekſchigu meeru, pareiſibu un drohſchibu, kaſ wiſſus aiſteek. S. 281 — S. 295.	—
Dhtra Appakſch = nodalliſchana. Apgrehkoſchanas prett tizzibaſ = draudſehm. S. 296 — S. 299.	III
Treſcha Appakſch = nodalliſchana. Ihpafchaſ apgrehkoſchanas prett polliži dehl drohſchibaſ.	—
Pirmaiſ Noſchkirrumſ. Apgrehkoſchanas prettim paſcha zilweka drohſchibu un prett polližiſ liſkumeem par apſargaſchanu taſ dſihwibaſ un weſſelibaſ. S. 300 — S. 314.	—
Dhtrſ Noſchkirrumſ. Pahrahpſchanas prett mantas drohſchibu. S. 315 — S. 340.	II2
Treſchaiſ Noſchkirrumſ. Pahrahpſchanas prett zilweka brihwibaſ. S. 341.	II5
Zettortaiſ Noſchkirrumſ. Pahrahpſchanas prett gohda. S. 342 — S. 345.	—
Dhtra Schkirra. Pahrahpſchanas prett kauna. S. 346 — S. 349.	—
Treſcha Dalka. Liſkumi preekſch ſemneeku teeſahm.	II6
Pirma Nodalka. Grunta nolikſchanas.	—
Pirma Nodalliſchana. Preekſch tahm pagaſtu = teeſahm. S. 350 — S. 359.	—
Dhtra Nodalliſchana. No ohtraſ nodalkaſ to Pilſkunga = teeſu ka žiwil-taiſnibaſ teeſu. S. 360 — S. 369.	II7
Pirma Appakſch = nodalliſchana. No tahm leetahm, kaſ preekſch Pilſkunga = teeſu ohtraſ nodalkaſ zaur appellazioni tohp iſteefataſ. S. 370.	II8
Dhtra Appakſch = nodalliſchana. No tahm leetahm, par kurrahm to Pilſkunga = teeſu ohtra nodalka eekſch žiwil-taiſnibaſ leetahm ka pirma teeſa ſpreekſch. S. 371.	II9
Treſcha Appakſch = nodalliſchana. No Pilſkunga = teeſu ohtrahm nodalkahm ka wehrmindera = buhſchanaſ walbitajeem. S. 372.	—
Treſcha Nodalliſchana. No ſemmes wirſ = teeſaſ. S. 373.	—
Dhtra Nodalka. No teeſaſchanaſ žetka eekſch žiwil-taiſnibaſ leetahm.	—
Pirma Nodalliſchana. No teeſaſchanaſ žetka eekſch tahm žiwil-taiſnibaſ leetahm, kaſ daſchdeen gaddahſ. S. 374 — S. 375.	—
Pirma Appakſch = nodalliſchana. Kahſ pawiffam taſ teeſaſchanaſ želſch.	120
Pirmaiſ Noſchkirrumſ. Pee pagaſta = teeſaſ. S. 376 — S. 391.	—
Dhtrſ Noſchkirrumſ. Pee Pilſkunga = teeſu ohtraſ nodalkaſ.	123
A. Kahſ taſ teeſaſchanaſ želſch preekſch ſchahm teeſahm ka appellacioneſ teeſahm. S. 392 — S. 395.	—
B. No tahm leetahm, par kurrahm ſchahſ teeſaſ ka pirmaſ teeſaſ noſpreekſch. S. 396 — S. 397.	125
Treſchaiſ Noſchkirrumſ. Pee ſemmes wirſ = teeſaſ. S. 398 — S. 403.	126
Dhtra Appakſch = nodalliſchana. Plaſchakaſ nolikſchanaſ par tahm ihpaſchahm barrichanahm, kaſ pee teeſaſ mekleſchanaſ gaddahſ.	127
Pirmaiſ Noſchkirrumſ. No termineem, peewalku nemſchanahm un galwoſchanahm. S. 404 — S. 406.	—
Dhtrſ Noſchkirrumſ. No teeſaſ peederruma. S. 407 — S. 416.	128
Treſchaiſ Noſchkirrumſ. No nepaklauſigaſ nohſt-palikſchanaſ. S. 417 — S. 421.	129
Zettortaiſ Noſchkirrumſ. No teem preekſch teeſaſ aizinateem. S. 422 — S. 425.	130

	Lappä.
Peektaiš Noščkirrumš. Rā parahdišchanahm buhš notikt.	131
Virmaiš Appakšč = noščkirrumš. Rā pawiffam tohp parahdihtš. §. 426 — 428.	—
Dhtrš Appakšč = noščkirrumš. No parahdišchanahm zaur nelcegfchanu. §. 429 — §. 434.	—
Trefwaiš Appakšč = noščkirrumš. No parahdišchanas zaur leezibas rakstem. §. 435 — §. 449.	132
Zetrortaiš Appakšč = noščkirrumš. No parahdišchanas zaur leezinee- keem. §. 450 — §. 462.	134
Peektaiš Appakšč = noščkirrumš. No parahdišchanas zaur apškatti- ščanu us metas un pšdahm. §. 463 — §. 464.	136
Seštaiš Appakšč = noščkirrumš. No parahdišchanas zaur šwehrestibu. §. 465 — §. 470.	—
Seštaiš Noščkirrumš. No tečas sprecščanahm un prazeffa makšahm. §. 471 — §. 480.	137
Dhtra Nodallifšana. No dachadeem ihvascheem prazeffreni.	139
Virna Appakšč = nodallifšana. No konkuršes prazeffa. §. 481 — §. 485.	—
I. No tabš konkuršes tečas par teem semneku = pagajta lohžekem un teem kaš ziškahrt appakšč mušdneeku tečas waktas stahweja. §. 486 — §. 488.	—
II. No eefahkuma pašča ta konkuršes prazeffa. §. 489 — §. 491.	140
III. No konkuršes twehruma = mantas nēm. fleščanas un wunnas waldiščanas. §. 492.	—
IV. No ušmekleščanas to parradu = deweju un žttu prašitaju. §. 493 — §. 496.	142
V. No tabš reišes išsprecščanas un ščkirru = eodallifšanae. §. 497 — §. 501.	143
VI. No išdallifšanas tabš konkuršes twehruma = mantas stary teem parradu = dewe- jeem. §. 502 — §. 503.	146
Dhtra Appakšč = nodallifšana. No arrešta un aištwerščanas prazeffa. §. 504 — §. 515.	—
Trefšaiš Appakšč = nodallifšana. No šahdes atlišdišinasčanas prazeffa. §. 516 — §. 518.	148
Zettorta Appakšč = nodallifšana. No tečas wešpreeščanas ammata škadri išškirtas leetas un no išdarrifšanas to tečas špčžigu nošpreednmu. §. 519 — §. 527.	—
Peekta Appakšč = nodallifšana. No ta prazeffa tabš iš = aizinasčanas us tefu. §. 528 — §. 533.	149
Sešta Appakšč = nodallifšana. No wehrimindera prazeffa. §. 534 — §. 535.	150
Septita Appakšč = nodallifšana. No rohbešča prazeffa. §. 536 — §. 537.	151
Uštota Appakšč = nodallifšana. No mantofšanas dallifšanahm. §. 538 — §. 540.	152
Dewita Appakšč = nodallifšana. No bašnizas = tečas prazeffa. §. 541.	—
Virmaiš Peelikkumš. Preeščkrakti dehl refrnšchu = doščanas. §. 542 — §. 552.	153
Dhtrš Peelikkumš. No Kurjemmes semneeku peenahkamas palifšanas Kurjemmē. §. 553 — §. 558.	155
Trefšaiš Peelikkumš. Daščadas zittas nolifšanas. §. 559 — §. 561.	156
Zettortaiš Peelikkumš. I. Nolifšana no tabš eezelščanas un ušwehlesčanas tabš Kommišiones par eewefšanu to semneeku likumu eekšč Kurjemmes. §. 1 — §. 19.	157
II. Weenahkumi tabš Kommišiones. §. 20 — §. 31.	158
III. No Kommišiones ammata darrifšanas žekka. §. 32 — §. 46.	160

Us teem grunta-raksteem stahv ar paschas Keisarißkas Majestetes rohku rakstihß:

Tam ta buhs buht.

N l e f f a u d e r s.

Zarßkoje Selo,

kann 25ta Augustä ta 1817ta gabba.

P i r m a G r a h m a t a.

Var tahm grunta-dohmahm, pehz kurreahm ta semneeku buhschana nolikta un kã tee kauschu pagasti eezekkami.

P i r m a i s G a b b a l s.

Grunta-likkumi tahs semneeku kauschu buhschanaß.

S. 1. Tee Kursesmes semneeki, kas par dsunteem laudim bijufchi, istaifa pehz to, kad tappe atlaisti no dsintu kauschu buhschanaß, weenu brihwn semneeku-kauschu kahrtu. Teem laudim, kas Kursesme dsihwo, un kas lihßs schim brihwi arraju: laudis tappe faukti, ta kã parwissam iffatram brihwam (Kreewu) Walßis parwallstneekam, ja winsch, woi kahdas mahjas us uohmu nemin, jeb kã gahjeis (deenesta-behrns) us semni faderrahs, buhs brihw pee kahda semneeku pagasta, ja tas ar to ar meeru, peeßkirtees, zaur ko tas ta usnemts pagasta lohzeßlis wiffas tahs teefas schihs kahrtas eedabbu, ta kã winnam arri wajjag to paschu darriht un doht, kas winnai darriht un doht peeßlahjahs.

Ja no fweeschahm semnechim arraju laudis gaddahs (kas grihb woi mahjas usnemt, woi us jaunu semni usmesteß), un ja (schee fweeschi laudis) grihb pee kahda semneeku-pagasta beedrotees, un schis winnus arri usnemim; tad buhs scheem fweescheem arraju-laudim, ja zittadi Walßis-likkumi winneem to teefu dohd, eefsch Kreewu-Walßi eemahjotees, tapat wiffas tahs teefas eedabduht un wiffus tohs darbus un dohschanaß usnemtees, kas teem lohzeßkeem weena Kursesmes semneeku kauschu pagasta peeßlahjahs.

S. 2. Pee semneeku kauschu kahrtas peederr iffatrs zilweßs, kas pee kahda semneeku-kauschu-pagasta peerakßihts un winsch pameit kã eemantojamu leetu fawas ih-paschas teefas un waktas fawecem behrneem un pehznahkameem, no wihrißchu kã no fcewifschku kahrtas, bet pee fcewifschkeem tiffai tik ilgi, kamehr pee wihra eet, jo latala feewa peederr pee fawa wihra kahrtas.

S. 3. Kad nu ta dßanta buhschana, pehz ta laifa, kas tammis liffumos us pahrej-
jama buhschana nolitts, pagallam suhd, tad no tam sumams un prohtams, kã brihws zilweßs ne-peederr pee muischas, un kã winnu tadehl ne warr ar to muischu pahrhoht, nedß arri, itt ne maj, weeanu paschu.

S. 4. Kursemnes semneekam taggad ta teefa dohta, ka winfch warr nefustannu mantu (prohti semmi, ehkas u. t. j. pr.), ka winnam ween peederramu lectu pelnites; bet pee semmes tikkai ta, ka Kursemnes (wezzi) likkumi to teem wehle, kas ne peederr pee Kursemnes muischneeku fahrtas.

S. 5. Tee lohzeikli weena lauschu=pagasta eeffch Kursemnes Gubernementa, tohy tikkai no tahdahim teefahim eeffch pirmas un ohtras teefaschanas teefati, fur tahdi zilweki pee teefas galda fehfeh, fo pee pirmas teefaschanas paschi eezehlufchees un kas no winnu paschu fahrtas, pee ohtras teefaschanas tatschu par dallu no winneem islassiti ui arri no winnu paschu fahrtas.

S. 6. Kursemnes semneeks tikkai pehz isdarritas leetas ismeklefchanas un pehz teefas un spreeduma straxpi warr dabduht.

S. 7. Ikkatram lohzeiklam weena semneeku lauschu pagasta, kas zaur scho likkunn zaur fewi paschu un ne wairs zaur zittu, muhsu Walsis pawalstneeks tappis, waijaga wissu to peepildiht un panest, kas winnam pee Walsis peeklahjabs, woi zaur fewi paschu, woi zaur zittu, ka par lihdsibu: Krohna makfas, galwas-nauda, rekrubfchu-dohfchana un kas winneem jadohd lihds, zeku pahrtaisfchana, karra=fchfnhtu=braukumi, saldatu kohrtelu dohfchana u. t. j. pr.; tatschu, ka tai Walsii fawas eenahfchanas taptu labbaki pafargatas, ikkatram pagastam, pehz to par wissu Walsii geldigu pawehle-fchanu, paleef ta galwofchana wissu pagasta lohzeiklu kohpa par teem pagasta lohzeikteem, kas paschi ne spehj makfaht.

S. 8. Semneekam irr ta teefa un walla dohta, ar ikkatru zilweku funtraktus zelt, par deenesteem, par semmi us nohmas naudu un us zittadahim atlihdsinafchanahim, ta ka fchi teefas grahmata to pawehl.

S. 9. Pee tam, ka fchee funtrakti geldigi buhtu, waijaga wissu papreefch, ka winni ta irr taisiti un zelti, ka tee likkinni to mahza un pawehl, un ka te ne kahdas leetas eeliktas, kas stahw prettiim tahim teefahim, fo Walsis teem semneeku laudim eedewnsi.

S. 10. Wissas leetas eeffch deenestu nn nohmu buhfchanahim, fo kahds lohzeiklis weena semneeku=lauschu=pagasta us fewi nemm, buhs teefah, pehz pascha par to taisita funtrakta raksteem, un pehz tam, fo mahza tas S. 179.

S. 11. Geffch sawahim pawalstneeka buhfchanahim, tee Kursemnes semneeki fa-bedrojabs eeffch semneeku=lauschu=pagasteem us semmi, kurn leetas teef isdarritas ap-pafsch tahs gahdaschanas tahs pagasta Pollizes. Ikkatram semneekam waijag peerakstitam buht pee kahda lauschu pagasta.

S. 12. Ikkatras muischas semneeku=laudis istaisa weenu lauschu=pagastu, bet tatschu warr tee laudis no masahim muischahim ar to wehle-fchanu to gohdigu muischas-waldifchanu, kohpa turretees un weenu lauschu=pagastu istaisiht. Tee semneeki, kas dsihwo us tahdahim muischahim, kas pilfateem peederr, istaisihs tapat lauschu=pagastus us semmi. Ja dsihwo eeffch pilfateem, pee kurreem arri peerakstiti, tab winni warr, woi weenu pagastu istaisiht, woi pehz Pollizes un teefaschanahim tapat ka lihds fchim palikt. Ja pagastu eezelt, tab tai pilfata Pollizei tapatti watta, fo pee muischas=lauschu=

pagasteem tahs muischas un semmes Vollizes turra. Eckch teefafchanas leetahm ta rahis=teefa mahm Vilskunga-teefu weeta. Tee eckch Krohna-meesteem pateesi mahjobami semneeki fabeedroffees, ja winneem tihf, eckch kauschu=pagastu us semmi, jeb winni pa'leef tã kã taggad. Ja pagastu istaifa, tad stahw tas meesta=preeckchneeks, muischas Vollizes weeta, bet eckch teefafchanahm ta ohtra Vilskunga-teefas=nodallifchana, ta teefa, pee kurras waijag appelleereht. (Prohti labbi: appelleereht eesihme, ja weens no teem, kam srihde preeckch teefas, ar pirmu fpreeduumu naw ar meeru, bet praffa, lai pee augstafas teefas to leetu ohtra reise ismekle un jaunu teefu fpr eich.)

§. 13. Weens semneeku pagasta lohzeelis warr par wairaki, kã par weenu pafchu weetu uantu pelnitees, un nohina funraktus zeit; tat'chu winnu pafchu buhs, tikkai pee ta kauschu pagasta peereheneht, fur winfch eckch (Krohna) tautas dwehfeles rullehm peerakstihst.

§. 14. Kauschu=pagasta lohzeelis warr no to pagasta iseet, ja winfch papreeckch wiffu to nodewis un nobarrijis, kas kauschu pagastam un muischas=walbineekeem peeklahjahs.

§. 15. Pee weena jauna fwefcha lohzeela usneimfchanas eckch kauschu=pagastu waijaga, ka ta kauschu=pagasta teefa, tee pagasta preeckchneeki un tas muischas=walbineeks ar to ar meeru. Muischas=walbineekam arri ta walla dohta, ka warr prassihst lai kahdu zilweku no gahjeju kahrtas isflehd; bet tikkai ja ta kauschu pagasta teefa un tee pagasta preeckchneeki ar to ar meeru.

§. 16. Tam muischas=walbineekam paleef tã pehz, kã preeckch laifa ta teefa pehz fwehteem grunta=likkumecm, ka grunts uin semme winnam peederr. Winnam arri peenahf ta Vollizes=waldifchana par to kauschu pagastu fawas muischas, kã par teem ihpa'fcheem pagasta lohzeekem.

§. 17. Kursemmes semneekam naw brihw, ka warretu atkal par dsuntu padohtees, jeb tahs teefas aisdoht, fo walst's winnam eederufi.

§. 18. Tahdeem zilwekeem, kas fawã walla stahw, irr wehlehts, pafchi gribbedami, par lohzeekem weena kauschu pagasta tapt, zaur fo winni wiffu eedabbu un us fewi nemm, kas pagastam peeklahjahs.

§. 19. Weens lohzeelis weena Kursemmes semneeku pagasta, iseet no fawu kauschu kahrtas un tohp atlaist's no wiffa, kas winnam tannã kahrtã bij uslihts, ja:

- 1) Winfch kohpmanu gildẽ leef eerakstitees, tã kã teefas un likkumi to pawehl.
- 2) Ja winnam brihw=passe teef eedohta, no Gubernementa waldifchanas, kã scheid appafschã irr nolihst §. 553.
- 3) Ja allaischana no Kursemmes Gubernementa Landschaptes, kas us Landagu fapulzinata, eedabbu.
- 4) Ja par refruti teef nodohst; jo zaur fcho nodohfchanu saldatos eedabbu winfch to wallu, tad, kad warr buht no farra deenesta teef atlaist's, ka tad dsihwes kahrtu, kã pafcham tihf, warr is affitees; fchi walla irr wehleta arri teem, kas no reerufschu uodohfchanas zaur to atpirtufchees, ka winni to pehz augstahm pawehlefchanaahm par to noliftu naudu ismakfajufchi.

§. 20. Us to, ka laudis us semmes kophfchanu taptu stubbinati, teem tohzeleem weena lauschu pagasta us semmi, no muhschigeem laifeem, nekahdas zittas Krohna makfas ne taps usliktas, ne ka wisseem muischneeku sein weeseem par wissu Kreerw=Walsti teek usliktas. Zapatt tam Kursemmes semneekam, tik ilgi, ka winnam naw wehlehts, to Kursemmes Gubernementu asttaht, (stat. grunta likkumus VIII. un to §. 553. tahs teefas grahmatas) ta makfaschana to 6 no fuints poschlinu un zittu Krohna nodohfchanu, pee pirkfchanas un eedabbufchanas kahdas ne=weddamas mantas, irr atlaista, itt ihpafchi tapehz, ka, pehz teem semmes likkumeem un pehz tahs wissu=augstakas pawehleschanas ta nelaika Keisera Pahwila I. Majestetes no gohdizas peenimefchanas, no ta 22tra August 1798 pawiffam par Kursemmes Gubernementu nekahdas pirkfchanas poschlines ne buhs zelt.

§. 21. Kad ta Kursemmes Rambaru=waldifchana, wiffas tahs teefas turra, kas Krohna walsti, ka grunta=kungam to Krohna=muischu un to wehletu Krohna=muischu (prohti Banižas kungu, Mescha-kungu, Wirt=Pilskungu un Pilskungu muischu u. t. j. pr.) peeklahjahs; tad winnai wiffas tahs teefas irr, kas schinni teefas grahmata teem grunta-kungeem paturretas un wehletas, un pee Rambaru=waldifchanas stahw, kam winna itt ihpafchi to isdarrifchanu scho teefu un waitu, us ikkatru Krohna=muischu un wehletu Krohna=muischu, grihb nowehleht.

Ohtrais Gabbals.

No teem lauschu=pagasteem us semmi.

Pirma Rodakta.

Pawiffam geldigi spreedumt.

§. 22. Weens semneeku lauschu pagasts irr weens pulks semneeku lauschu, kas fabeedrojees kohpa us kahdu labbu leetu, ta ka teefas likkumi to spreesch, us kahdu Krohna=muischneeku=jeb pilfata=muischu jeb eefsch kahda Krohna meesta dsihwo, kas grihb faru labklahfchanu un tahs leetas, kas wisseem irr, appakfch usraudifchanas un waddifchanas tahs lauschu pagasta teefas, to pagasta preefchneeku un tahs muischas Pollizes labbi isdarriht un apgahdaht.

§. 23. Ikkatram pagastam buhs, weens par wisseem un wiffi par weenu galwoht, par to, ka ta augsta Krohna walsts farwas makfas dabbu; bet ta, ka wiffi fainneeki jeb nohmneeki kohpa, preefch ferwin, teem fawejeem un faweem gahjejeem par to riktigu nomakfaschanu scho Krohna nodohfchanu galwo. Ta pagasta=teefa, Krohna makfas eedfihdama, turrefees pee tahs ihpafchidas un pee tahs mantas to nohmneeku; bet fchee turrefees pee tahm ihpafchibahm, jeb pee tahs mantas to gahjeju. Par teem, kas truhst, jeb kas ne fpehj ma=fahst, tohp no pagasta=lahdes ta nauda nemta; bet ja eefsch pagasta=lahdes tik daubf naudas naw, tad wiffam lauschu pagastam, pehz tahs pafchas isdallifchanas, pehz kurras, ka appakfcha tohp mahzihts, tahs Krohna nodohf-

fchanas us iffatru usleekamas, tik dauds eeksch pagasta-lahdes ja-leek, ka wiffas Krohna nodohfchanas maffahnt warr. Bet no weena pafcha itt ne buht leelaku maffu ne buhs nemt, ne ka ta pagasta-teefa, ar apruumafchamu ar teem pagasta-preekschneekem, un ar muifchas-walbineeka sinnu, pehz taifnas isballifchanas to Krohna maffu, spreeduffi. Tee preekschrafsi, pehz furreem Krohna maffas nemnami, fcheit appafschä taps isteikri.

§. 24. Tee semneeki taps eeksch lauschu pagasteem faweenoti pehz scheem preekschrafsstem:

- a) Tee semneeki, kas eeksch weenas muifchas rohbescheem dsihwo, peederr pee tahs muifchas-pagasta.
- b) Tahs isklihduschas mahjas, kas pee muifschahm peederr, lai nu buht ka tahdas pa weenahm mahjahm, jeb par wairati kohpä buhdamahm mahjahm irr, tohp ar faween eedsihwotajeem pee muifchas-pagasta peerehfeneti.
- c) Semneeki, kas us daschahm muifschahm, kam kohpä rohbesch irr, un kas weenam pafcham fungam peederr, dsihwo, tohp ja muifchas-walbineekam ta patihk, eeksch weenu lauschu pagastu faweenoti. Ja weena funga muifchas, zaur fwe-fchu rohbeschu teek fchirtas, tad winnu semneeki, ja tas widdus to lauj, eeksch weenu pafchu pagastu warr fabeedrotees.
- d) Masas muifchas, kas ne gribb preeksch fewi ween lauschu pagastu istaisiht, warr beedrotees ar leelafajahm muifschahm un ta lauschu pagastus istaisiht.
- e) Muifschneeku wiffadas wehletas muifchas tohp, ja pafchas ne gribb weenu lauschu pagastu istaisiht, pee weenas no tahs Kirfpehles muifschahm, no furras tappe eezel-tas, peefschirtas; fche nu sinnams, arri prohtams, ka ja weena muifschneeku wehleta muifcha fawadu pagastu istaisifa, ka tad arri pafchai jagahda pahr wiffu, kas pagastam irr uslihts un kas winnam peeklahjahs.
- f) Us Krohna muifschahm un us Krohna wehletahm muifschahm tas stahw pee Kambaru walbifchanas, ka winna tahs eeksch lauschu pagasteem gribb eedalliht.

§. 25. Kad Kursenne itt mas to fahdschu un tikkai masi, un semneeki eeksch isklihduschahm mahjahm dsihwo, tad tikkai muifchas- un semneeku pagastus us semni buhs uszelt.

D h t r a N o d a k k a.

No tahm teefahm, kas lauschu pagasteem edohiti, no winnu fanahfchanahm, un istaffifchanas to teefas wihru, kas pee pagastu teefas peederr, un to preekschneeku.

§. 26. Weenam lauschu pagastam irr ta waffa dohta jaunus lohzeklus usnemt, jeb tohs jau usnementus atkal atraidihnt, bet pee tam irr wajaga, ka muifchas Pollize ar to ar meeru. Par to, ka kahds zilweks ne spehj wairs strahdaht, ne buhs ne weenu isflehyt.

§. 27. Ifkatram, kas pee tahda lauschu pagasta peederr, arri brihw winnu atstahnt, ja papreeksch wiffu peepiidejis, kas fawam bijufcham pagastam, winna lohze-kleem un muifchas-walbineekam peenahk, to buhs itt ihpafchi wehra nemt, ja kahds

pagasta lohzeffis no ta pafcha griibb aizeet, kas pee wiinna Krohna dwehfeles rullis peeraffihits. Ja ta irr, tad tam, kas griibb aizeet, fawam hijufcham pagastam peeflahjama galwofchana jayamett, fa wiffas Krohna maffas, un wiff, kas wiinnam, pehz fawas meefas, Krohnam, fa Krohna-pawa si neefam jadarra, tays ruffigi darriti, libbi to laifu, kur, pehz ta S. 237. pawehfchanaahm, ik treschu gaddu tabs no jauna nodohdamas dwehfeldu rullis weenu pahrrakffichanu lauj isdarramu.

S. 28. Gekfch muifchas-pagasteem irr trihs fchirras (fauichu pulki) probti: ta fainneeku fchirra, ta gahjeju fchirra un to muifchas-laufchu fchira.

Ur to wahrdu fainneeki irr faprobhanti nohneeki, jeb arri tahdi namua tehwu, kam pafcheem mahjas peederr.

S. 29. Tee pagasta lohzeffl: islassa weenu pagasta-teefu, pee furras wajjaga peederreht tam pagasta-wezzakam, fa pirinam teefas wihram, kas preeffcha fehich, fa fcheit appaffcha jo wairaki tays isteifis, un wehl wairaf teefas-wihreem un weenam fchrihwerim. Kas tai pagasta teefai jadarra un kahdas wiinnas wallas un teefas, tas tays nahkofcha kapitela wairaki isteifis.

S. 30. Pagasti libbi 400 dwehfeles no wihrifchku kahrtas, islassa trihs teefas wihrus; no 400 libbi 750 preevus teefas-wihrus; no 750 libbi 1000 un pahri feptimus teefas-wihrus.

Muifchas appaffch 100 dwehfelehm, warr, ja ihpafchas teefas ne griibb eezelt, ar leelafahm muifchahm, ar kurrachm wiinnahm rohbesch, beedrotees, jeb fawa starpä, ja tas widbus to isneffa, fawee-notees kohpä. Ber wajjaga, fa wiffas ar to ar meeru; ta fa arri tahm mafahm muifchahm wechieyts, pehz trin gaddecem atfal atfchirtees, woi no tahm le afajahm muifchahm, woi fawa starpä weena no ohtras.

Ja muifchas par to pagastu istaifichanu pafchas ne warr falihat, tad wajjaga par to eekfch qahm neddelahm, tai ohtrai Pilzkunga-teefas no dalk wauai jinnu doht, un tabs teefas fpreedums tays, woi zaur kahdu us to ezeellamu kommissioni, jeb zaur pafchu teefu fpreests; tatschu buhs, pee kohpä fawee-noteem pagasteem, ikftras muifchas laudis, par fawahm Krohna-maffahm un Krohna peeflahjumeem, weens par wiffceem un wiffi par weenu atbildeht, un buhs wiinneem arridsan fawu ihpafchu muifchas-pagastu lahdi turreht.

Muifchas, kas kohpä pagastu istaifa, islassa arri kohpä to pagasta-wezzaku, tohs teefas wihrus un preeffchneekis. Ber pee pafchas islassichanas us to jaranga, fa ne par daudi teefas wibri no weenas pafchas muifchas, jeb arri ne wairaki, fa no zittahm muifchahm, par teefas lohzeffeem tohp.

S. 31. Tas pagasta-wezzakais, jeb tas pirmais teefas wihrus, tays itt ihpafchi tikfai no fainneeku jeb nohneeku kahrtas islassihits; wiinna zitti teefas lohzeffli un teefas wibri warr us pussi no fainneeku un no gahjeju kahrtas islassiteem tapt.

S. 32. Tas pagastis islassa trihs preeffchneekus jeb pagasta-weetneekus, kas ja ne wajjaga wiffu laufchu pagastu fa-aizinaht, pagasta teefas un wallas fargahs. Pee pagasteem no wairaki, fa 200 dwehfelehm no wihrifchku kahrtas, warr ik us 100 dwehfelehm, no wihrifchku kahrtas, weenu preeffchneeku wairaki islassiht. Tohs preeffchneekus buhs par to leelaku dattu no fainneeku kahrtas islassiht.

Ne weens newaid islassams, kas wehl ne buhtu to 25tu gabbu pabeidsis; tapatt kà ikkatram islassitam waijaga nenoseedšigam wihram buht.

Škattrš lohzeklis weena lauschu pagasta, kam dalla irr pee teefas wihru islassifchanas, warr isteikt tohs zilwekus, kurreem winšch tohs teefas wihru amnatus wehle.

S. 33. Tas semneeku lauschu pagasts, no teem islassameem lohzeekteem pee ikkatra teefafchanas amnata, trihs wihrus muischas Pollizei preekfcha stahda, no kurreem muischas Pollize weenu peenemdama apstiprina. Pehz teem (pagasta) preekfchneekem, tas lauschu pagasts winnus islassa, un muischas Pollize arri pee fcheem ta apstiprinafchanas teefa. Bet tai muischas Pollizei tikkai wehlehts, weenu pafchu reisi tohs preekfcha šh:ditus wihrus atnest, un buhs winnai tohs ohtra reise preekfcha stahditus wihrus apstiprinaht. Ja wairaki muischas pagastu istaifa, tad buhs teem muischas-waldineekeem, fawa starpa par to apstiprinafchanu to pagasta-teefas-lohzecklu un to preekfchneeku falihgt, un ja ne warr falihšimatecs, tad Pilsfunga-teefas ohtra nodallifchana par to fpreedihs.

S. 34. Tee pagasta-teefas lohzeckli, kà arri tee preekfchneeki, us trim gaddeem teef islassiti, un paleef par fcho laiku eeffch waldifchanas fawa amnata, ja ne waijaga, zaur dascheem notiftumeem, agrakas islassifchanas.

S. 35. Weens pagasta-teefas lohzecklis un arri weens (pagasta) preekfchneeks warr pehz fadsihwoteem trim gaddeem atkal no jauna islassitam tapf.

S. 36. Tee, kas ta pee pi:mas un ohtras islassifchanas teef islassiti, ne warr wiff atsazziht, ka ne gribb to amnata us feni nemt, ja winneem ueward preekfch teefas gel-digas atbilbefchanas, prohti ja wezzaki par 60 gaddeem, ja trihs wehrmintera buhfchanas winneem ja-usfohp, jeb ja winneem tahda slimmiba, kas ne lauj no mahjahim isheet.

S. 37. Tohs islassitus un apstiprinatus teefas lohzecklus buhs eeffch tahs basnijas, pee kurras draudses tas pagasts peederr, pehz pabeigtas Deewa-falposchanas, ta ka tas muischas-waldineeks, jeb tas kas winna weeta stahw, klastu irr, preekfch basnijas-fungu farwu amnata-swehrestibu deewabihjigi swehreht.

S. 38. Pee ikkatras pagasta teefas waijaga weena teefas-štrihwera, kam tas muischas-waldineeks pehz kuntrakta, fo ar to uszell, peenemin un lohni dohd. Pee muischahim, kas kohra beedrojufchees, tas grunta-fungs no tahs wiffu leelakas muischas, to teefas-štrihweri islassa, pee kurra lohnes wiffas faweenotas muischas, pehz to, ka winnu dwehfeles škaitlis to isneffa, farwu dallu peeleeft. To štrihweri arridsan buhs zaur mahzitaju swehrinaht.

Teem muischas-waldineekeem wehlehts, preekfch wairaki, bet ne wairaki kà tschetrhim pagastu-teefahim, kà falihgt fawa starpa, weenu pafchu štrihweri eezelt.

S. 39. Ja kahds pagasta-teefas lohzecklis, par to laiku fawas amnata waldifchanas, mirst, jeb ja zittabi winnam waijaga farwu amnata pagallam atstahf, tad tulihf jauna islassifchana ja-awgahda. Ja kahds teefas lohzecklis par tschetrhim neddelahim naw klastu, tad islassa ta pagasta teefa, us to klastu:hdamu laiku, weenu weetneeku. Bet fchis teefas lohzecklis, kas ohtra weeta stahw, ne warr nekad pirmais preekfchfehdamš teefas wihrs eeffch pagasta teefas buht, bet, ja waijaga ta pagasta-wezzaka weeta

stahweht, tad pee fchi notiffkuma, tas pagasta=teefas lohzeelis, fo pee islassifchanas wiffu wairaki laudis gribbeja par teefas wihru, winna weeta, un par winnu pafchu ta pagasta teefa zittu weetneeku islaffa.

S. 40. Ja pee tahda weetneeka islassifchanas, tee islassitaji us diwi puffedim weenadi stahw, tad muifchas Pollige spreesch, kurfch no abjeem buhs. Pee tahdas islassifchanas us kahdu laifu wajjaga winnai arri diwi wihrus preekschâ stahdiht, no kurreem wianai weens ja-apstiprina.

S. 41. Ja tas pagasta=lohzeelis, kas us kahdu laifu naw flahru, wairaki, kâ 8 neddelas paliftu nohst, tapat ja pee pagasteem, fam masak kâ 400 dwehfeles, wairaki kâ weens teefas=lohzeelis par tahdu laifu truhst, tad wajjaga winnu weetneekus, tai ohtrai nodaliffkanai tahs Wilskung=teefas ar wahrdeem isteift.

S. 42. Ifkats lauschu=pagasts spreedih8 to maffu, fo pagasta wezzakais un winna teefas wihri dabhu8, ta kâ arrid'an wiffa nauda, fo bij teefas wihreem preekschâ lauschu pagastu jamakfa un fo tee parahdihs fcheem pagasta=teefas=lohzeleem, bes kawefchanas ja=ardohd. Teem (pagasta) preekschneekem wajjaga faru ammatu parwelti uslohpt.

S. 43. Tai muifchas Polligei irr ta teefa dohta, pee tahdeem notiffkumeem, fur winna dohma, ka wajjaga irr to pagastu fapulzinahst un winnam to, fo dohma, preekschâ list; par to nu tam lauschu pagastam buhs weenu spreedumu spreesst, pehz ta flaitla to padohmadeweju.

Ja pee jaunu teefas=wihru eezelfchanas, jeb pee islassifchanas to pagastu=teefas=wihru, wajjaga irr, ka tahs muifchas lauschu pagastis fanahst, tad buhs muifchas=waldineekam to pataut, kad wiffa ta pagasta=teefa to no winna prassa un winnam par to finnam darra. Wet zitteem notiffkumeem winnam brihw, to pagasta=fa=azinafchanu ne pataut.

S. 44. Kad lauschu pagastis fanahst, lai nu buht us to, ka pagasta=teefas lohzeelki taptu isloffiti, jeb zittu leetu labbad, tad nekahdas weetneeka gramatas ne buhs pecnemt. Tas pirnais teefas wihrs pee pagasta=teefas, fehsh preekschâ un walda wiffas leetas par to fanahfuschu lauschu pagastu.

S. 45. Tas fapulzinahst lauschu pagasts spreesch woi buhs pecnemt jeb atnemt to, fo winna preekschâ nessa, ta kâ ifkats isteiz faru padohmu, ar faru balfi. Wiffas islassifchanas notek tapat pehz ta flaitla to padohmadeweju, (kas kahdu par teefas=wihru gribb).

S. 46. Tee fainneeki un tee gahjeji farurp faru padohmu un prahru isteiz, un ifkatsâ fchirra spreesch tas leelakais flaitlis to faru prahru isteifdamu zilweku. Ja stahw par puffi pee fainneeku jeb nohneeku fchirras, tad spreesch tas pagasta=wezzakais. Ja eefch zahjeju fchirras us abbejahim puffedim tee padohini weenadi pehz flaitla stahw, tad us winnehs ta pufte, pee kurras tas wezzakais pagasta=teefas=wihrs, kas no gahjeem tappe islaffih8, peefriht. Tas pagasta=wezzakais flaita tahs balfis (padohmadewejus) un ifkatsam pagasta lohzeelim no wihrischfu fahrtas, ja winsch tif wezz irr, kâ faru waktâ stahw, un ja pat8 flahru irr, ta teefa un waktâ peederr, eefch pagasta=fanahf-

fchanas, farvu prahnu isteikt; bet eefch to paschu pagastu winnam allaschin tikkai weena bals (winna padohms geld par weenu). Tee teefas-lohjekli isteiz arri farvu padohmu ikkats eefch farwas fchirras.

§. 47. Ja abbejas fchirras stahwetu weena ohtrai prettim, prohti, ja faim:neeki grubb ta un gahjei pagallam zittabi, un ta pagasta-teefa ne spehj winnas falihdsinaht, tab spreesch ta muischas Vollize aprunnadamees ar to pagasta-teefu.

§. 48. Ro tas lauschu pagasts spreedis, to spreedumu buhs tai pagasta-teefai pehz ismekleschanas, zaur to pirmu teefas-wihru, kas preefcha fehch, preefcha list. Ja fchi teefa atrohn, ka zaur to kahda flahde lauschu pagastam warretu zeltees, tab warr to leetu wehl weenu reisi pagasta spreeschanai preefcha list. Ja lauschu pagasts paleef pastahwigi pee pirma spreeduma, tab winnu wajaga muischas Vollizei, apstiprinafchanas dehl preefcha list, ja apstiprina, tab buhs to isdarriht.

§. 49. Ja muischas Vollize to apstiprinafchanu leeds, tab ne buhs to pagasta-spreedumu isdarriht; bet lauschu pagastam brihw, par scho leegtu apstiprinafchanu farwa pagasta-spreeduma, pee Wilskunga-teefas ohtras noballas fuhdsetees.

§. 50. Ikkatram pagasta lohjeklim wajag padohtees appatsch teem spreedumeem, kas us muischas-pagasteem tappe spreesi un ka mahzihts arri apstiprinati, un warr tahbus spreedumus arri farakstih un pagasta-teefas-lohjekli warr farwas wahrbus peerakstih klahnu; weenam pagasta-lohjeklim tikkai tab brihw par pagasta-spreedumu pee Wilskunga-teefas ohtras noballifchanas fuhdsetees, ja flaidri parahdiht sp:hj, ka tas winsch spreedums stahw pagallam pretti tahm teefahm, kas wissam lauschu-pagastam un ikkatram pagasta-lohjeklim itt ihpaschi dohtas.

§. 51. Ja lauschu pagastam tahdas leetas teef preefcha listas, kas gan ne wisseem uslistas, bet kas kahdu bohchanu no wisseem kohpa prassa, tab to weenigu pagasta-lohjekli tikkai tab warr peespeest to arri darriht, ja diwi dallas to padohmadeweju ta grubbefuschi, ka tas pagasta spreedums fakka, un weena patti datta tikkai prettim stahwejufi.

§. 52. Kursemmes semneeks warr arri par wairaki pagasteem, par pagasta lohjekli buht.

§. 53. Tam lauschu pagastam irr ta watta wehleta, par ikkattu apspeefchanu farvu teefu un wattu, preefch teefahm fuhdsetees, un farwas fuhdseschanas preefch pascha General-Gubernatora nest. Pee tahdas fuhdseschanas, ta pagasta-teefa, ja par winnu paschu ne teef fuhdsehts, irr pagasta aistahwetais, pehz tam, ka muischas Vollizei par to sinnamu darrihts, pee Wilskunga-teefas ohtras noballas.

§. 54. Ta pagasta-teefa warr, woi weenu no farweem teefas-wihreem aistelleht pee tahs teefas, fur peekriht, lai aistahw to pagastu, woi winna warr tohs pagasta-preefchneekus us to pamahziht un to winneem uslist; ja ta noteef, tab buhs tahdam aistahwetajam, if us deenu 30 fubr. kapcihus wehleht, prohti no pagasta-lahdes, ja to pagastu aistahw, no ta weeniga zilwefa, ja winna ihpaschas leetas winnam ja-uskohp.

§. 55. Ja patti pagasta-teefa teef apfuhdsjeta, tab aistahw lauschu pagasta-teefas un wattas, tee no pagasta islassiri preefchneeki.

S. 56. Bes tam, pagastam wehlehts, ja itt nohtigas leetas irr, zanr divi wimnu starpä islassiteem deputirteem (nosuhtam:em wihreem) pee General-Gubernatora suhose-tees. Tee pagasta-teefas-lohzeekli, ja wimnu darbi to winneem lauj, un ja naw paschi irr apsuhtseti un tee preefschneefi itt ihpaschi par tahdecn aisuhtameem wihreem islassami.

Tai muischas Polliizei par to buhs sinnamu darriht, un winnai, kà tas notizzis, teem aisuhtameem deputirteem bnhs apleezinaht, jo bes tahdas sihmes ta suhdeschana ne maj ne tohp peenemta. Ja muischas Polliize leeds tahdu sihmi doht, tab ta patti no Wilskunga = teefas ohtras nodallas pehz ismekleschanas, kapehz tappe leegta, teef dohta jeb ne; ja Wilskunga = teefa ne dohd sihmi, tab teem deputirteem japaleef mahjäs.

S. 57. Weenam kauschu-pagastam, kà tahdam ta wakta irr, grunta-mantu pehz muhsu semmes likkumeem pelnitees, turreht un brihwi par to spreest. Winnam irr ta teefa un tas winnam teef uslikts, weenu pagasta-lahdi eezelt un turreht. Wairaki pagasti warr arri kohpà mantu turreht, kà ihpaschi pagasti, pehz scheem likkumeem.

S. 58. Divi jeb wairaki muischas-pagasti warr arri kohpà ko us f'wi nemt un soh- lites, bet tahm leetahm waijaga (pehz semmes likkumeem) wehletahm buht.

S. 59. Weenas muischas pagastu-lohzeekli warr arri par zittu pagastu kahdu grunti kà fawu mantu turreht; bet janemm wehra, ko tas S. 4. pawehl. Urri wehlehts, ka weena pagasta lohzeekli eefsch zittu pagastu grunti un semmi us nohmu nemm, talihds arri ar zitteem pagasteem un ar ihpascheem pagasta-lohzeekteem kuntraktus par daschahm leetahm uszett, bet tatschu wissur winni paschi (pehz fawas ihpaschibas) pee ta pagasta teef rehfeneti, fur winni pee Arohna dohshenanahm peerakliti.

S. 60. It ihpaschi teem muischas-pagasteem tas teef uslikts, ka winni weenu skohli eezelt un usturra, un par 1000 dwehselehm, no wihrischku un seewisshku kahrtas, buhs, ja ne wairaki, tatschu weenu skohli eezelt. Pagasti, kas masaki, sabei drojahs fawà starpä us skohles eetaisichanu.

Ohtra gramata,

Kursemmes Semneeku ihpafchi teefas likkumi.

Grunta likkumi.

S. 61. Ja Kursemmes semneeku ihpafcha teefa, fancimn tohs likkumus, pehz kurreem fcho semneeku fewifchku buhfchanu teefacht buhs, prohti, tik iahli, ka tahda buhfchana, zaur to fchinis likkumds wiancem ezeltu brihwiba, zittada buhtu pahrtaihta, ka pa wezzam bija, neds arridsan jau stahwetu, appafsch teem wiffai semmei zeena turrameem likkumeem.

S. 62. Kur kahda leeta fchi ihpafcha semneeku teefa ne fo nespreestu, tur teefa jafpreesch pehz tahm wiffai Kursemmei flubdinatahm Ufkafschm, Statuteem, tam Runnissaru spreeschanahm no 1642, 1717 un 1727 gabda, semmes runnas deemu (prohti simmes kunzu fanahfchanas) spreeschanahm, un zitteem Kursemme gelbedameem likkumeem.

S. 63. Wihra un feewas kahrtai pee teefas likkumeem weenada dalliba, ja ne kahda ihpafcha leeta, sawads likkums tam pretti buhtu.

Pirma Dalta.

No 1 aulibas teefas.

S. 64. Ikwrens Kursemmes sem teefs un semneeze warr lauliba padohtees, ar ifkaftru zilwefu, ja tikkai tee, kas wees ohtru prezahs, naw tahdi tuwi raddi farwa starpa, ka jau tadehl ta laulibe zaur likkumeem aisleegta buhtu.

S. 65. Pee tahdi laulibu faprezz fchanas, kas wehl appafsch tehro un mahtes rohkahm stahw, to wezzaku, lai ic patehws un pamachte buhtu, bet tahdeem, kam tehwa un mahtes wairs newa, wehrminderu unna un nowehleschana wajadsiga irraid.

S. 66. Ja gaddahs fuhdeschanaas, par wezzaku jeb wehrminderu aisleegschanas, tad ta fuhdeschana preefch teefas tohp ismekieta pehz tahm fchahdahm leetahm pawiffam peederrigahm ezefschanahm, un fewifchki pehz tahs, pa wiffu Kursemmi 1798ta gabda ezeltas laulibas atschirfchanas teefas.

S. 67. Neweena falaulafchana zaur basnizungeem warr notift, eckam tee laulajani ar diwi galwineeckem jeb zittadi, ka taism aplczina, ka ihsti wezzaki jeb patehwi un pamachte un wehrminderi to irraid nowehleschani, jeb, ka ta nowehleschana no pafchas teefas irr dohta pehz S. 66., jeb ka teem naw nekahdi ihsti wezzaki, jeb patehws un pamachte, bet tas pilnigs wezzums, un beidsiht, ka abbi wehl nekahda zitta lauliba ne stahw, neds arridsan ar zitteem faderrefufchees irraid.

S. 68. Kad pehz ffaibri norrunnatas faprezzefchanas abbi tee lautini atfal isfchirtees gribbetu, tad tas winneem nowehlehts; bet teem ja- atdohd weenam ohtram tahs derringas dahwanas. Utkahpjahs ta bruhte, un tai buhtu peenemmigs eemelis, tad atdohd ta bruhtgannam winna dahwanas, un atdabbu tur prettiim to, fo fchi tam bruhtgannam flua derufi. Bet ja ta patti tikkai fa grohfiga nebehdueeze fchaubahs, tad neween wiffas bruhtganna dahwanas ja- atdohd, bet arridsan tahs bruhtes dahwanas winna rohkas paleef. Tas pats noteef no bruhtganna puffes, ja winfch tas wainigais buhtu.

S. 69. Pehz notikkufchas falaulafchanas, tahm feewahm peederr wiffas teefas to wihru, un tahs eestahj winna zilts kahrtas. Bet, ja Kursemmes semneeze apnemtu dsimtuwihru, tad jaturrehs pehz teem weenreis wiffa walstiba geldigeem likkumeem.

S. 70. Starp laulateem draugeem no Kursemmes semneeku kahrtas, irraid eestahdita ta mantas beedriba us wiffu dsihwibas laifu, ja tee pafchi ne buhtu ar teefas sinnu fawá starpá zittadi falihgufchi.

S. 71. Kursemmes semneeku atraitnes tohp peelihdsinatas semneeku kahrtai, ja winnas no tahda ne- atfchirrahhs zaur jaunu apprezzefchann. Utraitnei, fas naw grehta atlikkufi, brihwi stahw, trihs mehnefchus pehz wihra mirfchanas jauná lauliba padohtees, un pee tam naw jamelle nekahda ihpafcha teefas nowehlefchana. Atliktu ta us grehtahm kahjahm, tad jagaida lihds dsemdechanas un pabeigtahm fefchahm neddelahm. Utraitnim weenumehr nowehlehts trihs mehnefchus pehz feewas mirfchanas zittu apnemt.

S. 72. Teem gohdiga lauliba dsimmuſcheem Kursemmes semneeku behrneem, peederr jebkurra teefa fawu wezzaku, bet feewifchahm tomehr tikkai lihds winnu isprezzefchannu, un tad ta laulata wihra kahrtai tahm winnu teefu us nahkannu laifu eerahda.

S. 73. Behrni, fas no Kursemmes semneezes bes laulibas dsimmuſchi, paleef pee mahtes kahrtas, semneeki: apnemm tas tehws to mahiti pehz tam par laulatu feewu, tad peekriht teem behrneem ta patti teefa, fas lauliba dsimmuſcheem peederr, un tee eestahj tehwa kahrtá.

S. 74. No Kursemmes semneezes bes lanlibas peedsimmuſchi behrni, ja tas no tahs mahtes isfazzihts tehws no muifchneeka kahrtas atfauzahs, ne tohp par semneekem rehkeneti, bet warr usnemt, kurru katru teem patihkannu, tikkai ne muifchneeka kahrtu, ja nekahdi fewifchki likkumi un eeraddumi, fa pilfatu annnatos mehds buht, tam pretti stahwetu.

S. 75. Tehwa walka par faweent lauliba dsimmuſcheem behrneem, Kursemmes semneekem pehz teefas tapat peederr, fa wiffeem zitteem brihweem eedfihwotajeem ta Gubernementa un tapat zeenita tohp.

S. 76. Schahdai tehwa walkai, tomehr fawo mehrkis nolikts, fo ta nedrihft pahrfahpt. Jo neweens semneeks, ar faweem behrneem, talihds fa tee lihds 17 qardu wezzi, zittam fweſcham par labbu, un bes pafchu behrnu labprahtigu gribbefhanu, drihft darriht, fo gribbedams, un wehl mafak, fawus behrnus zitteem par dsimsem nodoht.

Ohtra Dalla.

No wehrminderer teefas.

S. 77. Tahdeem, kas wehl behrnu fahrtā, wihriſchkeem kā feewiſchkaſhm, feewiſchkaſhu kam nau preeſchneekſ, nejehegem un neſapratigeem namma-turretajeem, kluhſt wehrminderi peelikti, kam par ſcheem paſcheem wiſnu fargaſchauai nodohſteem, kā arridſan par to teem peederrigu mantu un labbumu jagahda.

S. 78. Kurſemmes ſemneekſ tohp behrnu jeb jauneklu fahrtā turrehtſ, kamehr wehl naw pahrlaidiſ 2Imu gaddu, bet to darrijiſ uſnemmm wiſch patſ to brihwu walbiſchanu par ſawu mantu, un teem wehrmindereem ja-atſtahj no ſawa ammata. Semneeze gan arridſan pehz pabeigta 2Ima gadda pilniga wezzuna eſtahj, bet tatſchu beſ preeſchneeka, neko ne warr faht un darriht, kaſ teefas peederrigſ buhtu.

S. 79. Tam Kurſemmes ſemneekam, kaſ behrneem jeb feewiſchkaſhm par wehrminderi peeſchkiſtſ taptu, tad ween nowehlehtſ ſcho amnatu no ſewim nowehrſt, ja paſcham wairat kā 5 behrni, ja wiſch jau zitteem behrneem par wehrminderi irraid, jeb arridſan pahri par 60 gaddnſ wezſ un wahrgſ buhtu.

S. 80. Pee katras wehrminderer buhſchanas, weenſ woi diwi ja-eezelſ, un to ammatu buhſ ihpaſchi tahdeem uſlikt, kaſ rakſtiht proht; bet pawiffam, wehrmindereem, lai buhtu no behrnu paſcheem wezzaſkeem jeb zaur teefas eezelti, waijaga buht ſinnameem kreetneem wihreem.

S. 81. Dſihwotu weht ta patti mahte no teem behrneem, tad wiſna par to wehrmindereeni tohp turreta, un tiſſai, ja taſ welaifa tehws patſ neka ne buhtu ſpreediſ, tai peeleeſamſ kahtſ prahtigſ teizamſ wihrſ, no taht pagatſa draudſeſ, un ja warr buht, taſ tuwakaiſ radſ to behrnu no tehwa puffeſ. Schim waijaga ſkaidru ſinnu eedabbuht, no taht atliſkufchaſ mantas, beſ wiſna wehleſchanas un padohmu tai atraitnei naw brihwi ko pahrdohſ, un tam buhſ ſchai wiſſaſ leetaſ, kaſ pee taht mantas peederr, ar ſinnu un paligu pee rohkaſ buht.

S. 82. Buhtu tehws un mahte abbi apmirruſchi, tad buhſ taht atliſkufchaſ mantas, talihſ kā irraid iſmekletas, iſballiht, ar ſinnu to tuwaku wihriſchku un feewiſchku raddu to behrnu.

S. 83. Paſtahw taht atliſkufchaſ mantas eekſch lohpeem un ſirqeem, kurzu mittinaſchana dahrgi nahktoht, jeb zittaſ iſnihkſtamāſ leetaſ, un tee behrni wehl ne buhtu 15tu gaddu atſneegufchi, tad ſchahſ mantas, ja zittſ labbaſ padohmſ ne atrahſtoht, ar pagatſa-teefas ſinnafchanu, tiſ labbi kā ween warr, buhſ pahrdohſ. Irraid wiſſeem mantinaeekem taſ peeminnehtſ wezzumſ, tad beſ wiſnu wehleſchanas ta pahrdohſchana ne warr noiſt.

S. 84. To atrahſtu gattawu naudu, jeb kaſ par iſdohſtahm leetahm fanahkuſi, buhſ, ja warr noiſt, teem behrneem par labbu, trohſchā weeta uſ rentehm iſdohſ, un ja taſ ne warr buht, eekſch pagatſa lahdeſ, kā weenu neaiſkarramu kiblu nolikt.

S. 85. Wehrmindereem peenahfahs pee farou glabbajaan behrnu aubfinafchanas par to gahdaht, fa wiini wiffu to, kas wihrain jeb fe-wifchkan no semneeku fahrtas fimmah un prast peeclahjahs, pareii ismahzahs. Wet dehl to ufturru, teem jamekle wiinnus labba weeta jeb deenesta isdoht, fa, zeef ween warretu buht, no tats mantas ne kas ne taptu istehrechts, bet ta wiinnem us nahfkanu labflahfchanu weffela paliftu.

S. 86. No tee wehrminderi, teem behrneem par labbu farwa glabbafchana nehnu-fchi, buhs teem apgahdigi fargahht, un par wiffu to atwiideht, kas zaur wiinnu waines; newifchhofchanu, jeb wiltibu fustu jeb pohsta eetu.

S. 87. Wehrmindereem tadehl weenreij par gabdu prohti Dezember mehnescha, preefch pagasta-teefas atbildeschana jadohd no farwa amnata, un ja gadditohs kahda brahfeschana, jeb tadehl kas nofpre. stz taptu, teem bes wiffas runnafchanas to waijag pecneent. Tomehr fchi no wehrmindereem ar wahrdeem notiffufi atbildeschana pee tahs pagasta-teefas grahinata jafarastta.

S. 88. Nejehgza zilweku un mulku wehrmindereem tabbus tapat ka behrnus fargahht un apgahdaht buhs, un tee wirfu atrohnami preefchrafsti ir wiinnus aisneimn.

S. 89. Slistam naminaturretajam, prohti tahdam lohzeklam tahs semneeku draufes, kas zaur flakumu un plibteschanu farou labflahfchanu isnihzinajis, kas atraujahs wiffieem liffuncem prett angstu Krohni, semnez kungu un teem farwejeem, un tadehl faitigs lohzeclis ta pagasta warr tapt, zaur pagasta-teefu, weens simans gohda wihrs no ta pafcha pagasta un ja warr buht, no fainneeku schkirras, ka pahrstahweis tohp peeclifts, kurreu paklaufiht, tas nebehdneefs no teefas zaur pamahzifchannu un strahpes japeespeesch.

S. 90. Tahdam peeliftam pahrstahwejam buhs us to skattitees:

- 1) fa tas appafsch wiinna nolifts semneefs, wiffu kas tam peenahfahs un fo tas us-nehnees taifui padarra;
- 2) fa farou mahjas kohpfchanu ne palaisch; beidsiht
- 3) tam buhs uhdal pehz pad-igtas plaufchanas ar farou appafschneeku apreheneht, zif tahii schis ar farou plahwumu warrehs steeptees? zif atlifts us pahrdohfchanu? un kad wiffa fehklas labba paglabdata, arridsa: tahs nobohfchanas, ta nohmas nauda, un ziiti parradi atlihdfinati, tab tai pagasta-teefai no wiffa ta sinnu doht.

S. 91. Sainneekam jeb nohinturriin, kam palaisas naminaturrefchanas dehl, pahrstahweis peeclifts irr, bes wiinna padohmu un wehlefchanu, ne buhs no farwas labbidas nekahda wihs fu pahrdohht, un wiffa pirkfchana jeb pahrdohfchana, tapat ka jebkurra faderrefchana bes pahrstahweja simas, irr turrama un teefajama par neleetibu.

S. 92. Tee behrneem un nejehggeem peeclifti wehrminderi par farou ammatu nekahdu mafsu ne warr praftitees, bet palaidneeka fainneeka pahrstahwejeem, no wiffieem augleem peefas prozentes peederr — (prohti no tabdeem, kas pehz wiffahm libdsinafchannan skawri atleef).

Treesha Datta.

N o m a n t a s t e e f a s .

S. 93. Kursemnes semneekam irraid ta walla, tik labbi kustannu kà nekustannu mantu pelnitces un turrecht, kà rahda tas S. 4. un winnam brihwi stahw, ar sawu taifnigi sakrahtu mantu, tapat pehz teefas likkuneem darriht kà palihf, kà zitteem semmes parwalstneekem.

S. 94. Pee taifnigas eimantofchanas arridsan ta wezza teefa peederr, prohti, ja kas weenu leetu ilgu laiku bes brihdinafchanas, meklefchanas un flehpschanas sawas rohkās turr, un schi wezza teefa zitteem teefas likkuneem pretti ne stahw.

S. 95. Geksch zivil-teefafchanahm tas laifs, furrā ta wezza teefa rohnahs, tohp us besnits gaddeem nolikts, tapat semneekem par labbu k: pretti teem.

S. 96. Behrmu fahrtas laudiin, par labbu nahf ta meklefchana tahs atstahdischanas weenas leetas sawā pirnaja buhshana, ta warr notikt treju gabdu starpā pehz atfneegta pilniga wezzuma.

S. 97. Schi wezza teefa suhd zaur to, ja kas pee laifa preeksch teefas fuhdsahs jeb tai pretti runna, bet prettirunnafchanas bes teefas flnās neneeka ne palihds, ja ne pehz tam preeksch teefas pilnigi peerahdams buhtu, ka tahs noikkufchas irraid.

S. 98. Suhdseschana pehz pirkschanas kahdas eewainotas leetas, janesh preeksch teefas septinu deenu starpā pehz schahs pirkschanas un fanemfchanas tahs leetas, zittadi saude tas fuhdsetais sawu teefu.

S. 99. Ta atrafchana weenas leetas, kad naw sinmans kam ta ihsti peederr, tam, kas to atraddis, to walku dohd, scho atrastu leetu walkahf, un kad tas wezzas teefas laifs prohti 10 gabdi pahrgahjis, to kà sawu pateefigu mantu paturrecht; bet tomehr wehra jaleef schec preekschrafsi.

S. 100. Irraid weena leeta atrasta, tad tas, kas atraddis, ne drihst to flehpt, bet pagasta-teefai jadohd sinna. Ne buhtu ta atrasta leeta dahrgaka kà 25 fudraba rubbelus, tad apqahda ta pagasta-teefa to fauffchanu basniza pa 3 riisem, bet ja buhtu no augstakas wehrtivas, tad schi arkal tahs fauffchanas labbad sinnu dohd Pilsfungu teefai no pirnas nodallas. Tam, kam ta leeta peederr, tapat wiffas isdohfchanas winnas dehl, kà arridsan ta sohlika jeb preeksch teefas nospreeta pateizibas nauda ja-atlihdima.

S. 101. Kad juhrmala kahdas nelaine rikkufchem kuageem peederrigas, jeb zittas leetas, kas no winnem peenestas, rohnahs, un naw sinmans kam peederr, tad ta fluddinafchana noteef zaur semnes waldischanu, un tam, kas winnas atraddis, jagaida ka walsts likkumi sy eedih.

S. 102. Jau te wahrā: sawiiba, manta, ihpafchums, to lehti fapraft dohd, ka Kursemnes semneekam ta walla irraid, karu pa-ihfnafchanu jeb atraufchanu no tahm winnam peederrigahm leetahm nowehrst un preeksch teefas par to fuhdsietees. Tomehr aisleegts irraid, faw pafchan teefu nemtees, un tad ween tas buhtu darrams, ja zaur aiskarwefchanu stahde notiki warretu, kà faktoht pee saatu sirgu apturrefchanas, to usshime pee zella laudiin jeb wajaukem. Bet tad buhs to apturretu sirgu ja ne agrafi

treju deentu starpā slahatakā teefā nowest un tur mekleht jeb apgakwofchanu jeb isdohfchanu ta sirga us tahlaku ismeklefchanu. Wehl arridsan few pascham teefu nemtees tik tahli nowehlehts, ka Rursemmes semneekam lihds kā zitteem, brihw stahw, warras darbeem pee fawās mantas ar warru pretti turretees.

S. 103. Winnam arridsan nowehlehts, ja sawds laukds, fawās ptawās un gans nibās, lo'pus, sirgus, zuhkas jeb zittus putnus, kas slahdi darra, atrastu, fchohs tapat kā ma:kas un feena jaglus us weetas apfihlahht, un tam apfihlatam ne buhs pretti turretees, bet zaur atlihdstafchanu tahs notikufshas slahdes to lih'u iznemt. Tatschu fchim arridsan nowehlehts irraid, ja ar gohdu falihgt ne warretu, pee teefas to slahdes fpreefchanu mekleht, lai winnam arr ne tohp pahri darrihts.

S. 104. Bet, lai arridsan tas apfihlahhts, no tahs fihlefchanas neneeka sinnadams, pahrlēezigi ne zeeftu, tad buhs tam fihletajam ja winfch sinn kam ta apfihlata leeta pees derr, fchim tuhdaalin sinnu doht, un ja tas winnam sinams ne buhtu, tai pagasta-teefai to isteift, ka trihs wehweens ta sluddisafchana bashiza notikt warretu.

Tai pagasta-teefai peenahkabs to notikufschu slahdi us weetas likt ismekleht. Ja tas fihlahhts pehz tahs sluddisafchanas tanni no teefas fpreeftā laikā atfauzahs, tad winnam pee ta fihla isnemfchanas arridsan ja-aismakfa ta mittinafchana un lohpfchana, par ko tam fihlatajam bij jagahda, tas warr notikt pehz paschu falihgshanas jeb teefas fpreedumu; bet ja pagallam neweens ne atfauktohs, tad ta apturreta leeta tam fihlatajam peekriht.

Zettorta Dakka.

No Mantofchanas teefas.

S. 105. Wiff to weens Rursemmes semneeks kā gohbigi pelnitu jeb eemantotu fawtibu turreja, pehz winna mirfchanas paleef teem pateefigem mantineekeem, ja winfch ne buhtu, kā turpmat plafchaki slahstihhts taps, zaur testamentu, zittu taifnu isfpreefchanu jeb ihpaschu mantofchanas berribu, tohs mantineekus pats eestahdijis, un par fawu mantu teem par labbu ko nospreedis.

Pirma Modakka.

No eemantofchanas bes Testamenta.

S. 106. Kad weens Rursemmes semneeks bes kahdas nowehlefchanas par fawu mantu nomirris irraid, un atstahj feerwu un behrnus no weenas paschas laulivas, tad tai feen ai ta islassifchana, woi ta no nelaiika wihra allizzimatas mantas, fawu puhru un ihpaschu mantu jeb behrna dakka atnemt gribb. Buhtu tee behrni wiffi, jeb arridsan zirti no eem wehl behrnu kahrtā, tad paturr ta mahte kā wehrmindereene to waldifchanu tahs reywifshka teefas, kas fheem pēderr, bet teem, kas jau pilniqā wezzumā, winnu teefu ischfir. Ja teem jaunajem behrneem pefchkirta dakka kluhst usrakfita, un tai mahtei lihds-wehrminders tohp peelikt, kam peenahkabs pee nokohpfchanas ta atlikkuma paligā buht.

§. 107. Talihds fa tee behrni pilnigu wezzumu atfneegufchi, jeb ta atraitne atkal no jauna apprezetees gribbetu, tai mantas dallifchanai wajag noift. Islafahs ta atraitne faru puhru, un ihpafchu mantu, pee fa arridsan wiff tas peederr, fo tas nelaika wihrs tai fa bruchte par derribas naudu flue dahwinajis, tad dallahs winna ar teem behrneem eefch tahm atlizzinatahm mantahm ta nomirrufcha pehz teem fche appaffchaki nofpreefteem likkumeem. Tahm jau isprezzetahm un noballitahm meitahm, un aislihdsinateem dehleem, ja tee gribbetu lihdsimantneeki buht, papreefch jalauj peerehkeneht pee wiffa ta dallijuma, to, fo tee jau preefch laika dabbuja, un tad ja-islihdsinajahs ar teem zitteem, kas wehl neneeka jeb masaf bij dabbuufchi, pehz teefas likkumeem.

§. 108. Utstahje tas nomirris behrnus no diwi laulibahm, tad tee pirmas laulibas behrni atneimn papreefch tahs nelaika mahtes puhru un ihpafchu mantu, un ja tas jeb pagallam wairs ne atrastohs, jeb ne pilnigi fa bijis, tik dauds fa tas isnestu; un tad dallahs eefch ta zitta atlikkuma ar teem ohtras laulibas behrneem pa galwahm, ta, fa arridsan ta atraitne, ne gribbedama faru puhru atneim, behrna dattu dabbu. Ja nekahda atraitne naw atlikkufi, tad islihdsinajahs tee behrni no weenas paschas jeb wairaf laulibahm weenadas dattas, bet katri faru mahtes teefu ihpafchi atneimdami.

§. 109. Kad pirinas laulibas behrni ar weenu pamahsti bes behrneem atleef, tad fchi arridsan faru puhru atneimn, jeb, ar teem pabehrneem pa galwahm weenlihdsigu dattu dabbu.

§. 110. Preefch laulibas dsimmufcheem bet zaur pehz tam notikkufchas falaulafchanas taifnoteem behrneem pee mantas neimfchanas weenada dalliba ar teem zitteem.

§. III. Bes laulibas dsimmufchi behrni weenas Kurfemnes femneezes, tohp tikfai farwas mahtes mantneeki, bet teem naw dattiba pee tehwa mantas, lai tas arridsan fkaidri finnams buhtu. Tur pretti tam tehwan tahda behrna, par fo tahds turrans, kas pats ne leedsahs jeb pahrlcezinahs irr, fa winsch ar to feewifchki pinnees, un kas ar farweem eemefleem prett to peejulleschanu ne warr pastahweht, buhs, kamehr winsch dsihwo, un tas behrns nefpehj faru maifi un apgehrbu pats pelnitees, abbejadi par to gahdaht.

§. 112. Nomirft Kurfemnes femneeze, un atstahj wihru un behrnus no farwas laulibas ar to, tad manto tas wihrs behrna dattu. Winsch arridsan paleef par wehrminderu, un dehl farwas tehwa wallas, tas usraugs par tahs no mahtes zehlfufchas mantas, kamchr tee behrni winna rohkas, un winsch zittu feewu ne apneimn.

§. 113. Kad weenas tehws, kam behrni irraid, jauna lauliba padohtees gribbetu, tad buhs tam papreefch ar farweem behrneem tahs no mahtes puffes teem peederrigas mantas pehz islihdsinatees, un pee tahdas islihdsinafchanas wehra jaleef tee jau preefchajos pantos arohnami likkumi. Tai apleezinafchanai tahs behrnu noballifchanas janoteef preefch teefas, un prohti, ja teem pilnigs wezzuns, zaur fcheem pascheem, bet, ja wehl behrna kahria stahw, zaur teem no teefas eezelteem wehrinindereem. War fchahdu apleezinafchanu ta peederriga teefa apleezinafchanas grahmatu dohd, bes kurras parahdischanas neweens atraitnis, kam behrni irraid, warr laulahts tapt. Ja tomehr weens jeb ohtrs no teem behrneem, us ilgaku laifu ne buhtu mahjas, un abra ta Gubernemen-

ta rohbescheem, tad peeteef ta leeziba to flahthuhdamu; un ja neweens, fà fazzihis, mahjäs ne buhtu, tahda apleezinafchanas grahmata, fa ta behrneem peederredama manta teefas glabbafchana nolifka irraid.

§. 114. Kad Kurfemmes semneefs woi semneeze, fas lauliba bij dsihwojuschi, bes testamentu apmirst, tad winnu behrni, un ja arridsan fchee apmirrufchi buhtu, tee behrnu behrni lihds beidsanam augunam, woi wihra woi feewas fahrtas, irraid tee tuwaki mantneefi, un dalkahs tanni atliffunä pehz ta fcheitan dohta preekfchrafsta, prohti tahda wihje. Sateefahs behrnu behrni ar ihsteem behrneem fohpā, pee tahs isdallifchanaas, jeb tiffai behrnu behrni fawā staryā, bet ne no weena tehwa un mahtes, tad fluhst dallihts, ne pehz galwahm, bet pehz ziltim, tā, fa tif wezn dalkas iskriht, fā teem nomirrufchecm dehli un meitas bij; tee behrnu behrni tadehl fawa nelaika tehwa un mahtu weeta tiffai stahw, un pehz fcho fawu wezzafu mantofchanas teefu, wiffi fohpā, no ta mirrufcha wezstehwa jeb wezzasmahtes atliffunna, weenu pafchu dalku dabbu.

§. 115. Ja tee nomirrufchi eefch laulibas ne dsihwoja, jeb arridsan bes behrneem, tad manto tee tuwaki raddi, pehz atpakkal skaitanas fahrtas, prohti: papreefch tehwi un mahtes, tad wezstehwi un wezzasmahtes, un tā jo prohjam, fa weenumehr tee tuwaki teem atstatteem preefchā eet. Bet, ja no teem mirrufcheem arridsan ihstneefi jeb ihstneefu behrni atliffufchi, tad dabbu tee preefch peeminneri wezzafi tiffai puffi no tahs mantas, un ohtra puffe peekriht ihstneefem un winnu behrneem, tahda wihje, fa, ja ihstneefu behrni ar pafcheem ihstneefem fohpā farastohs, fchi puffe atkal, ne pehz galwahm, bet ziltim isdallita tohp. Atstahje tee nomirrufchi atraitaus jeb atraitnes, tad jaturredahs pehz teem turpmaf §§. 120. un 121. atrohnameem liffumeem.

§. 116. Ne buhtu tam nomirrufcham jeb tai nomirrufchai, neds wezzafi neds behrni pakkal paliffufchi, tad to pafchu meefigi brahli un mahfes un brahlu un mahfes behrni irraid winneem tee tuwaki mantneefi; fas, ja ta lihdsinafchana iskriht, stary brahlu un mahfu behrneem un pafcheem teem ihstneefem, pa ziltim, prohti tā dalkahs, fa katre dsihws brahliis un katra dsihwa mahse, ikweens fawu teefu, bet tee behrni to apmirrufchu brahlu un mahfu, lai buhtu weens pats jeb diwi un wairaf, fohpā arridsan tiffai weenu pilnu teefu dabbu, fo fchee stary ferwin atkal weenlihdsigi isdalla.

§. 117. Kad ta nomirrufcha, jeb tahs nomirrufchas brahli un mahfes wairs ne dsihwo, tad dalkahs tee brahlu un mahfes behrni pehz galwahm, tapehz, fa tee wiffi weenada flahturnā ar to nomirrufchu raddi irraid.

§. 118. Ne atlifke teem nomirrufchem nekahdi meefigi brahli un mahfes jeb brahlu un mahfes behrni, tad irraid tee pufforahli un puffimahfes, prohti, fas no weena tehwa bet ne no weenas mahtes, jeb no weenas mahtes un ne no weena tehwa zehlfchees, un fcho pafchu behrni, tee flahstaji mantneefi, ar wehtrā liffchanu to §§. 116. un 117. lassamu preefchrafstu.

§. 119. Ja arridsan tahdi ne atrastohs, tad buhs, tehwa un mahtes brahtem un mahfem, un kad ir fchee ne buhtu, teem tuwafem (fahnu) raddeem pehz galwahm eefch tahs mantas dallitees, un jatur ahs pehz to wiffur geldigu liffunnu, fa weenumehr tee flahstaji raddi teem tahlafkem preefchā stahw.

§. 120. Ne atstahj tas nomirris nekahbus behrnus, bet atraitni ween, tad schai peekriht winnas puurs, kas sinnami eeksch ta wihra mantas lihdsi kohpa fanemts stahw, un wehl ta puise no wihra ihpafchas mantas. Kas tad wehl atliktu, paleek teem wihra raddeem, ka jau preekscha fazzihis.

§. 121. Tapat ka feewa sawa wihra mantneeze, tas wihrs arridsan feewas mantineeks irraid, to, ka eeksch laulibas bes behrneem, tam wihram allajch peekriht ta pufse no feewas mantahm.

§. 122. Pastahw ta mantiba eeksch nekustamas grutes jeb semme'm ic., tad tee wihrischki mantneeki tik tahl preekscha nahk teem no feewas kahrtas, ka scheem, pehz pagasta teefas laipnigas spreeschanas, kurrâ tahs ehkas ne kluhst lihds rehkenetas, no teem wihrischka mantneekem winnu dalla tohp ar naudu isinakkata, un tee wihrischki paturr to grunti. Seewisch kas tad ween warr grunti mantoh, kad naw nekahdi wihra kahrtas mantneeki, kas buhtu weenada klastuma raddi tam no ka ta manta atlikkufi.

§. 123. Grunti jeb semmes weetu ne buhs masakâs dallâs ischfirt, ka tahdâs, ka ja mas bihtu, taichu katram mantneekam weens gabbals no tscheru puhru sehjuuna rubdena sehjas, katrâ no teem trim laukeem peekriht. Teian atkal tee wezzaki wihrischki mantneeki teem jaunakeem preekscha stahw, ku xi pehdeji, ja tik dauds semmes ne buhtu, ir winnus islihdsinajt, pehz teefas spreedumu ar naudu tohp atlihdsinati. Tas wezzakais wihrischku mantneeks paturr tahs ehkas, bes peerehkeneschanas.

§. 124. Ja pehz kahdas mirschanas, tee ihsti mantneeki sinnami ne buhtu, tad buhs teem zitteem mantneekem, ja ta manta lihds 500 fudrabu rubbelus jeb masaf isnef, zaur trihs reis noieekamn faufschanu tahs weetas basniza, kur tas nomirris dshwoja, ka arridsan, kur ta Pilskunga teefa peeniht, un wehl Jelgawas awises, preekscha aizinateem tapt, aabda un deenas starpa atrastees un to mantibu fanemt. Tsnestu ta mantiba wairak ka 500 fudrabu rubbelus, tad buhs tohs mantneekus zaur teefas eeksch walsts awisehin trihs reis aizinajt, gadda un deenas starpa pehz beidsamas faufschanas parahdi ees, jeb weetneekus fuhtht. Ne atrohnahs neweens mantineeks, jeb ja ta teefa atrastu, ka winna meklechana naw taifna, tad peekriht ta manta tai pagasta lahdei tahs braudjes, pee kurras tas nomirris dwehseles rullu gramata peerakstihis bij.

§. 125. Pa wisu to us preekscha nahkschanas nosprestu laiku, ta mantiba irraid ja nolcek appaksch pahrstahweju ustizzigas un ruhpigas kohpschanas, kas tohp eezelti no pagasta teefas.

D h t r a N o d a k k a.

No mantoschanas zaur Testamentu.

§. 126. Katram Kursemmes semneekam, kam naw, neds appakal neds us preekschu skaitami mantneeki, neds meefigi brahli un mahses jeb brahlu un mahses behrni, kas scheem lihdsi eet, neds arridsan feewa, brihwi stahw, ar pilnu prahtu un apdohmuz par sawu mantas nehmeju pawissam eestahdiht, kurru katru wiasch gribb.

S. 127. Seewas, kam behrni no farweem wihreem irraid, wihreem dšihwojoht, tif tahti ween spehji testamentu eezelt, ka winnahim brihw irraid, farweem behrneem par labbu, par farweem drahnu gabbaleem jeb kahdeem dahргеem glihtumeem, un par farwu puhru, pehzi patifschanas spreest, tomehr tam wihram behrua dallai jayaleef. Irraid tas wihrs nomirris, tad warr ta atraitne par farwu puhru un to dalku, kas tai no wihra mantas peenahkahs, spreest ka patihk, tiffai ta, ka winnas behrneem ne tohp pa-ihšinata ta dalla, kas turymaf S. 130. spreeschama.

S. 128. Wihram, par farwas seewas puhru un mantu ne fo ne buhs nospreest, bet tam waijag ne aiskahrtam palift, ka weena ihpafcha manta, tai seewai, un winnas taifneem mantneefceem.

S. 129. Laulatahm seewahim jeb atraitnehm, ka arridsan jau atdallitahim sewisckahim, kas lauliba ne dšihwoja, tohp nowehlehts, ja winnahim nekahds atraitnis, nekahdi appakal jeb us preckschu skaitami mantneeki, nekahdi ihstneeki un ihstneeku behrni, atleekami buhtu, wissu farwu mantibu, kurram katram patiftu, atwehleht.

S. 130. Ne weens nedrihft wissu farwu atleekamu mantibu teem pateefigeem, SS. 126. un 120. peeminneteem mantneefceem atraut, jeb weenam precksch ohtra pa dauds peebahft, bet buhs teen, ja ne wairaf tatschu to peeklahjigu teesu atwehleht; un tahdai teefai buhs isneft, precksch teem appakal un us preckschu skaitameem mantneefceem, un ja behrni nebuhtu, precksch ta atliffuscha wihra jeb tahs atraitnes, wiss masaf to puffi tahs mantibas, bet precksch ihstneefceem un winnu behrneem to treschu dalku. Ur to atliffumu tahs mantas warr tas jeb ta kas winnu atstahji, woi weenu jeb ohtru behrnu, woi arridsan zittus labbus mihhus draugus sewisckhi apdahwinahft.

S. 131. Tad ween, kad arridsan zittam, kas mantibu atstahji, pehzi semnes likkumeem brihwi stahwetu, farwas ihstus mantineekus uo tahs eemantoschanas isleht, woi kahdas padarritas blehdibas dehl, woi pehzi zittas kahdas, teefas preckscha peenemmamas waines, tad ween, arridsan kurseimnes semneekam naw aiskeegts, par wissu farwu mantibu swescheem par labbu nospreest, ka teefas likkumi to pawehl.

S. 132. Buhs weenam testamentam, kas tiffai ar wahrdeem eezelts tappis, pastahwigam buht, tad pee tam irraid waijadfigs, ka tas, kas to eestahda, farwu beidjiamu wahrdu us reisi un pagallam, treju tizzamu leezineeku preckscha skaidri isfakka. Ja pehzak winsch tahdam wahrdam wehl fo flahft list, jeb zittadi fo pahrzelt gribbetu, tad buhs winnam to arridsan precksch trim leezineeke in sinnamu darriht.

S. 133. Wahzeja tas eestahditais rakstihft, un tas buhtu parahdams, tad schahda testamentu ar wahrdeem ween, lai arridsan no trim leezineefceem apgalwohts, tomehr par nederrigu jaturr, ja ne zittadi ta eestahdischana us mirschanas gultas jeb tahda brihdi notikkufi buhtu, ka tas eestahdiuais wairs ne spehje rakstihft.

S. 134. Weenam no pascha ta eestahditaja, jeb us winna pagahdaschanas no zitta sarakstitam testamentam tam pascham eestahditajam un diwi ustizineem leezi reefceem waijag farwas wahrdu appaksch rakstihft, un ja ne wairaf, tas teem leezineefceem tatschu preckscha lassams, un to schew paschi teefas preckscha apleezina.

§. 135. Kad wezzafi tiffai tapat naspreesch, fà teem behrneem pehz winnu mirschanas buhs ferwi pee iahs islihdsinaschanas turretecs, tad ar dirwi usstizainnem leezineefeen, kam pascheem naw pee tam nekahdas dallas, deesgan par apstiprinaschanu tahda spreeduna.

§. 136. Wehl arridsan neweenam, kas fawu eestahdischanu, fà ar winna mantibas pehz mirschanas buhs notift, wehl ne turretu pa deesgan apstiprinatu zaur leezineefeen, naw aisleegts, tahdu tai teesai isteift, kam wajjag to farakstih un no tahs kluffi zeest.

§. 137. Fkweenam, kas, woi teefas woi leezineeku preefschà weenreis fo nospreedis irraid, ta walla lauta, katru brihd fawu wahrdu atneimt, jeb zittadi spreesst, bet tiffai tam janoteef or teefas sinu jeb triju leezineeku klat buhschaua.

§. 138. Fkweenam, kas mantibu arstahj, arridsan brihwi stahw, fawecm eestahbiteem mantneefeen jeb zittam, kam winsch fo atwehle, to preefschà rakstih, kahda wijsè tee warr pee mantoschanas kluht; bet tomehr winsch ne drihst praffitees newarrejamas un aisleegtas leetas jeb negohdigas darrischanas. Gespehjamas, nowehletas, jeb tahdas leetas, kas ar winu gohdu warr pastahweht, tam mantneefam buhs pagallam pehz ta eestahbitaja gribbeschanas isdarriht, un ja tà ne gribbetu, pawiffam tai mantoschanai jeb tai nospreestai dallai atfazziht, un tad scho weetà tee mantneeki eestahj, kahdas tee likkumi pee tam aizina. Ne espehjamas, aisleegtas, negohdigas usstahschanas tà tohp usluhfotas, itiin fà tam testamentam pagallam ne buhtu peeliktas, un tas pastahw, ja zittadi tiffai ar taisnibu un teesu fawà buhschanà un taisjuna labbi fa-eetahs.

§. 139. Behrni, nejeghi, ahra prahta laudis, tapat arridsan tahdi, kam behl ischfehrdeschanas jeb pehz zittahm sinnamahm wainehm ta waldischana winnu mantas panemta irraid, ne spehj pastahwigu testamentu ezelt.

T r e s c h a N o d a k k a .

N o d a h w i n a s c h a n a h m .

§. 140. Pee tahs brihw-wallas ar fawu mantu darriht fà tihf, peeberr arridsan ta teefa, weenu dallu no tahdas zittam fà dahwanu atdoht, bet ta ne warr pahrfahpt to zettortu dallu no wiffas mantas; un ekahda dahwinaschana dsihwotaju starpà warr geldeht, kas pahrafi par 50 subrabu rubbelcem isness, ja ne buhtu teefas grahmatas farakstia. Arridsan jeb kursch, kam brihwi stahw testamentu ezelt, tapat warr us fawas nahkamas mirschanas dahwinaschanu spreesst, prohti, pehz teem pascheem preefschrafsteem, appaksch kurreem testaments noliktis irraid.

§. 141. Wiffabim dahwinaschanahm us nahkamas mirschanas buhs notift dirweju tizamu leezineeku preefschà, no kurreem tam weenam wajjag buht no ta pascha dahwinataja pagasta.

§. 142. Dahwinaschanas us mirstamu laifu, warr katrà brihdi no ta dahwinataja atmesias tapt, tiffai buhs tam, ja tas pars, kam ta dahwana atwehleta, jau tahdas laboad fo strahdajis jeb fo isdarrijis buhtu, to pehz taisnibas atlihdinahr, zittadi win-

nam pee fawa wahrba japaleef. Tee mantneeki ta dahwinataja ne warr tabs bahwina-
fchanas pehz nekahdu fibdi zelt, ja ta fawa pascha buhschana un kahrtâ teefas liffumeem
pretti ne stahw.

§. 143. Tas dewejs warr nospreest, ar kahdu sinu un prahtu winsch to dahwanu
dohd, un tam fanehmejam pehz to buhs turretees, ja winsch weenreij ta falihdis, zittabi
winsch to dahwanu saude, wehl ietan irr wehrâ jaleef wiff tas, kas jau §. 138. dehl tabs
falihgshanas pee mantneeku eestahdischanas un mantas atwehleschanas nospreesjs stahw.

Peekta Dakka.

No faderreschanas teefas.

§. 144. Kursemmes semneekam ta teefa, wiffadus funtraktus un derribas uszelt,
kad tahdas teem wiffai semmei peederrigeem liffumeem, jeb scheem ihpaschecim liffumeem
pretti ne stahw, un abbeem teem, kas irraid faspreeduschees, buhs pee fawas faderreschanas
peetizigi turretees un palift.

§. 145. Kad Kursemmes semneekam ta teefa irraid, us wiffadu ir zitteem walstâ
peederrameem laudin nowehletu wihsi, par sewis paschu un fawu mantibu spreest, tad
arridsan wiffi no winna eezelti funtrakti, tif labbi dehl kahdas darrischanas ka paschas
kahdas leetas labbad, tohp ismekletas pehz teem liffumeem, appaksch kurreem katra
ihpascha faderreschana stahw. Tomchr Kursemmes semneeks sew pascham ne ko ne drihft
usderreht, zaur ko fawu paschu brihwibu saudetu un to zittam par dsintu pahrdohu.

§. 146. Tapehz Kursemmes semneekam brihwi stahw, pehz teefas kahrtas deenesta
un nohmas funtraktus zelt, zitteem weetneeku gahinatas doht un tahdas peenemt,
par ziteem galwoht un zittu galwoschanas peenemt, pirft un pahrdoh, tappinah jeb
us ardohschana isdoh, mainiht, fiblâ lift un nemt, tapat ka arridsan ar zitteem jeb-
kurâ pehz teefas nowehletâ ne aisleegtâ derribâ sabeedrotees, ar wahrdu fakfoht,
wiffu kas uaw aisleegts, prett zitteem usnentees un zitteem aikal lift usnentees prettun
sewis.

§. 147. Bet wehrâ leekoht, ka weenain Kursemmes semneekam, ka arraja wihram,
diwjada buhschana, prohti, ka sainneekam jeb nohunturram, un aikal ka zittu de-
nestâ stahwedamain gahjejam, tad dehl to dimi fawadu funtraktu, kas zaur to wai-
dsigi, prohti, ta deenesta un ta nohmas funtrakta, schee preckschrafsi tohp dohti, kas
taggad nahf.

Pirma Rodakka.

No deenesta Kuntrakta.

§. 148. Kursemmes semneekam ta teefa, ar jeb kurru eedshwotaju ta pagasta, pee
ka winsch peederr, lai buhtu no kahdas kahrtas buhdams, us tahdu deenestu faderretees
kas tiffai naw pariffam aisleegts, un tad winnam peenahfahs, wiffu to, ko usnehmees
buhtu, pehz fawas labbakas sinnas un spehschanas padarriht.

§. 149. Wehl Kursemnes semneekam brihwi stahw, arridsan pee tahdeem laudim no wiffas kahrtas deenesta faderretees, kas ahra ta pagasta, kurras winsch peederr, dsihwo, bet tad buhs winnam sinu doht tam katra kirsphele ezeltam mehleram, no ka winsch par scho sinas dohschanu tahdu sihmi dabbu, ka rahda ta peelikta preekschsihme No. 4.

§. 150. Tahdeem ween ta brihwestiba pa deenesta laudim faderretees, kas sawa waktā dsihwo, tapeh3 behrneem, kas appaksch tehwa rohkas stahw, waijaga tehwa lauschanas, behrna kahrtas laudim wehrmintera padohina, laulatahm feewahm wihra wehleschanas; tahdeem, kas jau deenesta stahw, parahdischanas par sawu isdsihwotu deenesta laifu jeb par sawu atlaischanu. Deuestu mekletajecm, kas preekschsihme wehl ne bij deenejuschi, buhs zaur apleezinaschauu no kahdas muifchas teefas parahdiht, ka wianus drohschi warr deenesta peenem, un tehwa jeb wehrmintera, woi laulata wihra prettim runnaschana, to deenesta funtraftu isnihzina, ja tahda parahdischana ne buhtu. Turflaht, tam deenestu mekletajam wehl, pirins ne ka winsch no sawa pagasta islaists tohp, no ta funga, pee ka winsch atkal peestah3 gribb, par to jaunu faderreschenu, waijaga sihmi dabbut, kas pagasta teefas glabbaschana paleef.

§. 151. Deenesta funtraftu warr zelt, jeb zaur farakstischanu, jeb norunnaschenu dirweju leezineeku preekscha, un wehl zaur ismakfaschanu un prettineinschanu tahs rohkasnaudas.

Pee wiffahm tahdahm salihgschanahm tohp nospreests:

- 1) us zif ilgu laifu tas deenesta behrns faderrahs,
- 2) kahdu lohni tas norunnajis.

Bet ja ta faderreschana noteef ar kahdu fungu, kas ahra ta deenesta behrna pagastu dsihwo, tad tikpat ta funga ka ta deenesta behrna wahrds, pagasta mehlera grabmata jasarafsta, fur ta deeneschana noteef.

§. 152. To rohkas naudu allaschin mehds atrehkeneht no tahs lohnes; zif leela wiina buhtn, tas stahw patihkama salihgschana, bet, neds weenam, neds ohtram brihwi, zaur atsazzischanu jeb atdohscham tahs rohkas naudas no ta funtrafta atkahptees.

§. 153. Tas eefahkums ta deenesta tohp ihpaschi norunnahts, un abbeem derreta-jeem peenahkabs to zeti wehra nemt.

§. 154. Kad weenreis tas funtrafts woi schahda jeb tahda wihs3 fataisih3, tad peenahkabs tam fungam jeb fainneekam to deenetaju peenem, un atkal schim, tanni deenesta nospreesta laifa eestah3. Leedsahs tas fungs jeb fainneeks, tad saude winsch to rohkas naudu, un waijaga winnam to deenesta behrnu tapat aislihdinaht, ittin ka schis tanni starpa bes waines atlais3 buhtu.

§. 155. Tomehr warr tas fungs preeksch deenesta eefahkuma no tahs derribas atkahptees pch3 tahs paschas teefas, kurras pch3 tam brihwi buhtu to deenesta behrnu arridsan preeksch isdsihwotu laifu atlaist, jeb ja schis buhtu leedses deenesta eestah3; abbejadi tas fungs jeb fainneeks to rohkas naudu warr appakal praftih3.

§. 156. Leegtohs tas deenetajs to deenestu usnem, tad irr tahds zaur sawu teefu peespeeschams; ja ta pahrmahzischana ne fo ne palihds, un tam fungam buhtu jamekle

zits, tad tam deenetajam neween buhs atlihdsmahf wiffu zaur to notiffufchu fshadi, bet tas wehl strahpe eefriht, kas ja nospreesch ka ta waine to isneff. Tohp tas deenetajs zaur fahdu gaddijumu bes sawas waines aiskawehts to deenestu usneemt, tad tam fungam ar atdabbutu rohkas naudu meerã japaleef.

S. 157. Ja nau parahdams, ka tanni faderreschanã tadehl ihpafchi kas norunnahfs buhtu, tad peenahfahs tam, kas deenestã stahw, jebfurreu winnam usdohtu darbu, kas ne eetu pahr winna spehku un fapraschanu, usneemt un no wiffas firds un prahfa la'bi pastrahdaht.

S. 158. Darra tas deenetais, jeb tihscham, jeb zaur aplamu nesapraschanu, woi zaur pahrfahpfschanu fahdas ar fshadreem wahrdeem dohtas pawehleschanas, sawam fungam jeb fainneefam fshadi, tad irraid ta winnam ja atlihdsmã. Ta atlihdsmãfchana warr notift, zaur atraufchanu no lohnes, un pehz pabeigta deenesta laifa zaur atklaufschanu bes maffas.

S. 159. Urridsan bes teem deenesta darbeen, tam, kas deen, peenahfahs par sawa funga jeb fainneefa labbumu gahdaht un wiffu fshadi un truhkumu no ta nozreest, tapat ka paflaufgam buht wiffseem winna lifftuneem sawã namnaturreschanã.

S. 160. Ta lohne, un mitteschanã ta deenesta behrna, jeb winnas aismaffaschana tohp pee paschas faderreschanas pehz patihkuma norunnata, un tadehl ne suhd, ja tas deenetais deenesta starpã fahdã flimnibã eegultu.

S. 161. Kad tee, kas faderrejuschees, weens ohtram ne buhtu pee laifa usfazzijufchees, tad tohp pehz nospreesta deenesta laifa tas funtrafts nsluhfohts tif labbi ka atjaunahfs, us tif pat ilgu laifu ka papreefsch eezelts bij; bet tatschu, ja ta pirna derreschana buhtu us wairaf gaddeem nospreesta, tad ne warr to tahfaki ka wehl us weenu gaddu pahrskeepf.

Tai usfazzifchanai, woi no weena jeb ohtra janoteef, pee gadda deenesta trihs mehneschu preefscha gadda beiguma un pee mehnescha deenesta dirwi nebbelas preefscha pabeigta mehnescha, ja ne paschã funtraftã tadehl zittadi nospreests buhtu.

S. 162. Nerveenam kas deenestã stahw, nowehlehts, preefscha labprahftigi norunnata laifa no sawa funga atstahf, ja ne patã tas fungs jeb fainneefs ar meeru buhtu. Bet ja gaddahs, ka tas deenesta behrns dohmatu wainu atraddis, ka tam ja-atstahj, tad ne warr tas zittadi notift. ka zaur suhdjeschanu preefscha teefas un pehz winnas spreeschanas.

S. 163. Zur prettiim atkal tam fungam jeb fainneefam peenahfahs, ka winsch tam, kas deen, to nopelnitu lohni ne aistrurr, un ja to mitteschanu usnehmees buhtu, tam labdu weffelliju ehdeenu dohd, arridian to winnam zaur to faderreschanu scham hr gan preederrigu walku par scho deenetaju nepareiji newalko. Darra tas fungs jeb fainneefs schim lifftumam pretti, tad tas irraid turrams par weenu pahrfahpfschanu ta funtraftã no funga un fainneefa puffes, un tam deenetajam brihwi stahw, preefscha teefas to atneschanu ta funtraftã jeb to islihdsmãfchanu sawas suhdjeschanas mefleht.

S. 164. Tam fungam un fainneefam ta walla irraid, to deenetaju atraidiht, dehl zeetfirbigas nepaflaufschanas un patqalwibas, jeb apgrehzibas, fo tas behrneem un fungeem dervis, jeb peenahftas wiltibas un tihschamas darba apflinkofschanas, woi ar laumu padohmu padarruu fshadi; dehl lihpanas flimnibas, kas no neschtihtstibas rohnahs, ka

arridsan dserfchanas jeb fahrfschu spehleschanas fahribas, un zittu negohda darbu peh, tapat wehl, ja nederrigs buhtu pee ta usnemta deenesta darrifchanahin; un prohti, ka tahds saude wissu lohni, kas tam wehl par to atleekamu laifu nahktohs. Tam fungam un fainneekam brihw, tahdu, ja wajadstas buhtu, tai pagasta teefai nodoh, kas winnu atraida us to pagastu, pee furra tas peerakstihis irraid.

§. 165. Buhtu tas kungs jeb fainneekis to deenesta-behrnu bes waines preefsch norunnata laika atraidijis, tad winsch irraid peefpeeschams, tahdam, bes tahs izpelnitas lohnes, mitteschanas, un apgehrba, wehl pilna gadda, un ja us mehnescheem faderrchts bij, diwju mehneschu inakfu, bet bes mitteschanas un apgehrba atlihsinaht.

§. 166. Tam astahdamam deenesta-behrnam buhs wissu, ko pee sawahm darrifchanahm rohkās turreja, jeb kas winnam glabbajams bij, fungam jeb fainneekam pareisi nodoh, jeb tā aismakfaht, kā jau preefschaki nospreests.

§. 167. Pee astahfchanas, tam fungam jeb fainneekam jadohd atlaischanas grammatā un apleezinafchana peh, taifnibas, tam astahdamam deenesta-behrnam par winna deeneschānu.

§. 168. Ja schim tahda atlaischanas grammatā kas pahrmests buhtu, kas winna tablakai maijes pelnischanai pretti stahwetu, tad warr winsch luhgtees Pollices isinefleschanu; atrohtu ta, ka ta pahrmeschana narw peerahdama, tad patti ta peederriga teefa no fewim to atlaischanas grammatu tam isdohd.

§. 169. Bet ja kahds kungs jeb fainneekis, tahdam deenesta-behrnam, kas buhtu apgahniiees zaur teelahm rupjahm blehdibahm un wiltibahm, prett sawas paschas skaidras tinnafchanas labbu leezibu dohtu, tad irraid winnam ja-atbild par wissu skahdi, kas zaur to notiftu.

§. 170. Pet kad Pollices teefas ne warr usnemtees to faines pahrmahzifchānu, kas pee mahjahm noteekama, un winnas arridsan ne warr katrā brihdi paligā faukt, tad katram deenesta fungam jeb fainneekam pascham peeklahjahs sawu faini pahrmahziht. Fainneekam jeb nohmturram tadehl nowehlehts sawu deenesta lauschu pahrgaltwibu zaur panessamu strahpi faweldiht, un tohs pee sawahm darrifchanahm peefpeesht. Tahdas strahpes, kur wajadstas rahdahs, ne warr pahrafi eet par fefcheem siteneem ar kohku jeb patagu. Bet tam fungam tahs muischas peederr tahda mahjas pahrmahzifchana, neween pee sawas faines, bet pee katra lohjekla ta pagasta, ir fainneekem un nohmturreem, kas paschi kahda peenahkamā strahdafchana preefsch kunga to pelnijufchi buhtu. Schai pahrmahzifchanai tapat japaleef pee peezipazmit siteneem ar kohku jeb patagu jeb 48 stundahm zeetuma. Tam fungam arridsan nowehlechts irraid, tahdu strahpeschānu nodoh sawam nammatnrretajam, usraugam, jeb weetneekam; bet tomehr winnam pascham ja-atbild par wissu leeku walfafchānu tahs teefas, ja tahds weetneeks pats ne spehtu atlihsinaht to pahribu, ka tas nostrahpehts buhtu zeetis, zaur netaifnu jeb pahreezigu strahpi. Ta pahrmahziba pee weena un ta pascha zilweka weenas neddelas starpā zittadi ne warr notift, kā tahda wihsē: ka wissi tee siteni ar kohku jeb pashtagu, ko tas dabbujis, kohpā wairak ne istaifa kā peezipazmit. Ja kahds deenesta-behrns zaur tahdu

mahju pahrmahzibu labbojams ne buhtu, tad us bahrgaku fohdibu ts buhs peederrigas Vollizes rohtas nodot. Krohna muischas tas stahw tahs Kambara-waldichanas maad, kam ta to strahpes teefu usenit pamehlehs.

S. 171. Echelohahs tas deenetajs dehl pahrafas strahpes, tad ta peederriga teefa, ka tai pareisi ahdahs, tam fungam jeb fainneekam warr usliit naudas strahpi no weena lihds peezeem fudraba rubbeleem, kas peekriht tai lahdei ta pazaita, kam tas fuhdsetais peederr. Alkal jauaas pahrfahpfchanas tahs mahjas strahpes teefas, a leelaku makfa-fchanu tohp fohditas un semnes waldifchana warr tahdu makfu lihds 25 fudraba rubbeleem zelt.

S. 172. Nomirft tas fungs jeb fainneeks, tad winna mantas nehmeeem brihwi stahw, to deenesta kuntraktu us ilgaku laifu pahrzelt jeb arriodan to atnest; bet, ja atnestu, tad teem peenahfahs, tam deenesta = behrnam, bes tahs ispeluitas lohnes kad winsch atstahj, woi puffgabda woi weena mehnescha lohni, ka winna berriba us gabbu woi mehnescheem to isness, atmakfaht.

S. 173. Kad faine no feerwifchka fahrtas, pascha deenesta starpa apprezetees gribbetu, tad zaur to tif tahli no fawas deenesta faderrefchanas atswabbinata tohp, ka arriodan preefsch isdihwota gabda gan warr atstah, bet trihs meyneschu preefsch laika tai usfazifchanai janoteef.

D h t r a N o d a k k a.

No nohmas jeb rentes kuntrakta.

S. 174. Kursenmes semneekam ta teefa, katru pareisi winna rohtas nahkfachu kam peederigu gruntes gabbalu, zittam, no kurras fahrtas tas buhtu, us patihfamu laifu, prett nospreestahm flauwfchanahm un atlihdsinafchanahm, us dsihwofchanu jeb us nohimu eedoht, un tapat alkal zittam pateesi peederrigu semni, prett nospreestahm flauwfchanahm jeb atlihdsinafchanahm us dsihwofchanu jeb nohimu nemt. Tomchr, dehl tahm Kursenmes Indigenates muischneekain (prohti teem pee Kursenmes ihpafchas muischneeku fahrtas pulka skaitameem) peederrigahm semnehin nolifts tohp: ka tahdas, pee strahpes tahs nelectibas, ne us ilgaku ka us 50 gabbu laifu, us nohimu jeb kihla nodot warr. Arriodan ne buhs, pee atdohfchanas tahdu us nohimu jeb kihla turretu semju, pehz pahrgajufcheem nohmas jeb kihla turrefchanas gaddeem, ne pagallam, tam nohmas jeb kihla dewejam neds winna weetneekam to peerehkeneht, kas par uskohpfchanu isdohs buhtu. Pee Majorates muischahm (prohti tahdahm, kurru waldifchana weenunehr tam wezzafam tahs zilt peekriht) pawiffam nekahda nohmas jeb kihla isdohfchana, zaur ko ta majorates funga (prohti ta kurra rohtas tai muischai janahf) teefa aiskahrta taptu. Weidsoht jau irr lehti faprohtams, ka Krohna muischahm naw nekahdas dalkas ar fchahm spreefchanahm tahs nohmas un kihla turrefchanas pehz.

S. 175. Tai derribai par to nohmaschahu kahdas gruntes, pehz fawas ahriqas buhfchanas notift buhs, jeb zaur raksteem jeb zaur norunmaschahu ar wahrdeem, preefsch fapulzinatas teefas, un wiffa ta darrifchana pee teefas tohp protokolla farakfiita.

§. 176. Tee derribas rakši irraid preefšchā janēf tai teefai, kas irraid teem nohmas nehmejeem ta pirms pee-eijama, lai winna, tikpat no teem rakšteem, kā arridsan pee ar wahrdeem norunnata funtrakta, lemt warretu, arrig tee fchiini liifumu grahmata eestahditi preefšchraaksti wehrā nemti, un pirms ne, ka pehz notiffnšchas farakstifšchanas eefšā teefas funtraktu grahmatas, abbejadi funtrakti fawā pilnigā spēhā naht.

Krohna muišchās tee funtrakti tohp zelti ar teem nohmas nehmejeem no pašchas Rambara-waldifšchanas, jeb no teem, kurreem ta ihpafchi to usdewuši buhtu, bet tahdā wihje, ka tee arrendes-turretaji fawā eedabbutā teefā ne kluhtu aiskahrti.

Tahs klaušifšchanas par labbu to waijadšibu tahs walsts, kas tahdahm Krohna muišchahm peemih, un lihds fchiun tahm ween wirfū gulleja un no winnahan ween praftitas tappe, kluhst no Rambara-waldifšchanas, kā pee pašchas grunte: peederrigas leezibas, tanni funtraktā lihds fanemtas, un tad pehz winnas apdohmafšchanas, šai-draki nošpreestas un ectaiftas.

§. 177. Nohmas funtrakts, kas ne buhtu tahdā wihje fataifšhts, ne dohd nekahdu fuhdšefšchanas wallu un tahm teefahm buhs wišfas fuhdšefšchanas, kas no tahdeem nekahr-tigeem funtrakteem zellahs, kā nelectas pagallam nohst no fewim atrahdiht.

§. 178. Tanni nohmas funtraktā irraid janofpreešch:

- 1) Ta zittam us dšihwofšchanu jeb walfofšchanu nodohhta leeta, kas no ta nohmas-nehmeja treiju izzamu leezineeku klahsbuhšchana irraid ja apšattahs, pehz fawas weetas leeluna un rohbešcheem.
- 2) Kahdā wihje tam nohmanehmejam nowehlehts, no tahs winnam eedohstas gruntes fawu pelku idšihst.
- 3) Ip kurre un us zeef laifa ta isnohmāfšchana noteef, kurrāi tomehr Jurgu deenā, kas irraid tas gals ta semmes kohpšchanas gabda, allasch buhs beigtees.
- 4) Ta buhšchana, kurrā ta grunte no ta, kam winna peederr, tohp nodohhta, kā atkal pehz pabeigteem nohmas gabdeem tam pašcham ja-ardohd, arridsan ar kahdu inwentariumu ta usnenta tohp un deenās ardohdama buhs.
- 5) Kahdas un zeef klaušifšchanas tas nohmatais usnehmees, un kurrā laifa itweenahm janoteef. Wehl tapat, neggi tas gruntneeks jeb isnohmatais, bes tahs tam nohmatajam nodohstas gruntes, wehl zittas kahdas darrifšchanas usnehmees, pee kurrāhm arridsan, winnu fahrtā, mehrs, un laifs, janofpreešch.
- 6) Arrig pee usnemšchanas tahs nohmas no ta usnehmeja galwofšchana noteef? kahdā wihje? zeef leela? jeb woi pagallam nekahda tohp dohta.
- 7) Woi tam isnohmatajam jeb nohmatajam tahs škahdes jazeefch, kas tanni funtraktā laifa zaur kahdu gaddijumu notiftu? kahdā wihje un pehz kahda mehra?

§. 170. Ta teefa ne peenemm nekahdas nošpreešchanas, kas ne buhtu tanni nohmas derribā šaidros wahrdos eefšimotas, ja ne fchiini liifumu grahmata tahdas jau, kā kahds wisseem zeenijams preefšchraaksts un spēedums eeliftas atraštahs.

§. 180. Jauna isnohmāfšchana weenas jau us nohmu nemtas weetas irr aisleezta, ja ne pats funtraktis to ihpafchi nowehl, jeb pats isnohmatais wallu kauj.

§. 181. Katra fuhdſefchana uſ funtrafta, furrat no ohtras puffes ne fluhſt pretti runnahſt, irraid par taifnu turrana, un tahm Polliſes teeſahm buhs, ja fuhdſetais to pagehretu, ar warru peeſpeeft pee derribas peeſpildifchanaſ.

§. 182. Ne buhtu taſ nohmatais pee nohmas uſnemſchanaſ nefahdu galwoſchenu dewiſ, tad, arridſan pat pee tahdahm mekleſchanahm ta iſnohmataja, fo wiſch ohtrſ wehl ne buhtu woi iſteifdams woi fluffi zeſdams, par taifnahm paſinnis, bet kaſ taſſchu no funtrafta noprohtamaſ, buhs uſ ta iſnohmataja grihbefchanaſ un winna galwoſ to peeſtſchenu uſnemt, lai taſ nohmatais peeſpeeftſ taptu lihdfibu darriht pehz ta iſnohmataja mekleſchanaſ. Rahdahſ pehz tam, ka ta fuhdſefchana ne bij taifna, un irraid tam nohmatajam zaur to, uſ ta iſnohmataja grihbefchanaſ notiffuſchaſ peeſpeefchanaſ ſtahde darrita, tad ſchiſ irraid peeturraſ wiſſu atlihdſinaht, un wehl no tahſ peeſderrigaſ teeſaſ, ka ta leeta to iſneſſ, ar peenahfamu ſtrahpi ja-apeeſ, kaſ tai pagafſta lahdei, pee furrat taſ grunſtſ peeſderr, par labbu nahf.

§. 183. Nohmatais, kad wiſch, lai buhtu tam eemeſſiſ kahdſ buhdams, atkahp-jaht no ſawahm uſnemtahm klauffſchanahm, warr zaur teeſaſ pee tahm peeſpeeftſ tapt, ka ne apkawetohſ tee ſemneſ darbi; bet taſ winnam brihw, to iſnohmataju, ja ſchiſ no ſawas puffes ne buhtu pehz funtrafta turrejees, preeſch teeſaſ uſfuhdſeht.

§. 184. Kad kahdſ nohmatais to ſemni zaur ſliktu kohpſchenu leeſ panihſt, jeb arridſan jabihſtahſ, ka wiſch ſawas nohmas apnemſchanaſ ne peeſpildihſ, tad tam fun- gam tahſ muſſchaſ nowehlehtſ, to ſinnamu darriht preeſch teeſaſ un iſmekleſchenu luhgtees, lai pehz teeſaſ atraſchanaſ, taſ nohmatais, woi pee ta funtrafta turreſcha- naſ peeſpeeftſ, woi arridſan no tahſ nohmas iſneſſiſ taptu.

§. 185. Tee funtrafta zehleji, weenſ ohtram parrada irraid, dewinuſ mehneſchuſ preeſch funtrafta beigahm, ſinnamu darriht: woi taſ wehl uſ ilgaku laiku paſtahwehſ, jeb woi wiſſa ta faderreſchana pehz iſdſihwota nohmas laika par atſchſirtu turrana buhs. Irraid taſ funtraftſ tiffai uſ weenu paſchu gaddu zeltſ, tad tahda ſinnu dohſchana warr notift pnſſ gadda papreeſch; ne noteef winna, tad taſ funtraftſ ſawâ pirnaja buhſchana palifdams, fluffi zeſſchoht wehl uſ weenu gaddu pahrzeltſ tohp.

§. 186. Tiffai zaur ta nohmataja mirſchenu, jeb winna atſtahdinaſchenu zaur teeſu, tohp taſ funtraftſ iſnihzinahtſ jau preeſch ta §. 178. No. III. noſpreeſta nohmas gadda beiguma, ja taſ ne buhtu eetaiſihtſ arridſan uſ ta nonirruſcha nohmataja mant- neeſem.

§. 187. Tam, kam ta nohmas weeta peeſderr, ta teeſa, ka wiſch tam nohmatajam to iſeeſchenu un aiſſrawaſchenu warr aiſleegt, kamehr taſ wiſſu atleekamu klauffſchenu dehl lihdfibu darrijiſ.

§. 188. Kad pehz pabeigteem nohmas gaddeem taſ nohmatais ſawâſ darriſcha- naſ naw lihdfiſgſ tappiſ un galwineeku ne warr parahdiht, kaſ preeſch ta iſnohmataja uſnemmahſ taſ atliſkuſchaſ darriſchanaſ, tad tahdſ deeneſta lauſchu kahrtai tohp pee- ſchſirtſ un winnam ſawâſ parradſ ja atklanaſ.

§. 189. Taſ parradneeſſ, kam tahda atklauffſchana uſliktu, irraid no ta funga tahſ muſſchaſ pehz ſemneſ eeraddumu jagehrb un jabarro; tam fungam arridſan waijag

winna Krohna nodohschanas aisinaffaht un tam par gabbu peeppazmit fudraba rubbelus no ta parrada noreheneht. Ja seewas un behrni tahdu lauschu ne spehtu paschi sewis usturreht un sawas nodohschanas maffaht, tad teem no kunga maife un apgeh bs jadabbu, un preefsch kunga jastrahda un tahs seewas dabdu defnuit fudraba rubbelus lohnes par gabbu.

§. 190. Tam nohmatajam ta teefa, sawu weetu eefain ne tam isnohmatajam atz doht, kamehr schis wisseem funtrafta usneenteem, nekahdas kildas buhdameem jeb preefsch paschas teefas uslitteem peenahkumeem lihdsibu darrijs.

§. 191. Konkursē (prohti kad parradu mekletaji wiffi fohpā fapreeschahs ar teefas paligu prett nohmataju) par nohmataju, tas gruntes kungs jeb isnohmatais ar sawahin mekleschanahin pehz funtrafta starp scheem parradu dsinnuejeem tā tohp stattihts, kà tee konkurses likkuni schē appafscha to israhda.

Par eezelschanu tahdas ustizzibas naudas leetas un parradu buhschana, kas, tapat grunteneekeem kà ir tahdeem, kas naudu us augleem dohd, par labbu nahktu, un turflaht taisnu likkunu wirsu dibbinatohs, tohp scheitan zeeti nospreests: ka pee konkurses zelschana teem kreditoreem (prohti tee kam parradu mekleschana) tahs ar parradeem apkrautas gruntes brihwi stahw, pehz dewinus mehneschus preefsch laika notifikuschas usfazsichanas, wissus funtraftns, lai ir us ilgaku laiku eezelti buhtu, ar eefahkunu ta jauna semnes fohpschanas gadda atmet. Tomehr tahs appafsch lassamas sinnas wehra jalezk.

- 1) Schai kreditoru teefai, teem buhs peederreht tikfai us diri gabdeem, kas irraid skaitami no tahs konkurses fahkuna; tā, ka winneem peenahkabs, tohs agrafi eezeltus un schahdā starpā ne usfazitus nohmas funtraftus, laut pastahrcht, lihds tas funtrafta spreests nohmas laiks buhs isdshwohts.
- 2) Nohmas funtrafti, kas ta konkurses laika starpā buhtu beiguschees, lai zaur pahreeschann to nohmas gabbu, jeb zaur to teem kreditoreem peederriku usfazsichanas teefu, ne warr no scheem kreditoreem jeb pahrstahwejeem tahs twehruma mantas (massas) us ilgaku laiku par jaunu eezelti tapt, kà lihds beigahin ta semnes fohpschanas gadda, kurrā ta konkursē buhdama grunte us pahrdohschanas nodohda tap-pusi.
- 3) Tahbi nohmataji, kas sawu weetu ne turr par lehtaku maflu, kà to spreesch tahs klaufsichanas tabelles, kas eetaifichanas laika usneintas, no teem kreditoreem ne warr sawā dsihwoschana brihdinati tapt, eefain tas nohmas laiks pehz funtrafta beidojees buhtu.
- 4) Nohmas funtrafti, kurrā fatimreschana Zelgawas awises trihs reis fluddinata, un kurreem dnwju gabbu starpā pehz tahs fluddinaschanas ne tappe pretti runnahs, pehz apdrohschinaschanas pee gruntes teefas, arridsan ne warr atnesti tapt preefsch nohmas laika beigunu.
- 5) Nohmatajeem, kas pee usbruffuschas konkurses baschitohs, zaur to teem jauncem usnehmejeem pcederrigu teefu schahde flucht, irraid norwehlehs, sawas isdohschanas behl peerahdamas usrohpschanas tahs nohmas weetas, konkurses teefa sinna-mas darriht, un tad winni ar tahdahin sawahin peerahditahin isdohschanahin

preefſchā zellami wiſſeem zitteem kreditooreem, kurreu meſſeſchanas ne buhtu jau preefſch konkurses lehſſchanas teeſā apdrohſchinatas, jeb, kam ne peenahktohs ta wirſrohta dehl kahdas ihpaſchas teeſas.

- 6) Nohmataji, kaš par wairak kā weenu gabdu us preefſchu aiſmaſſa, warr tahdu preefſchinakſu liſt apdrohſchinah peederrigā teeſā un ta winneem par labbu uahk, kā to iſraihda ta deena tahs apdrohſchinafchanas.
- 7) Par jo pilnigaku drohſchumu to nohmataju buhs ſchohs liſtumus, ik reis, pee eerakſiſchanas to nohmas kuntraktu us tahdeem grunteem kaš krohmam ne peederr, eefſch ta pagasta kuntraktu grahmatas, winneem pagasta teeſā preefſch laſſiht, labbi iſtlaſliht, un ka tā notizis, ihpaſchi ſarakſiht.

Trefcha gramata.

Pollizes un semneeku teefas likkumi.

Pirma Dalka.

Pirma Nodalka.

Grunta likkumi

§. 192. Kursemnes muischneeki, gribbedami sawu labprahhibu un laipnibu skaidri parahbiht, atfacka tai kriminal= un ziwu=teefas walkai (prohti tai walkai laundarritajus fohdiht un wiffadas zittas kildas un subdeschanas lauschu starpa isteesacht) kas lihds schim wianu rohkās bij, tik labbi par saweem dsunt= kā par zitteem semjakas kahrtas laudim, dehl dsihwofchanas grunta, apgrehofchanas weetas, jeb zaur kahdu kuntraktu, un tee sewim paturr weenigi to mahjas pahrmahzibu tā kā israhda tee pakkal nahbdami likkumi.

§. 193. Ja tad muischneeki, lihds ar scho sawu plafchu teefas walku, atdohd to wirsibu un wiffu labbumu, kas pee tahdas peederr, tad ikweens proht, ka teem arridjan waijag atswabbinateem buht no wiffahm makfaschanahm un nastahm, kas ar tahs pafschas saweenotas bij.

§. 194. Kad nu pehz atraifitas dsunt= buhschanas un atstahschanas tahs teefas walkas, teem fungeem wairs neds peederr neds uslikts irraid, semneekus peespeest fewis turretees pehz saweem pawalstneeku peenahkumeem, tad waijag arridjan nerween Pollizes bet wehl zittas teefas eezelt, kas tahs ziffahrtigas muischneeku teefas weeta buhtu, to Pollizes waldischanu par teem laudim usneimtohs, kas appafsch muischneeku teefas walkas stahweja, un teefu un taismibu spreestu, eefsch kriminal un ziwil jeb nojegunnu un zittahm teefaschanahm.

§. 195. Tohs laudis, kas appafsch muischneeku teefas walkas stahweja, warr diwi schfirras nodallih:

Pirma Schfirra. Pee tahs peederr tee ziffahrtigi dsunt laudis, kas taggad buhs lohzeeki wena semneeku pagasta.

Dhtra Schfirra. Sche peederr wiffi jau ziffahrt brihw bijuschy laudis no semjakas fabrias, kā frohgeri, ammatneeki, fullaim u. t. j. pr.

§. 196. Ja kriminal teefa par schahdahm diwi schfirrahm tohp tahm teefahm uslikta, furrahm ta patti jau lihds schim peederreja, tiffai ka taggad ne waijaga nerahdas atfaz=

zifchanas no muischu waldbneefu puffes un tabehl arridsan nekahdas makfaschanas, nedf rakstischanas teefu, nedf ussurra un apwakteschanas makfu no fungcem warr prassihf.

§. 197. Pollize- un zivil-teefa pehz teem appakfchâ stahn edameen spreeduneem tohp walbwa.

1) No pagasta teefas un muischas Pollizes.

2) No 2tras noballas to Pilsfungu-teefu.

3) Za semmes wirf-teefa irraid ta pehdiga pahrmefleschanas weeta eefsch zivil-teefaschanahm to lohzeftu tahs semneefu diaudjes, lai buhtu fuhdsetaji jeb usfuhdseri.

§. 198. Kad ta Keiseriska Majesteet to schehligu prahtu simamu darrijusi, lai semneefu fahrtas laimiba un labklahschana zillinata taptu, tad kühst nospreests, ka wiffas teefas lectas, pee wiffahm derrickahm, un zittahm darrischanahm preefsch teefas, fur kahds lohzeftis tahs semneefu drautjes, tas derretais, jeb winnam kahda dalliba irraid, wiffu us schahdu ne-apsihwetu pappihra lappahm warr farakstihf, un ka ne buhs nemt nekahdas poschlines (teefas nobohschanas) eefsch tahdahm leetahm, ta kâ arridsan dehl to feschu prozentes poschlineem, fu-ru pehz §. 20. nospreests irraid.

§. 199. Tad nu teem lohzeftleem tahs Kursemmes semneefu fahrtas, irraid winnu teefas krehfli nolikti, kurru preefschâ tohs warr aizinahf, wiffas teefaschanas, woi tahs aisknem winnu paschu galwas, woi kustamu un nekustamu mantu, woi teefas jeb peenahkamus, un fur tee paschi arridsan warr farwu teefu mefleht.

D h t r a N o d a k k a .

No tahs pagasta-teefas un winnas eetaifischanas.

§. 200. Katrà muischâ, jeb us wairaf muischahm kohpâ, tohp weena pagasta-teefa eezelta, kurras waldischanâ stahw, ne ween ta Pollize bet arridsan ta wiff pirms meflejama zivil-teefa, par teem lohzeftleem to semneefu pagastu. Tomehr appakfch winnas spreeschanas ne stahw tahdi lohzefti ta pagasta, kas buhtu muischas faine, usraugi, mescha jeb laufu fargi. Schai saweenofchanai tahs Pollizes un zittas teefas tas trihsfahrfigs labbums, ka ne tohp tif dauds zilweki arklam atrauti, ka semneefem ta pirma teefa no winnu paschu fahrtas laudim tohp spreesfa, un ka tee bes tahkas staigafschanas flahumâ warr pee teefas fluhf.

§. 201. No teem lohzeftleem schahs teefas un winnu islassischanas jau preefschafi irraid rminahfs.

§. 202. Za pagasta-teefa spreesch farwu teefu, tapat kâ wiffas zittas teefas, Keisera wahrda, appakfch wirf-usraudfischanas ta augstaka zivil walbineefu un usluhfeschanas to wirfeju teefas krehflu.

§. 203. Za pagasta-teefa fehseh tammi weeta, kas tohp no muischas waldischanas tabehl cerahdita, un weenâ deenâ par neddeln teefu turr eefsch Pollizes un zivil leetahm. Weenam lohzeftkam tahs paschas buhs paleekami muischâ stahweht, kas apgahda tahs useedamas deenas darrischanas, notiffumôs fur ahtrumâ jaglahbj paligu mefle, un

usfkattahs, ka wiff pa gehdam un meera paleek. Kur wairaf muifchas weena pagasta fabeedrojahs, katra warr ezerr faru defmitteeku, kas ka weetneeks ia paleekama Pollizes lohzeffa, wiina amnata nahw. Ta pagasta teefa, kur kahda isdarrifchana ne warr wiffa kohpa buht, tahda usdohd noi weenam jeb ohtram no farweem lohzeffleem, jeb kahdam pagasta pahrstahwejam, un nospreich, tik tahli ka warr buht, kas tam paleekamam lohzefflam pa tahm deenahm, kad teefa ne tohp turreta, ja padarra. Tai pagasta teefai narw nekahda atbildeschana par to, fo darra tas paleekams lehzefflis, ja schis buhtu pahrafi darrijs, ka winnam usdohs bij un peenahzahs.

Leelas waijadhibs tam paleekamam lohzefflam buhs fa-aizinaht kohpa wiffus pagasta teefas lohzefflus, un ar faru ihpafchu padohmu, tapat Pollizes, ka semmes kohpichanas leetas, zellu greeft tam nospreetumam, kas lelakoni pulkam labh rahdahs.

Abbas nodallas tahs Pilskunga-teefas, wiffas farwas pawehleschanas tomehr noraida us to pagasta teefu, furrai ja pastahw par to paklauffichanu.

§. 204. Pollizes da rifchanas, wiffai pagasta teefai kohpa, ifgads teem pahrstahwejeem, appafsch muifch as Pollizes usfkattichanas atbildeschana jadohd no farwas amnata waldischanas. Der dehl teefas spreeschanahm jeb peenahkumeem prett paschas wains, teem lohzeffleem tahs pagasta teefas buhs katra brihd atildeht tahm augfiakahm semmes wirfibahm.

T r e s c h a N o d a l l a .

Getaifichana to Pilskunga-teefu par Kursemmi.

§. 205. Tahs Pilskunga-teefas tohp pahrschirtas diwi nodallas.

Virma Nodalla. Ta pastahw eefsch teem lihdschunigeem lohzeffleem tahs Pilskunga-teefas. Ta walla schahs nodallas issteepjahs pahr tahm lectahm, kas pehz zittahrtigahm eestahdischanahm un likkuncem jau Pilskunga-teefai peederreja, tik tahli, ka tahda walla ne buhtu pa-ihfinata zaur scheem semneeku jauncem likkumeem.

Ohtra Nodalla. Ta pastahw eefsch ta muifchneeku fahrtas teefas-funga tai aprinki, wehl weena muifchneeku fahrtas Alfeffera (prohti peefschdetaja) weena semneeku peefschdetaja, un ta fiktehra (prohti ftrihwera).

Sch'ai nodallai tohp peelifta weens meerufpreebeis no mui chneeku fahrtas, furram ihpafchi tas amnats, fibas zaur falihgichanu ischfirt. Wes tam winsch arridsan, kad muifchneef a Alfeffers ar teefas sinnu pats f'ahht ne buhtu, un tah'as darriichanas, fur tam semneera peefschdetajam ja-attahpjahs, wiina weetneeks paleek, ar pilnu spreeschanas n'altu. Tas pats arridsan warr uofuhthts tapf, fur kahdai ism'cleft anai us paschas weetas janoreek, bet tiffai no tahs ohtras nodallas tahs Pilskunga-teefas.

Kad tai ohtrai nodallai tahs Pilskunga-teefas tiffai tahdas leetas, kas semneekus aig'nemim peefriht teefu spreest, tad neds semmes waldischanai neds zittahm wirfibahm ta walla, ohzeffins schahs ohtras Pilskunga-teefas nodallas isfuhtih eefsch semmes Pollizes darriichanahm.

§. 206. Pilskunga un abbeju muischneeka Affefferu iswehleschana, pirmâ noballa noteek tapat kâ lihds schim. Bet tee muischneeki katrâ Pilskunga aprinkî, ihpafchi iswehle to Affefferu fawas kahrtâs preefsch tahs ohtras nodalkas, un to, kam ta leelaka teefa peekritte, preefschâ stahda tam augstakam zivil waldneekam us apstiprinafchanu zaur Romiteet.

Tapat iswehle tee muischneeki katrâ Pilskunga aprinkî, to aprinkâ teefas fungu un to meeru spreedeju no muischneeku kahrtas, bet tomehr tikkai pa trim us trim gaddeem, un tahdus zaur Romiteet, tam augstakam zivil waldneekam par apstiprinafchanu preefschâ stahda. Ta ohtra nodalla islaffa to fittehru un tahdu zaur semmes waldschanu us apstiprinafchanu preefschâ stahda.

§. 207. Katra nodalla tahs Pilskunga-teefas, noraida fawas ihpafchas sinnu jeb padohmu dohschanas, tur kur waijag, un katrai fawas ihpafchas grahmatas, kur wiff farakstihst tohy un atrohnamâs irraid, kas katrâ deenâ noteek un preefschâ nahk pee teefas. Abbahm nodalkahm arridjan katrai fawa ihpafcha teefas istaba, bet ja warr buht tanni pafschâ namnâ.

Ta pirma nodalla, kâ pa wezzam, paleekami teefâ fehsh.

Ta ohtra nodalla fanahf kohpâ trihs reis par gaddu. Pirmâis termins (prohti noliktâ laikâ) irraid no 10ta Januara lihds 20ta Webruara, tas ohtrâ no 20ta Maija lihds 4ta Juhnius, treschais no 2tra Oktobra lihds pirmam Dezembrim. Tannis starpa laikôs, woi tam Affefferam jeb tam meeruspreedejam no muischneeku kahrtas, dehl to darrifchanu, kas gadditohs, waijag teefas weetâ palikt.

Tas mulschneeka Affefferis no ohtras nodalkas irraid paleekamâs, un warr tapat kâ tee pirinas nodalkas Affefferi par Pilskungu eezeltâs tapt. Irraid tas meeruspreedeis trihs reis weeuâ pakkal ohtras iswehlehts, un feschus gaddus fawâ amnatâ stahwejis, tad zaur to treschu iswehleschanu un kameh-fawâ amnatâ paleek, winsch tohy derrigs par Pilskungu zeltâs tapt. Ja tanni eetaifichanas laika starpâ, kahda pahrtaisichana tahs teefas buhschanas spreesta un nowchleta taptu, tad arridjan pat tee no ohtras Pilskunga-teefas nodalkas, kam paleekamâs zaur iswehleschawu dabbuhts amnais irraid, ne warr pagehrecht nekahdu atlihdifinaschanu.

Kad gaddahs, muischneekam, jeb tahdam kas no wiffahm Krohna dohschanahm fwabbads (Eksents), tam apfuhdjetam buht, tad tas preefshdetais no semneeku kahrtas, atkaphjahs no teefas.

§. 208. Piltenes teefâ, us Keisera Maje stetes dehl tahs winnâ pahrtaisamas teefas buhschanas dohtas pawehleschanas, ta turpat pastahwejusti semmes teefa to p atikahbita pehz fawas wezzas kahrtas, un divi Pilskunga-teefas eezeltas, ta weena par Uhsputtes, Waltekupils, Embottes un Sakkalejas, ta ohtra, par Dundanga, Uhlrawas un Piltenes Kirsphelem. No teem lohzeleem tahs Piltenes semmes teefas tohy istaitita Uhsputtes Pilskunga-teefa.

§. 209. Schahdas Pilskunga teefas wiff notal tapat tohy eetaifitas, kâ wiffos zittôs Kurjemmes aprinkôs.

§. 210. Tahs Pi'tenes trefa eezellamos divi Pilskunga-teefas, tapat, ka §. 205., to Pilskungu-teefu zitōs Kuricimnes aprintis labbad nospreests irraid, tohp divi nobat-lōs pahrschirtas, un wiff tas, kas §§. 205, 206, 207, to Pilskunga-teefu pehz nospreests irraid, arridsan winnas aisnemn.

§. 211. Tee pefehde aji no semneku fahrtas pee ohtras nodallas tahs Pilskunga-teefas, tabda n ihse tohp ielaff ti un eezeli. Tas aprinta trefas funas nolaitch pawehleschanu us wiffat m pagasta teefahm farwa aprinka, ka katrai, ar muijdas Pollices sinnas to pagastu buhs saputzinahit. Tas pagastis islassa weenu weetneeku, pee iswehlefd anas ta pefehdetaja, uu noraida to, pehz tahs trefas turrefchanas fahrtas tahs ohtras nodallas tahs Pilskunga-teefas, tanni no aprinka teefas-funga nospre sta deena. Tahds pagastis, kam wairak ka fints wihrschku dwchfels, warr par katru pahrafu dwchfels fimmu, ohtru, treschu u. t. j. pr. weetneeku wairak nosuhhiht.

Y agasta sapu'znasf anā ne tohp peenemni nekahdi weetneeki, iif pat mas arridsan fahds weetneeks drihft farwa weeta zitu suhtihit. Tee nosuhitii weetneeki iswiz tohs, kas winneem usdohii irraid, un tad appafsch aprinka teefas-funga usraudschanas fahf to iswehlefdanu, kas net ef pehz wairuma to wehletaju, furri katram peeriht. Preefsch faira ammata fluhst trihs iswehleti. Tas preefschneeks tahs iswehlefdanas, noraida to farafst tu pr. tokollu pee Gubernementa waldisf anas par apstiprinasf anu. Tas kas apstiprinahs tappis, fluhst pee tahs trefas, furrai winsch peelifts, swehrinahs. Tas semneeku pefehdetais iif trihs gaddus tohp iswehlehts.

§. 212. Iswehlejamis par pefehdetaju ohtra Pilskunga-teefas nodalla, irraid tiffai tahs zihwets no ne apwainoras dsihwofchanas, kas farwu 25tu gaddu pahrlaidis, un ta semneku pagasta lohzeftis irraid. Pee tahs islassifchanas buhs ihpafchi tahds laudis meflcht, kas lasiht, ratstihit, reheneht mahf, un pehz dāwidesmitis gaddem no eezelfd anas fclahs liffunū grahmatas, nen eens wairs naw neimmans par pefehdetaju, kas lasiht, ratstihit, reheneht ne prastu. Tahdu lohzefti ta semneku pagasta, kas muijdas pee fuugeem deenesta stahw, ne warr par pefehdetaju neimt; feschdefinit gaddu wezums, trihs wehrmintera buhschanas, un tahda flimmiba, kas aisleeds no mahjahm farw kahju iszelt, irraid tahs weeniqas waines, furru pehz ta nowehrschana kahda teefueka ammata pee Pilskunga-teefas ohtras nodallas jeb pee pagasta teefas, brihwi stahw.

§. 213. Appafsch Pilskunga-teefas no pirmas nodallas stahw laudis no wiffahm fahrtahm, wes teem lohzeftleem tahs semneeku draudjes, wiffas semnes Pollices wetas pehz teem lishdijchinuigeem teefas liffunem.

§. 214 Appafsch Pilskunga-teefahm no ehtras nodallas

- A. stahw Pollices leetas tee lohzefti ta semneeku pagasta;
B. teefaschanas leetas

I) tee fungi to muischu, tiffai tab, kad winni no weena lohzefta ta semneeku pagasta pehz fahdas pascham zilwekam peederrigas, jcw farwtivas, jeb prettim htra peederrigas teefas, jeb dehl nepareijas walfofchanas tahs mahju pahrmahzifchanas un muijdas Pollices apfuhdjeri tohp.

- 2) Muishas faine, pee kurras arridsan peeberr waggari, mohber:s, dahrsneeki, ar wahrdn, wiffi laudis, kas muishas lohnē un deenestā stahw, kad arridsan lohzepli ta semneeku pagasta irraid, wiffās ziwil-teefas leetās.
- 3) Wiffi pagasti wiffās ziwil-teefas leetās.
- 4) Wiffi tee, kas gan naw semneeku pagasta lohzepli, bet kà pa wezzam appakfch muishneeku teefas wallas stahweja, wiffās teefas leetās.

D h t r a D a t t a.

No Pollizes.

P i r m a N o d a t t a.

Pollizes liffumi.

P i r m a N o d a l l i f c h a n a.

Pagasta Pollize.

P i r m a A p p a k f c h - n o d a l l i f c h a n a.

Grundes liffumi.

§. 215. Ta Pollize fanemm eekfch ferwin:

- 1) to waktu, mohdrigi gahdabt, par meern, drohshibu, pareisibu, kà arridsan par wairoshanu tahs labklahshanas ta pagasta, un ka wiff pa gohdam notiftu. Ta nogreesch blehdibas un noseegumus, un pee tam wiffadu derrigu padohmu mekle, kas ne pahrkahpj to winnai peenahkamu wallu, ko ihpafchi tai eerahda tee turymat appakfchā lassami preekschrafftli.
- 2) To Pollizes teefas waldischanu, tas irraid, ta waktu, pahrkahpschanas to Pollizes liffumu strahpcht, tohs pahrkahpejus to kriminal-liffumu jeb laundar. itajus fanemt un tai kriminal-teefai uodohr.

§. 216. Bes schahs abbejatas wallas, tai pagasta Pollizei arridsan uswehlehts tohp, wiffās tahdās skaidrās ziwil-teefas isinekleschanās, teefu un taisnibu isdoht, kur ta teefajama leeta ne isneff pahrafi pahr 5 rubbeteem sudraba nanda.

§. 217. Preeksch pagasta Pollizes, wiff tohp ar wahrdeem islihdshnahts, bes leelas prazettes; suhdsetais un ta, kas apsuhdsetis, kà arridsan tee leezineeki tohp ihfes wahr-dos pahrklausiti, tikkai kas wiffu wajadsigs buhtu, tohp protokollā farakstihis, un tad fluhst spreesst.

§. 218. Zhtās Pollizes leetās, tai pagasta Pollizei neween us wirsibas pawehleschanahm, jeb ja zits kas suhdsetu, woi kahdu simu dohtu, buhs sawu isinekleschanu sahkt, bet winnai arridsan jau sawa amnata dehl prenahkabs, tahdas leetas, kas wiffus isnemn un meeru un drohshibu ispohsta, usmekleht.

S. 219. La pagasta teefa, kà pagasta Pollize, stahw appakfch muifchas Pollizes un tai atbildeschanana dohd. Tai muifchas Pollizei arridsan ta brihwiba, ka ta to spreedumu wiffas tahs pagasta teefas kohpa, jeb weena woi ohtra no winnas lohzeftem, warr ainest, ja winnai ta pretti-runnaschana waijadsiga rahditohs, bet winnai tabehl ja=atbild, un ta teefajama leeta par ishpreeschanu tai ohtrai noballai tahs Pilsfunga=teefas preefscha jaueff.

Ohtra Appakfch = nodallifchana.

No tahs Pollizes=teefas waldifchanas un ihpaschi no winnas strahpeschanas walfas.

S. 220. La pagasta=teefa warr Pollizes=wainas to lohzeftu ta semneefu pagasta, bes muifchas laudin, strahpes, ar bahrgu norahschanu, peeluhgschanu, atpaffa nemfchanu kahdas runnaschanas, atlihdifmaschanu tahs padarritas fahdes, wehl ar idfan ar trihsdesmit, bet ne wairaf, kohka jeb pahtagas fitteneem, ar uslikteem darbeem bes maksas un maifes, tam pagastam par labbu, un ja ilgi, us trim deenahm, un beidscht ar zeetumu, bet us ne wairaf kà tscherrdesmit un astonahm stundahm, woi pee deenifchafas pahrtifschanas jeb pee uhdena un maifes ween.

S. 221. Tas muifcha weenumehr paleekams teefas lohzeftis warr Pollizes wainas strahpest ar zeetu apdraudeschanu, ar, lai daudf buhtu, peezpazmit kohka jeb pahtagas fitteneem, un zeetumu us ne wairaf kà 48 stundahm pee ehdena jeb uhdena un maifes een.

S. 222. Behrnus, kam wehl naw 14 gaddi, un feerwifchfas tiffai ar behrnu rihsftes un ne wairaf kà diwidefmit zirteneem pahrmahziht nowehlehts.

S. 223. Tai Pollizei buhs tahs strahpes nomehroht pehz tahs wainas, un nefab farwu nospreestu wallu pahrfahpt.

Tabehl arridsan schinni liffumu gahmatà tiffai tas beidsamais mehrs tohp preefscha rakstihst, ka tas liffumu eestahditais ne spehj preefsch laika isinnahht kà jebkurra gaddijuma ihpaschi darrans buhs.

S. 224. Katram, kas Pollizes liffumeem prettidarrijis, bes tahs wopelnitas redsamais strahpes, wehl buhs to padarritu fahdi pehz teefas spreedumu, zif ween spehj, aismahfahht jeb astrahdaht.

S. 225. Bes tahm leetahm, kurras schinni liffumu gahmatà naudas strahpes noliftas, nefahda naudas strahpe irraid nowehleta, tapehz, ka tahda wai. af tohs peederrigus ta wainiga speesch, un to pagastu, kurram tas peederr, un kam par winna dohschanahm jagahwo, kà paschu to darritaju.

S. 226. Tee kohka fitteni tohp ar kohku no masa pirksta resnuma, un pahtagas pehrenes ar tahdu plaffanu plennizi dohti, kà lihdf schim mehdsje notift, un wirf ap: rca.

S. 227. Laudis kas pahrafu par 70 gaddeem wezzi, jeb neweffeliqi wahry, gruhstas ferwas, amnatà stahwedani lohzefti tahs pagasta=teefas un ta pagasta pahrstahweji, ne warr meefas strahpi dabhuht.

S. 228. Weenas deenas zeetums jeb arreste atstahw astonus fittenus ar kohku jeb plennizi.

§. 229. Kad likkumi tadehl nefo ihpaschi preefscha=raffa, tad katra ap'rekfoschana weena semneku pagasia lohzefta, turpat tohp no pagasia Pollizjes strahpeta, fur ta irraid notiffusi.

Trefcha Uppafsch = noballifchana.

No Pollizjes waldichanas.

A.

Drohschibas un pareisibas Pollizje.

§. 230. Tai pagasta=teefai uelikis par drohschibu, meeru un pareisibu sewâ ap'rikti gahdaht, tadel winnai peenahfahs, fur kaweschana bailiya buhtu, ahtri paligu mefleht; bet arridsan tuhda tai muischas Pollizzei innu doht.

§. 231. Tam muischâ paleekamam lohzeftam tahs pagasta=teefas buhs ifneddelas tai muischas Pollizzei ar wahrdeem isteift, kas pagastâ buhtu notizzis, un woi tanni wiff pa gohdam un meerâ turrabs, no leelakeem sawadeem notiffuneem tai muischas Pollizzei bes kaweschanas sinna jadohd.

§. 232. Pagasta=teefai ne buhs zeest, ka pagasta laudis b's passës (parahditchanas grahmatas) ubbagi, deedmeeki, behgli, isbehguschi saldari, usturrabs un flehpyt tohp. Tai buhs tadehl muischas Pollizzei innu doht, bet papreefsch, ja wajadfigs rahditohs, tahous ne=ustizzamuis laudis apturreht. Tas pars peenahfahs un brihwi stahw neren wiffai pagasta=teefai kohpâ, bet arridsan ifweenam lohzeftam tahs paschas.

§. 233. Katram lohzeftam tahs pagasta=teefas, bet ihpaschi tam, kas muischâ paleekami stahw, peenahfahs tai muischas Pollizzei innam darriht jebfurru uskuhsdamu sweschineeku, kas pahrafi par 24 nundahm (deen un nakti) tanni usturretohs. Wet, lai tee lohzeftis tahs pagasta=teefas eespehtu tahdam likkumam paklaufigi buht, tad irraid preefchdinahis ifweenam fainneekam, nohturram, frohgeram un zittam, kas faru paschu nainnu turr, weenam lohzeftam tahs pagasta=teefas, jeb pagasta preefschneekam innu doht, ja kuhds sweschineeks p'estaiga un wairaf, fâ deen un nakti usturrabs.

§. 234. Ta pagasta Pollizze, uswehle weenam no saweem lohzeftam to usraubfichanu par leelzeleem un zitteem zelleem. Schis lohzeftis gahda par to pawehletu bruggeschanu to leel=zellu, fâ arridsan to basirzas; Kirspheles un zittu brauzamu zellu, un peespeesch pee tahdas to pagastu, kam ta peekriht. Tam pascham buhs arridsan muischas Pollizzei innu doht, ja rohbeschu mehri jeb afmimi pohstiti, iskustinati, jeb ztta kahda rohbeschu brihdinashana notiffusi buhtu.

§. 235. Kad uagungsgrahs gaddahs, woi meschi eedeggahs, tad buhs tam paleekamam lohzeftam (kas muischâ stahw) tahs pagasta=teefas, ar wisseem pagastâ buhdameem diehschanas eerohfcheem glahbschana steztees, tohs pakuhrus pagasta lohzeftus pee palija peespeesch, un peeluhfoht, ka schahs paffal nahfdumas preefschpraktischanas paklaufitas tapru.

- No. 1. Kad wiffwairak zaur newihshofchamu un nenofohpshchanu uggungrehtfi zeltahs, tad buhs tai muishas un pagasta Vollzei zeeti isinefleht, zaur fo ta nelaine zeh-lusees, un tahds, kas ugguni ne fargadams zittam to nelaini uslaidis, irraid peespeeschams to skahdi aismakfah.
- No. 2. Katra pagasta pa peezahm nohmas weetahm buhs turreht diwi spannus, un katra nohmas weeta weenu uggunsketfi, diwju iihdj trihs aschu garruma, skann-galdu, un dshshchanas slohtas.
- No. 3. Talihds kad kahda ehka jeb istaba degt nemnahs, buhs tuhda fahst klaudefht us tahdu skann-galbinu, kas ahra pakahrts stahw, lai kaimineein neween ta nelaine bet zaur to skannu arridsan ta weeta sinnama tohp. Teem zitteem mahjas laudin buhs tschakli, ne ween durwis bet arridsan wiffus zaurimus aistwert, ka ne kahds zauri welkams wehjsch zeltahs un tas ugguns pascha dsunschana apshahpehts taptu.
- No. 4. Kad ta nelaines sime dohta un ta ugguns weeta eeraudfita, wisseem fainneekem un nohmturreem buhs ar dshshchanas eerohscheem un treppehm turpsteiatees, bet teem kalpeem braufschus ar uhbeni us pehdahm pakkal dohtees, un wisseem buhs darbotees to ugguni apdsehst.
- No. 5. Weens pagasta Vollizes lohzeelis walda to dshshchanas darbu, katram waijag winnu klaufrht, un bes winna wehleschanas ne fo ne buhs noplehst. Tas patz arridsan tuhda noraida to sinnu no ta uggungrehta us muishas Vollizes; winfch leef tahs glahbtas leetas weena malla fanest, paturr tahdas appakfch usraudsfchanas un gahda, ka ne kas sagtis taptu.
- No. 6. Wisseem pee kahda uggungrehta klahrbuhdameem laudin peenahkabs pre glahbschanas rohkas pasneegt, un ja behl uhdana tahuma jeb zittas wainas pehz, paliga peetruhktu, tad buhs tam lohzeklam tahs pagasta-teesas no jauna list glahbejus fadsht, un tad arridsan wiffahm fainneezehm ar zittahm usauguschahm ferwiffahm paliga fassreet waijag, bet kas ne nahktu jeb klahrbuhdams ne glahbtu, taps strahpehts.
- No. 7. Ja ta weeta tahda buhtu, ka tee klahtaki pa wehjam stahwedami junti jandplehsh, lai ugguns ne plashahs, tad, pee leelas atwildefchanas, ne weenam to buhs leegt.
- No. 8. Arridsan kaiminu muishahm peenahkabs fawa starya glahbtees, kad ugguns nelaine gaddahs.
- No. 9. Bes tam, muishas un semmes Vollzei us to jassattahs, ka pee jaunu ehku zeshchanas, pre fineyou un uggunskurru usta-sfchanas, ka arridsan kad krahju ehfi, skurteni pahrlahpiti tohp, ta apdrohshinaschanaa prett ugguns skahdes ne-fluhst ai-mirfta.
- No. 10. Kad muichah uggungrehts zeltahs, buhs teem muishas jeb arridsan klahtheem sweschem semneekem, bes kaweschanas ar wiffem diehshanas laetahm pe glahshanas fahsteiatees, un tahda wihje pahshsehst, ka wiffem pawehpehts taptu.

Zai pagasta Pollizei buhs arridsan, ja to pagahre, tahs glabhtas leetas fawâ glabbaschana nemt, un ar wahrdu, ikweenam peederr naht u palihdseht.

No. 11 Kad meschi, krumi, filles, zaur ne apdohmidu jeb kahdu gaddjumu e deggahs, tad teem klajtajeem semucekeem, tik labbi swescheem kâ paschu laudim ar zirweem, schiippelem u. paligâ jastreen, un jamckie to ugguns pleschanu no-wehrst zaur grahwju meschanu, kohku apzirschanu un airuhmschanu to farcu un krumju.

§. 236. Zai muischas un pagasta Pollizei, buhs, dehl frohzu un frohgeschanas par to nomohdâ buht, ka schee preekschrafft tohp wehrâ ikii.

No. 1. Zai muischas Pollizei us to jastattahs, ka no ne wee ia kam tas brihwi ne stahw, nedf us faru paschu nedf sweschu wahrdu frohgs ustaishts jeb tur eh's rapu.

No. 2. Zai pagasta Pollizei, ihpaschi tam paleekamam lohzeklam, buhs usluhfoht, ka frohgeri, bes zetta laudim, ne weenam nakismahjas dohd jeb nowehl fro. gâ palikt nakts starpâ, nedf buhs waku laut, ka frohgs paliktu par plihieschanas un neqohda koh teli; tapehz winneem tohp uslikta ta atbildeschana par wiitahm neleetibahm, kas frohgâ n teef. Teem frohgereem arridsan uslikts iraid, ne-ustizamus laudis fagrahbt un muischas Pollizei nodohst. Wiieem, kas tahdâ b ihdi frohgâ atrastohs, tam frohgeram paliga ja-eet.

No. 3. Frohgereem jagahda par labbu peelikschanu un zittahm waijabsibahm to zetta lauschu, kâ arridsan par faru weesu drohschibu, ihpaschi dehl ugguns nelaines; zaur peerahdamu newihschoschanu tee strahpe kriht pehz teefas.

No. 4. Ko frohgeri fawâ glabbaschana panehmuschi, to buhs winneem zeeti fargaht un par to atbildeht.

No. 5. Kad frohgâ zaur eebrankuscheem semucekeem jeb zitteem zetta laudim skahde zaur ugguni noteef, tad teem wainigeem, zeef tahli ween winnu manta sneeds, ta skahde ja-atlihdina.

No. 6. Kas frohgerus tahdâs leetas, fur tee pehz faru preekschrafftu darra, lamna jeb aiskarr, un winnu gohdigahm luhgschanahm meera un peeklahjumu pehz, ne buhtu paklausigs, zeetihs, ja subdsehts tohp, kâ ta leeta to isneff, peenahkamu strahpi.

No. 7. Kad frohgeri pee tahs frohga prezzes wiltibu darra, tad buhs teem, pehz tam, ka winni to prezzi wairak jeb masak samaira, meefas strahpi dabbuht.

B.

Pollizes usraubschana ka pagasts pehz saweem likkumeem turrahâ.

§. 237. Zai pagasta Pollizei peerahkabs ik rihs gaddus grabmatas pehz ihpaschas preekschimes faraktiht, kuras eelkti tohp wiifi tam pagasta peedsimuschu un muuschu no wirschka kahrtas, kâ aridjan wiifi no jauna peestahjuschi jeb atnahjuschi

lohjekli ta pagasta, ka skaidri sinnams buhtu katra pagasta skaitlis; un tahdas grammatas wif wehlafi Iotā Maija deenā tai muisčas Pollicei par tahtaku noraidišchanu us Pilskunga-teefas pirnas nodallas, irraid janodohd. Weenigi pehz scho pateefi atrohnamu skaitli to wihriščku dwehšelu ta pagasta, tohp no Kambara-waldišchanas tahs Krohna dohšchanas un rekrušču nemšchanas nospreestas un peedšitas. Urriđsan wiffahm zittahm klauffišchanahm, kas pehz dwehšelu skaitla usliktas tohp, buhs, pehz schahm dwehšelu rullēs grammatahm par to pateefigu pagasta skaitli, nospreestahm tapt.

§. 238. Pagasta Pollicei peekriht, no teem lohjekleem ta pagasta tahs Krohna dohšchanas peedšiht, un par to atbildeht, ka tee wiffeem sinnami un turrani likkuni no scheem pagasta lohjekleem paklausiti taptu. Winna tadehl ne ween tohs pakuhtrus pagasta lohjeklus pee paklausišchanas peespeesch, bet arridsan, ja parradi rastohs, no tam, ar muisčas Pollices lauschanu tuhđal tai Pilskunga teefas pirnai nodalkai sinnu dohd, lai ņhi no ņawas pusses tad sinnatu darriht, kā tai waijadšigi rahdahs. Ta salaffišchana to Krohna dohšchanu noteef pehz teem pakfal stahwedameem preeščhraksteem:

a) Pee ņamešchanas wiffas tahs dohšchanas naudas, kas weenā skaitlā no kahda pagasta Krohnam janakfa, tikkai tahm galwahm wihriščka kabrtas, no 14ta lihđs 60tam gaddam ņawu dallu buhs klahslikt; no tahdas ņamešchanas tomehr sinnami nespehjneeki un nabbagi atščfirraui, bet zaur pagasta spreedumu ar muisčas Pollices sinnu.

b) To naudu, kas pawiffam weenā skaitlā no tahm Krohna dohšchanahm ņanahk, kā arridsan tohs zittus weenan pagastam kohpā usliktus peenahkamus, buhs tai pagasta-teefai im teem preeščhneekleem, pehz taisuibas un ar wehrališchanu tahs wiršū atrohnamas nospreeschanas isdallihk, un scho isdallišchanu tai muisčas Pollicei par apstiprināšchanu preeščhā nest.

Tee preeščh schahs pahr wiffeem notikkuščas brihwlaischanas, ju brihw bijušči un kā brihwi arraju laudis pee muischahm un pilšateem peerakšiti zilweki, narw peekšaitami pee tahs wiffam pagastam kohpā usliktas maksaschanas, tapehz, ka winni jau pehz zitta Oklada ņawu teesu dohd. Tur pretti arridsan tee ņemneeku pagasti par winneem ne atbild, ja ne buhtu tā, ka ņhee zilweki ņawu pirmaju kabrtu atstahj, ņemneeku pagasta lohjekli tohp, un zaur to, pee wiffahm winna teefahm un darriščchanahm dallibu dabu.

c) Šainneeki un nohturri, kas pahri par 60 gaddeem wezzi, bet ņawas mahjas un nohna weetas wehl paschi walda, narw atščkirti no tahs pee pagasta dohšchanahm klahk leekamas dallas.

§. 239. Ta pagasta-teefa, tapehz ka Kuršemne aprinkā-rentejas (naudas ņambari) newa, nodohd tahs salaffitas Krohna dohšchanas pirnā nodalkā tahs Pilskunga-teefas.

§. 240. Pagasta Pollicei buhs peeturreht tohs lohjeklus tahs ņemneeku draudšes pee tahm ņemnes klauffišchanahm, kā zellu bruggešchanas, paštineeku stelleschanas, saldatu kohrtela dohšchanas.

S. 241. Pagasta Pollizei buhs refruhfchus islassht un nodoht, arridsan no pagasta peedfihht wiffu to, kas iem lihds jadohd, prohti pehz ta preekschrafsta, kas tanni peelikfuma schahs likkumu grahuatas atrohnams irraid.

S. 242. Pagasta Pollizei buhs mohdrigi gahdaht, par atlihdsinafchanu to pehz teefas nospreestu basnizfungeem un jitteem basnizas un ffohlas aminateem un falpeem, no teem pagasta lohzeleem peenahfamu dallu un darrifchanu.

S. 243. Pagasta Pollizei uswehle weenam no farweem lohzeleem to usbraudfifchanu par to uskohpfchanu un ustaisfifchanu tahdu ehku, ka basnizas, ffohlas, basnizfingu muifchas, festera dsihwofki, un kas tam peederr, prohti, ja tam pagastam tahda taififchana peenahfahs.

Tam lohzeklam, kam fchi gahdafchana uswehleta, buhs katra teefas deena, ja kahda jauna buhwofchana jeb uskohpfchana waijadfiga buhtu, no schahm leetahm sinnu doht. Ta pagasta-teefa, nospreesch tad, kas katram semneeku fainneekam jeb nohinturram ja darra, bet tam par usraugu eezeltam lohzeklam ja gahda, ka wiff tas padarrihts tohp.

S. 244. Pagasta Pollizei ta walla, wiffur, fur weens lohzelees ta pagasta farwas darrifchanas pakuhtris jeb nepaklausfigs buhtu, tahdu ar farwu spehku peespeest, arridsan ja waijadsetu, tai ohtrai nodallai tahs Wilsfunga-teefas dehl winnas tahlafas mekfeschanas sinnu doht.

C.

L a b l a h f c h a n a s P o l l i z e.

S. 245. Tai pagasta Pollizei buhs weenam no farweem lohzeleem usdoht, ihpaschi par to wakieht, ka tahdi laubis, kam nedf nohnas weeta nedf deenefts, us farwas paschas rohkas ne fahf dsihwoht. Tas irraid tiffai teem nowehlehts, kam farws parahdams amnats, no ka winni pahrtift warr, jeb kam zitta rohziwa, kas dsihwofchanai peetiftu; scheem weenigi muifchas Pollizes nowehleschanas waijaga, tahs muifchas pagasta dsihwoht, ja winni arridsan wiffeem jitteem peenahfuneem prett farwu pagastu lihdsibu darra.

S. 246. Ta pagasta Pollize eezell arridsan weenu no farweem lohzeleem jeb kahdu pagasta pahrstahweju par usraugu, ka no ta pagasta wiff taptu fagahdahts ka waijaga, ka farwa laifa wiffi laufi, gannibas, mescha ataugas, plawas ta pagasta aprinka, prett lohpeem apdrohfschiuati buhtu, un ka tee pagasta lohzele ne usnemnahs farwa walla, tihfcham tahdas aisleegfchanas pahrfahpt.

S. 247. Tai pagasta Pollizei buhs ruddeni pee laifa preeksch plausfchanas to semneeku fainneeku laufus pahrmefleht, un pee tahdeem, kas fakfa, ka ne buhschoht warreht ar ferwin pahrtift, tohs laufus spreest, ka pee laifa aprehkeneht warretu zeek maijes un fehklas tecin buhs us atdrohfschanu jadohd. Ta ta semneeku magasihne — kas ka fakfoht, weena swehta manta ta semneeku pagasta irraid — pee tahs waijadfigas dohfschanas ne peeteef, tad tai pagasta Pollizei ar muifchas Pollizes sinnas irraid jafafauz wiffi fainneeki un nohinturri, un ween lihds ar teem janospreesch, ka tahdeem, kam truhkst, palidseht spehtu. Tai pagasta Pollizei ta walla, pehz notiffufchas farunafschanas ar wiffeem fainneekeem un nohinturreem, un ja leelafais pulks tam peekristu, tahdu fain-

neeku, kas pahrtikt ne usnemmahs, kà weenu ischkehrdetaju pehz S. 89. appafsch pahrstahwejeem (Kurатели) nolift.

S. 248. Tai pagasta Polllizei peenahkabs pee laika ruddent un talihds, kad laufi nofohpri, gahdaht par tahm magasihnehm un atdohschanu to parradu, kà arridsan tahdus parradus zaur teefas peedihst, ja kahdi pagasta lohzekli kuhtri rahditohs; un pawiffam wakreht, ka notiftu pehz tahm eezelschanahm kas teitan peelikfas.

Tee wiff augsti apstiprinati liffumi dehl pagastu magasihnehm pa'leef wiffi fawá spehka, tiffai tee peenahkumi ja-atschirr, kas lihds schim tam pascham fungam tahs muichas uslikfas bij, un ja wehl kahdi zitti liffumi zaur scheem peelikteem spreedunneem zittadi pahrtaititi buhu.

- 1) Katra pagasta, tapat kà pa wezzam, waijaga buht pehz winna dsihwoftu skaitla, weenai magasihnei, kas uggum ne behda un prett uguni apdrohschinata weeta stahw, ar trin fawadahm atflehgahm, no kurrahm weena ta pagasta-teefas preekschneeka un abbejas zittas tahs magasihnes diwju usraugu rohkas glabbajamas.
- 2) Ta magasihne stahw appafsch ihpaschu atbildeschanu tahs pagasta-teefas preekschneeka un diweju magasihnes usraugu.
- 3) Tee abbi magasihnes usraugi tohp no teem labbakeem un turrigakeem pagasta lohzeleem islassiti.
- 4) Weenigi tee magasihnes usraugi irraid tee fanehmeji un isdeweji tahs magasihnes labbibas, un teem allaschim waijaga pascheem flahht buht; tapehz winneem arridjan, kà namnaturretajeem tahs magasihnes ja-atbild par piinigu meh.u un labbunnu to graudu, un tee ne drihkt sliktu nekkaidru labbibu peenemt.
- 5) Ja kas magasihne irraid eeberrans jeb no ta isdohdams, tad pagasta preekschneeks ar to uswehleschanu, kas buhs jadarra, fawu atflehgu eedohd teem magasihnes usraugeem, un schee pee atdohschanas tahs atflehgas, tam pagasta preekschneekam isteiz, kas darrihts tappe, pehz ka tad, wiff, kas waijadfigs buhtu, fluhst magasihnes grahmata farakstihst. Tai muichas Polllizei ta kà wiffai pagasta-teefai atkal no pagasta preekschneeka sinna tohp dohta.
- 6) Teem magasihnes usraugeem buhs zeeti turretees pehz to, fo pagasta-teefas preekschneeks uswehle.
- 7) Ta pahrmekleschana noteek pehz wirsibas liffumeem.
- 8) Ta nospreesta dalla ta rudsu, kà wasseraju tuhdaht pehz nofohpteem laufeem, labbos graudos, kas dihkt, magasihne jafaverr.
- 9) Isdohschana no magasihnes ne noteek zittadi, kà pehz teefas liffumeem.
- 10) Tee, kas no magasihnes us atdohschanu neimm, makfa feschas prazentes (pagaida naudas) prohti ar graudeem, tai pagasta lahdei par labhu.
- 11) Tee augli, kas no tahdahm prazentehm sakrahjabs, arridsan magasihne jaqlabba, un kad no teem buhtu tas truhkims, kas pee magasihnes warretu qaddites, atbehts, tad tohs buhs, kad labs tirus, ar usraugu, pagasta-teefas, u. muichas Polllizes sinnu pahrhoht.

- 12) Kas fawu magasihnes parradu noliktā laikā ne atlihdšina, ja ne buhtu zaur krussu jeb tukšchu gaddu ic. peemelehts, tam buhs us weetas tif daudf no winna mantas zaur pagasta=teefas atnemt, kà par atmakfāchanu ta parrada waijadsetu.
- 13) Wiff tas pagasts kōhpā, atbild par tahm ifgads dohdamahm magasihnes datlahm; un ja rohnahs truhkums, ko ne warr tuhliht atlihdšinaht, tad buhs pagasta=teefai sinnu doht tai ohtrai uodakai tahs Pilskunga=teefas, ka fchi tuhdaļ ismele, arrig tas parrads irr gaddijis, bes jeb zaur pagasta=teefas un magasihnes preekšneeka waines. Buhtu fchee wainigi, tad teem magasihnes usraugeem waijag to truhkumu atlihdšinaht, ja nē — tad tas irraid pašam magasihnei norekšenejams, tomehr tam pagastam peenakfahs, weenumehr pee tahm nospreestahm gadda nodohfchanahm palikt, kamehr tas truhkums buhs atlihdšinahts.
- 14) Katram pagasta lohzeklam, kas no pagasta atstah gribb, buhs fawu magasihnes daktu, lihds tam laikam, kad pahrakstifchanas nowehletas irraid, peenahfami nodohht, jeb galwineeku mekletees, kas par to nodohfchanu atbild. Tas atstahdams lohzeklis tohp zaur weenn sihmi ar fawu teefu pee magasihnes, us to pagastu aiskrahdihts, kurrā winsch dsihwoht no-eet, un ne atleef winnam wairs nekahda dalliba pee tahs magasihnes fawa pirmaja pagasta.
- 15) Ja ne zaur weenlihdšigu peeaugumu un atstahjumu to pagasta lohzeclu weenā gaddā tahs magasihnes dohfchanas fawā lihdsibā paleef un wiffa magasihne pee fawa pilniga mehra dabbuta tohp, tad waijag tam pagastam pee pirms noteekainas peedfihfchanas tahs magasihnes labbibas, to, kas truhkst jeb pahrafi irraid, peerehfehnt tai pehz teefas usleekamai daktai un tahdā wihse to magasihni pehz dwehseļu fāitla pilnigu usturreht. Weena islihdšinaschana to daschadu magasihnu fawā starpā tadehl ne warr buht.

§. 249. Tai pagasta=teefai buhs apfargaht to pagasta lahdi, kà israhda tee pehz nahfdami spreedumi, un gahdaht, ka wiff, kas no winnas isleenehts buhtu, atkal peedfihhts tohp.

- 1) Katrā pagastā waijag weenai lahdei bhht.
- 2) Ta pagasta lahde irraid un faturra to wiffam semneeku pagastam weenas muifchas kōhpā peederrigu, un zaur teefu nospreestās waijadfibaš walfojamu mantn eeksch gattawas naudas un naudas gahmatahlm.
- 3) Tai pagasta lahdei buhs, appakfch usraudsifchanas tahs pagasta=teefas un diweju pagasta preekšneeku drohfchā weetā stahweht, aisklehgta ar dirwi atflehghahm, no kurrahm weena pagasta pahrstahweja un ohtra, pagasta preekšneeka rohkās paleef, un ne tohp nekad zittadi atflehgta, kà pagasta=teefas un pahrstahweju fahhtbuhfchanā.
- 4) Wiffas strahpes makfāschanas, ja tahm ne buhtu zits zefsch eerahdihts, wiffa zaur magasihnes augļu pahrdohfchanas fanahfdama nauda, mantofchanas, pee kurrahm tas pehz teefas ihstais mantneeks narw isklaufschinajams, ihpafchi, man-

tas nowehleschanas, un ar wahrdu, wiff kas irraid turraims par weenu tam weffelam pagastam fohpâ peederrigu un ne tuhda isballijanu frahjnuu, peefriht un peederr tai pagasta lahdei.

- 5) Ja kas peefriht tai pagasta lahdei, kas ne pastahw gattawâ nauda, tad to buhs pehz trim fluddinaschanahin no kanzeles, appafsch pagasta=teefas usskattischanas tai pagasta lahdei par labbu us pahrdohschanu isfauft.
- 6) No pagasta lahdes, wiffi, kas truhkumu zeefch, pehz pagasta=teefas ismannischanas un ar muifchas Pollizes wehleschanu, paligu dabbu us teefas lihdsigahin gadda rentehin (pagaidahin).
- 7) Nodeggufcheem tas paligs tâ pasneegts tohp, fa tas, kas pagallam patš wainigs ne buhtu, to winnam pee jaunas ehkas zefschanas un lauka cerohfschu fagahdaschanas truhfdomu naudu dabbu, bes wiffas atdohschanas, bet tauu, kas ihsti fkaidris no waines ne buhtu, pehz pagasta=teefas ismekleschanas, weena pufse jeb arridsan ta pilna nauda, us atmafshchanu dohta tohp.
Ja arridsan gadditohs, fa pehz notiffufshas islihdsinaschanas to nodohschanu, kahds no teem mafkatajecom atstahdu jeb par nesphejneeku paliftu, tad buhs to winneem usliftu dallu no pagasta lahdes mafshft. Kad tomehr tahds nesphejneeks atfal atspirgft, tad buhs pagasta=teefai bes taupifchanas winnu peeturreht, woi ar naudu tai pagasta lahdei atmafshft, fo ta dohshana par winnu isneff, woi tahdu atstrahdaht.
- 8) Kad weenam no pagasta lahdes, kas paleenehts fluhft, tad arridsan tas atdohschanas laifs fkaidri janofpreefch, un ihpafchi, woi tahdai weenâ lahgâ jeb pa dallahin notift buhs.
- 9) Kas pareifi ne atmafsh, un kam tadehl naw nekahda taifna aishildinaschana, tam buhs tai pagasta=teefai ar muifchas Pollizes wehleschanu tuhda lin no winna eepelnitahin mantahin tif dauds atneimt, fâ waijaga, un par falihdsinaschana tahs pagasta lahdes to zaur teefas pahrdohht.
- 10) Teem usraugeem tahs pagasta lahdes pee naudas isleeneschanas arridsan jaapdohma, fa ta atmafshchanas ta parrada drohshu buhtu, un ja tahda ne bij, tad winneem tai pagasta lahdei ja=atbild par to kas sustu.
- 11) Ja pagasta lahde turra farwu rehnuma grahmatu, furrâ wiff, kas eenahft un fo isdohd, farakftihts tohp, un allafsch kad weenadi woi ohtradi noteek, no tam irraid muifshas Pollizei sinna dohdama.
- 12) Ja pagasta lahde irraid if trihs mehnefshus japahrskaita un japahrnefle no teem usraugeem, eefsch pagasta preefshneeka flahrbuhshanas. Ja weens no fcheem nomirtu jeb zittadi atstahdu, tad buhs bes fawefshanas to lahdi ta atstahjufsha jeb to mantneeku preefshâ pahrmefleht, lai, tapchz fa teem usraugeem par to pilnu naudu irraid jagalwo, warrefu pakertees pee ta atstahjufsha jeb teem mantneefcem, ja kas truhftu. Tai muifshas Pollizei buhs to weenreis par gaddu pahrluhfoht, bet bes tam tai brihwi stahw to paschu arridsan darriht, zeekfahrt winnai waijadfign leefahs.

13) Ja ta pagasta lahde glabbajama nauda tif leela peeaugtu, fa ne buhtu drohfschi to ilgaki tanni taupiht, tad buhs to Kursemnes muijchneeku draudsei us rentehm nodoht.

§. 250. Tai pagasta Pollizei buhs firdi list, to gabdaschanu par nabbageem, un nomohda buht, fa schie preekschrafschi turreti kluhtu.

1) Katram pagastam peenahfahs famus bes paschu waines nelainé frittuschuus un pahrwahrguschus lohzeklus schiehloht zeef spehtu. Ihpaschi, us pagasta makfas jagahda par nabbaga bahrineem un tahdeem, fas jau no famas diunfchanas, jeb peeppazmit gaddus weena gabbala pagasta dsihwojuschi, dehl wezzuma, wahjivas, neweffelivas, jeb ka gaudeni, ne spehtu maifi pelniht, un kam ne buhtu turriji wezstehwi, wezzafi, tehwozi un mahtizés, brahli un mahfes, behrni un behrnu-behrni, fnohti un weddekles.

2) Tahs isdohfchanas pee tahdas apgahdaschanas to pagasta nabbagu un bahrinu irraid panemmamas:

- a) no tahs pagasta lahde buhdamas naudas;
- b) no tal-firdigahm dahwanahm, un
- c) no tahm rentehm tahs pagasta-nabbagu naudas.

3) Kur wiffa schahda nauda ne peeteef, tur waijaga, ja nohte usstahw, wiffu pagastu skubbinah zaur pagasta-teefu, us ihpaschahm dahwinaschanahm, pee kurreahm, faunneekem un nohmturreem, ka winnu klaufschana to isness, un arridsan deenesta laudim, pehz famas lohnes fahrtas, rohfas mihligi ja-atdarra.

Wet tai nospreeschana, fa, un zif dohdams buhtu, ar muischas Pollizes sinnas janoteef, preeksch wiffu sapulzinatu pagastu kohpa.

4) Leelos pagastos arridsan ihpaschi nabbagu pahrstahweji ar muischas Pollizes nowehleschanu tohp eezelti, fas tad kohpa ar pagasta-teefu winnus usstatahs un to naudu isdalla.

5) To ecnemfchanu un isdohfchanu tahs pagasta nabbagu naudas, buhs tam nabbagu pahrstahwejam jeb tai pagasta-teefai, if gadda zettorkfnds, muischas Pollizes preekscha aprehkeneht. Tapat wehl tai pagasta-teefai pee atdohfchanas sawa ammata, wiffam pagastam ja-atbild par to isdallischanu tahs nabbagu naudas.

6) Tai nabbagu waldischanai ta wakka, tahdus pagasta lohzeklus, fas zaur flinkofscham un kuhtribu badda nahfuschi un tam pagastam par nastu irraid, fahdam faimneekam pehz ihpaschas salihgschanas peelift, un tohs pee strahdaschanas speest, lai paschi maifi pelnitohs.

7) Pee pagasta nabbagu pulka peederr arridsan atstattiri behrni, kurru wezzafi narw ismeklejani, wehl atlikfuschi behrni tahdu pagasta lohzeclu, fas saldatos nodohti, jeb tanni pagasta, ka beidsami nabbagi apmirruschi, un par kurru pahrtifschanu un audsinaschanu tam pagastam jagahda.

8) Ubbagos eet, zaur sinnameem lifumeem pagallam aisleegts.

§. 251. Talihds kad weenā pagastā sirgu jeb lohpu sprahgschana zellahs, buhs tai pagasta Pollizei tai muischas Pollizei no tam sinnu doht, un schai atkal to paschu nolaišt us semnes Pollizi.

Pee tam jaturrahs pehz schahdeem lifkumcem:

- 1) Wissahm Pollizes teefahm buhs wakht, ka tahda pagasta ne weens sirgus un lohpus pehrf jeb pahrdohd, un zaur to ta ligga tohp zittahm weetahm uslaista. Tohp kahds to darroht peenahfts, un irraid pateesi kahda peeliwischana notiffusi, tad irraid tahds nostrahpejams ar rudsu puhru jeb ko tas makfa, tai pagasta lahdei par labbu; un wehl, ka redsehts taptu, ar labbu Pollizes pahrmahzibu.
- 2) Buhtu abbi, tif pat tas, kas no weena zaur tahdu liggu peemefletu pagasta sirgus jeb lohpus us zittu skaidru pagastu nolaišch, ka arridsan tas kas winnus sanehmis, to sinnadamt darrijuschi, tad abbeem weenada sohhiba jazeesch.
Bet ja tam pirzejam ta ligga ne bij sinnama, tad tam wainigarn, ja tas pahrdohts sirgs jeb lohps sprahgtu, ta nauda irraid ja-atdohd.
- 3) Ufsirguschus lohpus buhs tuhda no wesseligeem atschkirt; kas tam prettum darra, un zaur to pee tahs liggas plefchanas wainigs tohp, irraid strahpejams pehz No. I.
- 4) Sprahguschus sirgus un lohpus buhs tahda weeta, kas no gannibahm atstattu, ja maf trihs pehdas dsilli eerakt, kas to ne darra dabbu to strahpi No. I.
- 5) Kur sirgi un lohpi sprahgst, tur tam apkrittuscham lohpan ne buhs ahdu nobihriht, kas to darra zeetihs to strahpi No. I.
- 6) Ne weenam buhs slimmu lohpu, un pawissam ne lihpana fehrga, ar muischas lohpeem jeb kur wairak mahju lohpi ganniti tohp, kohpa dsiht, tam, kas to darra ta patti strahpe No. I. irr usleekama.
- 7) Ja kahda weeta pee sirgeem jeb lohpeem lihpana fehrga rahdahs, tad buhs to bes kaweschanas pagasta Pollizei sinnamu darriht, kas ne darrihs ta, taps strahpehts pehz No. I.

§. 252. Katra pagasta tohp weens mehfleris eezelts, kurra labbad schee preefsch-
raksti wehra leekami:

- 1) Ka zaur nohnas un deensta weetu meflefchanas, ne gadditohs staiguli nebs pa weenam, nebs gan drihs pa ziltim, zaur ko pehz tam lehti ihsti wasanki rohnahs, un lai arridsan fungeem, kas muischas turr ur fainncekcm ta atrafchana to waidfigu nohnataju un deensta lauschu parweeglinata taptu, buhs teem Kirspehles pazasteem weenu mehfleru eezelt, pee kurra nohnataji un deensta laudis, kas weetas mefle, tapat ka gruntnecki, kam weetas isdohdamas, jeb deensta lauschu waijaga, peegreestees warretu, ka zaur winneem to waijadsigu sinnu dabbutu.
- 2) Tam mehfleram buhs no ta Kirspehles basnizfunga apwehchrinatam tapt, zif ween warr buht flahstumā pee basnizas dsihwoht, un katra fwehdeena jeb fwehra deena 3 stundas pehz basnizas laika, bet neddelas starpa iddeenahs kahda no winna pascha nospreeschama stunda, fawa kohrteli usturretees.

Tahda starpā wīnna kohrtelam buhs preefch itweena wakkam stah:weht, ka pee wīnna warretu pee-eet un waijadsigu sīnu dabbuht.

- 3) Katram mehleram buhs diwi schnohres grahmatas turreht, kas ar Kirspheles weetneeka eerakstītu wahrdu apsihmeti.
- 4) Tanni pirmā faraksta tas mehleris, tohs, kas nohmas weetu un deenestu mekle, pehz tahs klahfliktas preefchsihmes, un peeraksta to pawahrdu, kristischanas wahrdu, zilti, wezzīnu, dsūnteni, tad wehl to muischu, Kirspehli, pehdigu dsihwofchanas weetu, kā arridsan woi tas nohmu un deenestu mekletais eefch lāulibas stahw, woi tam behrni jeb nē, woi wīnsch nohmturris jeb deenesta zilweks, woi tam kahda ihpascha sknuste jeb ammatas, pee ka wīnsch beidsot deenjis, arrig tas warr apleezinaschanas farwas dsihwofchanas dehl parahdiht, kas arridsan buhtu ar ihseem wahrdeem jafaraksta.
- 5) Ohtrā grahmatā wīnsch eeraksta tohs, kas nohmatajus jeb deenesta laudis mekle, pehz tahs klahfliktas preefchsihmes, un peeleck to pawahrdu, kristibas wahrdu, to dsihwofli, prohti muischu un Kirspehli, kā arridsan woi nohmatais jeb deenesta behrns meklehts tohp; wehl, zif leela ta nohmas weeta, un kahda deenesta kahrta no ta deenesta behrna tohp praffita.
- 6) Kas nohmas weetu isdahwa jeb mekle, maksa tam mehleram 20 sudrabu kappikus, kas deenetaju jeb deenestu mekle, 10 sudraba kappikus rakstischanas naudu.
- 7) Kas pagehre kahdu israkstichanu no schahm grahmatahm, maksa tam mehleram 20 sudraba kappikus par katru diwkhartīgu papīhru lappu (Bogen).
- 8) Tam mehleram narw brihw, kahdu deenestu behrnu jeb nohmataju usrakstīht, kam narw parahdama sihme no farwa zitkhartiga deenesta jeb gruntes kunga, ka wīnna nohmas jeb deenesta laiks tad beidsahs, kā wīnsch tam mehleram pee-tejis.
- 9) Talihds kad weens nohmatais jeb deenesta behrns weetu atraddis, jeb gruntneeks weenu isdahwatu weetu nohmā dewis, woi to mekletu deenetaju dabbujis buhtu, waijaga to tam mehleram sīnamu darriht, lai wīnsch to farwas grahmatas peeraksta.
- 10) Tas nohmatais jeb deenesta behrns, kas fewis dahwajahs, dabbu no ta mehlera weenu sihmi par to ka tas pee wīnna peereizees, ar furru iihmi tas pehz pabeigta kuntrakta laika scwā wezzā pagastā wehl diwi neddekas palikt warr.
- 11) Tam mehleram ne stahw brihwi, tahdas sihmes pahraunahht, kad wīnsch tam nohmatajam jeb deenesta behrnam weetu eerahdijis, un schee to ne peenemū patifdances wehl turplikam slinkotees un staiqaht. Tomchr tas mehleris pagallam r: drihkt, kad wīnsch teem arridsan ne sīnātu weetu eerahdiht, to sihmi atfaunahht bes Kirspheles weetneeka nowehleschanas. Dohma tas nohmatais jeb deenesta behrns, ka wīnkam zaur ta mehlera aisleegschanu buhtu pahri darrihts, tad wīnkam brihw to isteikt Kirspheles weetnekam, kas tad to ismekleschanu tahs leetas tai ohtrai nodakkai tahs Pilskunga=teefas uswehleht warr.

- 12) Katram mehleram buhs nohmatajus un deenesta laudis no frefchahm Kirspelehm, kas tannit Kirspehle, fur winsch mehleris irraid, deenestu jeb nohmasweetu mekle, fawâ rullî eerakstiht, fâ arridsan gruntneekus, kas nohmatajus jeb deenesta laudis mekletu; bet teem nohmatajeem un deenesta laudim waijaga no ta mehlera tahs Kirspehles, fur tee papreeksch dsihwoja, sîhmi parahdiht, fa wîmî narw wasanfi.
- 13) Tas Kirspehles mehleris tohp us Kirspehles fungu fanahkschanas iswehlehts, un tahdi wihri ja=islassa, kas rakstiht proht; arridsan to kesteri warr par tahdu neimt, ja winsch pee tam derrigs buhtu. Winsch dabbu lohni, kas winnam no wisseem Kirspehles gruntneekem pehz notikkufchas salihgfschanas ismakfata tohp, tapat arridsan tahs schnohres gramatas un tohs waijadfigus rakstijannus pappihrus. Tahs Kirspehles fungu fanahkschanas arridsan katru brihd tohs Kirspehles mehlerus warr no amnata nozelt.
- 14) Tam Kirspehles weetneekam peenahfahs usskattitees, fa tahs schnohres gramatas pehz fahrtas kluhst turretas, un tahdas daudstreif pahrmekleht.

D.

Peeklahjuma Pollize.

§. 253. Katram lohzeftam tahs pagasta teefas un pagasta pahrstahwejeem, buhs nomohdâ buht par to dsihwofchanu to pagasta lohzeftu, un muishas Pollizei sinnamu darriht, ja rohnahs pagastâ tahdi laudis, kas us negohdigu dsihwofchanu padohdahs, zaur fe meers un pareisîwa ispohtita tehp.

O h t r a N o d a l l i s c h a n a.

Muishas Pollize.

§. 254. Ta muishas Pollize irraid uswehleta tam fungam tahs muishas, un tas pee winna stahw, tahdu atkal zittam usdoht, bet tad buhs winnam fawu weetneeku pee wahrda tahm nodallahm to Pilsfungu=teefu sinnamu darriht. Tai kambara waldischanai ta walla, to muishas Pollizi frohna muishas, uswehleht kam patiftu.

§. 255. Katram fungam kahdas muishas brihwi stahw, ik trihs gaddus, to muishas Pollizi atstahht, bet winnam waijaga tahdu atstahschanu abbejahm nodallahm tahs Pilsfunga=teefas rakstos sinnamu darriht, kas atkal auqstakâ teefâ sinnu dohd. Kad tahda atstahschana gaddahs, tad ta tai muishas Pollizei peederriga bijusi teefa un gahdaschanas peefriht tai pagasta Pollizei.

§. 256. Kad kahdâ leetâ ta muishas Pollize jeb winnas weetneeks fawus peenahfamus buhtu pahrkahpuschi, tad warr suhdsetees pee ohtras nodallas tahs peederrigas Pilsfunga=teefas, un teem, woi pascheem woi zaur weetneeku, ar wahrdeem jeb zaur gramatu ja=aiskiidiuajahs.

§. 257. Tas kungs kahdas muishas, jeb winna weetneef, tiffai pehz wirf=teefas spreeduma warr saudeht to Pollizes waldischanu wirf farwu grunni, woi us muishigu laiku jeb tiffai us nospreestu brihdi, un tas stahw tahs wirf=teefas sijnā, kā tahs leetas to isneff, arridsan jau ismekleschanas starpā, to apfuhdjetu no farwa animata atnest, un to Pollizi tai pagasta teefai usdoht.

§. 258. Ta muishas Pollize stattahs us meeru un pareitibu muishas aprinkī; ap-pafsch winnas fargafchanas stahw tas pagasts ar farwu Pollizi, un ta patti gabda, ka winnas spreedumi, lai tee aismemtu woi tohs pagasta lohzeklus paschus, jeb to grunni, lihds gallam tohp paklausiti. Kad tadehl pagasta lohzekli naw paklausigi teem spreedu-meem tahs pagasta=teefas un winnas amimateem, un zaur pagasta=teefas strahpeschanas waiku naw sawaldami, tad leef ta muishas Pollize tahdus pahrgalwoneekus zeetumā mest, un nodohd tohs par apstrahpeschanu tai ohtrai nodallai tahs Pilskunga=teefas.

§. 259. Suhdseschanaahm par to pagasta=teefu farwa weeta irraid preefsch ohtras nodallas tahs peederrigas Pilskunga=teefas. Ta muishas pollize peenemn un ismekle tah-das suhdseschanas par lohzekleem ta pagasta, jeb pagasta pahrstahwejeem dehl winnu amnata waldischanas, kas astonu deemu starpā pehz kahdas zaur teem notikfuschas spreeschanas jeb netaišni effofchas darrischanas preefschā nestas tohp. Ta muishas Pollize mekle to suhdseschanu ar labbu islihdstnaht, un ja tas ne warr notikt, tad usleef winna tam wainigam, kā redsedama, peeluhgschanu, skahdes aismakfaschanu, naudas strahpi lihds 3 sudraba rubbeleem jeb 48 stundas arresti. Irraid ta apgrehfschana tahda, ka leela-kas sohhibas waijaga, tad noraida ta muishas Pollize to suhdsjetaju us ohtras nodattas tahs Pilskunga=teefas. Irraid tas suhdsjetais pats wainigs, tad nospreesch ta muishas Pollize tam lihds peezpazmit bet ne wairaf, kohkus, jeb 48 stundu arresti, un ja buhtu leelaku pahrmahzibu pelnijis, tad nodohd ta winnu tai pagasta=teefai par nostrahpeschanu, bet tad tas lohzeklis tahs pagasta=teefas ne warr lihds teefā sehdeht, un winna weeta paleef tas pagasta preefschstahrweis.

§. 260. Tai muishas Pollizei ta watta, ihpafschas waijadsibās, to pagasta preefschneeku un winna lohzeklus no amnata atnest, un tahdu atstahdinatu darrischa-nas, pa tam starpan, pagasta preefschstahwejeem jeb schahdeem lohzekleem uslikt, bet toimehr tai sijnā jadohd tai ohtrai nodattai tahs peederrigas Pilskunga=teefas.

§. 261. Ta muishas Pollize leef sanemt un tai ohtrai nodattai tahs peederrigas Pilskunga=teefas us tahlfaku teefas spreeschanu nodoht, tahdus pagasta lohzeklus, kas gruhstai apgrehfojuschees ne kā ta pagasta=teefa sohdiht spehji, bet tatschu ne pirms, kamehr ta pagasta=teefa patti spreesch, ka ta waine leelaku strahpi pelnijusi, kā tai brihw uslikt.

§. 262. Tai muishas Pollizei brihwi stahw, semjakas kahrtas taubis, bet kas ne stahw appafsch pagasta=teefas, ja tee apwainojuschees, likt sanemt un ja tee wairaf kā mahjas pahrmahzibu pelnijuschi buhtu, tai ohtrai nodattai tahs peederrigas Pilskunga=teefas us tahlfaku teefaschanu nodoht.

§. 263. Muishas Pollizei ta watta, wiffus laundarritajus no semneeku jeb sem-jakas kahrtas likt sagrahbt, un pee pirms nodattas tahs peederrigas Pilskunga=teefas us tahlfaku sohdu nosuhriht.

S. 264. Semnes waldischanas pawehleschanas, kas tohp tai muischas Pollizei, preefschrafftas fluddinaschanas labbad peesuhittas, ta noraida pee pagasta-teefas par waijadsigu sinnamu darrischann, bet atbild tiffai par to winnai paschai peerahdamu aizkaweschamu, ja tahdas ne taptu paklausias.

S. 265. Tahs ik trihs gaddus no pagasta-teefas sarakstamas rufu grahmatas par teem pagasta lohzeetee, ta muischas Pollize nosuhita pee pirmas nodallas tahs peederrigas Pilskungas-teefas.

S. 266. Ta muischas Pollize, eedohd teem pehz teefas atstahjuscheem pagasta lohzeeteem bes leegschanas, bet teem tiffai us kahdu laiku atlaischamzem, pehz teem pehzat lassameem preefschrafftsteem, parahdischanas grahmatas us winnu drohschas prohjam tiffschanas, un leef zaur pagasta Pollizi par to wakteht, ka ne ween winnas pagasta laudis bes tahdahm grahmatahm prohjam ne dohdahs, bet arridjan swescha pagasta lohzeeti, bes tahdahm no sawahm Pollizehm isnemtahm sihmehm, winnas awriakti ne usurras.

S. 267. Katrs semneeku fainneeks jeb nohmturris tahdas weetas, kas no rekrushschu nemschanas swabbada, dabbu no muischas Pollizes par to, ka winnam pee tahs muischas tahda weeta, sihmi ar to winsch drohschi warr zaur wiffu Gubernementu staizagt, bet schahda sihme tomehr ik pussgaddus atjaunajama irraid. Katrs zits lohzeetis ta pagasta, dabbu pehz izluhgtas nowehleschanas no muischas Pollizes, parahdischanas grahmatu us zella eeschanas. Tahs Kirspheles teefa, pee kurras kahdas muischas pagasts peederr, weens fainneeks jeb nohmturris ir bes grahmatas us 4 deenahm no mahjahm drihftst atstah, bet tomehr tam muischa paleekamam wakts lohzeetam tahs pagasta-teefas sinjami jadarra, ja us ilgaku laiku ka 48 stundas iseet griobetu.

Deenesta laudis tiffai ar fungu sinnas tahdu grahmatu no muischas Pollizes warr dabuht.

Deenesta laudis un wiffi lohzeeti ta pagasta, kas naw fainneeki jeb nohmturri, bes pagasta jeb muischas Pollizes sinnas pagailam ne drihftst no pagasta ahra iseet.

S. 268. Tai muischas Pollizei pee rahkabs, to tahda wihje izmekletu grahmatu, ja tam no teefas pusses ne kas prettim ne buhtu, 24 stundu starpa izdoht. Ja kahds, kas ta pehz preefschrafftu to grahmatu mekleja, tahdu ne dabbu, tad winsch warr pee ohtras nodallas tahs peederrigas Pilskungas-teefas suhdietees, kas pehz uspraffitas sinnas no muischas Pollizes, dehl tahs aizleegschanas waines, un pehz izmekleras leetas, woi no fewis tam suhdietajam to grahmatu eedohd, jeb tam pawehl meera palift.

S. 269. Ja kahds lohzeetis ta semneeku pagasta pahrafi par sawu laiku nohst paleef, us kuru winsch to grahmatu dabbusis, jeb aizset winsch no ta pagasta bes nowehleschanas, tad warr muischas Pollize tahdu list no kanzeles fluddinaht ka wasanku un mekleht ka winsch klufst isdohts.

S. 270. Ta muischas Pollize pehz scheem preefschrafftsteem tai pirmaj nodaltai tahs peederrigas Pilskungas-teefas, bes kaweschanas sinnu dohd, no wisseem sawadecim notikumeem un ohtru padohmu griwbedamahm leetahm.

§. 271. Tas zivil wirf waldneekš nolaisch farwas parweblefchanas us muifchas jeb pagasta Pollizi, zaur Pilskungu=teefahm; jeb arridjan kà riasch par labbu lurr, teefcham us pagasta un muifchas Pollizi, un ja tà noteef, teefcham pee winna pascha atkal janahf tahm atbildeschanahm par to isdarrifchanu.

T r e f c h a   N o d a l l i f c h a n a .

N o P i l s k u n g a = t e e f a s , P o l l i z e s a m m a t à .

§. 272. Katrai Pilskungu=teefai buhs pehz farwas schimmis liffumds eezeltas Fahr: tas darriht, kas tai peenahfahs un uswehlehts.

§. 273. Ta ohtra nodalla peenemm un ismele subdfeschanas par pagasta un muifchas Pollizi, bet tahdahm wajaga diraju neddelu starpà, pehz kahdas notiffuschas spreeschanas jeb nepareisi effoschas darrifchanas tahs pagasta jeb muifchas Pollizes, preefschà nestahm buht, zittadi subd ta subdfeschanas teefa. Tahoas leetas, kurràs schahs teefas ne warr paschas par to muifchas Pollizi spreesst, winnas preefschà nest tam Gubernementa wirf-waldneekam, bet tohs pee waines atrastus lohzeklus tabs pagasta teefas, winnas paschas nostrahpe, jeb tohs nodohd tai kriminal teefai, ja leelaka strahpe peluita buhtu, kà winnahm nospreeft walla. Utrohnahs, ka tas subdetais pats irraid wainijs, tad ta teefa winnam nospreeft to atmakfaschanu wiffu isdohfschanu un to leelaku strahpi, kas ween schahs teefas rohkàs stahw.

§. 274. Ta ohtra nodalla tahs pilskungu teefas ne warr leelaku naudas strahpi uslift, kà 5 sudraba rubbelus tai pagasta lahdei par labbu, pee ka tas winnetais peederr; feschdesmit kohfus jeb pahtagas zirtenus, un 8 deenu arresti pee uhdena un maijes, jeb feschu deenu strahdaschanu bes makfas un us pascha maijes.

§. 275. Tee §. 222 lihds peeffaitamu §. 228, tai ohtrai nodallai tahs Pilskungu=teefas, kà aprinka Pollizei arridjan preefsch azzim jaturra.

§. 276. Tahs Pilskungu teefas irraid noliktas appafsch ta Gubernementa wirf-waldneeka; winnas dabbu no ta parweblefchanas un tam atbildeschanas dohd no tahs isdarrifchanas. Subdfeschanas par Pilskungu=teefas tohp tam wirf-waldneekam ta Gubernementa preefschà nestus, bet tomehr tam wajaga notift, feschu neddelu starpà pehz kahdas notiffuschas spreeschanas jeb nepareisi effoschas darrifchanas tahs Pilskungu=teefas. Tad tas Gubernementa wirf-waldneekš treiju mehueschu starpà pehz nodohstas subdfeschanas, no tahs Pilskungu=teefas nekahdu atbildeschanu ne praffa dehl winnas, tad tohp tas usluhfohts tà, ittin kà tas Gubernementa wirf-waldneekš to subdfeschanu par neleetiga turra.

§. 277. Kad pee tahs ohtras nodallas tahs aprinka Pollizes kahda kaudarrifchana ussubdeta, kas bairgaku sohdbu pel:ijusi, kà winna nospreeft orihft, tad winna to leetu noraida us kriminalteefu.

§. 278. Kad leelaks pulks leezineeku jay:hrflausa, jeb awfkatifchana, un pawiffam teefaschana us paschas weetas wajadajiga buhtu, tad nojuhda ta aprinka Pollize

weenu teefas lohzepli no muischneeka fahrtas, ar weenu ftrihweri turpat, kas tohs leezi-
neefus pahrklausa ka peenahkabs, to apstaitifchanu leef notift, tohs teefatajus isklausa,
un to ismekleschanu tamehr pabeids, bet pais neko ne spreesch un to ismekleschanas Pro-
tokullu tai ohtrai nodallai tahs aprinka Vollizes spreeschanas labbad nodohd.

Ohtra Nodalka.

No apgrehkoschanahm prett Vollizi un winnu strahpehm.

Pirma Nodallifchana.

Grunta likkumi.

S. 279. Vollizes likkumi neffahs us to, nowehrst wiffu, kas walstis lohzepli droh-
schai bshwofchanai un labklahfchanai pretti stahw. Pahrkahpfschana tahdu likkumu,
woi teem prettin darroht, woi zaur nedarrifchanu ta, kas irraid pawehlehts, irraid ap-
grehkoschana prett Vollizi.

Tahdahm apgrehkoschanahm prett Vollizi irraid Vollizes strahpes beedinatas, prohti
tahdas sohdbibas, fo tahs Vollizes strahpes teefa, zaur to spochu schahs likkumu graham-
tas, tam pahrkahpejam uslikt warr. Ja tabehl kahda pahrkahpfschana tohp atrasta tahda,
kam leclakas strahpes wajjaga, ka tai Vollizei brihw irraid nospreeft, tad winna tohp
kurreta par weenu blehdibu, un tas darritais irr nodohdams fruninat-teefai.

S. 280. Schinni likkumu grahamata daschadas tahdas pahrkahpfschanas taps preef-
scha liktas; tahdas leetas, kas schi mis likkumods ne buhtu aishnemas jeb skaidri noieiktas,
tohp pehz Vollizes wiffeem peederrigahm eestahdischanahm teefatas.

Ohtra Nodallifchana.

No tahm apgrehkoschanahm prett Vollizi.

Pirma Schkirra.

Apgrehkoschanas prett meeribu, pareisibu un drohschibu.

Pirma Uppafsch-nodallifchana.

Apgrehkoschanas prett walstis eelschligu meeru, pareisibu, drohschibu, kas
wiffus aistreel.

S. 281. Ja kas weenu no Vollizes fluddimatu pawehleschanu faplohsa jeb noslehpj,
jeb zaur wiltrigu isstahstifchanu, fajuffchanu un dumpi zell, tohp winnsch strahpehts, ta
taisni rabditohs.

S. 82. Kas emnes likkumus un eestahdischanas nizzina, furneschanu prett wal-
dischanas fazelt mekle, tam buhs fanentam un Gubernementa waldischanaui nodohdam
tapt.

S. 283. Ja kas eedrohschinajahs weeni sabeedroschanu bes waldischanas simas uszelt, tad buhs tahdu pulku ischfiet, un to preefschneeku lihds ar winna beedreem (sel-leem) pehz nopelnuna pahrmahziht.

S. 284. Kas dumpi zelt us prettim turrefchanu prett waldischanas likkumeem, jeb griibedams no sawas wicfibas ko ar warru isspceest, tohp ar sawu faspreeftu pulku, ka winna darrifchana to isneff, woi pehz Vollizes likkumeem strahpehts, jeb kriminal-teesai nodohst.

S. 285. Katru patgalwigu jeb nepareisu fapulzeschanu to pagasta lohzeftu, buhs tai Vollizei isflihdinabt; tee dumpineeki kluhst pehz nopelnunu strahpeti, jeb pirmi no-dalkai tahs semnes Vollizes nodohsti.

S. 286. Katra nepaklausifchana prett pagasta un muifchas Vollizi un waldischanas likkumeem tohp pehz nopelnuna strahpeta, un ja ta waine leelaku strahpi pelnitu, ka pagasta Vollize spehj uslift, tad tas wainigs irraid nodohdams ohtrai no-dalkai tahs semnes Vollizes.

S. 287. Kas pakuhtrs rahdahs pee ugguns nelaimes glahbschanas, jeb to pagallam aisleeds, tohp pehz nopelnuna strahpehts.

S. 288. Dehl flehpschanas to isbehquschu faldatu jeb nefinnamu kauschu bez parahdischanas grahmatahm, wiff paleef pehz tahm wezzahm augstahm pawehlfchanahm; bet tomehr tas, pee ka tas behgliis apflehpahs, kad winsch pats to jumamu darra, ta strahpe tohp allaista.

S. 289. Ja nohst palifschana kahda pagasta lohzefta pahr sawu nospreeftu laifu, jeb ta aiseeschana bes zellu grahmatah, ka redsams buhs tohp strahpeta.

S. 290. Ja isspreefchana par nepareisu walfoschanu tahs pagasta Vollizes waltas, peederr pee ohtras nodalkas tahs Wilsfunga-teesas.

S. 291. Ja kas waldischanai garram eedams, pats sawu teefn nemmahs un paliu mefle, fur tahds naw wehlehts, ka lihdsibas dehl, ja kas sawu parradneeku pats iskihla, ja kahdam sawu sagtu leetu atnemim un to ne nodohd klahtakas pagasta Vollizes rohkas, tad buhs tam, ja schamehr naw kam warru darrijis, pehz Vollizes spreedumu strahpetam tapt.

S. 292. Kas blehichus simadams flehpi, jeb teem pee ismuifschanas palihds, irraid strahpejams.

S. 293. Kas weeni arrestantu waltam palaisch, tam pee behafchanas palihds, jeb kahdu winnam usriizetu zeetumneeku leef ismuift, tohp no Vollizes pahrmahzihts. Dubtu winsch zeetumu uskautis un to arrestantu ar warru atfwoabbinajis, tad tohp winsch kriminal teesai nodohst.

S. 294. Ja kas no zeetuma ispruftu, tad buhs tam ohtru reis tif ilgi sehdeht, ka winnam papreefsch nospreehts bij. Bet ja ta zeetuma strahpe tam ihpafchi ne bij nospreefta, tad ta zaur spreedumu par pafchu to wainu uslifta zitia strahpe tohp leelaku zelta.

§. 295. Kas eedrihftetohs, lohzeklus tahs pagasta=teefas jeb kanzleijas zaur dahwanahm apmahniht, irraid tapat kà tee, kas dahwanas nehinuschi, kriminal=teefai nodohdami.

Dhtra Appaffch=noballifchana.

Agrehtofchanas prett tizzibas draudsehm.

§. 296. Kas eedrohſchinatohs Deewa-kalposchanu nihzinah, basniza, kamehr Deewa wahrds turrechts tohp, pilua balsi runnah, breht, smecklu, trohſni zelt, irraid no basnizas ahra isweddamš un tohp no Polližes pahrmahzihts.

§. 297. Kas dehl tizzibas kilbas sahft, tohp zeeti norahts, un ja tas ne palihds, no Polližes strahpehts.

§. 298. Tahdeem kas ar wiſſadeem blehneem darbojahs, un leelijahs zilweſi eſſoſchi, kam ſawadi ſpehki, kà burwji, mantas razzeji, ſihlneeki, winnu neprahſiba ar ſirdigu painahziſchanu preeſſchà jaturr; tai Polližei buhs winnus zeeti wakteht, un ja ne miitejahs ſawus mahaus dſiht, liſt ſagrahbt un pee Gubernementa waldiſchanas noſuhtih.

§. 299. Ja kas mehginatu ſweſchu tizzibu eezelt, un ne lautohs zaur Polliži atgreestees no ſawas neſaprattigas ušneemſchanas, tad buhs tahdu ſagrahbt un pee Gubernementa waldiſchanas noradiht.

Trefcha Appaffch=noballifchana.

Šhpafch as agrehtofchanas prett Polliži dehl drohſchibas.

Pirmais Tloſchfirrums.

Agrehtofchanas prettim paſchu zilweſa drohſchibu un prett Polližes liſtumeem par aſſargafchanu tahs dſihwibas un weſelibas.

§. 300. Kaufchanas, pee kurrahm ne weens gruhſti eewainohſtš klüis, tohp no Polližes pahrmahzihtas; irraid ta eewainoſchana tahda, ka ta ſakauta weſeliba jeb ſahds no winna lohzekleem warretu maitati buht, tad tas ſahweis kriminal=teefai janodohd.

§. 301. Ja kas zitta nammà, dſihwoſki jeb ſohrelt beš waltas eelauschahs, tad irraid wiſſch ſtrahpejams, kà ta leeta to israhda. Tam eedſihwotajam peederr ta mahju teefa, prohti tam irraid brihw glahbtees zaur peenahſchamu prettiunturreſchamu, un ja waijaga, arridſan mahjas=laudis un kaiminus paliga ſaukt, bet tiffai ne buhs tam pahrati darriht, kà nowehlehts, zittadi wiſſch taps ſtrahpehts.

§. 302. Ne weenam lohzeklam tahs ſemneeku draudſes jeb tahdeem, ſas zittahrt appaffch muishneeka=teefas ſtahweja, buhs ſawà nammà jeb ſewim klaht, ſchoujamus eerohtſchus turreht, ja tas winnam ne buhtu ihpaſchi no fungeem wehlehts. Kas tam pretti darra, ſaude to eerohtſchu tai pagasta lahdei par labbu, un pehz waijadſibas weht no Polližes tohp ſtrahpehts.

Rad tahds, kam brihw eerohtschus turreht, ne-aydohmigi zittu eemaino, jeb kahbu fahdi padarra, tad buhs winnam to atlihdsinaht, un no Pollizes strahpetam tapt. Ja gaddahs ta, ar kahbu, kas ne drihft eerohtschus turreht, tad winsch tohs saude, winnam ta fahde ja-aismakfa un winsch tohp ar wiffleelaku Pollizes strahpi aplifts.

S. 303. Ja kas bes pascha nelaines, zilweku no flepkaween, uhdens jeb ugguns breefmibahm glahbt warredans to'ne darrija, tad tahda winna zeetsirdiba wisseem laudim fluddinajama, un winsch pehz nopelnuma strahpejams.

S. 304. Katram peenahkajs noslihtufschus no uhdeni ahra wilft, ka arridsan twaitos apflahpuschus us ahru isness, tahdus, kas pakahruschees atraifht un ahtri paligu mefleht, kas scho tuwaku mihlestibas likkumu pahrkahpi, fluhst no Pollizes pahrmahzihts.

S. 305. Ja kas ahra prahtu palikufschus laudis ne liktu tuhda fagrahbt un Pollizei nadoht, tad winsch Pollizes strahpe friht.

S. 306. Ja kas, bes ihpaschas Gubernementa wirsibas nowehleschanas plehsigus swehrus, ka lahtschus un wilkus, turra, tad buhs tohs swehrus apfaut, tahs ahdas pagasta lahdei par labbu pahrhoht, un to likkumu pahrkahpeju zaur Pollizi strahpeht. Buhtu tee swehri fahdi darrijufchi, tad winnam wehl irraid jamakfa. Kam buhtu ta preefschrafsita nowehleschana swehrus turreht, un ne-wihcho aifsargahht wiffu fahdi, tam buhs saudeht tohs swehrus, atmakfahht to fahdi, un no Pollizes strahpetam tapt.

S. 307. Kas mahju lohpus turra, bet no kahdas niknas dabbas, un ne gahda aifsargahht wiffu fahdi, tam buhs to notikufschu fahdi makfahht, to niknu lohpu saudeht tai pagasta lahdei par labbu, un no Pollizes strahpetam tapt.

S. 308. Kas Pollizes preefschrafsus traktu funnu pehz, wehra ne nemm, fluhß strahpehts.

S. 309. Kas funnus prett zilwekeem rihti, tohp strahpehts, ka waijadfigi rahdahs.

S. 310. Kas zittus zaur ahtru braufschanu jeb jahschanu eewaino, tam irr jamakfa ta dseedeschana un wehl Pollizes strahpe jazeesch.

S. 311. Ja kas bahrgas draudeschawas prett zitteem leef dsirdeht, tad tahds ne ween irraid pahrinahzams, bet tas eebeedehts arridsan warr galwojchanu prassitees, un kad tas prassitais tahdu ne warr doht, tad tohp winsch nolifts appafsch Pollizes fargaschannu.

S. 312. Kas ehdamas leetas jeb dsehrenu, kas wesselibai kaitigas, pahrhoht, tohp no Pollizes strahpehts.

S. 313. Kas ehdamas leetas jeb dsehrenu wiltigi fajauz, to saude pagasta lahdei par labbu.

S. 314. Kas naw paklausigs Pollizes likkumeem, dehl fargaschanas, ka lihpanas fehrgas ne plehschahs, irraid pehz nopelnuma strahpejams.

Ohts Nofchfirrums.

Pahrkafschanas prett mantas drohschibu.

S. 315. Katra, tihscham jeb zaur newihshofschanu zittam pee winna mantas paddarrita fahde, no ta darritaja, zif ween tas spehj ja-atlihdsina, un tas patß wehl tohp, ka ta leeta to isness, strahpehts.

S. 316. Wiff, kas noteef no wiltibas, jeb zittam par fahdi un nihzmafchanu winna mantas, irraid ja-aismakfa un no Pollizes ar strahpi ja-apleef.

S. 317. Kas fahduš lauka wahrtuš atwerr un ne aišwerr atkal, tā, ka zittam zaur lohpu jeb sirgu fašfreefchanu jeb išklihfchanu fahde noteef, un kas faruš sirguš jeb lohpuš zitta laukoš jeb gannibāš dšenn, tam ne ween ta fahde ja-aismakfa bet wehl peenah-kama strahpe jazeefch.

S. 318. Kas, mefchōš, gannibāš un laukā ugguni fakurr un aišeedams to ne apdšefch, tam to fahdi, kas zaur to gabbitohš, buhš zif fpehji makfaht un wehl Pollizes strahpi dabbuht.

S. 319. Saafchana, prohti fleppena panemfchana frefchāš mantas ar wiltigu padohmu, tohp pirmā reišē un kad ta sagta leeta naw dahrgaka par 5 fudraba rubbeleem ar Pollizes strahpi fohdita, un tam saglam waijaga to sagtu leetu atdoht, jeb, ja ta wairš winna rohkaš ne buhtu, to aismakfaht woi atstrahdaht.

Saafchana ohtrā trefchā lahga, tohp tapat strahpeta, kad ta sagta leeta ne makfa wairaf, kà 5 fudraba rubbeluš.

Bet kas wairaf, kà 5 fudraba rubbeli išneff, sadšis, tapat kà tas, kas jau zet-tortā lahga soh, lai ta sahdsiba arridsan ne išneftu pahrafi par 5 fudraba rubbeleem, tohp kriminal-teefai nodohšs.

S. 320. Sahdsibas beedri un flehpeji tohp pafcham saglam lihds strahpeti.

S. 321. Ja kas sagtas leetas sinnadams pehrf, tohp winfch par sagta beedri turrehtš.

S. 322. Kas leetas no laudin pehrf jeb fihlā nemn, kam tahdas leetas ne warr buht, un tahdas ne darra Pollizei sinnamus, tohp strahpehtš.

Tas patš noteef, ja kas leetas pretti nemn, furru peenemfchana jau zaur fluddinafchanu aišleegta.

S. 323. Kad atflehgu kalleis weenu atflehgu, bes kungu jeb ta zilwefa sinnaš, kam winna peederr, atdarra, jeb jannu atflehgas behrmu pataifa, fleppenu atflehgu woi muhkejaimu dšelfi ne-ustizamu laufchu rohkaš dohd, tad buhš tam to fahdi, kas zaur winna neprahribu notiftu, zif fpehtu aismakfaht un kriminal-teefai nodohštam tapt.

S. 324. Kas Pollizei sinnu ne dohd, kad fahdu leetu atrohn, tohp strahpehtš, un tam wehl jamakfa ta fahde, kas zaur to noteef.

S. 325. Kad weens ohtram pahrdohfchanā, woi pirkfchanā, jeb zittāš derribāš pahribu darra, tad tahda leeta Pollizes preefchā weenigi tad peederr, ja ne išneff wairaf kà 5 fudraba rubbeluš, zittadi pagasta-teefai jašpreefch. Tahdas pahribas jateefa ne kà nošegumi, bet kà ziwil-teefas leetas.

S. 326. Ur wiltneefem tapat darramš, kà ar sagleem.

S. 327. Ja kas frefchu mantu farwā wallā uš fewim greefch, tad irraid winfch, bes tam, ka ziwil-teefas kungš to atdohfchanu nošpreefch un pee tahš peefpreefch, wehl no Pollizes ta laupijuma pehž strahpejaimš.

S. 328. Kas zaur draudefleem un wiltigeem eemefleem no zitta ko išwilt, tohp strahpehtš, kà ta laupifchana to išneff.

S. 329. Ja kas leelafas rentes (pagaidas) nemm, kà lifkumi norwehl, jeb ja tam, kas us parradu nemm, jafohlabs, ar leelaku mehru, woi labwaku leetu atdoht, kà winsch dabbujis, wehl, ja kas rentes no rentehm (aualu auglus) nemm, jeb tas parradu deweis naudas weeta prezzi eedohd, un to pahrafi dahrdina, kà pehz taifuibas isness; tapat, ja winsch wehl ihpafchas dahwanas (kuffulus) isdingejahs un fanemm, atkal, ja zits us ruddena pagaida isdohd, bet ar to derribu, ka ta atdohdama labbiba fd im lehtaka japalaisch, kà tirgus isness; tad wiffahm tahdahm derribahm buhs weltahm un sudduschahm buht, un plehsigam auglu dsimejam, kà ta waine prassitu, no Pollizes strahpetam jeb kriminal-teefai nodohtau tapt.

Tai pagasta Pollizei jau dehl fawa ammata teefas paligs meflejams prettim tahdeem, kas pagasta lohzeklus zaur auglu dsibschanu plehsch.

S. 330. Wiffas jau zaur augsta Keisara Ukasahm aisleegtas laimes spehles, irschè tohp leegtas un appafsch strahpes noliktas; tapat arridjan frohgeri, kas fahrtes un faulimus us tahdahm laimes spehlehm pafneedf, un tahdeem weetu dohd, irraid strahpejami.

S. 331. Kas ar wiltigu padohmu zaur lifscheschanu eenaidu zelt starp laulateem draugeem, raddeem, kungeem un faines, irraid strahpejams, kà winna wiltiba to isness, tam ja=atlihdsina ta skahde, un winsch irraid pahrmahzams.

S. 332. Kas behrna fahrtas zilwekeem us parradu dohd, jeb no winneem ko pehrf, saude to, ko winsch dewis, atlihdsina, ko pirzis, un wehl strahpi dabbu.

Seewahm us parradu doht jeb no winnahm labbibu pirft bes wihru sinnas, irraid aisleegts pee atmafshanas strahpes un Pollizes pahrmahzibas. Tapat buhs notift, ja ne atdalliti dehli, kam pilnizs wezzums, ko pahrhohtu, kas wezzakeem peederr; bet teem jau atdalliteem dehleem no pilniga wezzuma irraid brihw=walla par sawu daltu.

S. 333. Ja kas no saldteem munderes, jeb zittas kara ammatam peederramas leetas pehrf, tad tohp ar tahdu darrihts pehz teem wisseem wehra leekameem preefschrafteem.

S. 334. Krahpschana no deenesta laudim, un ustizetas mantas isfchkehrdeschana, tohp strahpeta pehz teem lifkumeem, kas sagshanas labbad dohti.

S. 335. Dehl wiltiga mehra un swarra, kà pat kannepeju uu limmu wiltigas fajaukschanas, irraid jaturrabs pehz teem tadehl sinnameem lifkumeem.

S. 336. Kas sweschu wahrdu peeleeahs, tohp strahpehts, jeb ja zaur to leela skahde notikkufi, kriminal-teefai nodohts; tas pats notef ar teem, kas sweschas parahdischanas grahmatas par fawejeem preefscha rahda.

S. 337. Kas zittu nepareisi apfuhds, dehl Pollizes pahrfahpschanas, irraid strahpejams. Rahda ta nepareisa fuhdseschana us kahdu blehdibu, tad tas pats fuhdsetais kriminal-teefas rohkas nahf.

S. 338. Kas zaur ne=apdohmibu mainias tohp pee uaguns nelaines, tam buhs kà spehjoht to skahdi atlihdsinaht, u: kà aplamneefam strahpi dabbuht. Tishchami dedsinataji peederr kriminal-teefas rohahm.

S. 339. Ja kas zaur flitru nammaturreschanu, rihšchanu nu plihšeschanu par nab-
bagu tohp, tad buhs tahdam, pehz teefas atrašchanas, ne ween farvus parradus atšrah-
daht, bet wehl ihpašchu Polližes šrahpi dabuht, jeb kriminal-teefai nodohdam tap.

S. 340. Tahdus, kas dahwanas kalassidami preekšch zitteem apfahrt štaiga, bes
Gubernemēnta waldischanas sinnas, buhs fagrahbt un pee pirmas nodallas tahš Pils-
funga-teefas us tahtaku noraidišchanu pee Gubernemēnta waldischanas nosuhtih.

Trefchais Hofchēirums.

Parfabpšchanas prett zilweka brihwibas.

S. 341. Wasankus, ubbagus, parradneekus, kas flehpjahs, blehdneekus, un tah-
dus, kas ar blehšchu darbeem pinnahs, warr kurfch katrs fagrahbt un klahatakā Polližē no-
doht. Bet ja kas bes tahdahm leetahm zitta zilweka brihwibu aistitku, to fagrahbj,
zeetumā leef, tam ne ween šahdi aisinafahbt bet wehl Polližes šrahpi zeest buhs.

Zettortais Hofchēirums.

Parfabpšchanas prettim gobda.

S. 342. Par tahdu, kas darbōs jeb wahrdōs zittu nizzina jeb zaur negohda grahmas
tahm apšmeij, buhs, kā pareiši rahdahs, uošpreest, peeluhgšchanu, gobda leezibas doh-
šchanu, atrneimšchanu farwu negohda wahrdu, woi arresti jeb meefas šrahpi.

S. 343. Ja tas nizzinatais pat farwu rohku zittam peeliktu, tad tahdōs warra darbs
pehz kauschanas teefas jaisrahpe.

S. 344. Kas bes laulibas dšimmuscheem behrneem winnu dšinti pahrmett, irraid
tapat šrahpejamōs, kā tas, kas zittu ar lammaschanu aisneemin, kā arridsan, kas zittu
winna amnatu pehz apšmeij, par lihdsibu, dihritaju.

S. 345. Tapat arridsan to, kas apšmeetahm feewiškahm winnu faunu pahrmett,
kā lemmataju pahrmahziht buhs. Tam kas to feewišku peefinehjis, buhs to behrnu
lihdsi astotam gaddam audšinaht; ne spēhji winsch ta behrna pahrtiškāchanu fagahdaht,
tad gahda tas pagasts par to behrnu, un tam wainigam ta paqasta isdohšchanas ja-
atšrahda. Kas nomanna, ka kahda bes laulibas dšihwodama feewiška gruhda irraid,
un to ne darra sinnamu, dawdu Polližes šrahpi.

Ohtra Schēitra.

Parfabpšchanas prett fauna.

S. 346. Peedsehrufcham bes atjehgšchanas un spēhka, kas us eelas, kahdā plazzi
jeb frohga farwu prahtu paqallam buhtu apdšehriš, bet nekahdu launumu padarrijis,
buhš, kad atkal atjehdšis, pahrmahzitam tap. Buhtu tahdōs dumpi un kildas zehlis, jeb
kahwees un zittu cewainojis, tad irraid ta šahde ja-atlihosina un winsch tohp no Polli-
žes šrahpehts, jeb kad blehdibu padarrijis buhtu, kriminal-teefai nodohš.

S. 347. Ja irraid parahdams, ka frohgeris kahdu zilweku us peedšeršchanas škub-
binajis buhtu, tad tohp tas frohgeris šrahpehts.

§. 348. Seewiffas, kas neschkihstibas grehts dshwo un sawu gohdu par naudu pahrdohd, tohp no Pollizes strahpetas, ja papreeksch dohtas labbas mahzibas ne neeku ne palihds; Pollizei tahdas leetas ar sammu jadarra.

§. 349. Pollizei us to jaskattahs, ka wihristi un seewiffas ne eet kohpa pehrtees, un tai buhs, ja aisleegschana ne palihds, tohs beskaunus pahrmahziht.

T r e f c h a D a k k a.

L i k k u m i p r e e k s c h f e m n e e k u t e e f a h m.

Pirma Rodakka.

G r u n t a n o l i k s c h a n a s.

Pirma Rodalischana.

P r e e k s c h t a h m p a g a s t u = t e e f a h m.

§. 350. Pagasta=teefai peekriht ta ziwil=teefas isdohschana par wisseem semneeku-pagasta lohzeleem. Ja par kahdu zilweku tohp fuhdschts, kas naw semneeku=pagasta lohzeleis, bet pagasta aprinki dshwo jeb usturrahs, jeb ja prett muischas waldischanu jeb winnas weetneekem tohp fuhdschts, tad pagasta=teefa warr mehginahht tohs atkal falihdsinaht un tas naw preekschrakstihst, kahda wihse tam buhs notikt. Ja labbad pagasta=teefa noraida weenu teefas lohzele us to muischas waldischanu jeb winnas weetneekem, teem no tahs fuhdseschanas simu dohdams un tohs us falihgfschanu flubbinadams.

Kad schi mehginaschana ne isweizahs, jeb ta muischas waldischana jeb winnas weetneeki us ne kahdu islihdsinaschana ne klausa, tad pagasta=teefa teem fuhdssetajeem peerahda to teefas peederrumu ta zilweka, par kuzru fuhdschts tohp.

§. 351. Pagasta=teefa patti no fewis ne maisahs ar teefas leetu ismekleschanu, bet tas tikfai noteek us pagasta, muischas waldischanas un zittu kauschu fuhdseschanahtm jeb us wirsibas parvehleschanu.

§. 352. Preeksch pagasta=teefas wiffas leetas tohp isteefatas ar wahrdeem un ceksch tahs tehwa wallobas, ko tas leelafais pulks ta semneeku=pagasta runna, arridsan tas protokols tanni walloba tohp farakstihst.

§. 353. Kahda prahta tas leelafais pulks to teefneeku irr, ta tohp teefa spreessta.

§. 354. Pascheem fuhdssetajeem un apfuhdseteem buhs preeksch teefas nahkt, un tikfai ja kahds sluminibas dehl sawas mahjas ne warr atstahht, winnam tas teek atlaists. Tonehr muischas walditajeem, muischneekem un eksemteem *) nowehlehts, zaur weetneekem sawas fuhdseschanas preeksch nest, bet awkateem ta pee=eeschanas watta preekschschahin teefahin pagallam aisleegta.

§. 355. Pagasta=teefa us mekleschanu tahs puffes, kas winnejust, isbarra ar peespeeschanu sawus nospreedumus, kas teefas spehku dabbususch.

*) Skatt. §. 207.

S. 356. Pagasta=teefai arridsan peekriht, tahs augstakas un pahraudsifchanas teefas nospreedumus, kas teefas spehku dabbuschi, ar peespeeschanu isdarriht, kad tee tohs seinneeku-pagasta lohzeklus aismem un winnu isdarrifchana tai tohp uswehleta.

S. 357. Pagasta=teefa to wehrmintera ammatu walda par wisseem fawa pagasta lohzekleem. Kad gruhbeni paleef pakkal, tad schi teefa tulih to atlizzimatu mantu leef usrakstih un to paschu woi tam zaur mantofchanas grahmata eestahbitam wehrminderam par glabbaschami eedohd, woi tam wehrminderam, ko teefa us kahdu laifu buhs eezehlusi, un no schi wehrmintera tai Pilskunga=teefas ehtrai nodallai sinu dohd. Wehrmindereem ifgaddus tai pagasta=teefai no fawas rehkenefchanas buhs atbildeschanu doht. Pagasta=teefas ifgaddus us Pilskunga=teefu ohtru nodallu to rulli no wiffahm wehrminderu waldischanahin eesuhtha.

S. 358. Kad muischas waldischana fuhds, lai fainneeks taptu islihts jeb ta nohmas derriba atnesta, nelahga naminaturefchanas, ehku palaischanas, lauku nekohp-schanas, peederrigu klauischanu un dohschanu ne-atlihdinaschanas jeb zittu teefigu wainu dehl, un pagasta=teefa pehz notikufschas teefigas ismekleschanas fainneeka islihtschanu jeb nohmas derribas atzelschanu nospreesch, tad gan augstaku teefu warr mekleht, bet pagasta=teefai buhs, ka mahjas pagallam ne eetu pohsta, tam wainigam to mahju waldischanu atræmt un wiffu winna mantu, lihds augstakas teefas nospreeschanu, appafsch pahrstahweju list.

S. 359. Pee pagasta=teefas funtraktu=grahmata tohp turreta, furrâ wiffahm un jebfurrâhm nohmas derribahm, deenesta funtrakteem un parradu grahmatahm no semneeku=pagasta lohzekeem buhs tapt eerakstiteem; tomehr schi eerakstischana ne aismem tahs ustizibas grahmata us nekustamu mantu, kas Wirf=Pilskunga=teefai peekriht.

O h t r a N o d a l l i s c h a n a .

No Pilskunga=teefu ohtras nodallas kâ ziwil-taisnibas teefas.

S. 360. Schihs teefas, kâ taisnibas teefas ne mas ne maifahs paschas no ferwis ar ziwil=teefu ismekleschanu, bet tas tikkai noteef woi us augstakas teefas mekleschanu no teem pagasta=teefas nospreedumeem, woi us to fuhdseschanu no pagasteem un zitteem laudim, woi us Gubernementa Wirf=walbineeka jeb to wirf=teefu (Palatu) pawehleschanu.

S. 361. Pehz ta prahta, kam tas leelafais teefas fungu pulks peekriht, noteef ta spreeschana.

S. 362. Tahs farunnaschanas un pahrdohmaschanas schinnis teefas tai walloda tohp turretas, ko semneeku kahrtas peesehbetaji proht.

S. 363. Tas protokols wahz=walloda tohp farakstihst.

S. 364. Urridsan preefch schahm teefahm wiffas leeras ar wahrdeem tohp isteefatas, tikkai to fuhdseschanu un to eerunnaschanu dehl fawadas sumas, ta kâ to appellaziones taisnoschanu un to appellaziones atmeschanu warr rakstos nodoh.

Avokateem wiffa pee-eeſchanaſ walla aiſleegta. Subdſetajeem un apſubdſeteem paſcheem buhſ preeſch teeſaſ naht, tiſſai muſchneeſeem un ekſemteem irr nowehleht, zaur weeteeneeſeem fuhdſeht un aiſbildinateeſ. Krohna muſchſas dſihwodami ſemneeki warr ka lihdfſchim, eeſch ſawahm ſtrihdehm un teeſaſ lectahm ar renteſkungu jeb ar muſchſaſ waldfſchanau, no teem aprinka ſambara fungeem tapt aiſſahweti, tomehr pehz teem ſchiani liſſumu grahmata preeſch ſemneeeſeem dehl ta prazeſſa zetta nolikteem preeſſchraſſeem, un ſchinni leeta ween arridſan katram Krohna-renteſkungam jeb muſchſaſ waldfſchanaſ irr wehlehtſ, awfatu peeneht.

S. 365. Schihs teeſaſ beſ pawehleſchanaſ, kad taſ, kaſ wirfrohu dabjujſ to paſgehre, ſawaſ paſchaſ noſpreeſchanaſ, kaſ teeſaſ ſpehku dabjujſchi, ta ka tohſ ſpreeſdumuſ taſh pahrraudſiſchanaſ teeſaſ ar peeſpeeſchanaſ iſdarra, ja ſchihs teeſaſ-ſpreeſchanaſ ne aiſueem kaſda pagafſa lohzeſluſ, jo tad winna tai peederrigai pagafſa-teeſai uſdohd, taſh paſchaſ iſdarriht.

S. 366. Pee ſchahm teeſahm funtraſtu-grahmata tohp turreta, kurrâ buhſ eerakſſiteem tapt: parradu-grahmatahm un zitteem funtraſteem tahdu lauſchu, kaſ naw lohzeſli kaſdu ſemneeku pagafſtu, bet kaſ zitſahrt appakſch muſchneeſeem teeſaſ wallaſ ſtaſweja un taggad appakſch ſchahm Pilſkunga-teeſahm irraid nolikti.

Naudaſ uſtizziſaſ dehl uſ nekufſtamu ma:tu paraſſtitas parradu- un ſihla-grahmataſ no lohzeſleem kaſda ſemneeku-pagafſta un zittu lauſchu ſemjaſaſ ahrtas buhſ liſt eerakſſiht eeſch tahm naudaſ uſtizziſaſ grahmatahm to Wirſ-Pilſkunga-teeſu.

S. 367. Parradu- un ſihla-grahmataſ tohp eerakſſitas no ſitahra pee Pilſkunga-teeſu ohtraſ nodakſaſ weenâ uo teeſaſ aſſtiprinatâ ſchnohreſ grahmata, tanni deenâ, kurrâ katrâ taſh nodohd un ar appakſchraſſtu ta aprinka teeſaſ funga jeb ta aſſeffora no muſchneeſeem ahrtas.

S. 368. Ta eerakſſiſchana warr notikt katrâ deenâ beſ ween uſ ſwehdeenam un ſwehtku-deenam.

S. 369. Parradneeka wehleſchana taſh apdrohſchinaſchanaſ pee grunta teeſaſ, ja ta newaid jau teeſaſ geldigâ wiſſe tanni paſchâ parradu-grahmata eerakſſita, parradam un ſihlam ween warr doht teeſaſ ſpehku. Parradu-dewejam taſ peekriht, ſcho wehleſchanaſ iſdabbuht un apleezinaht.

Pirma Appakſch-noballiſchana.

No tahm lectahm, kaſ preeſch Pilſkunga-teeſu ohtraſ nodakſaſ zaur appellazioni (taſ irr: uſ melleſchanaſ pee augſtaſaſ teeſaſ) tohp iſteefataſ.

S. 370. Kad kaſda leeta zaur appellazioni no pagafſa-teeſahm uſ Pilſkunga-teeſu ohtru nodallu teeſ, tad ſchihs teeſaſ ta ſpreeſch, ka ſchê appakſchâ S. 392 lihdfſ S. 395. tapt preeſſchraſſihtſ.

Ohtra Appakfch = noballifchana.

No tahm leetahm, par furrabm to Pilskunga = teefu ohtra nobakka eekfch zimil-taifnibas leetahm ka pirma teefa spreesch.

§. 371. Ta Pilskunga = teefu ohtra nobakka spreesch ka pirma teefa:

- 1) Kad kahda semneefu pagasta lohzeelis jeb pats semneefu pagasts prett muischas walbifchann jeb prett muischneefu jeb eksemtu fuhds. Katrain muischneefam un eksemtam wajaga woi pascham woi zaur weetneefu, bet kas ne warr buht awfahst, preeksch teefas uahst un to wehra nemt, kas preeksch teefas geld.
- 2) Kad wiffi semneefu pagasti, pagasta = teefas jeb pagasta = teefu lohzeeli un muischas laudis tohp apfuhdseti.
- 3) Kad tahdi laudis tohp apfuhdseti, kas newaid semneefu pagasta lohzeeli, bet zimil-fahrt appakfch muischneefu teefas wallas stahweja.

Trefcha Appakfch = noballifchana.

No Pilskunga = teefu ohtrahm nobakabm ka wehrmintera-buhfchannas walbitajeem.

§. 372. Tahs Pilskunga teefu ohtras nobakkas irr tee wirf-usraugi tahs wehrmintera-buhfchannas tikpat par teem semneefu pagasta lohzeekem ka arridsan par teem, kas naw semneefu pagasta lohzeeli bet lihds schim appakfch muischneefu zimil-teefas wallas stahweja.

Trefcha Noballifchana.

No semmes Wirf = teefas (Oberhofgericht).

§. 373. Schi wirf = teefa irr ta wiffpehdiga pahraudsifchannas teefa par wiffahm zimil-taifnibas leetahm to semneefu pagastu lohzeeli, lai tee buhtu fuhdsetaji jeb apfuhdseti.

Ohtra Nobakka.

No teefafchannas zekka eekfch zimil-taifnibas leetahm.

Pirma Noballifchana.

No teefafchannas zekka eekfch tahm zimil-taifnibas leetahm, kas basch = been gabbas.

§. 374. Teefas mekletajeem par labbu, prazeffus zif ween warredami buhs pa-ih = fmaht un mafas pataupht. Tahdi pee prazeffu leetahm to semneefu, lai tee buhtu fuhdsetaji jeb apfuhdseti, tabds tee afchannas zelsch tohp preekschrafstihst, kas us ismekleschannas prazeffu pamatteem dibbinajahs.

§. 375. Tas ismekleschanas prazeffis eeffsch tahs grunta nolifschanas irr fanemts, kà pascham teefas kungam tas peecriht, to prazeffu ischfirt, tas irr: fuhdsetaja fuhdsefchanu un apfuhdseta aibildinafchanu peenahkami pahrklaufiht un to pateesibu wiffu to pee tahs strihdes wainigu un winnas ismekleschanu paschfirramu leetu us to labbafu un ihfatu zellu gainfina nest. Teefaskungam tadehl peecriht, wiffas parahdischanas sinnas, kas no teefatajeem winnam tohp pasaeetzas, jed fo winsch pee isteefaschanas wehra nemm, pats no fewis zillacht; winnam arridsan brihw, tohs teefatajus pats iswaijacht un scheem us tahm preekschliffahm jautaschanahm pehz wifflabbakas apsinnafchanas buhs atbildeht.

Pirma Appakfch = noballifchana.

Rabbs pawiffam tas teefaschanas jelfch,

Pirmais Hofcherrums.

See pagasta-teefas.

§. 376. Suhdsefchana. Ja kas farwu suhdsefchanu preeksch pagasta-teefu grihb preekscha uest, tad winnam pascham buhs eenahkt pee teefas, teefas turrefchanas deend, farwu fuhdsefchanu ar wahrdeem isteift un turklaht parahdiht, ne ween us fo winna mekleschana dibbinajahs, bet wehl zaur kahdahm parahdischanas sinnahm winsch farwu fuhdsefchanu dohma apleezinaht; winnam arridsan ar skaidreem wahrdeem ja-isteiz, fo winsch ihsti mefle.

§. 377. Teefa faraksta to fuhdsefchanu un fuhdsetaja isteifschanu un tad winnai ta jaturrehs, kà schè tohp preekschraftsihts:

- 1) Teefa labbi pahrdohma, moi tas, kas apfuhdsehts, pehz farwas kahrtas un farwa aunnata, un moi ta fuhdsefchanas leeta pehz farwas buhschanas arridsan peederr preeksch schihs teefas. Ja ne, tad teefa peerahda fuhdsetajam to ihstenu peederrigu teefu. Ja winna atrohn, ka peenemmams, tad ta jo prohjam ta furrehs.
- 2) Winna no fuhdsetaja isklauschina, moi ta leeta pee ne kahdas zittas teefas newaid jau eefuhdseta, un ja winna to atrohn, tad winna to fuhdsetaju tur no-raida, fur ta leeta jau usnemta.
- 3) Ja ta leeta ne fur naw eefuhdseta, tad teefa ismekle, moi fuhdsetais arridsan tahds, kas warr fuhdseht. Zfkatrs warr fuhdseht, kas pats spehj farwu mantu walbiht. Mejhgeem un ahra prahda buhdameem, furleem un mehmeem, no teefas kà ischkehrdetaji nosihmeteem, un isklibufcheem buhs preeksch teefas pahrstahweteem tapf zaur pahrstahwejeem, bet behrnu kahrtà buhdameem un kam naw peederrigs wezzuns, zaur wehrmindereem. Pee wihra buhdamas feewas ne warr zittadi leetas preeksch teefas nest, kà ar farwu laulatu draugu peestahfchanu, bes ween kad feewa farwu paschu wihru apfuhds, fur winna ir zittu wihru par palihdseju warr nemt. Utraimes un meitas no peederriga wezzuna bes peestahweja padohma ne kahdas preeksch teefahm gelbigas leetas ne warr

isbarriht. Weetneekem, fur tee peenemmami, woi pascheem zaur rakstittu weetneeku grahmatu kà tahdeem ferw buhs taisnotees jeb preeksch protokolla kà weetneeki peenemteem tapt.

- 4) Vehz tam teesai buhs pahrbaudiht, woi fuhdsetais arridsan tas pats, kas to leetu, kurras dehl teesahs tohp, pateesi warr mekleht. Ja gadditohs, ka tas fuhdsetais kà tahds ne spehj taisnotees, winsch lihdsibas dehl kahdu eemantoschanu mekle un winnam parahdischanas truhkst, ka winsch tas pats par kurre teizahs, tad winsch no teesas tif ilgi tohp atraidihts, kamehr buhs parahdijis, ka winsch tas pats pateesi irr.
- 5) Kad nu dehl taisnoschanas wiff flaidri ischfirts, tad teesa no fuhdsetaja ismekle, woi ta leeta zaur falihgchanu, jeb zaur usnemtu swehreschanu, jeb zaur teesas geldigu nospreedumu newaid jau pabeigta un woi tam fuhdsetajam ta wezza teesa narw prettim. Ja weena jeb ohtra tahda leeta buhtu, tad teesa fuhdsetaju ar to pamahzifchanu atraida, ka winna fuhdseschana pagallam neleeta un nepateesa irraid.
- 6) Teesa fuhdsetaju iswaiza, woi no winna jeb no ta apfuhdseta pusses narw wehl wairak dallibas-nehmeji, jeb woi tam apfuhdsetam narw kahds galwotais, kam winnu irr ja pahrstahw, ka ir schohs zilwekus us terminu warretu fa-aizinaht.
- 7) Kur fuhdsetajam par tahm isteefaschanas maffahm irr jagalwo, tur teesa fuhdsetajam tahdu galwofchanu usleek, kà appaksch tohp preekschraftihts.
- 8) Teesa wehl beidscht fuhdsetajam winna fuhdseschanu preekschlaffa un tam pee firds leek, ka winnam taisni buhs isteift, woi ar to leetu pateesi tã irraid un ne zittadi, ne kà winsch to isteizis un lizzis farakliht; ta winnam to flahdi preekschã turr, kas winnam no ta zeltees, ja winsch par nepateesu kaut ko buhtu isteizis jeb bes wiffas wainas prazeffu usnehmis un faraksta wiffu, ko fuhdsetais par teesas geldigu wehl peeminnetu.

S. 378. *Uzinafchana*. Teesa nu terminu nolemm, scho terminu fuhdsetajam ar wahrdeem sinnamu darra un to apfuhdsetu ar wahrdeem zaur teesas fullaini us terminu leek aizinaht. Winna tifpat arridsan leezineekus, zittus tcefaschanas dallibu-nehmejus un weetneekus preekschã aizina. Ja dallibu-nehmeji jeb leezineeki zittã teesas aprinkf dshwotu, tad pederriga teesa zaur grahmatu tohp luhgta, lai winnus atstelle, un ifkãtrai teesai par to isdarrifchanu tahdu luhgchanu paschã ja- atbild.

S. 379. *Aisbildeschana*. Teesa tam apfuhdsetam wiffu fuhdseschanu sinnamu darra, un kad winsch leedsahs to darriht ko fuhdsetais praffa, tad winnam ar wahrdeem jeb rakstos jafakfa farwas eerunnaschanas un aisbildeschanas, arridsan reifu kas notizzis, us ko winsch farwu patwehrumu dibbina, turflaht arridsan tahs parahdischanas sinnas, zaur ko winsch dohma farwas isteifschanas aplcezinahht un ta fuhdsetaja isteifschanas nowehrst. Par tahm taifuoschanahm tas pats tohp wehra nemis, kas jau augfcham fuhdsetaja dehl irr pawehlehts.

S. 380. *Salihdsinafchana* mehginafchana. Kad no wiffcem prazeffeem ne kahds labbums ne atlez un tee ne ween naobadiba gahsch, bet arridsan zilweka firdi

famaita un us eenaidibu un fataunoschanu wadda, tad teesai firdigi jamekle weenu ar ohtru falihdsinaht. Teesai tadehl buhs weenam no teem teesas lohzelecm to uswehleht, tohs prazefneekus fameerinahht. Teefneekem ne warr preekschraftu doht, kahda wihse teem dasch strihdinsch pehz teesas un taisnibas irr ja ischkirr, jo schein wiff us to ween stahw, ka ikkusch ar gudribu pehz fawa prahta ihpafschahm dahwanahm zilweku firdis proht lohziht un winnahm peekluht.

S. 381. Ka pee ismekleschana s jaturrahs. Kad teesa ne spehi ar kahdu falihdsinaschanu galla fluht, tad winna to ismekleschauu usnem. Ja kilbas ischkirschana tiffai us kahda liffuna sapraschanu dibbinajahs, tad teesa tulihht nospreesch, jo teefneekem pascheem liffumi irr jasinna. Bet kad pehz ta kas notizzis buhs spreest, tad teesa zeeti pee ta paleek, ka dehl tohp strihdehts un tad winnai wiffas pee strihdeschana s wainigas leetas, us ko suhdsechana un aisbildeschana dibbinajahs, ja-ismekle. Winna tad tahs no abbahm puffedm atnestus leezibas rakstus pahrmekle, tif lab suhdsetaja ka apsuhdseta leezineekus pahrlausa, fur waijaga tohs teefatajus paschus iswaiza, kahdu weetu ja waijadsigs buhtu zaur noraiditeem teefneekem leek apraudsiht, kad ta pateesba wehl narw atsegta, weenai jeb ohtra i puffedm usleek, ta ka ta leeta to isneff, woi par taisnoschanu, woi par peelihdsinaschanu swehreht, un pee schihs ismekleschana s winna tif ilgi pastahwigi paleek, kamehr winna to taisnibu jeb netaisnibu to pawiffam gelbigu leetu atraddusi, jeb tomehr, lai mas buhtu, wiffu to buhs darrifus un usnehmufi, kas dehl ismekleschana s tahs pateesibas pehz liffumeem winnas walka stahweja.

S. 382. Kad ta ismekleschana pabeigta, tad teesa tohs kildä buhdamus teefatajus waiza, woi teem ne buhtu wehl kas ja-isteiz un to winna arridsan faraksta, ja tas pee teefaschana s peederretu.

S. 383. Teesas nospreeschana. Teesa nu sinnamu darra, ka ta leeta galla fluufi, par to farunnajahs un farwas pahrdohmaschana s isteiz un kahda prahta tas leelakais pulks bijis, winna nospreeschana s kahrtä ar ihseem wahrdeem zaur fittrehu eeksch protokolla leek farakstihht un scho teesas nospreeschanu teem teefatajeem woi tulihht fluddina, woi to terminu us pasluddinaschanu teem sinnamu darra. Teesas nospreedumam wehlaki ne ka eeksch tahm astonahm deenahm pehz tam, ka teefaschana s raksti pilnigi irr pabeigti, buhs pasluddinatam tap.

S. 384. Za appelleereschana jeb augstakas teesas mekleschana tiffai pehz beidsamas nospreeschana s irr nowehleta un prohti, tiffai kad teefaschana s leeta pahri par 25 subraba rubbeleem.

S. 385. Pagasta-teesai peekriht, pehz pasluddinaschana s tahda teesas nospreeduma, no furra warr appelleereht, teem teefatajeem sinnamu darriht, kas teem pee appelleereschana s janemm wehra un kahda skahde teem zeltahs, kas to uskawe, arridsan kahdas nohtes starpas tohp dohtas, bet turklaht teem pee firds list, kahda skahde no pagarota prazessa atlezz, zif dauds naudas appelleereschana mafsä, zif deenas tohp nowafatas un ka nesinnams teefaschana s gals irraid, un tad ka wiff ta notizzis, to buhs protokolla farakstihht.

S. 386. Kur appelleereschana wehleta, tur tai ja greeschahs us peederrigas Pils-
kunga=teefas ohtru nodallu.

S. 387. Tam kas appelleere, buhs, ja winsch farvu appelleereschanas teefu ne
gribb saudeht, stary IO deenahm pehz pasluddinaschanas ta pagasta=teefas nospreedama,
to appellazioni peemeldeht, 2 sudraba rubbelius saudeschanas naudas (kas tam iuhd, kas
farvu teefu paspehle) teefas glabbaschana nolift un turklaht luhgtees to appelleereschanas
wallu. Teefai tulihht pehz peemeldetes appellaciones par to buhs nospreest. Ja tas, kas
appelleerejis, beidsama teefas meleschana farvu teefu paspehle, tad ta saudeschanas nauda
pagasta=lahde paleef; ja winsch wirfrohku dabbu, fchi nauda winnam tohp atdohta. Ja
falihgchana noteef, tad ta nauda tohp atdohta. Lihds=appellanteem jeb teem, kas
us appellazioni kohpa pastahw, tas pats irr jadarra un janemm wehra, kas tam kas
appelleerejis darriht peenahfahs.

S. 388. Kas appelleere un farvu appelleereschanas teefu ne gribb saudeht, tam
farvu appellaciones fuhdeschana buhs peemeldeht pee to peederrigu Pilskunga=teefu
ohtras nodallas diwoju neddelu stary, kas tohp flaititas no tahs deenas kur appellazione
tohp leegta jeb wehleta; us ko tad tai appellaciones teefai jeb tam us to deenu paleefka-
mam teefas lohjeklim bes kaveschanas buhs terminu par to leetu nefazzijt un usdoht, ka
tahs teefaschanas grammatas eefch grunta raksteem tohp eefuhhtas.

S. 389. Kad appellazione irr usnemta, tad ta isdarrischana ta teefas nospreeduma
lihds tahfaku laifu paleef.

S. 390. Kad beidsama deena tahs noliftas pastarpas us appellaciones usnemfchanu
naw teefas deena, tad tas kas gribb appelleereht, farvu appellazioni pre ta tanni deena
paleefama teefas peefehdetaja jeb pee pagasta=teefas ftrihwera warr peemeldeht.

S. 391. Teefai, woi winna appellazioni wehle woi ne, buhs tam, kas appelleere,
leezibas grammatu doht, ka tas appellazioni melesis. Ur fcho leezibu winsch farvu ap-
pellaciones fuhdeschana pee appellaciones teefas preefcha neff. Ja teefa n.kahdu leezi-
bas grammatu ne dohd, tad tas, kas appelleere, to teefu tadehl warr apfuhdeht un winnai
dehl liffuma pahrfahpshanas ne meen wisa flahde irr ja=atlihdina, bet ta wehl ar
strahpi irr ja=apleef. Zaur fcho noliftchana wiskas ihpafchas appelleereschanas, pee
kurras bes tam pulks darrischanu, pawissam wairs ne waijaga.

Ohtrs Nofchfirrums.

Pee Pilskunga=teefu ohtras nodallas.

A.

Kahds tas teefaschanas zefch preefch schahm teefahm ta
appellaciones teefahm.

S. 392. Tam kas appelleere, tanni teefas geldiga pastarpa farwas fuhdeschanas
prett to teefas nospreedumu, no ka winsch appelleerejis, ar wehranemfchanu tahs talab-
bad dohtas noliftchanas woi ar wahrdeem woi rakstos buhs preefcha nest un turklaht

parahbiht, kã wĩnſch bohma aiſſtahweht ſawas fuhbſefchanaſ. Raſ appelleere, warr jaunaſ wainaſ un leezibaſ preeſſchã zelt. Tuliht pehz appellazioneſ peemeldeſchanaſ pee teefaſ praſſa ta appellazioneſ teefa jeb taſ tanni deenã paleekanaſ teefaſ lohzeckliſ, no taſ teefaſ, no kurraſ appelleerehtſ tappiſ, taſ teefaſchanaſ grahmataſ eefſch granta rakſteem un noſakka kaſhu terminu uſ tahlaſu iſmekleſchanaſ. Tam kaſ appelleere, ſchiſ terminſ tuliht ar wahrdeem tohp ſinnamu darrihtſ, bet tam, prett kurru wĩnſch appelleere, tã, kã ſchẽ appakſchã to iſrahda:

- 1) Ja taſ, prett kurru ta appellazione tohp mekleta, muſſchneekſ jeb ekſemntſ irraid, tad tam taſ terminſ lihdſ ar to aizinaſchanaſ preeſſch teefaſ zaur pawehleſchanaſ tohp ſinnamu darrihtſ, ko teefaſ fullainſ winnam nobohd.
- 2) Ja taſ, prett kurru tohp appelleerehtſ, ſemneeku pagasta lohzeckliſ irr, tad ta appellazioneſ teefa pawehleſchanaſ noſuhta uſ to peederrigu pagasta - teefu, jeb ja wĩnſch pee zittaſ teefaſ peederr, tad ta to waijaddſigu luhgſchanaſ grahmataſ noſuhta uſ to peederrigu aprinſa pollizeſ teefu, ka taſ zilwekſ tanni terminã taptu ſtellehtſ.
- 3) Ja tee, prett kurreeem tohp appelleerehtſ, no zittahm kaſrtahm irr un ne ſtahw appakſch to paſchu Pilſkunga - teefu, arridſan no taſ paſchaſ preeſſchã aizinati tapt ne warr, tad teem tee termini zaur mekleſchanaſ grahmatahm uſ winnu peederrigahm teefahm tohp ſinnamu darriti.

§. 393. Tanni noliktã terminã ta appellazioneſ teefa mekle tohſ teefatajuſ ſalihdſinaht un ſcho darbu weenam teefaſ lohzeckliſ uſwehle.

§. 394. Kad tohſ ne warr ſaderrinaht, tad ta teefa to pirmu iſmekleſchanaſ protokollu pahrbauada, to ſawa protokollã ſaraſta, ar ko taſ, prett kurru appelleerehtſ tohp, woi ar wahrdeem woi rakſtoſ ſewi aiſbildejahſ, to iſmekleſchanaſ ar wehra-nemſchanaſ to preeſſch pagasta - teefu dohtu preeſſchraſtu uſnemem, to kur pee pirmaſ teefaſ no teefatajeem un teefneekem buhtu miſſejuſcheeſ jeb ko pahrfattijufcheeſ, mekle iſlihdſinaht, jaunuſ leezineekuſ un ja waijaga tohſ jau pahrklaufituſ wehl ohtrã reiſẽ pahrklaufa, tohſ leezibaſ rakſtuſ no abwahm puſſehm pahrbauada, ja waijaga teefaſ lohzeckliſ uſ apſattifchanaſ paſchã weeta noraida, un kad winna wiſſu darrijufi, zaur ko ta patceſiba warr gaiſmã nahkt, ſawu beidſamu wahrdu noſpreeſch, ko ta woi tuliht pehz pabeigtaſ iſmekleſchanaſ woi zittã teem teefatajeem paſluddinata terminã ſinnamu darra. Teefaſ noſpreedumam wehlaſi ne kã 2 neddetas pehz pabeigtaſ iſmekleſchanaſ buhſ paſluddinatam tapt.

§. 395. No ta noſpreeduma taſ Pilſkunga - teefu ohtraſ nodakkaſ wairſ ne warr appelleereht, bet tikkai pahrraudſifchanaſ mekleht, tã kã ſchẽ appakſch tohp mahzihtſ:

- 1) Pahrraudſifchanaſ warr mekleht tikkai no beidſameem teefaſ noſpreedumeem un prohti tikkai tad, kad ta teefaſchanaſ leeta eet pahri par to wehrtibu no 100 ſudraba rubbekeem.
- 2) Kaſ pahrraudſifchanaſ mekle, woi taſ irr apſuhdſehtſ woi ſuhdſetaiſ, tam triju deenu ſtarpã pehz noſpreeduma ſluddinaſchanaſ buhſ iſteikt, ka wĩnſch narw ar meeru, tad pehz pahrraudſifchanaſ luhgteeſ un ſeſchuſ ſudraba rubbeluſ teefaſ

glabbaschanā nolift, kas, ja winsch pee pahrraudsifchanas teefas paspehle, tai pagasta-lahdei peekriht, pee kurra tas kas winnejis peederr, bet kas winnam tohp arbohii, ja teefas nospreedums tohp zittadi darrihts jeb pahrlabbohts, jeb pehz falihgschanas.

- 3) Teesai stary 8 deenahm, kas no tahs mekletas pahrraudsifchanas tohp flaititas, tahs teefaschanas grahmatas eefsch grunta raksteem lihds ar farwu pahrdohmaschanu us to semmes wirf=teefu (Oberhofgericht) paschai no fewis buhs eefuhriht.
- 4) Ja gadditohs, ka tam, kas pahrraudsifchanu mekle, schkeetahs, ka ta leeta us pahrraudsifchanu geldiga, bet ka ta teefa to eefuhfifchanu to teefaschanas grahmatu us pahrraudsifchanu leeds, tad tas pahrraudsifchanas mekleta is 4 neddelu stary, kas no tahs deenas tohp flaititas, kad ta pahrraudsifchana ne tappe wehleeta, farwu fuhdseschanu pee Gubernementa waldischanas warr preekscha nest, kas no tahs apfuhdsetas teefas atbildeschanu praffa, un tad to eefuhfifchanu us pahrraudsifchanu pawehl jeb wiffu luhgschanu ka neteefigu atmett.
- 5) Kad pahrraudsifchana tohp mekleta, tad teefas nospreedums tohp atstahdinahts pa tain staryam.
- 6) Ja triju deenu stary ta pahrraudsifchana ne teef usnemta, jeb ja tas, kam ta ne tappe wehleeta, triju deenu stary naw isteizis, ka pee Gubernementa waldischanas grihb fuhdsieht, jeb ja tas scho fuhdseschanu teefiga laika uaw preekscha neffis, tad tas nospreedums teefas spehtu dabbu.
- 7) Teesai teem teefatajeem pehz nospreeduma pasluddinaschanas buhs sinnamu darriht, kahda wihs pahrraudsifchana tohp mekleta, kas no winnas uskaweschanas zeltahs, zil ilgi wehlehts to mekleht, un ka tas notizzis, protokolla irr farakstijams.

B.

No tahm leetahm, par kurrahm schahs teefas ka pirmas teefas nospreesch.

§. 396. La Pilskunga=teefu ohtra nodatta sche wiffu to wehra nemm, kas pagasta=teesai irr preekschraakstihst, bet tikkai ta preekscha=aizinaschana noteek ka scheit tohp mahzihts.

- 1) Kad muischas waldischana, jeb muischneeks, jeb eksemts tohp apfuhdseti, tad aizinaschanai teem zaur teefas fullaini buhs eeteiktai tapt.
- 2) Kad wiff semneeku pagasts kohpa tohp apfuhdsiehts, tad schi teefa pagastu=teesai pawehleschanu dohd, tohs pagasta lohzehtus, kam pee farunnaschanas farwa wahrda=teefa, safaukt, teem to aizinaschanu un kadehl fuhdsiehts tohp, sinnamu darriht un winneem usdoht, kahdu weetneeku no winnu wiodus islassiht, kam nolika terminu buhs preeksch teefas stahditees.
- 3) Kad wiffa pagasta=teefa tohp apfuhdseta, tad teefa pawehl, weenu no pagasta=teefas lohzehtem par pahrstahweschanu us to terminu noraidiht.

Kur wiff pagastš jeb wiffa pagasta-teefa tohp apfuhdseta, tur Pilskunga-teefas ohtrai nodalkai, kà ta leeta to isness, weenu teefas lohzejii no muischneeku fahrtas us weetas un pehdahm buhs noraidiht.

- 4) Ja kahds pagasta-teefas lohzejlis tohp apfuhdsehts, tad schi teefa pagasta-teefai pawehl, tam apfuhdsetam to terminu sinnamu darriht ar to pamahzischanu, ka tam bes kameschanas tanni laika janahf.
- 5) Ja kahds zilweks tohp apfuhdsehts, kas naw semneeku pagasta lohzejlis, bet zifahrt appafsch muischneeku teefas-walkas stahweja, tad tai pagasta-teefai, kurras aprinki winsch usturrahš, tohp pawehlehts, winnam to terminu fluddinaht un par to ka tas notizziš, apleezinaschanas sihmi no winna nemt.

§. 397. Ka no teem beidsameem nospreedumeem tahš Pilskunga-teefu ohtras nodalkas arridsan schinnis leetas pahrraudsischanu warr mekleht, jau augfcham noliktš tappiš.

Trefchais Wofschirums.

Pee semmes wirf-teefas (Oberhofgericht).

§. 398. Jau augfcham noliktš tappiš, kà tahš leetas no semneeku pagasta lohzejleem, woi tee irr fuhdsetaji woi apfuhdseti, pee semmes wirf-teefas us pahrraudsischanu teef.

§. 399. Kad tahš teefaschanas grahmataš us pahrraudsischanu pee schihš teefas irr eefuhittas;

- 1) tad winna pahrmefle schahš grahmataš, woi tahš peederrigi un pilnigi usnemtas un wiff zif spehjams darrihtš, to pateefibu isdabbuht.
- 2) ja winna atrohn, ka schahš grahmataš naw pareiš jeb ka tahm truhfums, tad winna tahš atraida us to appafsch-teefu ar to preekschrafsu, to fur buhtu missejuschees, pahrtaišit un to kas ne pareiš buhtu pahrlabboht.

§. 400. Ja tahš teefaschanas grahmataš pilnigas atrastas jeb pilnigas darritas, tad ta teefa sawas pahrdohmaschanas eefahf un pehz ta flaita to padohma-deweju to beidsamu wahrdu pehz likkumeem nospreesch.

§. 401. Wo semmes wirf-teefas nospreeduma, kà no tahš trefchas un wiff beidsamas teefas ne warr tahlaki appetkeereht.

§. 402. Suhdseschanas par schihš wirf-teefas spreeschanas neleetibu *) teefataji tam walbidamam Enatam (teem augstakeem Kreerwu walšis runnas kungeem Wehterburga) warr preekscha nefš. Suhdseschanas par to, ka teefa ne tohp spreessta, tas Gubernementa wirf-waldineekš jeb winna weetneekš ischfirr.

§. 403. Weidsiht wehl tai puffei, kas teefu paspehlejust, buhs brihw buht, us sawu gribbeschenu un galwu pee Gubernementa wirf-waldineeka jeb winna weetneeka eet un

*) Tad irr: suhdsechanas par to, ka schi semmes wirf-teefa kaut to aismirfasi jeb pahrskatijusees, žaur to teefas spreedums žittadi iskrittiš ne kà kad tas ne buhtu notizziš.

pahrraudsifchanu to teefaschanas grahmatu luhgtees. Ja winsch to ismekleschanu ne atrohn pilnigu, tad winsch to nospreeduma isdarrifchanu apturr un tai semmes wirf- teefai usdohd, wehl ohtra reisè to leetu ismekleht jeb to jo pilnigu darriht. Ja tas wirf-waldbneeks jeb winna weetneeks pehz notiffuschas pahrraudsifchanas tomehr to nospreedumu neteefigu atrohn, tad winsch tadehl Tai Keiseriskai Majesteetei sinnu dohd.

D h t r a A p p a k f c h = n o d a l l i f c h a n a .

Plaschatas noliffchanas par tahm ihvaschahm darrifchanahm, kas pee teefas-mellefchanas gabbahs.

P i r m a i s N o f c h K i r r u m s .

No termineem, peewalku-nemfchanahm un galwofchanahm.

§. 404. Teefai buhs jif ween warredama tohs terminus pa-ihsinah, ka ikkurfch no teem teefatajeem, dallibas-nehmejeem un leezineekeem tahlaki woi klahtaki farou mahjas-weetu turr un ka gadskahrti un lauku un mahjas darbi to isneff, un zeeti par to ruhpetees, ka teefas leetas tohp pasteigtas.

§. 405. Kad nolifts tappis, ka prazeffam zaur ismekleschanu no paschas teefas buhs isteefatam tapt un pascham teefas-fungam wiff, kas wajadfigs irr, jameinn wehra, tad gan no peewalku-nemfchanahm scheid ne kas ne warr runnah. Bet kad tomehr fuhdsetajam jeb apfuhdsetam peewallas wajaga, tahs parahdifchanas peegahdajt, tad teefa par to warr terminus nolift, bet allaschin tif ihfus ka ween warr.

§. 406. Dehl galwofchanas=dohfchanas fchahs appakfch=lassamas sinnas irr ja leef wehra:

- 1) No apfuhdseta tiffai tad ween galwofchanu warr praffiht, kad teefa pahrlleezina, ka winnam prahts us isinuffchanu stahw. Tad winnu, kamehr galwofchanu apgahda, appakfch Pollizes usraudsifchanas jeb arridsan zeetuma warr list.
- 2) No fuhdsetaja nekahdu galwofchanu ne warr praffiht nedf eeffch pollizes=nedf eeffch ziwil=leetahm, kas ne eet pahri par to wehrtibu no 10 fudraba rubbeleem. Tifpat ne, ja kahds fuhds dehl tahs skahdes, kas eeffch winna laufeem jeb plawahm darrihts, dehl netaifnas kihlofchanas, jeb dehl laupijuma; jeb ja kahds to isdarrifchanu kahda teefas spehzigu nospreeduma, jeb to ekskuzioni, tas irr: to teefas peefpeefchanas ammatu eeffch skaidri ischfirtahm parradu-praffifchanahm, jeb kahdu arresti, tas irr: pascha kahda parradneeka jeb winna kustamu mantu apturrefchanu, jeb kahdu sekwestrazioni, tas irr: to aistwerschanu tahs nekustamas mantas melle; wehl arridsan ne pee kahda prazeffa prett wehrminde-reem un pahrstahwejeem, dehl winnu waldbifchanas un mantibu isdallifchanahm. Ir tas fuhdsetais, kam grunta gabbals par dsuntu jeb us nohmu irr, no galwofchanas dohfchanahm irraid atfwabbinahts.

Sittadi wiffur tam fuhdsetajam, kam naw grunta gabbals, par tahm prazeffa makfahm galwofchana irr ja-apgahda, woi ar naudu, woi zaur kihlu, woi zaur galwotajeem, bes ween ja kahds zaur swehrestibu farou nabbadsibu apleezina. Kad tahs prazeffa-makfas pee ismekleschanas-prazeffa un pee faraksti-

fchanas us fchahdu ne=apfihmetu papihru leelas ne warr buht, tad no fuhdsetaja pee pagasta=teefas, lai dauds buhtu, galwofchanu no 15 fudraba ruwbeleem un pee Wilskunga=teefu ohtras nodattas, lai dauds buhtu, galwofchanu no 50 fudraba rubbeleem warr praffitees.

Ohtrs Nofchfirrums.

No teefas=peederruma.

S. 407. Subdsetajam pee tahs teefas buhs fuhdseht, pee kurras tas apfuhdsehts peederr. Tapat itkatra leeta tikkai tanni teefa ar teefas=fpehku warr tapt isfchirta un nospreesta, pee kurras winna peederr. Tas teefas=peederrums zaur daschadahm teefas fahrtahm tohp nosihmehts un tadehl, fa wiffahm teefas=leetahm zif ween warr buht, bes leeleem rinkeem fawa weeta taptu eerahdita, tahm teefahm, kam eefsch leetahm to semneeku pagasta lohzecku irr jafpreesch, fchee preekschrafski tohp dohti.

S. 408. Tas teefas=peederrums pehz mahjas=weetas irr ta teefa, kurras aprinki weens fawu mahjokli turr. Kad jebweens kahdas semneeku mahjas us nohmu usnemun, tad ta pagasta=teefa, kurras aprinki ta nohmas=weeta irr, tas teefas=peederrums tahs mahjas=weetas. Ifkatram semneeku pagasta lohzeckim, to pagasta=teefu, pee kurras tas peerakstihst, par to teefu fawas mahjas=weetas buhs turreht. Behrnu=fahrtá buhdameem irr tas teefas=peederrums, fur winnu tehws mahjo, feewahm irr tas winnu wihru, fo winnas ir atrainiba paturr, kamehr atfal apprezzejahs, Wuischneekem, litterateem (augsta ffohla ismahziteem) un zittahm fahrtahm, kad semneeku pagasta lohzeckli tohs apfuhds, irr ta Wilskunga=teefas ohtra nodatta, kurras aprinki fchee fawu mahjas=weetu turr, tas peeklahjigs teefas=peederrums.

Tanni teefas=peederruma pehz mahjas=weetas warr fuhdseht:

- 1) Dehl pascha zilwefa ihpafchahm fahrtas teefahm, kad par lihdsibu zits zittam to fahrm noleeds, pee kurras winsch teizahs peederram.
- 2) Dehl ihpafchuma teefas, par lihdsibu, fuhdsefchanas dehl fihla=bohshanas=teefas.
- 3) Dehl derreschanas teefas, par lihdsibu, dehl fihla=funtrahta, parradu=grahmatas, deenefta=buhshanas.

S. 409. Tas teefas=peederrums pehz nekustamas leetas irr ta teefa, kurras aprinki ta nekustama leeta irr.

Schinni teefa tikkai warr fuhdseht nekustamu mantu dehl, kad par lihdsibu tam lohzeckim ta semneeku pagasta A kahds nams jeb grunta gabbals preederretu eefsch ta semneeku pagasta B, tad ta pagasta=teefa B tas teefas=peederrums pehz nekustamas leetas irraid.

S. 410. Tas teefas=peederrums pehz funtrahta irr ta teefa, kurras aprinki tas funtrahts eezelts jeb minna isdarrishana apfohlita. Kad, par lihdsibu, tas lohzecklis ta pagasta A, irr funtrahtu zehlis eefsch ta pagasta B, tad ta pagasta=teefa B irr tas teefas=peederrums pehz funtrahta.

§. 411. Tas teefas=peederrums pehz fwefchu mantu waldischanas, kad par lihdsibu kahds semneeks no pagasta A weenu wehrmindera=buhfchanu irr uskohpis eeksch ta pagasta B, tad ta pagasta=teefa B irr tas teefas=peederrums pehz mantu waldischanas.

Pee fchis teefas tiffai warr fuhdseht dehl mantu waldischanas, kamehr tas, kas fwefchu mantu uskohpis, teefigu kwittanzi naw dabujis.

§. 412. Tas teefas=peederrums pehz prettifuhdsefchanas. Tam apfuhdsetam prohti wehlehts, prett to fuhdsetaju prettifuhdsefchanu usnemt, kad winna prettumeleschana ar to fuhdsefchanu kohpâ kriht, jeb to paschu leetu ai-nemm, kadehl fuhdsehts tappis jeb winnam prahts us kahdu islihdsinafchanu neffahs, kad par lihdsidu, ta muischas=waldischana kahdu semneeku dehl nohmas=derribas apfuhds, tad semneekam ta walla, tahs paschas nohmas=derribas dehl prettifuhdsefchanu zelt, kas lihds ar to fuhdsefchanu irr ischfirrama.

§. 413. Tas teefas=peederrums pehz uswehlefchanas. Kahds apfuhdsehts warr tahdai teefai, pee kurras winsch ne peederr, fawas leetas ischfirfchanu uswehleht, un woi ar skaidreem wahrdeem, woi zaur to, ka winsch no pascha prahta prett to fuhdsefchanu aibildinajahs, scho teefu kâ winnam peederrigu usnemt.

§. 414. Tirgus=teefa. Kad tirgôs us semnehm un eeksch muischneeku meesteem, zilweki da chadas kahrtas kohpâ sanahk un tabehl teem pagasta=teefas lohzeektem tirgus=teefas walla ne warr tapt uswehleta, tad Pilskunga=teefu ohtra nobalka tirgus=teefas=kunga eezeit.

§. 415. Kad kahdâ leetâ jeb prett kahdu zilweku wairak kâ weens teefas=peederrums buhtu usnemmas, tad tgs fuhdsetaja wallâ stahw, pee kurra farwu teefu gribb mehleht, tâ p. l. tas, kas pilnigâ wezzumâ eekstahj, to wehrminderu warr apfuhdseht tik lab preeksch to teefas=peederrumu pehz mahju=weetas kâ preeksch to teefas=peederrumu pehz mantu=waldischanas. (§. 411.)

§. 416. Teefatajeem tas stahw brihwi, ka tee fawas sribdes zaur schfirrejeem leek ischfirt, un tee par tahdeem arridsan farwus muischas walbineekus warr nemt.

Trefchais Nofchfirrums.

no nepatlaufigas noht-palifschanas.

§. 417. Kad fuhdsetais un apfuhdsehts paleek noht, tad ta leeta eeksch teefataju rahditaja tohp isdelbeta un us weenu no jauna preekschâ neffamu fuhdsefchanu tiffai aikal usneminama.

§. 418. Ja fuhdsetais paleek noht, bet tas usfuhdsehts nahk preekschâ, tad fchis beidsamais no teefas tohp par newaiigu atlaists, un fuhdsetais, ja winsch naw parahdijis, kadehl winsch naw nahzis, ar farwu no jauna peeneffamu fuhdsefchanu pirms ne tohp dsirdehts, teekams winsch, kad ta leeta pee pagasta=teefas ischfirrama, puff fdraba rubbelu tai pagasta=lahdei un tahs isdohfchanas tam usfuhdsetam pehz teefas spreefchanas buhs maffajis; bet ja ta leeta pee Pilskunga=teefu ohtras nobalkas irr

eefuhdseta, tad fuhdsetais ar farvu jaunu fuhdsetchanu eefam ne peenemmams, kamehr winsch tam usfuhdsetam tahs makfas pehz teefas spreeschanas atlihdsinajis un weenu fudraba rubbelu tai lahdei fama prettineeka makfajis. Ja tomehr fuhdsetais to leetu feschu nebbetu starpà no jauna ne usnemtu, tad tam usfuhdsetam stahw brihw, dehl isdohfchanahm us atlihdsinafchanu fuhdsetees.

S. 419. Ja tas usfuhdseths ne nahf preefsch pagasta = teefas, nehf arridsan zaur kahdu no farveem mahjas = laudim, jeb zittu ustizzamu zilweku teefas = geldigu sinnu demis, kadehl winsch palizzis nohst, tad tas us ohtru teefas = turrefchanas deenu zaur teefas fullaini tohp atwests, winnam 50 fudraba kapeifi tai pagasta = lahdei un tahs teefas isdohfchanas pehz teefas = kungu spreeschanas tam fuhdsetajam jamakfa un ta leeta jo probjam farvu zellu eet.

Bet ja winsch sinnu demis, kadehl naw atnahjis, tad ta leeta us nahfamu teefas = deenu tohp nolikta un tam tas sinnamu darrihts. Ja nu atkal ne nahf, tad zaur teefas fullaini tohp atwests, ja ne buhtu flimmibas dehl apfawehts tappis, jo tad paleef ta leeta lihds winna atspirgchanu nolikta.

S. 420. Ja fuhdsetais jeb tas kas appelleerejis un usfuhdseths jeb tas prett kurru bija appelleerehts, ne nahf, tad ta leeta eefsch teefataju rahbitaja tohp isdelbeta. Ja tas kas appelleerejis ne nahf, bet tas prett kurru appelleerehts tappis nahf, tad us fchi ohtra meflefchanu ta leeta eefsch teefataju rahbitaja tohp isdelbeta un tam kas appelleerejis, agraki naw brihw, to appellazioni usnemt, kamehr winsch tam prett kurru appelleerejis, pehz teefas = kungu spreeschanas tahs isdohfchanas atlihdsinajis un weenu fudraba rubbelu fama prettineeka pagasta = lahdei makfajis.

S. 421. Ja kahds usfuhdseths jeb tas, prett kurru appelleerehts tappis, preefsch Wilskunga = teefu ohtras noballas ne nahf, tad winnam ohtrais termins tohp peefazjhts ar to pamahzifchanu, ka „ta ismeklefchana arridsan bes winna farvu zellu ees, „ka ta ne = atnahfchana par apleezinafchanu tahs prettineeka fuhdsetchanas buhs tur = rama un pehz teefas buhs nospreestam tapt.“ Ja winsch ohtra terminà nahf, tad winnam pehz teefas = kungu spreeschanas tahs makfas par to pirmu terminu un weens fudraba rubbels prettineeka pagasta = lahdei jamakfa, pehz ka tas prazeffis jo probjam farvu zellu eet. Ja winsch ir ohtra terminà ne nahf, tad winsch par tahdu tohp turrehts, kas wainigs apsinnahts un pehz teefas taps nospreests.

Zettortais Wofschkurrums.

No teem preefsch teefas aiginateem; no teem, pee kurreem zits, kadda prazeffa aismemts, warr veekertees, ja winsch waspehle un kurreem schis tabehl no tahs zehlfchas Eildas sinnu dohd, tohs pee tahs teefaschanas paliga aiginadams; no teem, kas zittu teefataju starpà stabiabs, woi waschi farvu labbumu ihwaschi mefle-dami jeb weenam ohtram no teem teefataieem gribbedami paliga buht; no teem, kas tiffal weetneeku kahrtà Eildà eclairchabs, laut winnem wascheem ta apEildeta leeta ne peederr, un no mantineekeem.

S. 422. Kad fuhdsetais un usfuhdseths katrs farvu galwotaju peerahda un tee aiginati tappuschi bet ne nahf, tad tas prazeffis us winnu galwas farvu zellu eet. Tifpat noteef, kad winni leedsabs aistahwetaji buht. Bet ja tee us aistahwefchanu gattawi, tad tee tohp klausiti un par teefataieem turreti.

S. 423. Weens lihds=teefatais, kas woi ar to fuhdsetaju jeb usfuhdsetu kohpa fa-beedrojahs, tohp usluhkohs kã lihds=karrotais. Kas zittu teefataju starpã stahjahs, tas irr tas, kas to kildã buhdamu leetu patš preefch fewim melle, us ihpafchu fuhdsefchanu tohp aishahdihts, bes ween, kad winsch pee pafchas starpa=spreefchanas farwu ihpafchu, winnam preefch wisseem zitteem ween peederramu, teefu zaur ittin pilnigu parahdisehanu us weetas preefchã neffi.

S. 424. Kas kahdu leetu, pee kurras zits farwu teefu gribb parahdiht, tikkai kã weetneeks farwã waldischanã turr un to isteefafchanu ar to fuhdsetaju usnemim un to pee wahrda ne isteiz, kam ta leeta ihsti peederr, tam par wissu skahdi un malfahm jagatwo.

S. 425. Ja weens no teem teefatajeem tanni starpã, ka teefajahs, nomirst, tad mantineekam fefchu nebbeku starpã skaidri buhs noteikt, woi to prazeffi wehl turpmaf gribb isteefahf woi ne. Bet ja tas mantineeks nepafihstams, jeb ta mantofchanas dalla wehl kildã buhdama, tad weens pahrstahweis tahs teefafchanas tohp eezelts. Bet ja tas fuhdsetais jeb tas usfuhdsehts pehz nospreeduma pasluddinaschanas tanni noliktã starpã pa 10 deenahm nomirst, tad teem mantineekeem kur brihwi stahw appelleereht, peerwattas no 6 nebbelahm tohp wehletas.

P e e f t a i s N o f c h E i r r u m s .

Kã parahdischanahm buhs notikt.

P i r m a i s A p p a f c h : n o f c h E i r r u m s .

Kã pawissam tohp parahdihts.

S. 426. Tam fuhdsetajam tai teefai buhs usdoht, zaur ko winsch farwas isteifchanas, tã kã usfuhdsetam zaur ko winsch farwu taifnofchanu un farwas eemeflus skaidri gribb parahdiht.

S. 427. Pehz ismekleschanas prazeffa, kas eestahdihts irr, patti ta teefa tai parahdischanai farwu zettu rahda, un farwa ammata dehl tohs terminus us leezineeku apstellefchanu noteiz.

S. 428. Ta parahdischana irr pilniga, kad zaur to pafchu pehz likkuma nospreefchanas warr nojehgt, ka ta leeta teefcham tã un ne zittadi buhs notikkusi; ta irr nepilniga, kad pehz wissahm usnemtahm parahdischanahm ta leeta gan tizzama, bet ne skaidri isprohtama rahdahs.

W h t r s A p p a f c h : n o f c h E i r r u m s .

No parahdischanahm zaur neleegfchanu.

S. 429. Kad tas apfuhdsehts ne leedsahs pretti to fuhdsefchanu, jeb tas fuhdsetais ne atmett tohs eemeflus, nedš kaut ko teefas=geldigu prettim ne runna, tad katrs pehz farwas atfihchanas teefajams.

S. 430. Kad tai isfazischanai buhs geldigai buht, tad waijaga:

1) Ka ta preefch peederrigu teefu irr notikkusi.

- 2) Ka ta naw diwprahiga, bet ar flaidreem wahrbeem isteifta.
 3) Ka ta pufte, kas isfakfa, to teefas-geldigā fahrtā speh jisteift.
 4) Ka ta isfazzifchana nebs zaur apmiffefchānu nebs zaur wiltibu jeb peefpeefchānu naw norwikata.

S. 431. Wehrmindereem un pahrstahwejeem tā kā weetneefkeem ja - aisbild par wiffu fo ne leedjahs, teem, kas minnu glabbafchānai un pahrstahwesfchānai eedohiti un winneem weetneefku grahmataf devufchi.

S. 432. Neleegfchānai, kas teefafchānas rakstōf usnemta un farakftita irr, bes jebfahdas ihpafchaf peenemfchānas no prettineefka puffes, par parahdifchānu geld.

S. 433. Ta isfazzifchāna weena dallibas-nehmeja, teem zitteem dallibas-nehmejeem par flahdi, nekahbu parahdifchānas spehku ne warr dabbuht, jo ta neleegfchāna pa wif-fam tiffai pretti to parahd, kas ne leedjahs.

S. 434. Weena isfazzifchāna preekfch zitteem teefas frefhleem un zittā prazeffā par pilnigu parahdifchānu tohp tannī leetā, fo ta aisenem.

T r e f c h a i s   U p p a f f c h : n o f c h   E i r r u m s .

No parahdifchānas zaur leezibas-raksteem.

S. 435. Suhdsfetajam un usfuhdsfetam buhs, ja ne kas gaddahs, kas teefas-geldigi tam prettim stahw, tohs leezibas-rakstus tulihit pee suhdsefchānas jeb aisbildesfchānas woi eefch grunta raksteem jeb apleezinataf norakftifchānas teefai preekfchā list.

S. 436. Teem teefatajeem brihwi stahw, appellaziones teefā jaunus leezibas-rakstus preekfchā nest. Pehz pabeigtas ismeklesfchānas ohtrā meklejamā teefā nekahdi jauni leezibas-raksti wairs ne tohp peenemti, un isfchirta leeta, kas weenreis teefas spehku dabbujufi, dehl no jauna atrasteem leezibas-raksteem tiffai tad no jauna atfal usnem-mama, kad tas preekfchā-nefeis warr apfwehrehit, ka winsch fchohs leezibas-rakstus agraki naw pasuinis un nulle weht atraddis.

S. 437. Kad dehl weena leezibas-rakfta peetizzibas filda zeffahs, tad teefai talabbad peederrigu ismeklesfchānu buhs usnemt. Prett tahdeem leezibas-raksteem, kuffu ap-pakfch-rakfti no teefas weenreis par taifneem atrasti, nekahda fwehrestiba naw peenem-mama.

S. 438. Kad weens leezibas-rakfts wehl us zittu rahda, kas naw wairs atrohnamf, tad fchis peenestf leezibas-rakfts tannī leetā, kuffā us to ohtru ne peenestu rahda, ne fo ne apleezina.

S. 439. Ta parahdifchāna zaur leezibas-raksteem irr ta peerahdifchāna fahdas darrifchānas zaur raksteem jeb zaur fihmehm, kas rakstus un flaitlus apfihme. Burtas fohki tadehl arridsan teem leezibas-raksteem peeffaitijami.

S. 440. Weens wiffkeem finnamf, pehz listumeem usnemts leezibas-rakfts, to tannī pafchā farakftitti darrifchānu pilnigi apleezina.

S. 441. Weens leezibas-rakfts, kas no ta pafcha, kas to preekfchā nest, irr farak-ftihts, ne fo winnam par labbu ne warr apleezinaht, bet gan prett winnu parahda, kad prettineefks to par leezibu nemm.

§. 442. Weenam leezibas=rafstam, fo tas pats farakstijis un par taifnu pasinnis, prett kurre tas leezibas=rafstis tohp preekschâ nests, irr pehz notikkufchas apleezinafchanas, pilnigs spehîs preeksch winnu un prett winnu.

§. 443. Kam winna pascha rohfâs raksti tohp preekschâ likti, tam waijaga, schohs woi par taifneem turreht, woi swehreht, ka winsch tohs neds pats appakfsch=rafstijis, neds lizzis appakfschrafstiht. Ja ne weens ne ohtrs ne noteek, tad winsch par tahdu tohp turrehts, kas to rakstu par sawu paschu pasinnis. Kas sawu rohfâs rakstu pasinnis, tam ne warr laut, to zaur swehrestibu noleegt, kas tanni raksta stahw. Kad tas, kas leezibas preekschâ zelt, sawam prettineekam ne lauj, winna appakfschrafstu zaur swehrestibu noleegt, bet winsch to parahdischanu usnemem, tad tas winnam janowehele.

§. 444. Ja tas peenests leezibas=rafstis no zitta farakstihîs, kam tanni prazessâ ne kahda datta, tad tam, prett kurre tas rakstis tohp preekschâ nests, gan skaidri tabehl irr ja=isteizahs, bet winsch naw peespeeschams to par taifnu turreht.

§. 445. Teem kam weetneeku=grahmatas rohfâ irr, mantas=nehmejeem, wehrmindereem, un winnu glabbaschanai nobohteem, kad tee pilnâ wezzumâ eestahjufchi, gan buhs, ja kâ fuhdssetaji jeb usfuhdsseti teefas=leetu usnemem, tohs no weetneeku=grahmatas=deweja, no mantas=nehmeja un no wehrmindereem farakstitus leezibas=rafstus wof par taifneem turreht, woi swehreht, ka tee neds sinn neds tizz, ka tas leezibas=rafstis no ta, kas par to farakstitaju tohp turrehts, jeb ar winna sinnu un gribbeschanu winnu wahrda irr appakfschrafstihîs tappis.

Ja tas, kas tahdus rakstus preekschâ ness, tam, prett kurre tohs preekschâ ness, ne lauj zaur swehrestibu schohs noleegt, tad winsch, kad tas farakstitais dsihwo un winna mahjoklis sinnam, warr praffitees, ka tas dehl ta raksta skaidri isteizahs. Ja schis to rakstu par sawu pasinnis, tad tas geld; bet ja schis leedsahs, tad winnam ta noleegschana ja=apswehre jeb prett winnu, dehl atlihdsinaschanas, warr fuhdssetees.

§. 446. Ikkatram, kas kahda leezibas=rafstâ isdohschanu praffahs, kas zitta glabbaschanâ rohnahs, buhs parahdiht, kahds labbums winnam no ta atlezz.

§. 447. Ja tas leezibas=rafstis tam peederr, kas to praffahs, tad tas winnam isdohdam. Eikpat noteek, kad tas winnam un tam kas to taggad turr, abbeem kohpâ peederr. Bet ja tas leezibas=rafstis neds winnam ihpaschi, neds abbeem kohpâ peederr, tad neds tas prettineeks neds zits irr peespeeschams, to leezibas=rafstu, kas winna ihpaschums, no rohfahm isdohht.

§. 448. Ja kas to isdohschanu weena winnam woi ihpaschi woi ar zittu kohpâ peederriga leezibas=rafstâ praffahs un tas, kam to isdohht peenahfahs, leedsahs, ka tas winna rohfâs irr, tad winnam jaswehre, ka winsch to ne turr un arridsan, ka winsch to iihchi newaid faudejis.

§. 449. Kas to isdohschanu praffijis, warr norakstischanu nemtees, bet tas grinta=rafstis tam, kas to isdewis, irr ja=atdohd, bes ween ja tas leezibas=rafstis tam, kas to isdohschanu praffijis, ihpaschi peederr.

Z e t t o r t a i s   A p p a r f c h : n o f c h   E i r r u m s .

No parahdischanas zaur leezineekeem.

§. 450. Iffatram peenahkabs, fawu leezibu doht un pee ismekleschanas tahs taifnibas paligâ nahkt. Winsch tadehl zaur karru teefigu speeschanu irr peeturrams, fawu leezibu doht, tomehr ne weenam ne warr usstah, us kahdu jautaschanu atbildeht, zaur fo winnam fawu paschu jeb fawu peederrigu kaunu buhs sinnamu darriht, jeb kahdu apflehpumu ispaust, kas winna ammatu, winna zilti jeb winna pelnischanu aisknem. Teesai buhs pehz weetas tahtuma, jeb kâ ta leeta to isneff, ta leezineeka makfas noteikt. Kâ preekschrahts tohp nolikts, ka par weenu deenu, lai daudj buhtu, 40 fudraba ka peiki irr makfajami.

§. 451. Kad kahds peederrigi aizinahts leezineeks bes teefas = geldigahm aiskaweschanahm ne nahkt preekschâ, tad tam naudas = strahpe no 40 fudraba kapeikem tai pagasta = lahdei un zil par to jaunu aizinaschanu nahkabs, irr jamakfa. Ja winsch arribsan pehz ohtras aizinaschanas ne nahkt, tad tam dirwahrtiga naudas = strahpe jamakfa, tahs isdohschanas ja = atlihdina un us nahkschanu zaur peespeeschanu irr peeturrams.

§. 452. Patti ta teefa tohs waizaschanas gabbalus un apjautas preeksch teem leezineekeem faraksta, tomehr teem teesatajeem wehlehts, tohs waizaschanas gabbalus un apjautas ar wahrdeem protokolâ eeteikt jeb rakstos eedoht.

§. 453. Teefa iffatru leezineeku ihpaschi pahrklausa, wehl preeksch pahrklausichanas tam pee firds leek, kâ swehti tam peenahkabs, taifnibu runnah un kahs kauns un grehts no melcem zellahs; un winnam turklaht sinnamu darra, ka wiffas winna isteifschanas pehz pabeigtas pahrklausichanas winnam buhs ja = apwehre.

§. 454. Kad ta pahrklausichana irr pabeigta, tad ta teefa tam leezineekam preekschâ lakfa, fo winsch isfazzijs un winnu waiza, arrig gattaws to zaur swehrestibu apstiprinahkt.

Za teefa pehz tam tohs teesatajus leek preekschâ nahkt, un tohs pawaiza, woi tee prassahs, ka teem leezineekeem to fo isfazzijschi buhs apwehreht. Ja no abbahm puffedm ta swehreschana teem leezineekeem tohp atlaista, tad pa wiffam ne tohp swehrehts. Bet ja tikkai weena puffed us swehreschanu pastahw, tad tai ja noteekt ar swehtu firds pazillaschanu un kad ta leeta daudj isneff, gan wehl pehz pamahzichanas zaur basnizkungu. Ja ta teefa atrohn, ka tas, fo tee leezineeki isfakfa, pee ischkirichanas ne fo ne palihds, tad winna, dehl fawa ammata, to swehrestibu warr atlaist. Bet leezineeku swehrestiba tad ne skann tâ, kad tas leezineeks to pateesibu grihb fazziht, bet ka wiff, fo winsch preeksch teefas tanni leetâ jau isfazzijs, taifniba irr.

§. 455. Ja eeksch leezineeku isteifschanahm prettirun aschanas rohnahs, tad ta teefa mekle tahs wehl preeksch swehreschanas zaur to islihdinaht, ka tohs leezineekus mutti prett mutti pahrklausa.

§. 456. Za weenprahtiga isteifschana dirju leezineeku, kurru gohds un dsihwoschana ne smahdejami un kurreem ne kad nikna flawa zelta, weenlihdj woi tee no wihrischku jeb no feewischku kahrtas, kâ pilniga parahdischana tohp peeneenta.

S. 457. Leezineekeem buhs istsieft, fo tee no kahdas leetas pafchi fkaidri finn, bet ne, fo tikkai no zitteem buhtu dsirdejuschi. Ro divi jeb wairaf pilnam geldigi leezineeki istsiez no zitta muttes effoht dsirdejuschi, furra taifniba teefigi naw smahdejama, kad winfch patz ne warretu pahrklaufsicht tapt, tas no teefas isfchirrams. Teefa nolemin, zif daudf pee teefas spreeschanas pehz isneschanas to leetu us tabdu istsieftchanu warr doht.

S. 458. Par leezineekeem naw peenemmami:

- 1) Wihrs un feewa, weens par ohtru un prett ohtru.
- 2) Wezzaki, patehws un pamahte, wihra un feewas tehws un mahte, meefigi behrui, ihstneeki un puffbrahli un puffmahfes, bes ween kad winni tam, kas winnus par leezineekeem nemm, tikpat flahii rabbi, ka tam, prett furru tee tohp nemti. Tomehr schein arridsan teefa pehz leetu atraschanas isfchirs, zif daudf us winnu istsieftchanahm warr doht.
- 3) Neraifni swehretaji, kam jau usrahdihts, ka tee wiltigu leezibu preefch teefas dewufchi.
- 4) Ahra prahta buhdami, nejhgi un kas feschpazmit gaddus naw pahrlaidufchi, arridsan tabdi kristigi laudis, kas pee Deewa galda wehl naw peewesti.
- 5) Tee, kam woi labbums woi fahde no leetas isteefaschanas irr jagaida.
- 6) Tee, kas ar to zilweku, prett furru teem buhs leezibu doht, finnamâ eenaida dsihwo.

S. 459. Wiffas schahs leetas buhs teefai preefch pahrklaufschanas ismekleht zaur to, ka winna to zilweku, prett furru leezineeki tohp zelti, par to iswaiza un to taifnibu winnu istsieftchanu pahrbauda. Nur teefa wehl schaubahs, woi tas leezineeks irr peenemmams woi ne, tur winna to gan peenemm, lai wirsejas teefas watta ne taptu aiskahrta, bet farwâ nospreedumâ fkaidri teiz, zeef no winna istsieftchanahm warr tizzeht. Teefa tad ween ne=ustizzamus leezineekus warr pahrklaufsicht, few paturedama to ihpafchu pahrbaudifchanu, kad ne kahdas zittas parahdischanas par ismekleftchanu tahs taifnibas pee rohkas irraid.

S. 460. Tikkai grubti isfchirramas leetas ta teefa teem teefatajeem warr nowehleht, pehz pabeigtas leezineeku pahrklaufschanas no jauna leezineekus uswest; tomehr tad tam leezineeku waddonam pee farwas dwe::fetes buhs apleezinaht, ka winfch agrafi no tam naw sinnajis, ka fchee zilweki no tahs leetas fo sima.

S. 461. Ra eenaidz un nefatiftchana taptu aiskargati un ka tee leezineeki jo wairaf bes behdahm to fkaidru taifnibu warretu isfazzicht, tadehl tahs leezineeku istsieftchanas teem teefatajeem ne tohp sinnamu darritas, un tikkai teefas nospreedumâ bes leezineeku wahrdu minneschanas tohp trikts, kas pateefi jeb nepateefi fazzicht tappis.

S. 462. Weenam semneeku pagasta lohzeftam tapat nowehlehts, ka tas leezineekus us muhschigu peeminu warr list pahrklaufsicht, fadehl winnam pee Wilskungateefas ohtras nodattas jagreeschahs, appafsch furras tee leezineeki pirnâ un ohtra teefa stahw; un fchai teefai bes pawehleftchanas no Gubernementa waldischanas to leezineeku pahrklaufsichana us muhschigu peeminu teefiga kahrta irr ja=usnem. Ta teefa to leezineeki

neeku isteifchanas pee fewis fluffi paglabba un teem teefatajeem par to weenu sihini dohd, ka ta usnemta leezineeku pahrlausifchana pee winnas ar to sinnu tohp paglabbata, ka to us to peederrigu teefu warr noraidiht, kad ta leeta preefsch teefas tohp mefleeta.

P e e k t a i s   A p p a r f c h : n o f c h   E i r r u m s .

Zaur apftattifchannu us weetas un pehdahm.

§. 463. Kad ta pateesiba pehz azzu sinnas irr ismeklejama, tad ta teefa weenu peefehdetaju noraida to leetu apraudsiht. Wiff kas pee tahdas apftattifchanas rediams tohp un pee ischkirfchanas warr geldigs buht, tulihf ka ta leeta to pawiffam isneff, us weetas un pehdahm protokolla tohp farakstihfs. Teem teefatajeem ta watta, farwas sinnas protokolla eeteift. Tur fur waijadfigs, no leetu prattigeem tohp praffihfs, farwu padohinu doht.

§. 464. Kad waijadfigs, tee leezineeki tohp pahrlausifi pehz tam, kad teem ta leeta parahdita.

S e s t a i s   A p p a r f c h : n o f c h   E i r r u m s .

No parahdifchanas zaur swehrestibu.

§. 465. Pascha swehrestiba. Tas fuhdsetais tam usfuhdsetam ta ka schis winnam swehrestibu warr uslift. Tai usliftai swehrestibai buhs woi usnemtai woi nowehrstai tapt, jeb tam, kam irr uslifta, ja isteiz, ka winsch parahdifchannu grihb usnemt, swehrestibas weeta. Kas usliftu swehrestibu neds swehre, neds no fewis nowehrsch, neds swehrestibas weeta parahdifchannu usnemm, tas par tahdu tohp usluhfohts, kas prettineeka isteifchanas ne leediahs.

§. 466. Peelihdsinafchanas swehrestiba. Kad naw nekahda, jeb tomehr nekahda pilniga parahdifchana jeb pretti-parahdifchana, tad teefai ta watta, tam kas wairaf ka to puffedattu jeb tomehr to puffedattu parahdijis, uslift, par peepildefchannu swehrest.

§. 467. Taisnofchanas swehrestiba. Ja tas, kam ja parahda, ne puffedattu irr parahdijis, tad prettineeks zaur swehrestibu warr taisnotees.

§. 468. Tee swehrestibas wahrdi no teefas pehz leetu waijadfibahm tohp usdohfi. Wiffas swehrestibas pascham ja swehre (un ne zaur weetneeku). Tahs trihs augfcham peeminnetas swehrestibas jau zaur paschu swehrestichannu par teefas nospreedumu irr turrejamas; tadehl tahs ne warr pirms uslift ne ka beidsama nospreeduma, lai watta ne taptu panemta, tam wehl pretti runnaht.

§. 469. Spreefchanas swehrestiba. Kad kahdas leetas wehrtiba jeb kahdas skahdes atlihdsinafchana ne warr ismekleht, tad teefai tai puffei, kas to maksu prafahs, buhs preefschä rakstihf, lai pehz taisnas apsinnafchanas usfihme, zif winnai par to leetu jeb skahdi nahkabs, un kad papreefsch to nolihdsinajusi, tad winnu pee spreefchannas swehrestibas peeneut.

S. 470. Parahdischanas swehrestiba. Kad kahdam pulks leetu no roh-kahm irr ja=isdohd, par lihdsibu kabda mantiba, tad ta prettipusse no ta warr praffitees, lai winsch swehre, ka ne ka naw flehpiis.

S e s t a i s N o f c h e i r r u m s.

No teefas spreeschanahm un prajessa malfahm.

S. 471. Ja pee leetu ischkirchanahm teefneeku padohmi ne kriht kohpâ, tad pehz wairuma to padohmu=deweju tohp nospreests. Pee padohmu dohshchanahm papreefsch tas jaunakais tecneeks farwu prahtu isteiz, tad tas kas pakkal winnu nahf, un pehdigi tas teefas preefschneeks.

S. 472. Tai nospreeschanai, kas tahdâ kahrtâ noteef, buhs ar tahm wiif stipra-kahm parahdischanas sinnahm protokollâ farakstitali un no teem teefneekem un protokolla-rakstitali appafsch=rakstitali tapt. Tee teefneeki, kas ne mahf rakstihf, trihs krusta sihmes peewelk un teem fiktheureem jeb skrihwereem schahs krusta sihmes ja=apleezina.

S. 473. Dehl tahs nospreedumu pasluddinaschanas jau wirsû nolikts tappis. Bet scheit tohp preefschâ rakstihfs, ka protokollâ buhs farakstihf, ka tas termins us pasluddinaschanu teem teefatajeem irr sinnamu darrihts tappis, un kursch no winnem patš klahf bijis, jeb kursch weetneeks, kur tahds nowehlehts, pee pasluddinaschanas klahf bijis.

S. 474. Teefneekam, kam zits padohms kâ tai leelakai dalkai, scho farwu padohmu woi ar wahrdeem, woi rakstos buhs protokollâ doht, turklahf peerahbidams, kapehz tâ spreedis.

S. 475. Teefas nospreedumam skaidri buhs nolikt, kas katrai dalkai jabarra un ja-praffahs.

S. 476. Teefa spreesch:

- 1) Weenu noteefaschanas nospreedumu, kad fuhdsetais to taisnibu farwas praffischanas taijmi parahdijis.
- 2) Weenu atlaischanas nospreedumu, kad fuhdsetais farwas fuhdsefchanas waimu ne mas naw parahdijis, jeb tas usfuhdsehts pilnigi taisnojees un farous eemeflus parahdijis.
- 3) Weenu ar ihpafchu sinnu noteefaschanas nospreedumu, kad tas fuhdsetais, lai mas buhtu, to pussdallu parahdijis un teefa ar scho sinnu ween to usfuhdsetu noteefa, kad fuhdsetais papreefsch to swehrestibu par peelihdsinafchanu buhs swehrejis.
- 4) Weenu ar ihpafchu sinnu atlaischanas nospreedumu, kad tas apfuhdsehts ar scho sinnu, kad winsch to winnam usliktu swehrestibu buhs swehrejis, tohp waltâ spreests.
- 5) Weenu us brihdi atlaischanas nospreedumu, kad tas usfuhdsehts nedj pahrlleezinahfs nedj taisnohts irraid, un teefa ne drihkt winnam laut zaur swehrestibu taisnotees, tad ta winnu atlaisch us brihdi, zaur ko fuhdsetajam wehlehfs, kad stiprakas parahdischanas atrohn, to leetu no jauna usnemf.

S. 477. Kad no tahm teefaschanas grahmatahm tohp redsams, ka ta fuhdssetaja un ta apfuhdsfeta teefas pee kahdas kilda buhdamas leetas woenlihdfigas irraid, tad ta pee strihdes wainiga leeta, kad irr dallijama, winnu staryä tohp isballita; bet kad gaddahs, ka naw dallijama, tad weenai pufsei ta tohp weffela peeschkirta ar scho sinnu, tai ohtrai to nospreestu atlihdsinaschanu ismaksahst.

S. 478. Prazeffa makfas. Za pufse, kas farou teefu saudeja, parrada irr, tai pufsei, kas wirfrohu dabbuja, tahs peerahdijamas un no teefas winnam nospreestas makfas un stahdes atlihdsinahst, kad pehz redsams kluhtu, ka weens ohtru no patgalwihas un bes wiffas teefas waines speedis preefsch teefas stahditees. Bes tahm pecminietahm un peerahdidamahm makfahm un stahdehm tahdam irr ja-atlihdsinä tik pat sawam prettineekam ka teem leezineekeem ta apkarweschana us ik septineem wersteem tabluma ar diwidesmit fudraba kapeikeem par katru dcenu, kad teem uo mahjahm bij japaleek nohst. Neds teefneekeem neds fiktehreem jeb protokolla-rakstijateem eefsch schahdahm jeb eefsch tahm ihfi fanemtahm ismekleschanas leetahm, par lihdsibu, eerahdischanas eefsch pirmas buhschanas u. t. j. pr., jebkahdu atlihdsinaschanu jeb gohda-maksu ne buhs nemt, turprettim teefa un taifniba eefsch wiffahm leetahm bes makfas irr jaspreesch. Kad teefneekeem, fiktehreem jeb teefas-rakstn ammateem, teefataju leetu dehl us zella irr jadohdahs, tad teem tikkai par to braufschanu, prohti 30 fudraba kopeiki us katreem septineem wersteem par katru sirgu irr ja-atlihdsinä. Tas aprinka teefas-kungs warr par trihs sirgeem, tas assessors un tas teefas-rakstu ammatas par diwi sirgeem atlihdsinaschanu prassitees. Tahdas ismekleschanas staryä par teefas-lohjeklu peeklahjamu neds tomehr dahrgu usturru tohp gahdahs. Tas teefas fullains dabbu farou peenahkamü maksu par tahm peefazschanahm un nobohschanahm, bet ne warr prassitees ihpafschu atlihdsinaschanu par leezineeku pahrklausischanu un kas wehl ne buhtu. Kur teefas-rakstu nauda par israkstischanahm no teefaschanas grahmatahm ic., pehz likkumeem irr jadohd, tur ta teefas-rakstu spreeschana uo 1717ta gadda, kas ikkaträ teefas weeta peesittama un atrohnamai waijag buht, arridsan turymak janemm wehra.

S. 479. Bet kas zittu wehl tihschi no launas sirbs un tikkai ar scho padohmu, zittam nemeeru un stahdi darriht, zaur farou fuhdseschanu preefsch teefas aizina jeb prett farou labbu sirbs apsinaschanu eefsch staidras un par taifnu turretas leetas zittu us fuhdseschanu speesch, tahds ne ween stahde, makfas un apkarweschana irr ja-atlihdsinä, bet no teefas un dehl winnas ammata, pehz leetu ataschanas, ar naudas strahpi irr ja-ableek, kas tai lahbei ta pagasta par labbu nahk, pee kurra tas peederr, kas bes waijadsibas apfuhdschests jeb ka winnam bij ja fuhdsahs, ar warru irr speests tappis.

S. 480. Kur tomehr gaddijahs, ka ta leeta naw ihsti sinnama un teefas ischschirchanas waijaga, neds arridsan nekahda tihscha eekahroschana pehz kildahm un teepfchanas naw wehra nemnama, jeb kur tahs strihdes zaur swehreschanu no weenas jed ohtras pufses tappe ischschirtas, tur wiffas teefaschanas makfas kohpä, no teefas weena prett ohtru tohp islihdsinatas, un tad ikkatrai pufsei par ferwis ween tas, ko buhtu isderufsi, irr jamakfa, bet tahs zittas teefas makfas us pufsi tohp dallitas.

Ohtra Nodallifhana.

No daschadeem ihpafcheem prazeffeem.

Pirma Appafsch = nodallifhana.

No Konkurses prazeffa.

§. 481. Tas konkurses prazeffis ar scho padohitu tohp usnemts, ar teem parradu-dewejeem tahda parradneeka, kas ne spehj wairs makfaht, no winna wehl atleekamahm mantahm tif tahli ka tahs fneeds, lihdsibu darriht, tanni kahrtâ, kurrâ winnu parradu-mekleschanas weena pakkal ohtru pehz liffkumeem stahw.

§. 482. Konkurse taifni faktoht jau flahht, kad tif dauhs parradu-deweji pee teefas peefakkahs, ka teem us atlihdsinafchanu nekahda zerriba. Ta konkurse pateefi eefahht, kad teefa to konkurses prazeffi usnemm.

§. 483. Tif drihs ka konkurse teefcham jau flahht, teesai buhs wiffas ar teefas peespeeschanu isdarridamas atnemfchanas no weena jeb ohtra parradu-deweja preeksch fewis apturreht un parradneekam wiffu pahrdohfchanu, iskihlofchanu un ismakfaschanu pee neleeribas strahpes aisleegt.

§. 484. Pee konkurses buhs wehrâ list, ka tee parradu-deweji, kas no tahs twehruma mantas farwu atlihdsinafchanu ne dabbuja, tif drihs ka winnam atkal mantas rohkâ buhs, farwas mekleschanas warr atjaunahht.

§. 485. Pee konkurses prazeffa irr ja-apzerre fchahs pakkalnahfdamas sinnas :

- I. Preeksch kahdas teefas tas irr usnemmans.
- II. Tahs konkurses prazeffa eefahkums.
- III. Ta waldischana tahs twehruma mantas un usmekleschana wiffas konkursneekam peederrigas mantas.
- IV. Usmekleschana to parradu-deweju un to zittu praffitaju.
- V. Tahs reises nospreeschana, tas irr, tas nospreedums, kurrâ tohp nolikts, pehz kahdas reises teem parradu-dewejeem tohp atlihdsinahhts.
- VI. Ta isballifchana stary teem parradu-dewejeem.

I.

No tahs konkurses teefas par teem semneeku pagastu lohzeekem un teem, kas gan naw semneeku pagastu lohzeeli, bet pa wezzam appafsch muischneeku teefas wallas stahweja.

§. 486. Par teem semneeku pagasta lohzeekem irr ta pagasta-teefa, pee kurras tas parradneeks kas ne spehj wairs makfaht peerakflihts tappis un farwas ihpafchas frohna = nodrhfchanas makfa, ta peederriga konkurses = teefa.

§. 487. Par teem, kas pa wezzam appafsch muischneeku teefas wallas stahweja, bet naw kahda semneeku pagasta lohzeeli, irr tahs peederrigas Wilskunga = teefas ohtra nodalla ta peederriga konkurses teefa.

§. 488. Tee fchee appafsch nahfdami liffkumi par to konkurses prazeffu tikpat irr dohtri par tahm pagasta = teefahm ka par tahm Wilskunga = teefu ohtrahm nodallahm.

II.

No eefahuma pafcha ta konkurfes prazeffa.

§. 489. Tai teefai to konkurfes nofpreefchanu ne buhs pahrsteigt, neds arridsan to wilzinaht. Konkurfes prazeffa usnemfchana us to dibbinajahs:

„Rad fkaidri redsams, fa parradneeka manta ne peeteef, wiffus tohs parradu=
„dewejus atlihdsinaht un kad ta konkurse zaur falihqfchanu ar teem parradu-de-
„wejeem naw aishfargajama, tad tas konkurfes prazeffis irr jafahf.“

§. 490. Ta teefa to konkursi warr nofpreeft:

- 1) Rad pats parradneeks konkurse padohdahs un farwu mantu par atlihdsinafchanu nobohd.
- 2) Rad kahds pagasts jeb weens pats zilweks, par lihdsibu, par farwahm aishdewi-
bahm konkursi praffahs. Bet tad parradneeka isteikfchanas papreefch irr jaklau-
fahs un ja winsch eemeflus prettim zelt, tad irr ja-ismelle, woi winsch ne spehj
makfahf un woi winna twehruma manta ne peeteef.

§. 491. Ta teefa warr, farwa ammata dehl, konkursi nofpreeft prett nomirrufchu
jeb launa prahta aishbegufschu parradneeku, kad tas sinnams, fa winna manta ar par-
radeem bij aprauta, ta fa jau arridsan, kad tas dehl parradu=deweju fapulzinafchanas
tai waijadsigi rahdahs. Tam launa prahta aishbegufscham parradneekam bes tam wehl
pehz notikkufchas pasluddinafchanas wiffur, kur winnu panahf, buhs fagrahtam un
pafcham ar wiffu, fo pee tahda atrohn, us konkurfes teefu eefuhritam tapt.

III.

No konkurfes twehruma= mantas usmellefchanas un winnas walbifchanas.

§. 492. Kad teefa to konkursi irr nofpreedufi, tad winna pehz fchahm paffal
nahfdamahm sinnahm turrahs:

- 1) Winna tanni pagasta sinnamu darra, fa ta konkursneeka manta ne stahw wairs
winna walla, un fa fchis tadehl ne warr neds pahrhoht, neds kihla doht, neds
weenam jeb ohtram parradneekam ihpafchi ismakfahf.
- 2) Ta teefa tam parradneekam wiffu winna mantu atnemm, fas wehl winna rohkas
bij, tomehr winnam tif dauds peemett, fa par winna pafcha un winna peederrigu
usturru waijadsigs, us to laifu, famehr tee parradu=deweji irr fafaukti un woi
fchee woi teefa dehl konkursneeka pahrtikfchanas buhs nofpreedufchi.
- 3) Ta teefa eedohd to walbifchanu tahs konkursneeka mantas pehz rultes farakstifcha-
nas tam us kahdu laifu no winnas eezeltam pahrstahwejam. Pehz leetu atra-
fchanas tam pahrstahwejam woi rohka us tam jadohd, woi zaur ihpafchu fweh-
restibu zeeti ja-afpohla un ar farwu pafchu mantu jagalwo, fa winsch to winna
glabbafchanai eedohu konkurfes mantu fa labs namnaturretais gribb uskohpt,
un par fchahdu usnemfchanu winsch pehz teefas spreefchanas peenahkamu at-
lihdsinafchanu no konkurfes twehruma mantas dabbu. Gattarwu naudu ja
buhfu, patti teefa farwa glabbafchanâ nemm. Schis preefchrafftis arridsan irr

feens peederr pee grunta gabbala, tà kà wiffi lauku kohpeji Kurseinnè to mehds turreht, ja tas zittadi ar naudu ne buhtu sagahdachts tappis. Lauku un dahrfa augli tiffai taihdof warr tapt pahrdohhti, ka tas isnohmatais irr nomakfahths un tas tam parradneekam ihpafchi peederr.

- 12) Rad tam konkursneekam ihpafchi grunta gabbali peederr, tad ta teefa terminu us pahrdohfchanu noleek un scho terminu trihs mehnefchus payreefsch leek sunnamu darriht eefsch tahs pagasta basnizas, eefsch tahs pilfata basnizas, fur Pilsfunga-teefa fehseh un eefsch Zeligawas awisehm, un tanni terminà tam wairaf sohlidamam to grunta = gabbalu peefspreefsch.

IV.

No usmekleschanas to parradu = deweju un zittu prassitaju.

S. 493. Tit drihs ka ta teefa to konkursi nospreedufi, winna arridsan bes kawefchanas un lai wehli buhtu, astonas deenas pehz konkurses nospreeduma, wiffus un jebkurkus parradu = deweju ta konkursneeka zaur pasluddinaschanu safauz, lai tee, ja ne grihb farwas teefas saudeht, diwju mehnefchu starpà, prohti tanni noliktà deenà, kas tas weeniatais un isflehgschanas termins buhs, pehz kurra ne weens wairs ne tohp dsirdehts, ar sawahm praffifchanahm un winnu parahdischanahm preefschà nahf, arridsan pee saudefchanas farwu meklefchanu, tanni nosazzità isflehgschanas terminà, woi paschi woi zaur weeneekeem, fur tahdi peenemmami, preefschà stahdahs. Ta preefscha = aizinaschana trihs swehdeenas weenà pehz ohtras no teem spredidiku krehfleem tahs basnizas, fur tas parradneeks mahjo, un tanni pilfata basnizà, kurra ta peederriga Pilsfunga-teefa fehseh, tohp pasluddinata un trihs reis eefsch Zeligawas awisehm eelikta.

S. 494. Ta teefa tohs usrakfta, kas scho diwju mehnefchu starpà peefazzijufchees, no winneem tahs parahdischanas winnu meklefchanu prettim nemin un winnus par wiffu to pahrklausa, kas par usrahdischanu tahs taifnibas winnu meklefchanu irr waijadfigs. Rad tas tanni safaufschana noliktis isflehgschanas termins pahrgahjis, tad ta teefa nospreefsch, ka ne weens, kas ne buhtu atfauzees, pee konkurses = teefas wairs ne buhs peelaists tapt.

S. 495. Rad wisseem parradu = dewejeem tanni isflehgschanas terminà irr preefschà jastahdahs, tad ta teefa zaur to meeruspreedeju mehaina, tohs pee tahs konkurses fanahkfufchus dallibu = nehmejus falihdsinaht. Tee nohst = palikkufchi par tahdeem tohp turreti, kas ar meeru irr ar tahm tam parradneekam wiffu wairaf par labbu nahfdamahm spreefschanahm, fo weens no teem klahrbuhdameem peenehmis buhtu. Bet ta falihgschana ne warr zittadi nolikt, kà ar sinnu un weblefchanu wiffu klahrbuhdamu kohpà, jo ne weens ne warr par zitta ihpafchumu pawehleht, nedf winnu us kahbu atlaischanu peefspeest.

S. 496. Ja ta falihgschana ne isdohdahs, tad ta teefa to ismekleschanu, dehl tahs taifnibas un klahtakas teefas to mekletaju, pehz teem jau wirfu nosazziteem likkumeem ta ismekleschanas prazessa usnemn, kad ta ismekleschana pabeigta, to reises jeb weenu-

eerahdischanas nof'reedumu isteiz un to paschu teem teefatajeem tanni papreefsch fluddi-
najama terminâ sinnedu darra.

V.

No tahs reises isfpreefchanas.

§. 497. Ta teefa schinni nofpreeduma teem konkurses dallibu=nehmejeem to reisi
isteiz, kurrâ teem buhs atlihdsinateem tapt, un pehz schahs pehznahkamas schkirru-
eedallifchanas zeeti turrabs.

P i r m a S c h i r r a.

- 1) Tas isnohmatais weena grunta-gabbala jeb semneeku mahjas; tahds tulih
pehz konkurses lehfschanas farwu ihpaschumu lihds ar tahm rultu leetahm atpakkal
dabbu, ta ka tas jau §. 492. irr nolifts tappis.
- 2) Wiffi tee, kas naw derrejuschchi ar to konkursneeku, bet ar to twehruma=mantu,
un tadehl preefsch zitteem irr atlihdsinajami.
- 3) Ta laulata seewa, kas farwu puhru un peenestu mantu, ta ka wiffu, kas winnai
ap to laifu winnas laulibas dsihwoschanas zaur mantoschannu jeb zittur peekrit-
tis, no tahs konkurses dabbu, ja tas kuntraktu-grahmata irraid farakstihis un
wehl eefsch ta konkursneeka mantahm weffels atrohnamas. Tapat tohp turrehts
ar tahm konkursneeka behrneem peederrigahm mantahm, ko tee no farwas mahtes
un zitteem eemantofuschchi un kas no konkursneeka pascha naw zehluschees, ja tahs
kuntraktu-grahmata farakstitas un eefsch konkursneeka mantahm wehl rohnahs.
Tas arridsan wehra nemmans pee konkursneeka audsekneem jeb winna glabbascha-
nai eedohtem, dehl winnu bahrinu mantas, kas eefsch ta konkursneeka mantahm
weffela rohnahs.
- 4) Tee, kas konkursneekam nekustamus gruntus pahrdewuschchi un eefsch ta pee teefas
eerakstita pirkfchanas=kuntrakta lihds makfaschanai to ihpaschuma=teefu preefsch
fewis paturrejuschchi.
- 5) Tee, kam us to uo konkursneeka pirktu grunta-gabbalu pee teefas eerakstitas
mekleschanas irr, kas kuntraktu-grahmata agraki eerakstitas, ne ka ta konkurs-
neeka pirkfchanas-grahmata.
- 6) Teem, kas kahdu wehl eefsch konkursneeka mantahm atrohnamu, no winneem
tam us glabbaschannu eedohtu jeb bes makfas tam par walfoschannu tappinatu
leetu atpakkal prassahs, teem ta patti irr atdohdama. Tapat irr tas arridsan ar
tahm winnam no zitteem us pahrdohschannu ustizzetahm prezzehm.
- 7) Tee, kurru kustamas leetas zaur sagschannu jeb zitta aisleegta wihs eefsch kon-
kursneeka rohkahm nahkufchas, tahs atdabbu, ja tahs pee konkurses lehfschanas
eefsch konkursneeka rohkahm irr.
- 8) Tee, kas tam konkursneekam leetas kihla dewuschchi, farwu wehl weffelu kihlu at-
dabbu, ja winni to ismakfa, ko konkursneeks us to kihlu winneem irr tappinajis.

- 9) Kad mantineeki no ta konkursneeka kahdu leetu ne buhtu babbujuſchi, kas winna mantu ſtarpâ rohnahs un ta mantofchana, us ko winnu teefa dibbinajahs, funtraktu-grahmatâ irr eera^ſſtita, tad winnu ihpaſchums teem irr ja isdohdams.
- 10) Teem, kas rohkaſ=kihluſ turr, tee gan tai tvehruma=mantai irr janodohd, bet preefch zitteem ſawu maſſu dabbu, ja ta par to eenemta nauda peeteef winnuſ iſmaſſaht.
- 11) Tahs ifgabba grunta=nastaſ un nodohſchanaſ, taſ irr tahdaſ, kaſ no kahda grunta=gabbala irr maſſajamaſ, konkurses ſtarpâ tohp aalihdſinataſ un maſſataſ.

O h t r a S c h e i r r a.

- 1) Tahs waijadſigaſ behru maſſaſ un tahs isdohſchanaſ pehbigâ ſlummibâ, kurrâ taſ konkursneekſ nomirriſ.
- 2) Tahs tveh uma=mantaſ waldiſchanaſ= un teefaſ=maſſaſ.
- 3) Ta muiſchaſ waldiſchana jeb taſ isnohmataiſ dehl tahm kâ ſinn truhdamahm rultu leetahm un dehl wiſſahm tam isnohmatajam, pehz tahs funtraktu-grahmatâ eeraſſtitaſ nohmaſ=derribaſ, peenahkamahm teefigahm mekleſchanaahm, tapehz ka winnam preefch wiſſeem zitteem ta kihlu=teefa pee wiſſahm nohmataja leetahm peekriht.
- 4) Ta ne=iſmaſſata deeneſta=lohne to deeneſta=behrnu par weenu gaddu.
- 5) Tahs ne=alidhſinataſ Krohna= un zittaſ ſinnamaſ nodohſchanaſ, talihdſ kâ arriidſan tahs magahiſneſ daktas weenâ gaddâ.
- 6) Tahs baſniſzungam, baſniſjahm un ſfohlahm, winnu ammateem un kaſpeem par weenu gaddu wehl peenahkamaſ nodohſchanaſ.
- 7) Ja tam konkursneekam leetaſ ar ihpaſchahm norunnaſchanaahm irr isdohtaſ un funtraktu-grahmatâ eeraſſtitaſ, tad, ja tahdaſ norunnaſchanaſ rohnahs, tee, kam tahs par labbu nahk, pehz derribaſ iſrahdiſchanaſ werr praſſiteeſ to atdohſchana. Ja neſinnamaſ buhtu, woi taſ, kaſ norunnahtſ tappiſ, gaddiſeeſ woi ne, tad taſ, kam tur kahda dakta, warr praſſiteeſ, lai jeb ta pahrdohſchana tiſ tahli taptu aiſkaweta, jeb tahdâ wiſſe noteef, ka tam pirzejam ja=uſnem-mahs, pehz tahm norunnaſchanaahm lihdiſigam tap.

T r e f c h a S c h e i r r a.

- 1) Ta laulata ſeewa ar ſawu lihdiſ-atneſtu jeb zittadi peenahkamu mantu, ja taſ funtraktu-grahmatâ eeraſſtihtſ, bet eefch konkursneeka mantahm ne rohnahs.
- 2) Ta laulata ſeewa ar ſawu puhru, derribaſ dahwanahm un to kaſ winnai pehz laulibaſ derribaahm peenahkaſ, ja taſ pee teefaſ eeraſſtihtſ irraid.
- 3) Ta konkursneeka behrni ar ſawu mantu, kaſ eefch kahdahm paſchahm leetahm paſtahwedama ne rohnahs eefch ta konkursneeka mantahm, ja ta funtraktu-grahmatâ irr eeraſſtita.

- 4) Tee konkursneeka glabbaschanai un wehrmindera-buhfchanai nobohti ar faru mantu, kas eefsch kabhahm paschahm leetahm pastahwedama eefsch ta konkursneeka mantahm rohnahs, ja tahs glabbajamas un appafsch wehrmindera-buhfchanas stahwedamas mantas pee teefas irr eerakstitas.
- 5) Tee, kam pehz kahda, preefsch konkurses lehfschanas, teefas-spehku dabbujama nospreeduma kas nahkabs, un scho nospreedumu funtraktu-grahmata irr likkuschi eerakstiht.
- 6) Tee parrabi, kas pagastam dehl winna isdohfchanahm un papreefsch-makfaschanahm par to konkursneeku nahkabs, ja tahs parradu-funtraktu-grahmata pee teefas irr eerakstitas, un tee magasihnes parrabi.
- 7) Tee parradu-deweji, furru mekleschanas us tahdahm rakstos jeb ar wahrdeem funtraktu-grahmata farakstihahm, pee grunta-teefas apdrohfschinatahm jeb kihluteefigahm derribahm un parradu-apeezinaschanahm dibbinajahs. Dehl tecm, kas nekustamu kihlu ar pelaudsihschanas-teefu woi zaur derribu, woi zaur eerahdischanu no teefas dabbujuschi, irr janemm wehra: „fa tas kihls gan palcek winnu rohkas lihbs isfautfchanu un arridsan konkurses starpa rentes ness, bet fa tai rentejamai naudai tiffai pehz ta laika tahs eerakstifchanas winnu kihla-teefas weeta taps eerahdita.“ Par teem trescha schkirra stahbiteem konkurses parradudewejeem tas preefschraftis geld: „fa teem, pehz ta laika tahs eerakstifchanas winnu mekleschanu eefsch funtraktu-grahmatas, weeta taps eerahdita.“ Bet kad ne kahbs likkums atpaffal-geldigu teefas-spehku warr dabbuht, tad tahdas konkursneeku parradu-krasfchanas, kas preefsch pasluddinaschanas schi likkuma zehluschees, to winnahm ihpaschi peederrigu pirinu weetu dabbu, kad tahs arridsan funtraktu-grahmata naw eerakstitas, ja tahs tiffai zittadi pehz teefas warr tapt parahditas.

Tomehr turklaht tohp preefschraftihts: fa tahdahm mekleschanahm dirwi gaddu starpa pehz schi likkuma pasluddinaschanas funtraktu-grahmata buhs eerakstihahm buht, jo kad schee dirwi gaddi pahrgahjuschi, tad tahm tiffai beidsama schkirra weeta taps eerahdita.

S e t t o r t a   S c h i r r a .

Wiffas un jebkurras pee grunta-teefas ne apdrohfschinas bet funtraktu-grahmata eerakstitas mekleschanas pehz ta laika tahs eerakstifchanas pee atdabbuschanas peetohp.

P e e k t a   S c h i r r a .

Wiffas un jebkurras zittas mekleschanas, lai tahs pee grunta-teefas apdrohfschinas buhtu jeb ne, pehz faru iskrihtamu daltu pee atdabbuschanas peetohp.

S. 498. Zebfchu gan tahs rentes konkurses starpa weenigi teem ihpascheem parradudewejeem no pirnas schkirras un nohturrein tohp makfatas, tomehr winnas arridsan

teem jitteem rentes neshameem parrabeem par labbu paleef, un katram parradu=dewejam weenam pakkal ohtru farwã reifẽ tã fã tas liffums to aizina, buhs pee atdabbuschanas (maksas) flucht ar paschu parradu un rentehin, bet prohti tiffai ar tahm rentehin par to gaddu preeksch konkurjes lehfschanas. Paschã gaddã kad ta konkurje zehlahs, tahdam farwa reife tiffai ar tahm konkurjes starpã isnahkanahm rentehin tohp nolikta; zaur to ween tam apdohinigam parradu=dewejam ta drohschiba, fa winsch tam wehlafejain ar rentejamu naudu un rentehin preekschã stahw, un tahda nolikschanã to ustizzibu eeksch naudas leetahm apstiprina.

§. 499. Teefas-maksas teem parradu=dewejeem tiffai tad ween tohp nowehletas, kad wiffi par rentejamu naudu un rentehin farwu atlihdsinashanu irr dabbutjufchi.

§. 500. No tahs reifes ishpreefchanas tahs pagasta=teefas, fã eeksch wiffahm ziwil=teefas leetahm pee Wilskunga=teefas ohtras noballas warr appelleereht.

§. 501. No tahs reifes ishpreefchanas tahs Wilskunga=teefas ohtras noballas, fã eeksch wiffahm ziwil=teefas leetahm tiffai ta pahrraudsifchana pee femunes wirf=teefas irr meklejama.

VI.

No isballifchanas tahs konkurjes twehruma = mantas starp teem parradu = dewejeem.

§. 502. Ta isballifchana noteef:

- 1) Kad no tahs reifes ishpreefchanas naw appelleerehts tappis un ta teefas=spehã nahkufi.
- 2) Ja no tahs appelleerehts buhtu, tad us to jagaida, fas tanni appellaciones=teefã taps nospreests. Tas weetu-eerahdischanas nospreedums, fas appellaciones=teefã nolikts tappis, kad tas teefas=spehku dabbutjis us pagasta=teefu tohp noraidihts un tad ta isballifchana noteef.
- 3) Bet kad prett to weetu-eerahdischanas nospreedurnu ta pahrraudsifchana tohp mekleta, tad ar to isballifchanu tif ilgi tohp gaidihts, kamehr tas pahrraudsifchanas nospreedums par isballifchanu us pagasta=teefu tohp noraidihts.

§. 503. Talihds fã ta isballifchana warr notikt, ta teefa lihds ar to pahrstabweju nolemm to twehruma=mantu un usneimn to isballifchanu pehz ta teefas=spehziga weetu-eerahdischanas nospreeduna.

Dhtra Appakfch = nodallifchana.

No Arresta un aistwehrišanas praxesa.

§. 504. Arrests irraid ta teefas darrifchana, zaur fo ta jeb paschu labdu parrad=neeku jeb winna kustanu mantu leef apturreht, dehl drohschibas, fa ne meens, kam balliba pee tahs buhtu, farwu teefu saudet. Pee pascha zilweka arresta, fã wajjadfigi rahdãhs, tahdam jeb ta atkahpschana no farwa namina, woi kahda widdus aisleegta, jeb namnã wãkts peelikta tohp, woi artiofan to paschu pazallam zeetunnã leef.

§. 505. Arrests par lohzeftem ta semneku=pagasta, no pagasta=teefas, un par tahdeem, kas naw semneku=pagasta lohzeftli, bet zikahrt appaktch muifchneku teefas wallas stahweja, no Wilskunga=teefas ehtras nodallas tohp nospreests. Zomehr, behgdamu parradneeku, kad teefas paligs ne buhtu pee rohkas, ir pats parradu=deweis warr fagrahbt, un teefa nodoh, bet tiffai bes wiffa warras darba pee winna meefahm. Prett wasankeem arresti turpat warr mefleht, fur winnus paschus jeb winnu mantas panahf.

§. 506. Pascha ziltweka arresti warr mefleht:

- 1) Kad parradneeks jau us behgschanas stahw, un parradu=dewejam ja=baschijahs, ka no atlifdamahm mantahm sawu parradu ne isdshs.
- 2) Ja kam pascham kahbas klauisfchanas peenahzesh, un winsch tahdahm zaur behgschanu ismukt gribbetu.

§. 507. Arrests allaschin tohp nospreests us ta mekletaja galwas, kam arridsan, us atdohschanu, tam zeetumneekam pahrtifschana jadohd.

§. 508. Pee kustamas mantas un gattawas naudas apturrefchanas, kas ne buhtu no zitta jau aiskihleta, papreefsch japarahda azzim redsama ischkehrbeschana jeb no-glabbaschana.

§. 509. Ja aistweherschana tahs nekustamas mantas tohp nosaufta teefas waloda Sekwestrazione, un tahdu warr mefleht:

- a) Pee skaidri noprohtamas jeb jau redsamas nihfschanas ta parradneeka.
- b) Pee winna nomannitas gribbeschanas, sawu mantu preefschajeem parradu=dewejem par skahbi zittur pahrdoh, jeb kihla doht.

Za aistweherschana patti warr diwjadi notift:

- 1) Kad ta nekustama lecta tiffai ar weenu aisleegschanu tohp aplifta, pee furkas tam, kam winna peederr, gan ne tohp ta waldischana panemta, bet pahrdohschana un kihla=liftschana leegta.
- 2) Kad winnam ta waldischana tahs nekustamas leetas tohp atnemta un pahrstahwejam nsdohda.

§. 510. Pee wiffahm arresta jeb sekwestraziones meflefchanahm, ja bes bailehm ar to warr apkawetees, tam mekletajam arridsan waijaga sawu skaidru teefu, ja ne wairaf tatschu tizzamu darriht, faut ir ne tuhda lin to pagallam parahdiht un aprehkneht warretu.

§. 511. Sekwestrazione tapat fa arrests us pascha ta mekletaja galwas tohp nowehleta.

§. 512. Arrests par kustanu mantu tohp, ja nohte speesch, uslifts, zaur aischgeleschenu, zaur weenu tam fainneekam ta parradneeka usdohu arresta=pawehleschenu, jeb zaur peeliftu wakti; arridsan tahs aisiwertas lectas, ja ne dauds un paweddamas buhtu, pascha teefa warr us glabbaschanas nostappeht.

§. 513. Za teefa tam, kas to arresti jeb sekwestrazioni meflejis un isbabujis, terminu uospreesich, furka ta meflefchana, kadehl tas arrests jeb sekwestrazione nowehleta

klie, peeberrigai teesai preekschâ janess, pee strahpes tabs atlaischanas un makfaschanas wiffas skahdes.

§. 514. Zeem prett nospreestu arrestu jeb sekwestrazioni pakerteem teefas = paglahbjunneem naw ne kahds nowehrschanas spehks.

§. 515. Ja tas parradneeks spehj sagahdaht peenemnamu drohschibu jeb galwo-schanu lihds isteefatas leetas, tab arrests un sekwestrazione tulihst kluhst atnemi.

Trefcha Appaksch = noballifchana.

No skahdes atlibdinafchanas ~~wrajsa~~.

§. 516. Kad weens sawâ wallâ ohtram kahdu kustamu leetu atnemn, jeb zittu ismett no tahdas nekustamas leetas, ko schis zauru gaddu meerigi sawâs rohkâs bij turrejis, jeb to brihdina sawâ teesâ pee kahdas leetas, kâ par lihdsibu gammibas = teesâ, tab tam skahdes = zeetejam, prohti, kam ta warra darrita, wiffwehlaki 3 mehneschu starpâ pehz wiimas notifikchanas, jafuhdsahs preeksch pagasta = teefas, ja teitan peederr tas darritais, jeb 5 mehneschu starpâ pee Pilskunga = teefas ohtras noballas, ja schi winna fahrta teefa buhtu. Irraid ta skahde pee kustamas leetas padarrita, tab ta teefa, kâ ween warredama, to klahtaku terminu noleek, isdiibina pehz isnefleschanas = prazessa likfunneem, arrig pateesi tas apskahdehts to leetu zauru gaddu meerigi turrejis uu zaur warru to saudejis, un ja tik pat schahda ne aiskahrta tureschana, kâ arridsan ta atnemschana israhdahs, tab winna to skahdes = zeeteju us weetas sawâ pirmajâ teesâ eezell, bet par to darritaju nospreesch, skahdes un wiffu ismakfaschanu atlibdinafchanu. Gammibas =, meschu = un brauzamu zelku teefas zittabi ne, kâ tiffai tanni nospreestâ starpâ no defmits gadbeem warr eedabbuht, tapehz, kâ schahdâs leetas ta fleppena usbahschana gan drihs ae = isfargajama irraid.

§. 517. Irraid ta skahde pee kahdas nekustamas leetas padarrita jeb kahdu teefu aistiffu, tab noleek ta teefa bes kaweschanas to terminu tanni paschâ weeta, kur ta skahde notiffu, un turpat nosuhta ween assessern un skrihweri, kas nojahjuschi, woi pats darritais preekschâ uahzis woi ne nahzis, ismekle to pastahwejuschu buhschannu, kâ arridsan tabs darritas atraujes un to protokolli tai teesai nobohd, kurra tab terminu noleek dehl pasluddinafchanas ta spreeduma. Utrohn ta teefa taifnu fuhdseschannu un ne leedsamu pahribu, tab nospreesch winna to atbohschannu un usleek tam laupitajam to atlibdinafchanu wiffas skahdes un isdohtas naudas.

§. 518. Ta teefa isdarra sawu nospreedunu tik labbi dehl atbohschanas kâ skahdes un makfas atlibdinafchanas, jebchu gan pretti to kahdi eemesli usnemi buhtu, jo tahdâs atlibdinafchanas leetas tee ne spehj pretti stahweht.

Settorta Appaksch = noballifchana.

No teefas peespeeschanas ammata skaidri ischiktâs leetas (Estuzione) un no isdarrifchanas to teefas = spehzigu nospreedumu.

§. 519. Ja kas dehl skaidras parrada = mefleschanas zittu usfuhds, tab buhs pagasta = teesai to apfuhdsetu tuhliht preekschâ aizinah, un kad tam naw ne kahdas us

weetas parahdamas isrunnas, kas tai makfaschanai jeb pagallam pretti stahw, jeb tah-
 taku ismekleschanu ; raffahs, pehz tahs leetas ismeschanas to laiku nospreeti, kad winnam
 ja- aismakfa. Ne nemtu tas parradneeks scho nospreestu makfaschanas terminu wehra,
 tad tai teesai tas parrads lihbi ar aiskaweschanas rentehm un teefas makfahm zaur pee-
 speeschanu japeedsenn.

§. 520. Zapat barra tahs Pilskunga-teefas ohtra noballā ar tahdeem, kas naw
 semneeku pagasta lohzefti, bet zittahrt appafsch muischneeku teefas waktas stahweja.

§. 521. Skaidra irraid weena parradu-mekleschana tad, kad gaischi redsams,
 kursch tas parradu-dewejs uu kursch tas parradneeks, ka tas parrads zehlees, kad, fur,
 un zif jamakfa.

§. 522. Ja kas teefas-sprehzigam nospreedumam tanni noliktā laika naw paklau-
 sigs, tad patti teefa to ar peespeeschann isbarra.

§. 523. Pee wiffahm tahdahm peespeeschannahm buhs tam no teefas tabehl no-
 fuhitām sohgam papreefsch tahs kustamas leetas pehz nospreeschanas apturreht un weenā
 no winna pajwa noliktā terminā pahrhoht. Ja ta fanahkufi nauda ne peeteek, to par-
 radu, dehl kurra ta peespeeschana noteek, un tahs teefas-makfaschanas atlihdsmahht, tad
 tohp ta nefustama manta aistwerta, appafsch pahrstahweschanas nolikta, un tam par
 labbu, kurra pehz wiffa ta peespeeschana usnemta bij, walbita, kamehr winsch atlihdst-
 nahts. Tomehr tik pat tam, kam ta manta peederr, ka tam parradu-dsinnejam naw
 aisleegts, pee teefas mefleht, ku tas grunta-gabbals us pahrhohschanas isfaukts taptu,
 un buhs tai teesai, ja tas parradneeks gabda staryā sawam parradu-dwejem ne spehj ais-
 makfahht un no tahs aistwerschanas atswabbinatees, to gruntu tahdā wihse pahrhoht,
 ka jau konkurses prazessa preefschā rakstihst irraid.

§. 524. Teefas-paglahbjumeem pretti ekskuziones spreedumu naw ne kahbs ais-
 tureschanas spehfs.

§. 525. Ja kas ekskuzionei jeb atlihdsmaschanai pretti turrabs, tad buhs tam pee-
 dsihfchanas sohgam to Pilskunga-teefas pirmai noballai sinnamm darriht, kas winnam
 tad karra wihru paligu atfuhta.

§. 526. Buhtu tam parradneekam pascham wehl us rentehm isdohta nauda, tad
 buhs to papreefsch aistwert, eekam pee ta grunta peekerrabs, un ka tas peedsennams
 parrads, ta stahde un zittas makfaschanas to isneff, tam parradu-dsinnejam peeschfirt.

§. 527. Ja ekskuzione warr pasteeptes ir us zittahm tam parradneekam buhd-
 mahm leetahm un peederruneem, bet teefas-animatu lohni ta ne drihft aiskahrt.

Peekta Appafsch = noballifchana.

No ta prazessa tabs is- aiginaschanas us teefu.

§. 528. Schis prazessis usnemams:

1) Ja kas leelahs, ka winnam prett zitta mekleschanas effohht, jeb no zitta negohbdigi
 runna.

- 2) Ja kam prett zitta fuhdsefchanahm jeb meklefchanahm tahdas isrunnas, zaur fo ta fuhdsefchana woi parwiffam woi kahda dallä atnnettama buhtu, bet winnain jabihstahs, tahdas farwas isrunnas saudeht, kad ta fuhdsefchana wilzinata tohp.
- 3) Ja kas gribbetu ar wiffaem farweem parradu=devejeem islihdsmatees un wiffus tohs sinnahht dabhuht, kam pee winna kahda meklefchana (fo nosauz ediktal= jeb likwidazionez prazeffi.)

§. 529. Wiffas schahdas leetäs, ikweens warr turretees pee farwas peederrigas teefas un luhgtees, lai tas prettineeks preeffschä aizinahhts taptu, kas tad noteek jeb no paschas tahs teefas, ja tas aizinajams tai peederr, jeb ja tā ne buhtu, zaur teefas=fahrtigahm meklefchanahm pee zittas teefas.

§. 530. Ja tas aizinahhts, pirmā fahrtā (No. 1.) to leelifchanu, dehl furras winsch preeffschä aizinahhts, leedsahs, bet aizinatais us to pastahw, tad ta teefa to ismekle, un kad aizinataja fuhdsefchana ne parahdama atrasta tohp, tad schim pehz teefas spreeduma tam aizinatam ja-aismakfa ta apfarweschana un wiffas isdohschanas. Bet rahdahs zaur ismeklefschanu, ka tas aizinahhts pateefi kahdas negohda wallodas wainigs irraid, tad waijaga tam, ja ne usnemmahs to apleezinahht, tam aizinatajam isdohschanas un apfarweschanu, ka teefa nospreesch, atlihdsmahht, un schim wehl brihwi paleek, to pazeestu negohdu tahlaki mekleht. Usnemmahs tas aizinahhts farwu runnaschanu parahdiht, tad atstahj ta tahlaka meklefchana; tas aizinahhts pats usnemm to fuhdsefchanu, un tas prazeffis pehz teem schinni likkumu-grahmatā atrohnemeem preeffschraksteem farwā zellä prohjam eet.

§. 531. Ja ohtrā fahrtā (No. 2.) tas aizinahhts farwu fuhdsefchanu ne gribb preeffschā nest, tad tohp tahs isrunnas us muhschigeem laifeem par taisnahm peenemtas, bet atbild winsch us fuhdsefchanas un isrunnahm, tad paleek tas prazeffis farwā schinni grahmatā eerahditā tekkā.

§. 532. Gadditohs, ka weens woi ohtrs teefas preeffschā ne atnahktu, tad ja noteek tā kā §. 417. eerahdihts stahw.

§. 533. Treschā fahrtā (No. 3.) tas, kas lihdsinatees gribb, luhdsahs, ka wiffi tee, kam pee winna meklefchanas buhtu, pee muhschigas fluffi=zeefchanas strahpes fa-aizinati taptu. Ta fa-aiziuafchana noteek tapat kā konkurses prazeffā. Pehz pahrgahjuscha atfaufschanas termina, ta teefa sluddina to islehgfschanas spreedimni, kam tas spehfs, ka wiffi tee, kas ne buhtu atfaufschades, farwas meklefchauas pagallam saudejuschi. Teem, kas peeteifuschees par labbu, ta ismeklefschana dehl taisnibas winnu meklefchanu tohp usnemta, kā konkurses prazeffā, un pehz pabeigtas pahrtcefaschanas, tā nospreests kā taisni un pareisi buhs. Tas paglahbjinnis tahs appelleereschanas un pahrraudsifschanas brihwi stahw. Tas ediktal=prazeffis ne aisleedf ekskuzioni.

Sesta Aypafsch=nodallifchana.

No wehrmindera prazeffa.

§. 534. Kad patti wehrmindera=teefa nomanna, ka wehrmiuderi farwus likkunus wehra ne nemm, jeb kad lihds=wehrminders jeb zits prett wehrmindera fuhdsahs, tad

wehrmindera-teefa tuhdał fahť ismekleht, un atrašdama, fa wińsch fawá ammatá naw p-eizzigš bijis, jeb wairš ne buhtu ustizzams, ta winnam atneim to ammatu un it-tam usleek, kam arridian no ta atlaista wehrmindera mantas to wajjag peđsicht, kas buhtu pee:ruhziš. No tahdas spreeshanas tahš pagasta teefas warr appelleereht, bet tai naw aisturians spehks. Prett tahdas paščas spreeshanas no Pilskuuga-teefas ohtras nodalkas warr m-fleht to pahrraudsichanu, bet kas arridsan ne fo ne spehji aisturreht.

§. 535. Ja tee appakšch pahrstahwejeem bijušchi behrni pilnōš gaddōš nahkufsch, ar tahš wehrminderu waldischanas un rehknijumu meerá ne buhtu, tad winni apšuhof tohs pee tahš jeb dehl dšihwofla jeb dehl ammatá = waldischanas peederrigas teefas. Tee zifahrnigi behrni neff preekschá fawas brahť:šchanas un fuhđsešchanas, un taš apšuh-dsehtš aikal fawas parahdischauas un isrunnas, un tad pagallam tá tohp darrihtš, ká jau preekschaki ismeklešchanas-prazeffá noliktš irraid. Šeksch wehrmindera rehknijuma un pahrstahweju waldischanas leetahm, prett pagasta-teefas nošpreeduneeim warr ap-pelleereht, prett Pilskunga-teefas ohtras nodalkas spreeshanabim pahrraudsichanu me-fleht, abbejadi ar aisturramu spehku; bet tatschu teem fuhđsetajeem brihwi stahw, ja tee fo baščijahš, luhgtees, fa ta wehrmindera manta apšihleta taptu.

Septita Appakšch-nodallifchana.

No rohbešcha prazeffa.

§. 536. Ja gaddahš, fa lohzełki tahš semneeku draudšes jeb laudiš, kas tahdi naw, bet zifahrt appakšch muischneeku teefas waktas stahweja, nekustamu mantu eedabbi, un rohbešchu kildas eekriht, teem wajjaqa tahdas tapat un preeksch teefahm islihdšinaht, ká muischneekem un zittas kahrtas laudim jadarra.

§. 537. Bet kad semneeku=fainneekam jeb nohmturram rohbešchu kilda gaddahš, tad warr diwjadi notikt:

a) Ta rohbešcha kilda warr gadditees ar zittm semneeku=fainneeku, muischneeku, un zittu gruntneeku, jeb ar weenn pee Krobna muischas, woi tahda grunta, ká par lihđsibu Pilskungu un mahzitaju muischas, peederrigu semneš gabbalu; tad peenahkahš tam fainneekam jeb nohmturram, to rohbešcha pahrfahpšchanu sinnamu darriht tam, kam taš gruntš peedert, bet šchim jamekle to strihđinu woi ar labbu jeb zaur teefu isšchfirt.

b) Ta rohbešcha kilda zeltahš stary semneeku=fainneeka jeb nohmturra no weenas pušes, un zitta fainneeka jeb nohmturra tahš paščas muischas no ohtras pušes, dehl tahm winneem no ta gruntneeka us kophšchanas jeb nohima eedohtahm sem-mehm, gammibas zelteem, plawahm. Tad tam, kas dohima brihđinahš buht, brihwi stahw pee pagasta-teefas greesteš, kas us paščas weeras un pehdahm to leetu pahrinekle un to strihđinu turpat isšchfirt. Pretti tahdas isšchfirschanas ta appelleereschana bes aisturrama spehka noweleta. Pee tahš isšchfirt d. a. a. as weenigi us to jaskattahš, fo patš taš gruntneekš katram us kophšchanu jeb noh-

mu eerahdijis un ta rohbescha noballifchana arridsan tiffai us to kohyfschanas jeb nohmas laifu geldiga, jo, kad tas nohmas laifs beidsees, tad tam gruntneefam tif wairaf brihwi stahw, tohs rohbeschus pehz sawas patifschanas eetaisih, ka winnam par sawu mantu ta walla, pagallam neko wairs us nohmu doht, bet sawas brihwas weetas waldbiht ka gribbedams.

Astota Uppakfch = noballifchana.

No mantofchanas dallifchanahm.

S. 538. Iffatrs lihds = mantneefs, warr, kad ta mantibas dallifchana ar labbu ne webdahs, us peederrigu teefu greesters un dallifchanu zaur winnu mefleht.

S. 539. Ta peederriga teefa noleef to isfpreefchanas terminu, fa = aizina wiffus mantneefus, kam pilnigs wezzuns, un turras pawiffam pehz teem eestahditeem likkumecm ta ismekleschanas prazeffa.

S. 540. Prett mantas dallifchanas spreedumu no pagasta = teefas warr appelleereht, prett to, kas noteef pee Pilskunga = teefas ohtras nodallas ta pahrraudsifchana meflejama. Tomehr buhs, ja tas, kas pee weenas woi ohtras teefas winne, to pagehretu, to aistwehrfchanu (sekwestracioni) nospreest, kas bes tam eefsch mantofchanas leetahm notikt warr wehl ir preefsch tahs ischkirfchanas, ja tahds, ka rohkas kahdas mantofchanas leetas buhtu, ne spehj peenemnamu apgalwofchanu skappeht.

Dewita Uppakfch = noballifchana.

No basnizas = teefas prazeffa.

S. 541. Teem femneekem par labbu tas zaur scho teefas = grahmatu eestahbihts ismekleschanas = prazeffis arridsan eefsch basnizas = teefas leetahm eezelts.

Pirmais Deelikkums

pee

Semneeku Likumu = gramatas.

Preekshrafsi dehl rekrufschu = dohschanas.

§. 542. **Z**a apreheneschana dehl tahs rekrufschu = dohschanas tà kà ta nospree-
schana zif rekrufschu katrai muischai, pehz ta zaur wiffaugstaku parwehleschanu israf-
stita skaitla, eeksch dwehselehm irr jadohd jeb ar uaudu irr japeemakfa, paleef tà kà
lihds schim turrehts tappis, tai Rambara = waldischanai un tai Gubernementa = waldis-
chanai uswehleta.

§. 543. **T**ai pagasta = pollizei tabehl tiffai peenahkabs, to kauschu skaitlu, kas par
winmas pagastu iskriht, iszelt, un to peemakfajamu naudu, tà kà tahs isdohschanas
par islaischyanu un nodohschyanu peedsiht.

§. 544. **K**as no teem lohzeleem kahda pagasta par rekrufschu irr nodohdams,
tas no pagasta = teefas pehz ta padohma to preekshneeku un wifflabbaku semneeku = fain-
neeku un nohmturnu ar wehleschanu tahs muischas = pollizes irr islassams. **Z**a gaddi-
tohs, ka dehl tahs rekrufschu islassischanas muischas = pollize ar pagasta = teefu ne fateeef,
tad schis stribdinsch no Pilskunga = teefas ohtras nodaktas irr ischfirrams.

§. 545. **P**ar rekrufschneem ne warr nemt:

- 1) **T**ohs kas pehz rekrufschu preekshrafsischanas naw derrigi pee tam.
- 2) **T**ohs kam semnes = grunti ihpaschi peederr, no, ja mas buhtu, 6 Rihges puhru rub-
dens sehjuma faira lauka, un winnu wezzaku dehlu.
- 3) **N**ohmturru jeb fainneekus weenas semnes = weetas no ne masaf kà 6 puhru seh-
juma katra seemas lauka un winnu wezzaku dehlu.
- 4) **T**ohs stohlmeisterus, kamehr tee sawa ammata stabw.
- 5) **T**ohs lohzeklus tahs pagasta = teefas un tohs pagasta = preekshneekus, arridsan
kamehr tee sawa ammata.
- 6) **M**uischas = laudis.

§. 546. **D**ehl tahs atfwabbinaschanas to muischas = kauschu no rekrufschu = nemsch-
anas irr scheit wehra leekams:

- 1) **T**as kungs weenas muischas, pee furas weens semneeku = pagastis lihds 100
dwehselu rohnahs, 4 zilwekus par muischas = laudim warr usdoht, kas zaur to
fwadbadi tohp, kaut ir par rekrufschneem derrigi buhtu.
- 2) **K**ain pahri par 100 dwehselehm sawa muischa irr, us ifktrahm 50 wibrifschu
dwehselehm weenu muischas deenesta = behrnu wairaf warr usdoht; tabehl kam

200 dwehsefu irr, 6; kam 300 sawā pagasta irr, 8, un tā jo probjam; kam masaf kà 100 dwehseles irr, us if 25 dwehselehm weenu muishas deenesta-behriu warr usdoht.

- 3) Kam wairaf muishas irr, pehz schihs nowehleschanas kairā muishā warr darriht, bet ne tā ka tam muishas pagastam zaur to pahri noteek. Wirsch tabehl kairā pagastā tiffai par labbu scha pagasta lohzekeem pehz schihs sawas tee-fas warr darriht.
- 4) Tas stahw ta funga tahs muishas wallā, scho swabbapibu weenam muishas deenesta-behriam atneemt.
- 5) Teem muishas waldineekeem peenahfahs, tohs muishas laudis, furreem tee to swabbadibas teesu no rekrufschu-nemshanas gribb nowehleht, ikreis jau preeksch tahs pee wahrdeem peefazziht.

§. 547. Kamehr wehl par rekrufscheem derrigi zilweki kahdā pagastā rohnahs, ne buhs diwi brahlus weenā lahgā par rekrufscheem neimt.

§. 548. Ja rekrufschu-dohshanas laikā kahdi par rekrufscheem derrigi pagastalohzekli no ta pascha atkahpjahs un zaur ismekleschanu no teefas redjams kluhtu, ka tee rekrufschu-nemshana gribbejuschi ismuft, tad schee tulihht pehz fagrabbshanas, tam pagastam par labbu, par rekrufscheem irr nodohdami.

§. 549. Wiffi tee, kas no semmes-pollizes jeb no kriminal-teefas noseegumu dehl par rekrufscheem tohp nodohhti, tam pagastam par labbu tohp peerehkeneti, furrā tee sawas galwas nodohshanas maffa.

§. 550. Par weetneekeem tiffai tahdi semneeku-pagasta lohzekli tohp peenemti, kas deeneht warr un saldatu ammatam derrigi irraid. Irraid tas weeta nahfdams zitta pagasta lohzeklus, tad tann, kas winnu nodohd, peefriht, arridsan wiffu, kas tam prett sawu pagastu peenahfahs, usnemtecs. Kad tas jau eeksch §. 53. tahs Widsemmes lifkumu-grahmataš wiffaugstaki wehlehts tappis, ka semneeku-pagasti par sawu naudu brihwus laudis par rekrufscheem warr stelleht, tad ta patti teefa arridsan Kursemmes semneeku-pagasteem irr nowehleta.

§. 551. Pagasta-teefai buhs zaur weenu no saweem lohzekeem jeb zaur pagastapreekschneeku tai rekrufschu-kommissionei tohs no ta pagasta nodohdamus rekrufschus preekschā stahdiht, nodohht un wiffu kas turklaht waijadsiqs irr, argahdaht. Tam pagastam peeriht, tohs kas preeksch peenemshanas no rekrufschu-kommissiones, woi aisbehg, woi apfirgst, woi nomirft, tā kà tohs, kas no tahs rekrufschu-kommissiones ne tohp peenemti, no sewin atkal atlihdsinahht.

§. 552. Kad weens pagasta lohzeklus par rekrufschu isredsehts, kas pehz §. 548. no ta pagasta atstahjees, ka tas zitta pagastā apmestohs, tad tas schim pagastam peenahfahs, im tann par to ja-atbild, ka tahds pagasta lohzeklus pee sawa pagasta stahdahs, no ka wirsch ir tad ne warr atrautees, kad tas tanni sweschā pagastā tahdā kahrtā cestahjees, kas pehz lifkumeem ne rekrufschu-nemshanas atswabina.

Dhtrs Peelikkums.

No Kurfemmes semneeku peenahkamas palikkhanas Kurfemme.

S. 553. Kurfemmes semneckam tik ilgi ja-paleek eeffch Kurfemmes Gubernementa rohbescheen, kamehr ihpafcha wiffaugstaka parw. hleschana talabbad taps dohta.

S. 554. Pirms schis laiks atees, Kurfemmes semneckam tikkai eeffch schi Gubernementa un tikkai tahdas derribas warr uszelt, zaur kurrachm winsch tai semmes-kohp-schanai, tahm us semnehm eerastahm darboschanahm un pelnischanahm, teem us semnehm wajjadfigeem amnateem un zitteem pee semmes kohp-schanas peederrigeem dar-beem ne tohp atrauts.

S. 555. Tik pat mas tas tam Kurfemmes semneckam brihw, eeffch Kurfemmes Gubernementa pilfateem jeb winnu aprinkeem apinestees, nekustainu mantu turpat eedabbuht, jeb ar pilfatneekem deenesta-kuntraktus jeb par pilfatu grunta-gabbaleem nohmas kuntraktus uszelt, pirms wiffi Kurfemmes semneeki kohpa, pehz tahm dwehfeldu ruttehm to skaitli no dirvi simts tubkstoschahm wihrischahm Kurfemme paleekamahm dwehfelehm buhs atfneegusch. Kad tas noteek, tad ta Gubernementa waldischana lihds ar to wiffas Kurfemmes weeneeka passu-grahmatas us teem Kurfemmes pilfateem warr doht, to mehr wairaf ne ka teem, kas pahri par 200,000 dwehfelehm us semnehm rohnahs.

S. 556. Schis likkums ne aizmenn tahdus Kurfemmes semneekus:

- 1) Kas ar wehranemschanu to eeffch likkumeem dohtu preekschraftu pee kahdas gildes leef peerakstitees un ta labbad pilfatos grihb dsihwoht.
- 2) Kas preeksch pasluddinaschanas schi likkuma pee kahda pilfata grunta-gabbala bij peerakstii.
- 3) Kas pee paschas pasluddinaschanas schi likkuma ar peederrigahm passu-grahmatahm un arlaischanas simehm pilfatos farwu mahjas-weetu usnehmusch, fur tomehr tam dsumtskuungam brihw, tohs kahda patihkama rinde weenas schkir-ras us brihwlaischannu eerakstih. No scheem peeminneteem laudim eemanto to teefu, ir eeffch pilfateem nohmas- un deenesta-derribas uszelt un turpat ihpa-schumu turreht, arridsan winnu pehznahkami.

S. 557. Tee, kam Kurfemmes Gubernementa farwas muishas irraid, weenlihds woi winni tahs us nohmu derrusch jeb zaur zitteem leef waldbiht, woi tee ahra ta Gubernementa jeb eeffch kahda no winna pilfateem dsihwo, tohp ar saweem peederrigeem ka us semnehm dsihwodani usluhkoti, ta ka tee preekschaji panti winnus ne mas ne aizmenn, un Kurfemmes semneeki pee winneem gan warr deenesta eestah, fur tahdi tad pee weena no teem pagasteem irr peestaiijami, kas no tabs semneeku-kahrtas winnu Kurfemme buhdamu muichu irraid sabsedrojuschees. Tee djunti laudis, kas lihds schun fungeem bes muishahm peederreja, jebchu tee pilfatos narw dsihwojuschi nedf pee pilfateem irr bijusch peerakstii, saweem lihds-schinnigeem fungeem us pilfateem un ahra ta Gubernementa kaita brihdi warr lihds eet un ar teem wiffadas derribas, kait kurrea weeta tas kuhu, uszelt. Bet winni paleek parradneeki to pagastu, pee kurreeem tee irr peerakstii, dehl winnu peenahkumeeru prett paschas waljis uu zitahm darriichanahm.

§. 558. Jkkatrs Kurfemmes semneeks no schahm faitehm farwas brihwibas warr atraititees:

- 1) Zaur ihpafchu norwehleschanu tahs us semmes runnas=deenu fapulzinatas muifchneeku draudses.
- 2) Zaur weetneeka dohfschanu, kad tas wiffas farwas zittahrtigas darrifchanas prett farwu grunta=kunga un farwu pagastu lihdsigs tappis.

Par weetneeku tahds irr derrigs, kas farwalneeks, un lihds schim nedf pee tahs schkirras to Kurfemme palikdamu semneeku peederreja, nedf kahda nosceguma dehl sinnamu strahpi zeetis, un kas warr parahdiht, ka weens Kurfemmes semneeku pagasts farwu labbu prahtu irr apleezinajis, to par farwu lohzekli usnemt; par wiffu to tai Gubernementa waldischanai pehz norunnafchanas ar to wiffas Kurfemmes weetneeku ta ismekleschana un nospreeschana peekriht.

Treschais Peelikkums.

D a s c h a d a s z i t t a s n o l i k k c h a n a s.

§. 559. Teem muifchneekem ta Kurfemmes Gubernementa ta teefa paleef, par to laiku tahs fataifamas un pahreijamas buhfschanas tahdas pahrtaiifchanas un peelikkumus, kas pehzak waijadfigas un peenemmigas ismanntas un atrastas tohp, un tohs pamatta likkumus tahs semneeku buhfschanas ne pahrtwehrsch, peelikt flahnt un tam Augsti zeenijamam Keiseram par apstiprinafchanu preefscha nest. Bet schahdi peelikkumi un pahrtaiifchanas par apstiprinafchanu naw zittadi preefscha neffami, ja ne diwi treschdallas to lohzecku tahs muifchneeku draudses, kam wehleschanas teefa irr, scheem peelikkumeem un pahrtaiifschanahtm irr peekrittufchas. Bet ja schahs uswehletas pahrtaiifschanas un pe likkumi tohs us Krohna=muifschahm dshrowodamus semneekus aishnemn, tad scho semneeku dehl ta Kambara=waldischanas sinna un pataufschana irr meklejama.

§. 560. Tai teefas=grahmatai us to pahreijamu laiku un teem likkumeem par teem semneekem us to paleefamu buhfschanu preefsch winnu pasluddinafchanas, Kreeruw=Latweefchu= un Pohl=walloða buhs pahrtulkoteem tapt.

§. 561. Kad tee tschetri pehz wezzas buhfschanas wehl palikkufchi Kurfemmes tiltu=kungi buhs apmirrufchi, tad winnu ammats un weetneeki pagallam mittejees. Teem amnata darbeem, kas winneem schamehr wirfu gulleja, stary teem Wirf=Pilsfungem un to Pilskunga=teefu pirmu nodallu ta buhs isdalliteem tapt, ka tahm ar peespeeschanu noteekamahm isdarrifschanahtm to teefas nospreedumu, kas teem tiltu=kungeem lihds schim peenahzehs, turpmaß teem Wirf=Pilskungeem, un ka tai usbraudsfchanai par teem leeizelkeem wecnam no Pilskunga=teefu pirmas nodallas noraiditam lohzeckam eefsch winnu apinkeem buhs uswehletahm tapt.

Zettortais Peelikkums.

Noliffchana no tahs eezelſchanas un uswehleſchanas tahs Kommiſſiones par eewefchanu to ſemneeku likkumu eelſch Kurſemmes.

§. 1. Weenai Kommiſſionei par eewefchanu tahs jaunās ſemneeku buhſchanas eelſch Kurſemmes Gubernementa buhs eezeltai tapt Gubernementa-pilſatā Jelgavā; wiinnai ſawš ammatš irr jawalda par wiſſu to laiku tahs pahrejamas buhſchanas un us to it ſewiſchki zeeti jaſſattahs, ka ar wiſſu paklauſiſchanu pehz teem preekſchraſtstem tohp dſihwohtš, kaš eelſch teem us wiſſ augſtaku pawehleſchanu pakluddinateem ſemneeku likkumeem atrohnami.

§. 2. Šchi Kommiſſione appakſch paſchas Keiſeriſkas Majeſteetes ſtahw, no Tahs Paſchas us Wiinna Augſtu wahrdu pawehleſchanas dabbu un Tai Keiſerikāi Majeſteetai atbildēſchanu dohd zaur ta Gubernementa Generalgubernatoru.

§. 3. Ta Kommiſſione paſtahw eelſch ta preekſchneeka, feſcheem aſſefforeem un teem waijadſigeem Kanzelleijas amnateem pehz tahs apſtiprinatas lohnēſ-rulles.

§. 4. Taš Gubernators tahs ſemmes irr zaur paſchju ſawu ammatu tahs Kommiſſiones preekſchneekš.

§. 5. Šchis Kommiſſiones aſſeffori irr: weenš teefakungš no tahs Gubernementa waldiſchanas, diwi teefakungi no tahs Kambara-waldiſchanas, trihs pee weetas paleekami Wirſ-Pilſkunga teefas-weetneeki no tahs Kurſemmes muiſchneeku draudſes.

§. 6. Taš Generalgubernators weenreih pa wiſſam tohš no Gubernementa waldiſchanas un no Kambara-waldiſchanas iſwehletuš lohzeklus ſchirni ammatā ſazell.

§. 7. Tee no tahs muiſchneeku draudſes ta Kurſemmes Gubernementa iſlaſſiti lohzekli preekſch ſawa ammata uſnemſchanas no Gubernementa waldiſchanas teek ſwehrinati.

§. 8. Tee pee weetas paleekami Wirſ-Pilſkunga-teefas-weetneeki no teem peezeem Kurſemmes aprinkem irr iſwehleti lohzekli tahs eewefchanas-kommiſſiones; bet pee tahs teefu pahrzēlſchanas Pilteneš aprinkti tai noſaufſchanai no Ordeneš (Kurſemmes) un Pilteneš ſemmes buhs mitetees.

§. 9. No ſcheem peezeem lohzekteem tahs eewefchanas-kommiſſiones tiſſkai trim weenā un tai paſchā laika kōhpā irr weeta un runnaſchanas teefa.

§. 10. Wiinni ſchirni ammatā pahrmainahš pehz tahš noliffchanas tahš Komiteetes no tahš muiſchneeku draudſes ta Kurſemmes Gubernementa.

§. 11. Wiinni ſawu amnatu walda lihbi to pirms nahſamu ſemmes runnaš-deenu, kaš ikreſchā gaddā tohp turreta. Ja wiinni tad woi no paſcha prahta, woi dehl tahš iſlaſſiſchanas no zitteem, ſawam amnatam kš aprinkta mahrfchalleem atſakka, tad wiinni arriſan wairš ne paleek lohzekli tahš eewefchanas-kommiſſiones, un tee no jaunā iſlaſſiti Wirſ-Pilſkunga-teefas-weetneeki us teem trim nahſameem gabdeem kš lohzekli tahš eewefchanas-kommiſſiones pehz ta preekſchraſta ta §. 7. no Gubernementa waldiſchanas teek ſwehrinati.

§. 12. Tee Kanzelleijas-ammatu tahš eewefchanas-kommiſſiones ſawā ammatā irr eezeltami no ta preekſchneeka ar to rulle noſazitu lohni.

§. 13. Tee pee tahs eewefchanas-kommissiones eezelti Wirf-Pilskunga-teefas-weetneeki pee fawas lihds=schinnigas lohues no tahs semmes=lahdes ka peemetekli dabbu I33½ fudraba rubbelus.

§. 14. Kad tas Gubernators teefas-lihdsigu wajjadfibu dehl ne warr preefsch-neeka krehla sehdeht un ja ta noteekoht, no tahs Keiserikas Majesteetes zits ne buhtu eestahdihts, tad tas winna weeta eefsch tahs eewefchanas-kommissiones eestahj, kas winna aminatu eefsch Gubernementa pehz teem wiffaugstakeem Gubernementa liktu-meem walda.

§. 15. Kad kahds lohzeelis tahs eewefchanas-kommissiones, kas ar wiffaugstaku apstiprinafchanu no ta skaitla to Gubernementa= un Rambara=waldischanas teefas-kungu irr eezelts tappis, teefas-lihdsigu wajjadfibu dehl, pa eek nohst, tad tas Generalgubernators weenu lohzeeli no Gubernementa= jeb no Rambara=waldischanas, pehz tam ka weeta wallam tohp, par weetneeku eezelt.

§. 16. Pee nohst=palischanas us kahdu laiku jeb pee pateefigas atstahfchanas weena Wirf-Pilskunga-teefas-weetneeka, kadehl jauna islassifichana noteekama, winna weeta eestahj lihds winna atpakal-nahfschanu jeb kamehr tanni walla buhdama weeta zits tohp eezelts, weens no teem ziteem diweem paleekameem Wirf-Pilskunga-teefas-weetneekem.

§. 17. Tee pateefigi un tee ka weetneeki eestahjuschi affeffori tahs eewefchanas-kommissiones pirus ne warr fawu weetu atstah, kamehr tee no jauna islassiti lohzeeli fawu aminatu pagallam usnehmuschi.

§. 18. Preefschneekam ta teefa, tif lab teem kommissiones affefforeem ka teem kanzelleijas ammateem us 28 deenahm atlaischanu deht.

§. 19. Teem kommissiones lohzeekteem weenlihdsigas teefas un peenahkumi irraid.

II. Peenahkumi tahs Kommissiones.

§. 20. Tai eewefchanas-kommissionei us to irr jastattahs, ka tee semneeki Kursemmes Gubernementa pehz teem preefschrafsteem, kas eefsch teem wiff augstaki apstipriateem semneeku liktumeem stahw, pa kahrtahm us brihwibu tohp islaisti, tahs eefsch pahreijamas buhschanas winneem eefohli:as teefas pateeni dabbu un baida; un ta patti to warru, kas winnas rohka irr, tif lab par patwehrumu to kungu walkahs ka par us-turrefchanu ta meera un tahs pareisibas eefsch Gubernementa.

§. 21. Par isdarrifchanu scho peenahkumu ta patti:

- a) Parwehlehs, ka tee semneeku liktumi Latweefchu un Pohlu walloda tohp passuddinati un winna turflaht ferwischi par to jo pilnigu un saprohtamu pamahzifchanu tahs semneeku kahrtas gahdahs.
- b) No tahm teefahm sinnu praffihs no tahs isdarrifchanas to us pahreijamu laiku dohtu preefschrafstu, ta ka winna tohs pakuhtrus us tschaklaku wehranefchanu to liktumu un tohs nepaklawigus us kahrtigu isturrefchanu warr peespeest.
- c) Skatras kungu un semneeku subdeschanas pretti neins un klawihhs un pehz lectu wajjadfibas woi tahm peederrigahm teefahm to ischkirfchanu uswehlehs,

woi pehz tahs warras, kas winnas rohka stahw, no fewim tahs waijadfigas parwehleschanas dohs, ka wiff atkal parissi etu.

§. 22. Kad tai eeweschanas-kommissionei par to taisnu un pilnigu isdarrischanu to eefsch teem semneeku-liffumeem dohtu preekschrafsku irr jagahda, tad winna itt fewischki dsihsees ne ween patti schohs liffumus skaidri ispraft, bet arridsan wiffu nefapraschanu un leefas dohmas, kas faut fur warretu rastees, zaur pee tam derrigahm pasluddinaschanahm newehrft. Tomehr schahm ne kad teem wiffaugstaki apstiprinateem semneeku-liffumeem ne buhs prettin buht, bet tikkai wiznu prahtu skaidraku un wairaf saprohtamu darriht.

§. 23. Ja pee eezelschanas to jaunu liffumu kur ne dohmaja gadditohs, ka tai semneeku fahrtai jeb teem muischas walbineekeem no daschahm tur atrohnamahm nolifschanahm ihpascha skahde atlehkn, tad tai kommissionei to isdarrischanu tahdu nolifschanu, tulihht buhs apturreht un to sinnu no tam, kurrã ta farwu padohmu isstahsta, bes farweschanas zaur to preekschneeku tam Generalgubernatoram preekscha list, kas, ja winsch tam padohmam tahs kommissiones peekriht, winna isdarrischanu parwehl, bet ja ne, tai Keiseriskai Majesteetei buhs preekscha list, un winnas wiffaugstaku parwehleschanu sagaidiht. Bet ja tee lohzeikli tahs kommissiones ne buhtu weenada prahta, tad tee lohzeikli no tahm wirf-teefahri ta Gubernementa tahda waijaduba faraksta par nowehrchanu tahs skahdes, kas buhtu jabihstahs, kahdu padohmu, kam no ta preekschneeka tahs eeweschanas-kommissiones buhs preekscha listam tapt tam Generalgubernatoram; tee no tahs muischneeku draudses islassiti lohzeikli arridsan tahdu isstahstischanu ar farweem klastlikteem padohmeem no ta gaddijuma faraksta un to tam wiffas Kursemmes weetneekam nodohd, kas to tapat tam Generalgubernatoram ta Gubernementa preekscha leef. Tas Generalgubernators ta Gubernementa pehz kohpa-turrefchanas un pahrmefleschanas abbeju isstahstischanu spreesch, woi pee apturrefchanas tahs tur peeminnetas nolifschanas lihds wiffaugstaku nospreefchanu irr japaleef, fur winsch tad no fewis Tai Keiseriskai Majesteetei farwu padohmu preekscha leef; — jeb woi tam no tahs eeweschanas-kommissiones dohtam padohmam buhs isdarritam tapt, un farwu spreefchanu talabbad tam Gubernatoram tikpat ka tam wiffas Kursemmes weetneekam lihds-dalla, kas tai kommissionei to par waijadfigu isdarrischanu eedohd. Bet teem no tahs kommissiones par paligu preekscha nesteem padohmeem ne mas ne buhs prettin buht tahm grunta-nolifschanahm to wiffaugstaki apstiprinateem liffumu, par lihdsibu, tai ne-aiskarramai brihwibai tahs semneeku fahrtas, tai ne-aiskarramai ihpaschumateefai to muischas walbineekn us gruntu un semni, tai brihwolaischanai pa fahrtahm zc., un tikpat tam Generalgubernatoram ka tai kommissionei ta wehra-nemfchana scho grunta-liffumu ka swehta manta tohp pee firds lista.

§. 24. Ja ta kommissione pee eeweschanas to jaunu liffumu eefsch teem pastahwedameem liffumeem faut fo atrastu, kas wehl wairaf apdohmajams buhtu jeb zetta stahwetn, tad winna tadehl pehz ta §. 23. dohta preekschrafsku tam Generalgubernatoram sinnu preekscha neff, kas bes farweschanas tai Keiseriskai Majesteetei to preekscha leef, tahs wiffaugstakas parwehleschanas sagaida, un tahs zaur to eeweschanas-kommissioni leef isdarriht.

§. 25. Kad ta kommissionone kahdu turpmaš dohdamu wiſſaugſtaku pawehleſchanu, jeb to no Za walbidama Senata, jeb kahdu preeſchanu to augſtu runnas- (Ministera-) kungu, teem ſemneeku-liſtumeem par to Kurſemnes Gubernementu un tahm ſchai kahrtai dohtahm te-ſa in prettim ſtahwoht atrohn, tad wiſna zaur to Gubernementa walbidchanu wiſſeem teefas-krehfleem ta Kurſemnes Gubernementa beš kawefchanas preekſchraſta, tahdas pawehleſchanas jeb preekſchraſtus pirms ne iſdarriht, kamehr jauna wiſſaugſtaka pawehleſchana tadehl tohp dohta.

§. 26. Pa tam ſtarpam wiſna no ſawas puſes pehz ta preekſchraſta ta §. 23., ſchahdu notikſchanu Tai Keiſerikai Majeſteetei zaur to Generalgubernatoru ta Gubernementa preekſchâ neſſ ar plaſchaku iſtahiſchichanu tahš leetas, no tam ſinnu dohd teem teefas-krehfleem, jeb tam Miniſterakungam, no kam ta pawehleſchana irr dohta un to wiſſaugſtaku noſpreeſchanu ſagaida.

§. 27. Kad Kurſemnes Gubernementâ no paſchu ſemneeku prahta apgaismoſchanas wiſſwairak ta paſchirſchana ta padohma wiſnu jaunas buhſchanas irr ſagai-dama, tad tai kommissionei ta walla, arriđjan pee ſtohlu buhſchanas eekſch Kurſemnes Gubernementa zaur jaunu ſtohlu eetaiſſichanu par pamahziſchichanu to lauſchu ſemjas kahrtas dallibu nemt, kadehl wiſnai buhš mekleht ſaſinnatees ar to Miniſterakungu tahš lauſchu apgaismoſchanas un kad waijadſigs zaur ſawu preekſchneeku Tai Keiſerikai Majeſteetei kahdu ſinnu (Doklad) ſemmigi preekſchâ liſt.

§. 28. Wiſſeem Kurſemnes Gubernementa teefas-krehfleem, kam ta walla ar peepreeſchann tohš ſpreeđumus iſdarriht, tahš uſdohſchanas no tahš eewefchanas-kommissiones beš prettirunnat-anas buhš peepiloiht.

§. 29. Tai Kambara-walbidchanai eekſch wiſſahm, bet it ſewiſchki eekſch Krohnaſemneeku leetahm tahš noraiditas praſſiſchichanas tahš kommissiones beš kawefchanas buhš iſdarriht.

§. 30. Kur waijadſigs rahdahš, ta kommissione ir karrapſehka paligu warr praſſitees un wiſſahm wiſſiwahm peenahkahš, tahdahm mekleſchichahm beš wiſſas laika-kawefchanas paklauſigahm buht.

§. 31. Ta kommissione ſanahk uš ſawu teefas-turreſchanu uš to aizinaſchichanu ta preekſchneeka jeb wiſna weetneeka, kaš tadehl arriđjan ihpaſchas neđdelas deenas warr noſazziht.

III. No Kommissiones ammata darrichichanas zekta.

§. 32. Tahš kommissiones iſchirſchichanas un nodarrichichanas tad ween teefas-geldigas irraid, kad wiſna pilniga bij ſanahkufi, jo zaur to eetahbidichichanu to weetneeku neſahda weeta pehz liſtumeem ne warr wallâ buht.

§. 33. Tahš ukafes, pawehleſchichanas, mekleſchichanas, ar wahrdu ſaktoht, wiſſas grahmatas un ſaraſtiſchichanas, kaš pee tahš kommissiones atnahk, taš preekſchneekš, wiſna weetneekš, jeb weens par to iſredſehš lohzeleis tahš kommissiones prettim nemm, kaš pehz grahmatu atſehgeleſchichanas tahš uš kanzelleiju nodohd, lai tahš eekſch ta rahditaja no teem eefuhriteem rakſteem taptu eſihmetas un uš preekſchaneſchichanu ſataiſitas.

§. 34. Tas fiktehns faraksta ar ihseem wahrbeem, ko tahs eefuhntas grahmatas fa-nemim, no tahm eefuhntahm leetahm ihfas fanemfchanas istaifa, un winnam ja-atbild par winnu taifnibu un ka pee winnam ne kas ne truhft; arridsan iffatrs lohzeelis tahs kommissiones to lihfs-dallifchanu to grunta-rakstu pehz nobohfchanu farwa padohma warr prahtees.

§. 35. Ta preefscha-neschana to leetu noteef pehz ta ffitla, kas katrai farakstifchanai deenas-grahmata irr peelikts, ja farwada waijadsiba (kas arridsan deenas-grahmata irr jajarakita) to preefschneeku ne peespeesch zittabi darriht.

§. 36. Tanni kanzelleija tahs kommissiones weena deenas-grahmata tohp turreta tikpat no tahm leetahm kas eenahf, ka no tahm kas tohp islaiftas.

§. 37. No fiktehra weens fewifchs teefas-fehdeschanas protokols tohp turrehts, kurra buhs farakstih tohs klachtbuhdattus lohzeklus, jeb winnu weetneekus, un kadehl tee pateefigi lohzeeli paschi narw klacht bijufchi, to laifu ap kurru winni to fehdeschanu eefah-fufchi, kahdu leetu ismekleschana irr usnemta, kahdas spreeschanas irr norunnatas un kahda laifa winni to fehdeschanu irr pabeigufchi. Tas fehdeschanas-protokols no ta preefschneeka un teem klachtbuhdameem lohzeleem tohp appafschrakstihstis un no ta fiktehra ar farwu wahrdu apfihmehts.

§. 38. No iffatras leetas nospreeschanas wehl weens no tahs kommissiones lohze-keem plaschaku protokollu faraksta, ko tahs deenas preefschneeks un wiffi klachtbuhdami lohzeeli appafschraksta, bes teem, kas zittu prahtu turrejufchi, un kurreem buhs peerakstihst klacht, kapehz tee zittabi spreedufchi.

§. 39. Wiffas no tahs kommissiones islaiftas grahmatas no ta preefschneeka, winna weetneeka jeb weena no winna par to usluhgta lohzele tohp appafschrakstitas, no fiktehra ar wahrdu apfihmetas un weena ihpascha grahmata (miffiw-grahmata) eerakstitas.

§. 40. Tanni kommissionē tahs leetas wahz-walloba tohp isdarritas, tomehr tahs eefuhntijamas atbildeschanas us To Keiser ifku Majesteeti un tahs sinnas un inkle-fchanas grahmatas us teem zitteem Gubernementeem (bes ween no Widsemmes un Tgjaunufemmes) Kreewu walloba tohp farakstitas.

§. 41. Tahs kommissiones preefschneeks apwaija tohs afforuf, kahds padohms teem irr, kas farwu padohimu schinni pehznahkama kahra sinnamu darra:

1. 2. un 3. tee Wirf-Wilfkinga-teefas-weetneeki tahs muifschneeku draufdes ta Kur-semmes Gubernementa. 4. Tas jaunakais teefas-fungs no Rambara-waldischanas. 5. Tas wezzakais teefas-fungs no Rambara-waldischanas. 6. Tas teefas-funas no Gubernementa-waldischanas. Weidsoht tas preefschneeks. Pehz ta leelaka ffitla to padohma-deweju tohp nospreehts. Ja gadditohs, ka tee padohma-deweji us piffi stahw, tad ta preefschneeka wahrds to ischfirfchanu rohd. Siftehram buhs farwu padohimu, ja tas ne fa-derr ar to spreeschani, protokolla ihpaschi isteift.

§. 42. Tam preefschneekam ta walla, to isdarriifchanu to nospreeschani apturreht, kas pehz ta leelaka ffitla to padohma-deweju nosazzitas, kad tahs ne fa-cetahs ar winna padohimu un no tam tam Generalgubernatoram sinnu preefscha list, kas pehz farwas lahpatif-fchanas woi pawehl no jauna to leetu pahrdohmaht, pehz kurras oitra reise norikfufchas

pahrdohmaschanas tai leetai bes tahlakas mekleschanas buhs isdarritai tapt, woi tabehl no fewis teescham Tai Keiserifkai Majeesteetei preekschâ leef, ka ta wiffaugstaka pawehleschana to strihdinu ischkirtu. Ja tas gadditohs, tad teem no tahs muischneeku draudses islassiteem lohzeleem ta walla irraid, to no Gubernatora nospreestu apturrefchanu tam wiffas Kursesmes weetneekam peefazjijt, kas no fewis tam Generalgubernato. am ta Gubernementa no tam sinnu dohd.

§. 43. Kad pehz leetu atrafchanas tas wajjadfigs buhtu, kahdu apstattifchanu jeb ismekleschanu us weetas un pehdahm usnemt, tad tam preekschneekam jeb winna weetneekam ta walla, woi pascheem tur no-eet, jeb us Krohna- un pagasta-innischahm weenu jeb wairak lohzeklus no teem afforeem to wirf-teesu, bet us muischneeku = muischahm weenu jeb wairak no teem no muischneeku draudses islassiteem lohzeleem noraidiht. Ja kahds kommissiones lohzeklus eefsch amneta darrifchanahm faut fur tohp noraidihts, tad winnam stahw brihw, pehz labpatifschanas weenu no teem zitteem lohzeleem sawa weetâ atstahst us tahm deenahm, fur winsch apfawehts tohp, teefas-krehflâ fehdeht un preeksch winna sawu padohmu doht.

§. 44. Tam preekschneekam jeb winna weetneekam peenahkâhs par to gahdaht, ka ne kahda leeta zaur newihschofchanu to kanzelleijas amnatu jeb to kommissiones lohzeclu ne-ischkirta paliftu, un winnam pawiffam peekriht par to wakteht, ka wiff pareift pehz teem preekschrafsteem tohp padarrihts.

§. 45. Ta kommissionie ifgads pehz ta tanni pahrejama buhschana nolikta eefahkuma ta semnes kohpschanas gadda Mufsu wiffaugstii zeenijamam Keiseram atbildefchanu preekschâ neffihis no tahs isdarrifschanas ta winnai uswehleta darba. Schinni atbildefchana buhs atrafstees:

- 1) Tahs gadda starpâ notiffuschas pahrmainifschanas dehl tahs kommissiones lohzeleem.
- 2) Ihsa isstahstifchana to pahrgahjuschâ gaddâ pehz teem semneeku-liffumu preekschrafsteem usnemtn pahrtatiffchanu ar to semneeku-kahrtu un kas no tam zehlees.
- 3) Kas fewifchki wehl pee schahm pahrtatiffchanahm gaddijees.
- 4) Ihsa parahdischana wiffu to no tahs kommissiones usnemtu eezelfchanu un noliffchanu, kadehl tahs wajjadfigas bijuschas, un ja kas fewifchki wehraleekams no tahm zehlees buhtu.
- 5) Plaschaka isstahstifchana wiffu to, kas tai eewefchanai to jaunu liffumu prettim stahw jeb kahdai daktai to Gubernementa eedfihwotaju par gruhribu buhtu.
- 6) Ta sinna no tahm nahkofschâ gaddâ wajjadfigahm eetaiffchanahm dehl tahs brihwolaischanas.

§. 46. Scho sinnas-dohfchanu ta kommissionie pahrbauda, par to kas tur eefschâ stahw, katrs sawu padohmu nodohd, un tee lohzekli, kas ar to ar meeru, to appafschrafsta. Tad winna tam Generalgubernatoram tohp nolaihta, kas winnu ar sawu flahtliftu padohmu kommissiones wahrda Tai Keiserifkai Majeesteetei pee kahjahm leef.

Lohnes = Rulle

tahs Kommissionses us eeweschanu to jaunu liffumu par teem Kursemmes semneekem.

	Zif zilweku.	Zif lohnes pehz Oklada us gabbu tohp dohts.	
		Weenam.	Wiffecm.
		Sudraba rubb	Sudraba rubb.
Vreekfchneeks:			
Las Ziwil-Gubernators eeksch Kursemmes Gubernementa	1	—	—
Lohzeeli:			
Las teefaklungs no Gubernementa waldischanas .	1	—	—
No teem teefastungeem tahs Kambara waldischanas	2	—	—
No tahm brunneneeku fahrtahm	5	466 $\frac{2}{3}$	2333 $\frac{1}{3}$
Sik:ehrs	1	450	450
Pahrtuffotais	1	400	400
Deenas-grahmatas rakstiais	1	375	375
Strihweri	2	100	200
Nohmasnauda par teem nammeem, fur ta kommissione teefu turr un par zittahm teefas-rakstifchanu matfahm	—	—	500
	14	—	4258 $\frac{1}{3}$

Preeßschirme

p e e §. 2 5 2. N o. 5.

Pawahrbi. Kriſtibas= wahrdi.	Kirſpehle.	Muiſcha.	Zebahwa nohma= wectu.	Winnas leelumu.	Melle kahbu deenesta= behrnu.	Kahbs taß deeneſß.

Lohneß = Kulle
par to öhtu nobattu to Pilskunga-teesu.

	Sudraba rubbeli.	
	Weeuam.	Wiffem.
Aprinka teesabkungs	500	5000
Meera spreedeiß	350	3500
Wiffers no muischneeku kahrtas	332½	3325
Wesschdetais no semneeku kahrtas	80	800
Siktheß	200	2000
Teesas fullains	50	500
Teesas rakstischanas nauda	200	2000
Par teesas kahrteli	200	2000
	1912½	19125
<p>De eminni. Tee 200 sudraba rubbeli par teesas kahrteli tam fikch- ram tohp peelikti, bet ar to usfohlischanu, ka winsch tahdu kahrteli par to islassa, ar fo aprinka teesabkungs ar meeru irr.</p>		

Preekschime

p e e §. 2 5 2. N o. 4.

Parahdischana

to

nohmas = un deenesta = mekletaju.

Melle

beeneftu.

nohmad = weethu.

Mpleginafchamad fawad bishwofchamad behl.

Mee fa wimfch beibfoht beenejid.

Mtoi wimfch (wimna) fahou ammatu ltr mahjiref, un fahou ammatu ich barbu un fuanfti wimfch (wimna) proht.

Mtoi wimfch Falof bjijs, woi wimna Falbone.

Mtoi wimfch nohuncet's bjijs, woi wimna nohuncet's.

Mtoi wimnam (wimnai) behrul ltr, woi ne.

Mtoi appregech's woi ne = appregech's.

Mfehbiga bishwofchamad wecta.

Mgagaf's.

Mzulicha.

Mirfpehle.

Mfentene.

Mbeggum's.

Pawahrbi.
Kriftibad=
wahrbi.
Zilt's.

Melle

beensitu.

nobmað = weetu.

þriplesgjafstjamað farvað dísþvofstjamað beðl.

Þve ka wímfð beðstjót beensjís.

Þsot wímfð (wíma) farbu ammatu irr mahjiceð, un fahbu ammatu jeb darbu un þunfú wímfð (wíma) þróú.

Þsot wímfð fahpð þíís, wot wíma fahpone.

Þsot wímfð nobmneçs þíís, wot wíma nobmneçs.

Þsot wímanni (wínnai) beþrni irr, wot ne.

Þsot appreççjeçs wot ne = appreççjeçs.

Þveðiga dísþvofstjamað wæta.

Þagafis.

Þruifða.

Þirþeðle.

Þfintene.

ÞReççjunnð.

Þawahrði.
Þristibað-
wahrði.
Þiltð.

Kad ta no mums us isinekleſchanu un ohtru pahrſtattifchanu to ſaraſſitu liſſumu par ſemneekem iſlaſſita un us to pamahzita Deputirtu *) fuſu teefa eekſch ſarwa in ſarunnaſchanahin un pahrdohmaſchanahin, fo wiſſa weena patti preekſch ſerwis ka arriidjan kuhpa ar to wiſſaugſti eezeltu Kommiſſioni **) irr turrejuſi, allaſchin ar to Landagu ***) aprunmajufees un allaſchin papraffjuſi, woi Landags bij ar meeru un woi lahwe tahs lectas eekſch ſcheem liſſumeem par ſemneekem, par kurrachim bij ja-apdechma, un ar wahrdu to eezelſchanu to darchadu pagasta un lauschu teefu ta isdarriht jeb ne, un kad nu ta ſchee liſſumi par ſemneekem weenabi no teem minnetem Deputirtem un no tahs augſti eezeltas Kommiſſiones, ar tahin pahr labboſchanahin, fo abbas ſchihſ teefas bij peenehmufchas, pagallam pabeigti, no wiſſeem lohzeekem tahs Kommiſſiones ar ſarwu rohku rakſtu ſihni apſtiprinati un apſehgeleti — tad Mehs Landboten Marſchalkis ****) un Deputirti to Kurſemnes un Piltenes muifchneeku gohdigas brunneneeku beedribas, par ſcheem ta ſaraſſiteem ſemneeku-liſſumeem preekſch Kurſemnes Gubernementa, kaſ wiſſu-augſtakai apſtiprinaſchanai nodohdani, pehz tahs waktas, fo tee gohdigi fungi, kaſ muhs ſuhrijufchi mums demufchi, effam teirufchi, ka mehs ar wiſſeem ſcheem liſſumeem, ka arri ar ikfatu liſſumu ihpafchi ar meeru effam, ka wiſſa mums par prahtu un ka ar muhsu griibveſchanahin ſa=eet, un zaur ſcho wiſſeem ſinnamu Landaga grahmatu, kaſ irr weena pateefiga dalka ta Landaga ſpreeduna no tahs 23. April mehneſcha deenas ſchi gadda mehs to effam aſſinnufchi.

Schaj Landaga grahmatu, ka wiſſeem ſinnams, no mums Landboten Marſchalka un Deputirtem to Kurſemnes un Piltenes muifchneeku (brunneneeku) beedribu irr peelikta muhsu rakſtu ſihine un ſehgelis, tapat tas brunneneeku ſitchehs ſarwu rakſtu peelizzis un ar brunneneeku ſehgeli apſehgelis. Ta notiffe Zeigawa tanni 20. Julius mehneſcha deena 1817.

(S. W.) *****

Ferdinand Rutenberg,

Landbotten Marſchalkis un Deputires no Auges Kirſpehles, mans rakſts un mans ſehgelis.

(S. W.)

Friedrich Fircks no Rogalles,

preekſch Piltenes muifchneeku (brunneneeku) beedribas, mans rakſts un ſehgelis.

*) Prohti labbi. Deputirts irr tas, kaſ no zitteem teek iſlaſſihts un kur aieſtelletk, preekſch wiſſeem teem, kaſ winnu ſuhrijufchi, fo isdarriht.

**) Kommiſſione ta beedriba to, kaſ irr iſlaſſiti kahdu lectu ismeklecht un pahrdohmaht.

***) Landage. Ta ſanahſchana wiſſu Deputirtu tahs muifchneeku kahrtas.

****) Landboten Marſchalkis irr Landages preekſchneekſ.

*****) Prohti labbi. S. W. tas irr ſehgela weeta.

- (G. W.) **George Witte von Wittenheim,**
 fã Lihbs-Deputirts tabs Schripils Landaga Kirspehles, manna pascha
 raksts un arri preeksh manru Lihbs-Deputirtu, to Justizraths-kunga
 von Rüdiger.
- (G. W.) **Ernst von Rechenberg = Vinten,**
 preeksh Nis-Lauzes Deputirta, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Johann Reinbold Fölkersahm,**
 fã Dunburga-pils Landaga Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **George Friedrich Witte von Wittenheim,**
 fã Weetneeks ta Narratas Landaga Kirspehles Deputirta, Kollegens
 assessora un brunneneeka D. Gerhard von den Brincken, mans
 raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Kleist,**
 fã Deputirts ta Niskraunkles Landaga Kirspehles, mans raksts un seh-
 gelis.
- (G. W.) **J. W. von Berner,**
 fã Zelgamas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Peter von Pfeiliger = Franck,**
 Zelgamas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Gotthard von Meerfelde,**
 Sohbu Landaga Kirspehles Deputirts, preeksh fewim un saweem Lihbs-
 Deputirteem, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Ernst von Rechenberg = Vinten,**
 Sohbu Landages Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Karl Wilhelm von Doerper,**
 Bauskas Landaga Kirspehles Deputirts, preeksh fewim un saweem
 Lihbs-Deputirteem, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Christian Brihwungs von Rönne,**
 fã Ezamas Landaga Kirspehles Deputirts un preeksh sawu Lihbs-De-
 putirta, to Assessoru von Kloppmann, mans raksts un sehgelis.

- (G. W.) **Karl von Vietinghoff,**
Balbones Deputirts un preeksch samu Lihds-Deputirta, to Baronu von Lieben us Daugawas muischu un Meyendorff.
- (G. W.) **Friedrich von Henking,**
preeksch Wezzas-muischas Deputirta, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Pilskungs Baron Medem,**
fa Dohbeles Landaga Kirspehles Deputirts, mans appakscharaksts un sehgelis.
- (G. W.) **Friedrich Firkš,**
fa Lihds-Deputirts tabs Jaunas-pils Landaga Kirspehles un preeksch manneem Lihds-Deputirteem, teem kungeem Matthias von der Recke un von der Brüggen no Urischmuischas, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Heinrich Graf Kayslerling,**
Kulbigas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Wilhelm Bagge,**
preeksch fewim un preeksch ta Kambara-kungu von Offenbergh, fa Grohbines Landaga Kirspehles Deputirti, mans raksts un mans sehgelis.
- (G. W.) **Karl Seefeld,**
preeksch to brunnaskungu von Kleist no Leeges muischu, fa Dohrbes Landaga Kirspehles Deputirtu, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Eduard Brihwkungs von Rönne,**
fa Wentes Landaga Kirspehles Deputirtu, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Peter von Medem,**
preeksch to kungu Gideon von Stempel, fa Alschwanges Landaga Deputirts, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Johann Firkš,**
preeksch Wisputtes Deputirta, mans raksts un sehgelis.
- (G. W.) **Karl Seefeld,**
preeksch to Starastu von der Kopp un preeksch fewim, fa Gramsbes Landaga Kirspehles Deputirti, mans raksts un man sehgelis.

(G. W.)

Peter von Medem,

få Salbes Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.

(G. W.)

Karl Thiel Behr,

få Luffuma Deputirts, preekšč fewim un preekšč sawu Lihds-Deputirtu Ludwig von Kleist, mans raksts un sehgelis.

(G. W.)

Friedrich Hencking,

Kandawas Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.

(G. W.)

Heinrich Graf Reysferling,

få wegtneeks preekšč to Kambara-kungu von Stromberg no Wirbes muischas, få Zahbilles Landaga Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.

(G. W.)

Johann Fircks,

Talsenes Kirspehles Deputirts, mans raksts un sehgelis.

(G. W.)

Ernst v. Nechenberg-Pinten,

Kurfemmes brunnenceku beedribas Siktchro.

Weenlihdfigš ar pašcheem grunts-raksteem:

Rihgas Karra-Gubernators Markis Pauluzzi.